2

Roman

Refik Halid Karay

Ayın On Dördü

İNKILÂP

Refik Halid Karay

Ayın On Dördü

Ayın On Dördü / Refik Halid Karay

© *2009,* İnkılâp Kitabevi
Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş

Sertifika No: 10614

Bu kitabın her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir.

Dizgi Meline Pamukçuoğlu
Sayfa tasarım Şirin Kazındır
Kapak tasarım Okan Koç
Redaksiyon Levent Çeviker
Yayına hazırlayan Aslıhan Karay Özdaş

ISBN: 978-975-10-3117-4

11 12 13 14 9 8 7 6 5 4 3 2 1

Baskı
İNKILÂP KİTABEVİ BASKI TESİSLERİ

Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8
34196 Yenibosna - İstanbul
Tel : (0212) 496 11 11 (Pbx)
Faks : (0212) 496 11 12
posta@inkilap.com
www.inkilap.com

Refik Halid Karay

Ayın On Dördü

roman

İNKILÂP

Refik Halid Karay

1888 yılında Beylerbeyi'nde Serveznedar Mehmed Halid'in oğlu olarak doğan Refik Halid'in anne tarafı Kırım Giraylarına dayanmaktadır; baba tarafı ise 18. yüzyıl sonlarında bir kolu Mudurnu'dan İstanbul'a göçen Karakayış ailesindendir. "Galatasaray Sultanisi" ve "Mekteb-i Hukuk"ta okuyan yazar, Meşrutiyet sıralarında gazeteciliğe başlamıştır. Kısa sürede hiciv yazılarıyla üne kavuşmuş, "Fecri Âti" edebiyat topluluğunun kurucularından olmuştur. "Kirpi" adıyla yazdığı taşlamaları ve siyasal yazıları sonucu İttihat Terakki hükümetince Anadolu'nun çeşitli illerinde beş yıl sürgüne gönderilmiş, ancak I. Dünya Savaşı'nın son yılı İstanbul'a dönebilmiştir. Dönüşünde Robert Kolej'de öğretmenlik, Sabah gazetesi başyazarlığı, iki kez Posta-Telgraf Genel Müdürlüğü yapan Refik Halid, bu süreçte "Aydede" mizah dergisini çıkarmıştır.
Siyasal yazıları ve görüşleri nedeniyle memleketten ayrılmak zorunda kalan yazar, Halep'e yerleşerek yayımladığı "Vahdet" gazetesindeki yazıları ve çalışmalarıyla Hatay'ın Türkiye'ye bağlanmasına katkıda bulunmuştur. 1938'de yurda dönen Refik Halid, dergi ve gazetelerde günlük yazılar yazmış ve 20 kadar roman kaleme almıştır.

Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e uzanan zaman dilimini, güçlü gözlem yeteneği ve dilinin zenginliğiyle farklı türlerdeki eserlerine taşıyan Refik Halid, Memleket Hikâyeleri'nde Anadolu gerçeğini; Gurbet Hikâyeleri ve Sürgün gibi eserlerinde, derin memleket hasretini edebiyatla buluşturmuştur. Yazarın, Ago Paşa'nın Hatıratı, Kirpinin Dedikleri gibi mizah eserlerinde; Bir Avuç Saçma, Makyajlı Kadın gibi kroniklerinde; Minelbab İlelmihrab ve Bir Ömür Boyunca adlı hatıratlarında, çok yönlü ve renkli anlatımı, sosyal-siyasal ortamın resimlendirilmesini sağlar. Anahtar, Nilgün, İki Cisimli Kadın, 2000 Yılın Sevgilisi, Bugünün Saraylısı gibi romanlarında ise sürükleyici kurgular içinde tasvir yeteneğiyle yaratıcılığını birleştirerek, genel olarak bireysel ilişkileri ve özel olarak da kadın-erkek ilişkilerini mekân-zaman boyutlarında derinlemesine ele alır, romanların geçtiği dönem ve mekânlara ait ince detaylara yer vererek anlatımını zenginleştirir.

18.7.1965 tarihinde İstanbul'da ölen yazar Refik Halid, muhalif kaleminin keskinliği, temiz İstanbul Türkçesi, renkli anlatımı, tasvir gücü ve yaratıcılığıyla, Türk edebiyatının en güçlü isimlerinden biridir.

Kitap yayına hazırlanırken yapıtın edebi niteliği göz önünde tutularak yazarın özgün anlatımı korunmuş, gençlerin de yararlanması amacıyla bazı sözcükler dipnotlarla açıklanmıştır.

BİRİNCİ KISIM

Heykeltıraş Rıdvan'ın Anlattıkları

I

Kendisini öldürmesi için eline verdiğim tabancayı göğsüme çevirdi. Tabanca otomatik değildi; toplu bir *S.W.* 38 kalibre, horozunun kalktığını, topunun döndüğünü gördüm, görmedim belki; sesini işittiğim için görmüş gibi oldum ve galiba gülümsedim.

Öyle bir anda gülümsemek mümkün müdür? Ölümü bekliyor, ölmeye can mı atıyordum?

Hayır, gülümseyişimin sebebi başkadır. Bunu, şu uzun ve acayip sergüzeştin sonlarına doğru öğreneceksiniz ve bağrıma saplanması lazım gelen kurşunlara karşı gülümsediğime hiç de şaşmayacaksınız.

Şimdi macerayı başından dinlemeye hazırlanınız.

İstanbul'da mehtaplı bir yaz akşamı; sene? ... Söylemeyeyim. Yalnız o yıl Temmuz'un 21'inci günü, Arabi ayının tam on dördüne rastlıyor; günlerden çarşamba. Hem bu ay ramazan ayıdır. Kontrol etmek isterseniz 21 Temmuz'un

Arabi ayın on dördüne ve ramazana tesadüf eden seneyi 1946–1912 yılları içinden çıkarabilir, öğrenirsiniz. O gibi lüzumsuz işlerin meraklıları çoktur.

Ramazanda bulunduğumuzu ve ayın on dördü olduğunu niçin hatırlıyorum, neden unutmamışım? Söyleyeyim:

Karımla beraber sandal gezintisinden döndüğümüz zaman güneş henüz batmıştı. Öte yandan ay yeni çıkıyordu ve beş senedir yazları kiracısı olduğum Durmuş Efendi, kıyıda, kayaların üstüne kurduğu yer sofrasının başına geçmiş, bağdaş kurmuş orucunu bozuyordu. Doğuyu işaret ettim; ay yusyuvarlaktı:

"Eh," dedim. "Yarısını atlattın Durmuş Efendi."

"Evet, beyim. Bu gece ayın on dördü."

"Günler uzun, havalar da sıcak; oruç zahmetli oluyordur tabii."

"Hayırlısı. Sevabı da çoktur diyorlar."

"Elbette… Mükâfatı, çekilen zahmete göredir."

Şu kısa konuşmadan dolayıdır ki Arabi aylardan hangisinde ve kaçıncı gününde bulunduğumuz iyice hatırımda kalmıştır. Aynı günün 21 Temmuz'a rastladığını esasen unutamazdım. Genç ve güzel bir kadın. Ense köküne saplanan kurşunla komşumuzun kumsalında o gece vurulup öldürülmüştü.

Fakat adli tahkikat bakımından vakayı Temmuz'un 22'nci gününe mal etmek lazım geliyordu; zira cinayet gece yarısından sonra sabahın birine doğru işlenmişti.

Yoğurtçu Çayırı'ndan ta Pendik'e kadar uzanan Anadolu yakasının, açıkça ismini söylemeyi muvafık bulmadığım bir yerinde ve anladığınız gibi kıyı boyunda, içerlek bir evde

oturuyoruz. Modern binalardan değil burası... Vaktiyle bağ köşkü olarak yapılmış, sonradan azıcık tamir görmüş, aşı boyası tazelenmiş... Çamlar, ıhlamurlar, dişbudaklar arasına gizlenmiş münzevi bir ev.

Denizden epeyce yüksekte kurulduğu için kumsala kayalıktan iniyorsunuz, bir keçi yolundan... Bu yolun etrafı katırtırnakları ve devedikenleriyle çevrilidir. Mayısta birinciler sarı, öbürleri mor çiçeklerle donandığı vakit zevkine doyum olmaz. Lakin ilk sıcaklarda çarçabuk kavrulduklarından bütün yaz mevsimi geriye kalan, sivri dikenlerle, dikenli koçanlar ve tenekeleşmiş yapraklardır.

Öyle olmakla beraber gündüzleri kayalara uyan haşin bir dekor teşkil etmelerinden, mehtapta yine manzaraya uygun, ağır madenden işlenmiş dekoratif süslere benzemelerinden dolayı bunlardan şikâyetimiz yoktur; hatta Durmuş Efendi'ye "İlişme," diye tembih bile etmişizdir.

Ben heykeltıraşım, karım Rayiha da ressamdır. Daha doğrusu ressamdı, resme çalışmış, bırakmıştı. Yıllardır eline fırça almıyor. Yaşım otuz altı; onunki henüz yirmi sekiz. On senelik evliyiz. Şu var ki heykeltıraşım dediğime bakıp da sakın akademide hoca olduğuma veya memleketin her tarafına oturtulmuş heykellerle abidelerden birkaçını da benim yaptığıma, mesleğimle para kazandığıma hükmetmeyiniz; esasen varlıklıyız. Henüz belli başlı bir eser veremedim; başlayıp bitiremediklerim sayısızdır, daha bir tanesi olsun balçık halinden çıkıp fırınlanmış, yahut tunç şekline girmiş değil! Kırkından sonra da bir şeyler meydana getireceğim şüphelidir.

Ama yine de *Heykeltıraş Rıdvan*'dır ismim; hep öyle anılırım. Giyinişim bu hususta büyük bir rol oynuyor! Zira

sırtımda kadife ceket, kukuletalı yarım palto, kravatsız gömlek, fermuarlı yelek nevinden epeyce acayip elbiseler gören yabancılar, *bohem bir sanatkâr* olduğuma derhal hükmederek etrafa sorarlar:

"Necidir? Ressam, bestekâr, şair falan, öyle bir şey mi?"

Tanıyanlar cevap verir:

"Heykeltıraştır... Ama hoş adamdır, keyfine ve rahatına düşkündür."

Tuhaflığını kendim de anladığım halde neden bahsettiğim kıyafette gezer, dolaşırım? Evvela şundan: Kendimle de alay etmeyi severim. Fakat birkaç sebebi daha vardır: O elbiseler içinde rahatlık duyduğum muhakkak. Herkese benzemekten, sürü ortasında belirsiz olmaktan da haz etmem. Bakılmaktan hoşlandığımı saklamayacağım. Merak uyandırmak bana bir nevi keyif verir; tanımayanlara neci, kimin nesi olduğumu anlamak için kafa yordurmak eğlencelidir.

Görülüyor ki, ağırbaşlı bir adam değilim; hafiflik tarafım ağır basıyor. Öyle olmakla beraber –pek nadirdir ya– bir işin üstüne düştüm mü uhdesinden gelmedikçe bırakmam... Ama işin benimle ve yakınlarımla doğrudan doğruya ilgisi yokmuş. Asıl o zaman gayretim artar. "Bununla neden meşgulüm?" diye sebebini iyice bilmeden çalışmak ne hoş şey! Öyle işler insanı yormaz, dinlendirir.

Bereket geçimimiz yolunda sayılır. Rayiha, Tülbentçi meşhur Hacı Hamza Efendi'nin torunudur. Bugün ne büyükbaba, ne yerine geçen baba, ne de Kapalıçarşı'daki dükkân kalmıştır; lakin bir zamanlar vezir vüzera konaklarından tutunuz, fakir fukara evlerinde çocuk takımı, ter ve el bezi, baş örtüsü olarak kullanılan, göz nuru dökerek boncuk, pul, oya,

mercan, sim vesaire ile daha sevimli hale getirilen halis Hint malı o canım tülbentlerin helal kazancı Hacı Hamza ailesini mal, mülk, han, hamam, irat, akar sahibi etmiştir.

Sultanhamam civarındaki koca Tülbentçi Han'ın ve Kamer Hatun semtinde altı katlı bir büyük apartmanın tamamı Rayiha'nındır. Bana da babam Mümtaz Bey'den epeyce irat kalmıştı ama çoğunun altından girip üstünden çıktığım için şimdi sadece Harbiye'de oturduğumuz bina elimdedir. Niyetim onu yıktırıp yerine bir apartman kurmak... Bir türlü başlayamıyorum.

Peki mademki varlıklıyız, neden yazın kirada oturuyoruz? Bir fevkaladesini, görülmemişini yaptırmak istiyoruz da ondan! Diğer taraftan Suadiye ve ilerisini dolduran yeni köşkler arasında ev kurmak zihnimizi okşamıyor; aralarına girmekten bucak bucak kaçıyoruz. Yeşilköy'ü sevmiyoruz; Boğaziçi çekici ise de karar almaya henüz vakit bulamadık ki!...

Hülasa karı koca, ikimiz de paralı kararsızlar, laklakalarla ömür süren hercai meşrep insanlarız.

Bahsettiğim akşam eve girmeye lüzum görmeden Şerife Dadı'nın bahçeye, açıklığa çektiği yemek masasının yanındaki keten koltuklara oturduk, arkaya doğru dayandık, yarı yatar vaziyetteyiz. Ay yükseliyor; üstünde yeni açılmış çiçeklerin tazeliğini duyuyorsunuz; sanki ışığı da tazedir. Aydınlatarak seyredeceği dünyayı pek merak ediyormuşçasına aceleci... Eğer hep o süratle yol alsa birkaç saate varmadan öte tarafa kayması lazım gelecek.

Doğarken bakır kırmızısı olan bu ay, demin fildişi sarısıydı; daha kibar renkli... Şimdi sahteliğini, eğretiliğini pek belli ediyor, şıkırdıyor da... Işığı elimizdeki buzlu rakı kade-

hinden içiyor gibiyim. Bu ışığın rakı kadehine her ışıktan fazla yaraştığına, anasonlu mayie[1] uyduğuna dikkat etmişsinizdir. Ayda bir koku olsa, bu, muhakkak anasonunkini andıracaktır; bön ve sıvışık, çocuksu bir koku... Soğuk ve soluk limonataya batırılmış anasonlu gevrek kokusu!

Karı koca biz, bazen günlerce yabancı ve ahbap yüzü görmeden ve o ihtiyacı duymadan yaşayan nadir çiftlerdeniz. Tuhafı, bir şeyle de meşgul olmadığımız halde sıkılmayız. Biri çıkagelir diye korkuya bile kapılırız. Bereket tanıdıklar huyumuzu bildiklerinden vakitli vakitsiz ziyarete cesaret edemezler. Civardakilerle de görüşmeyiz; hatta kapı komşumuz müteahhit Rahim Bey'le de iki senedir ayaküstü, ancak beş on kelime konuşmuşuzdur.

Eğer son aylarda müteahhidi biraz düşünüyorsak sebebi kendisi değildir; o bizi dolayısıyla alakadar ediyor. Rahşan ile musahabesi bakımından... Çok ağırbaşlı, gayet muntazam bir adam olan bu bekâr ve tabiatıyla zengin müteahhidin yarı cahil bir hizmetçi kadınla ömrü geçirmesine şaşıyorduk. Bir müddettir köşkte ikinci bir kadın peyda oldu. Kimdi, bir müddet öğrenemedik. Nihayet günün birinde gözümüze ilişti. Rayiha:

"Ayol," diye fısıldadı. "Rahşan o! Dikkatli bak, senin Rahşan değil mi?"

Evet, Rahşan'dı. Rayiha ile evlenmeden tanışıp, küçük bir macera geçirdiğim kadın. Vaka on bir seneliktir, ben yirmi beş yaşındaydım, kız daha on sekizinde. Demek oluyor ki Rahşan bugün otuzuna basmamıştır.

Onu Rahim'in balkonunda kendisini göstermemeye çalışır vaziyette yakaladığımız zaman münasebetlerini gizli

1 mayi: sıvı

tutmak istediklerini anlamıştık. Tabiidir ki alaka ve merakımız o nispette arttı. Kadın gündüzleri meydana çıkmıyordu; fakat karanlık bastı mı bahçenin ve kumsalın ışıksız taraflarında müteahhitle dolaşıyor, kuytuluklarda beraber, yan yana oturuyordu; denize de giriyorlardı.

O sahneleri gözetlerken, Rayiha gülümseyerek bana diyordu ki:

"Senden fazla Dürdane kıskançlıktan bitiyordur. Ümitleri suya düşüyor, galiba... Bey ve zengin karısı olmayı düşünüyordu zavallı!"

Dürdane, müteahhidin aynı zamanda hem hizmetçisi, hem kâhya kadını, hem de –herkesin tahminine göre– metresidir; Edirneli ve dul olduğunu bir vesile icat ederek bize uğradığı gün kendisi söylemişti. Simsiyah parlak gözlü, gür çatık kaşlı, yanakları benli, ufak tefek, dolgun göğüslü ve dolgun kalçalı bir esmer... Bayağı bir şey; ama çekici... Erkeklerin hoşlandığı, erkekten hoşlanır kadınlardan.

Neyse, sırası düştükçe icabı kadar hepimizin şekil ve şemalinden bahsedeceğim cihetle sözü başladığım yere getireceğim... Mehtaplı geceye. Esasen vakaya karışacak olan şahıslar hakkında şimdilik az çok bir bilgiye sahipsiniz... Durmuş Efendi'den Şerife Dadı'ya ve Dürdane'ye kadar... Karı koca biz ve müteahhit Rahim ile Rahşan dahil.

Yemeğe oturduğumuz zaman saat dokuz buçuktu. İmambayıldıyı dadı, piliçli türlüyü Rayiha yapmıştı, ikisi de enfesti! Üstüne bahçenin buğulu mor eriklerinden yedik. Durmuş Efendi toplayıp vermişti. Sofradan kalkınca, biraz da işsizlikten, komşunun duvarına kadar yürüdük. Aramızda konuşuyoruz:

"Sevdalılar kuytuluklardadır."

"Belki de kumsala inmişler, incir ağacını siper ederek denizi seyrediyorlardır."

"Acaba Dürdane ne halde? Dadıya bakılırsa kadının suratı bir karışmış. Dün yolda karşılaşmışlar. Hışımla geçip gitmiş."

"Rahim Bey ikisi arasında bir tercih yapmak isterse Dürdane kaybeder."

"Öyle mi zannedersin Rıdvan? Sen eski gözdeni bulunmaz bir meta sanıyorsun… Sarışınlığına, mavi gözlü, beyaz tenli oluşuna kapılarak!"

"Gözleri mavi değildir, koyu menekşeye çalar."

"Bari Rıza Tevfik'in şiirini de okuyuver, rahatla."

Mırıldanmaya başladım:

Gamzende zâhir, ey ömrümün vârı,
Füsûn-i hüsnünün bütün esrarı
Neşreder âleme rengi baharı
Koyu menekşeye çalan gözlerin!

Duvarın önüne gelmiştik. Karım parmağını dudağına götürdü:

"Sus!" dedi. "Bahçede, çamın altındaki tahta kanepede biri oturuyor, bir kadın. Görüyor musun?"

"Dürdane o, kötü kötü düşünüyor; bitkin halde… Bu karı Rahşan'a tahammül edemez, evi bırakır gider."

"Yahu ötekini atlatmanın yolunu bulur. Ne yaman bir Rumelilidir o!"

"Ötekiler kumsalda galiba… Buradan göremeyiz."

"Usulcacık kayalığa inelim de bakalım."

Bizim köşkle bahçesi ve müştemilatı ne derece bakımsızca, müteahhidinkiler o nispette mamur. Denize rıhtım üzerinden demir parmaklıklı bir merdivenden inilir. Bahçe; tarhlar, çimenler, çiçekler içindedir; kumsal da tertemiz, taşlardan ayıklanmış haldedir. Sandal ve motor yanaşacak beton bir iskelesi, kâgir kayıkhanesi de var. Kış yaz iki bahçıvan çalışıyor; biri gündelikçi, öbürü gedikli ve aynı zamanda bekçi.

Demiştim ya, Rahşan'ın komşu köşke esrarlı bir tarzda gelişi, yerleşmesi iki aydan beri bize bir meşgale oldu. Bilhassa geceleri duvarlar ve kayalar ardına gizlenerek müteahhidin malikânesini kolaçan etmek bizi pek eğlendiriyor.

Rahşan benim eski aşinam olmasaydı, yani aramızda bir alaka bulunmasaydı, tabiidir ki aldırmazdık. Aynı alakadan dolayı Rayiha da bütün toleransına, kendisine güvenmesine ve aşkımdan emin olmasına rağmen sarışın kadına karşı büsbütün kayıtsız kalamıyor.

Bir nokta da şu: Sevdalıların gizlenmeleri. Müteahhit neden dolayı bu münasebetini elalemden saklıyor? Ben Rayiha'ya diyorum ki:

"Ağırbaşlılığına yakıştıramıyor da ondan... Rahim temkinli bir adamdır. Hafiflikler yapmak istemez. Sen bu adamı bir eğlence yerinde gördün mü hiç? Saatinde işinin başına gider, saatinde döner, sosyeteden de pek hoşlanmaz. Henüz kırkına ayak basmamış ama hayatı; dış görünüşüyle altmışlık!..."

"Ben böyle erkekleri sevmem, ürkerim bile."

"Neden ürkermişsin?"

"Acayip huyları olur da ondan... Evlenmemesi de kusur... Ruh tarafından bir bozukluğu mu var, nedir?"

"Ukala hekimler ve romancılar gibi ahkâm çıkarma her şeyden! Bekâr kalmak da tabii bir meyildir, evlenmek de... Normal bir muhakeme neticesinde insan ikisine de karar verebilir. Akıl ve zekâlarıyla meşhur nice adam var ki evlenmemiştir; öyle olmakla beraber sanat ve ilim sahasında mühim eserler vücuda getirmişlerdir."

"Mesela?"

"Mesela Newton, yenilerden Einstein. İşte iki allame. Bestekârlardan Beethoven, muharrirlerden S. Maugham... Daha çook!... Şimdi hatırlayamıyorum. Bazı meşhurlar da evli oldukları halde bekârlığı methede ede göklere çıkarmışlardır. Mesela Edison, Dickens, Darwin! Ruh hastası mıdırlar bu adamlar?"

Rayiha dudak büktü; omuzlarını da kaldırdı; mehtap altında bu hareketlerini iyice gördüm. Bereket münakaşaya yanaşmadı. Kayalara varmıştık. Siper alarak komşunun kumsalına baktık; tamam! Sevdalılar tahminimiz gibi incirin gölgesinden ışıklı denize ve adaların kırpışan ışıklarına karşı mehtap sefası yapıyorlar; birbirlerine sokulmuş vaziyette.

Güneş batarken bir ara çıkan esinti durmuş, yaprak oynamıyor. Deniz kıyıya yapışıp kalmaya, orada donmaya çalışıyor gibi kımıldanmaktan çekiniyor, sadece hareleniyor. Bizim sıramızdaki üçüncü köşkte radyo homur homur haberler yumurtlamasa, belki suların mırıltılarını işiteceğiz, bırakmıyor ki!

O sırada İstanbul radyosunun saat başlarını bildiren düdüğünü işittik: On bir. Program ve kapanış. Tecrübeyle biliyorum ki komşular batı müziğinden hoşlanmazlar, herhangi bir Avrupa istasyonunu açıp dinlemeleri korkusu yok-

tur. Rahat bir nefes aldık, biz ve bizi kaplayan durgun yaz gecesi...

Çiftlerden gözlerini ayırmayan karım diyor ki:

"Kadının sırtında bir bornoz var; galiba içinde de mayo. Denize girmek için hazım zamanını bekliyordur. Bunu ona Rahim Bey tavsiye etmiş olmalı! Temkinli adamdır dersin ya."

"Ömürsün güzelim! Ne hoş buluşların, hükümlerin var senin! İyi hikâyeci olurdun."

"Zaten polisiye bir roman yazmak niyetindeyim. Kahraman olarak da birini seçeceğim, manyak bir erkek."

"Rahim ile çok meşgulsün, yavrum. Sakın antipati ile başlayan bir tutkunluğa varmasın iş?"

"İyi olur; ben ona giderim, sen ilk göz ağrına dönersin."

"Şimdiye kadar sende bu huy yoktu; adeta kıskanıyorsun diyeceğim geliyor, Rahşan'ın komşu oluşundan hiç memnun görünmüyorsun. Kafanı boşuna yoruyorsun, tam manasıyla geçmiş zamandır. O büsbütün unutulmuş, hatırası bile zevksiz bir macera."

Kollarımı beline doladım; hafifçe sıyrıldı. Bir daha denedim, gene uzaklaştı.

"Bırak," dedi. "Sahneyi seyredelim. İşte, dediğim çıktı. Kadın bornozu attı; mayoluymuş... Denize doğru yürüyor. Endamı hakikaten güzel! Bu yaşta iyi şey doğrusu."

"Kaçında ki? Yirmi sekiz, nihayet yirmi dokuz."

"Otuz demeye ağzın varmıyor. Kaç zamanın Rahşan'ıdır o! En aşağı otuz beşini geçmiştir. Sahneye on beşinde çıkmadı ya? *Kanlı Irmak* filmi oynanalı on sene... Perdede kart yüzlü bir kadındı."

"Film çevirmeyi, makyaj yapmayı, fotoğraf çekmeyi bilmediğimizden. Filmde rol aldığı sene on dokuzunda yoktu."

"Hayır, ilkokulu yeni bitirmişti!"

Susmayı tercih ettim. Konuşmamızdan anlaşılmıştır; Rahşan bir ara sahneye çıkmış, beyazperdede görünmüş, hepsini bırakıp hafifmeşrepçe yaşamış bir kadındır; kısa müddet benimle, sonra bir otel sahibi ile, ondan ayrılınca bir Amerikalı subayla metres hayatı geçirmiştir. İki yıldır yabancı memleketlerdeydi. Döneli beri kendinden bahsettirmedi ve günün birinde komşu köşkte meydana çıktı.

Genç kadın şimdi denize girmişti; burası sığ olduğundan su diz kapaklarında... Ağır ağır ilerliyor; mehtap, arkada bıraktığı köpüksüz izlerin sivrilen uçlarına bir görünüp bir kaybolarak ışıktan benekler konduruyor ve bu izler bir zaman tuvaletinin gelin elbiselerininkini hatırlatan uzun eteğiymişçesine Rahşan'ı azametli şekilde süslüyor.

"Rahim yerinden kımıldamadı," dedim. "Denize girmeye niyeti yok. Halbuki mükemmel yüzüyor. Görürdün ya... Sapasağlam bir erkektir."

"Saati gelmemiştir, bekler. İntizam bu adamın baş belası... Ona uymaktan aldığı zevki her şeye üstün tutuyor; monoton herifin biri; boğar insan bu adamı!"

Demin şaka diye ileri sürdüğüm fikri, karımın Rahim'e karşı duyduğu antipati mahiyetinde beliren alakasını ciddiye alarak düşünüyorum. Niçin mümkün olmasın? Roma'da güya öğrenimini tamamlarken öğretmenimin kızı ve yardımcısı olan Angelina aylarca bana kötü davranmıştı, her halimden sinirlenir, bütün davetlerimi geri çevirir, sürekli iltifatlarıma hiç aldırmaz, kaba cevaplar verirdi. Ruhu hazmetmemişti, velhâsıl!

Bu kanıya varıp da kendime başka eğlenceler bulmaya çalıştığım sırada bir gece kapıma vuruldu; onların evinde pansiyonerdim. Açtım, yarı karanlıkta vücuduma bir kadın vücudu dolandı, öyle bir dolanış ki bütün bedenime sarıldı. Sanki bir piton yılanı... Hem belimi büküp kemiklerimi kırarcasına sıkıyor, hem de ağzı, başımı birlikte yutacakmışçasına dudaklarımda kilitleniyordu. Angelina idi bu hırslı kadın! Sonra izah etti:

"İlk gördüğüm dakikadan itibaren sana delicesine tutulmuşum meğer! Nefret ettiğimi sanıyordum; âşık olduğumu biraz evvel anladım, koşup geldim. Bir an daha duramaz, bekleyemezdim, Rıdvan!"

Rayiha'nın vaziyetini düşünerek öyle bir ihtimalden dolayı içime mahzunluk çöktü, şimdi denize dalmış, açıklara doğru yüzen Rahşan'ı seyretmekten kendimi alamıyorum. Ama neşesizim. Bir taraftan da şöyle söyleniyorum:

"Fevkalade yüzüyor. Eskiden bu kadar usta değildi, fazla açılamazdı. Galiba son iki yılı Riviera'larda, Manş sahillerindeki plajlarda geçirmiş. Kiminle, kimlerle acaba? Ecnebilerle, belki de Brezilya ve Arjantin hovardalarıyla, kahve ve sığır tüccarı, milyoner heriflerle..."

Ay ışığı, sessizlik ve tenhalıkta mı tesir etti, bilmem. Yalnız, uzak bir ihtimal mahiyetindeki aşkından dolayı Rayiha'yı değil, hayalimdeki Güney Amerikalı hayali âşıklar yüzünden Rahşan'ı kıskanıyor, mahzunluğumun arttığını hissediyorum. Karıma dedim ki:

"Haydi sevgilim, kalk! Bunları kendi hallerine bırakalım da bizim *akaryakıt*a atlayıp Pendik'e yahut Yakacık'a bir uzanalım. Yer değiştirmek ihtiyacındayım; fena sıkıldım."

Otomobilimize, deposuna doldurduğumuz benzinden dolayı *akaryakıt* ismini vermiştik, uydurma Türkçe ile alay için, halbuki bu terim, Arapçasına kıyasla çok iyiydi, beğeniyorduk. Daha doğrusu önceleri alay konusu yapmış, sonra alışmış, benimsemiştik. Burada yazın kullandığımız araba, garaj yerine yaşlı ıhlamurların kuytuluğuna çekip bırakıverdiğimiz küçük bir Avrupa arabasıdır. Bir de Jaguar markalı zarif bir otomobilimiz vardır: Harbiye'deki evin garajında durur.

Karım teklifimi iyi karşılamadı.

"Denize girelim," dedi ve ilave etti. "Biz de biraz açılalım."

Böyle demesinin sebebi, Rahim'in de şimdi metresiyle beraber denize açılmış olmasıydı.

"Bizi görürlerse evlerine kaçarlar. Rahşan kendisine komşu olduğumuzu biliyor. Zaten saklanması da azıcık bundan."

"Kimsenin rahatı için arzumdan vazgeçemem, Rıdvan! Bir seninki müstesna. Peki, istiyorsan gidelim."

Bu muhabbetli cevap üzerine, Rayiha'mı göğsüme doğru çektim. Kayanın gölgeli tarafındayız, ayın ışığı yalnız onun başını aydınlatıyor; kumral saçlarını platine etmiş, ela gözlerini de altın gibi parlatmış. Önümde kendisininkine çok benzemeyen bir çehre var, hatlar onunki ama renkler bambaşka ve yüz çok sevimli, çok taze, adeta çocuksu... Sanki şimdi Rayiha, ayın sihirbazlığıyla on dört yaşında bir kız.

Fakat bu kızcağızda yaşına uymayan bir olgun kadın istekliliği, hünerlilik vaat eden bir arzu vericilik buluyorum. Bir anda istek kesildim. Hem de hoyrat bir arzu. Bu yüze bakmakla doyamayacak, onu okşamakla kanamayacağım. Örselemek, yıpratmak, hatta yok etmek lazım. Sanki ve gali-

ba vahşi vahşi bakıyorum, gözlerimde pars yırtıcılığının mavimtırak ışığı mı parlıyor, nedir?

Kısacası müthiş bir ihtiras dalgasına kapılmış haldeyim. Ne oldu bana? Acaba deminki denize giriş sahnesinin sonradan beliren tesiri mi? Rahşan'ı nurlu gecede mayolu görmek beni pek mi heyecana getirdi de şimdi mi tesirini duyuyorum? Yoksa hepsinin sebebi ay ışığı mı?

Kucağıma aldığım karıma bir şeyler, tatlı tatlı sözler fısıldamaktayım. Bir yandan da öpüyorum, okşuyorum, diyorum ki:

"Hayatımda kadın olarak, aşk olarak bir senin yerin var, bir sen varsın. Başka kimseyi bu kadar şefkatle, şehvetle, derinine, engin ve hudutsuz sevmedim, sevemem. Öyle sevdiğim içindir ki ömrümü sana vakfettim; hiçbir şey beni senden fazla alakadar edemiyor; dünya yüzündeki tek zevkimsin, Rayiha! Başka zevklerin tadını artıran biricik zevk kaynağım! Zevkin bana kâfi geliyor."

Kendimden korktuğum için karımın çehresini ışıktan kurtarıp kaya gölgesine çektim. Bu geceki aydınlıkta şeytani bir tesir bulmaktayım; cinsi arzuyu kabalığa, katılığa, iptidailiğe, satrap ve kabile reisi kan dökücülüğüne çeviren, zulüm yapmayı isteten berbat, lakin çok tatlı bir tesir!

Artık ışık benim yüzüme vuruyor. Rayiha sordu:

"Ne var, niye öyle acayip bakıyorsun? Bakışın yabancılaştı, Rıdvan! Sanki bir yabancı oluverdin birdenbire. Kapa gözlerini! Adeta ürküyorum."

Eğildim, yüzümü loşluğa daldırdım. Ayrıca dediğini de yapıyorum. Gözlerim kapalı, buhranın geçmesini bekliyorum. Nihayet ayağa kalktım:

“Haydi,” dedim. “Ya gezmeye gidelim, yahut denize girelim.”

“Mademki istiyorsun, bir dolaşıp gelelim.”

“Senin istediğini yapacağım, denize gireceğiz.”

On senedir hep böyle olur, neticede karımın arzusunu yerine getiririm; fakat onu benim fikrime uymaya hazır gördükten sonra. Galiba sızıltısız yaşayan çiftlerdeki keramet bu! Kadın veya erkek, hiçbiri işi inada bindirmemelidir; hele kadın uysal davranır görünmek şartıyla her dediğini yaptırabilir.

Bizim köşkün önüne düşen deniz parçası içerlektir. Fazla açılmazsak müteahhidin kıyısından görünmez. Ses çıkarmadan ve daima kayalığı siper alarak sahile indik. Benim üzerimde zaten bir pantolonla gömlekten başka elbise yoktu. Rayiha ise kombinezonunun üstüne önden düğmeli basit bir şey giymişti. Hcmcn soyunduk ve suya daldık.

Meydanda yalnız başımızın bir kısmı kalacak şekilde gürültüsüz, komandolar gibi bir sabotaj yapmaya gidercesine gizli, yan yana yüzmekteyiz. Durmuş Efendi çoktan uyumuştur. Şerife Dadı ise geceleme illetine tutulmuş olduğundan evde gezinip duruyordur.

Aklıma geldi. Kıskanç Dürdane bir yere saklanmış, sevdiğine muhakkak nazarıyla baktığımız Rahim’in, şimdi metresiyle denizde keyif sürmesini kim bilir ne üzüntüler içinde seyretmektedir! Belki de müteahhit, hizmetçinin daha eline bile dokunmamıştır, öyle bir şeyi aklından geçirmemiştir, ama Dürdane’nin hariçte kendisine bir metres, hatta nişanlı süsü verdiği her halinden belli, kimsenin gözünden de kaçmıyor...

Acayip bir şey düşündüm: Sakın Dürdane, kıskançlık yüzünden güzel Rahşan'ı zehirlemeye falan kalkmasın? Cahil kadındır, olur mu olur, doğrusu acırım eski sevgilime... Uzun sürmemek şartıyla ideal bir metrestir, bu sanat için yaratılmış, hele ilk ayları gerçekten mükemmeldir.

O zaman bile mükemmeldi, diye içimden söyleniyordum. Şimdi daha da usta, fevkalade olmuştur. Yoksa tabiiliğini kayıp mı etmiştir?

Yerini getirmek kısmetse bu küçük gençlik macerasını kısaca anlatacağım; nasıl tanışıp, nasıl yaşadığımızı ve ayrılışımızı...

Koyun hududunu aştığımız için yan tarafı görüyoruz. Rayiha fısıldadı:

"Seninkiler kıyıya doğru yüzüyorlar, çıkacaklar galiba."

"Ne yaparlarsa yapsınlar; bırak artık şunları! Biz azıcık daha açılalım. Hem de adam gibi yüzerek, kulaç atarak, keyfimizce, şu kadın gelmeden evvel mehtaplı gecelerde yaptığımız gibi... Rahatımızı bozdular, münasebetsizler!"

Sözlerimde samimiydim, komşularıma kızıyordum.

Epeyce açıldık. Ayın ışığı hiçbir buluta rastlamadığı, biraz olsun sönükleşmediği için adeta yorucu... Yoruculuk belki de tek renk içinde kaldığımızdan... Gökle denizin üstündeki renk farkı pek az, sahiller ve gerideki tepeler de büyük bir fark göstermiyor; eğer ışığın doğrudan doğruya vurduğu iki ada ortasındaki nur kaynaşması ve bize uzanan pullu eteği de olmasa bu kalaydan yaratılmış lehim rengi bağlamış görünüşten bezmek, kaçıp kurtulmak istemek işten değil.

Bereket, şu suyun serinliğine... Bizi kurşun ve cıva gibi ağırlaşmaktan kurtarıyor; denizden çıkmak istemiyorum;

halbuki saat gece yarısını bulmuş. Geçmiştir bile... Motorunun gürültüsü sağırlaşmış bir tekne uzaktan gidiyor. Bu sesi yazarlar tabiatın kalp atmasına benzetirler. Sanmam ki tabiatın kalbi o kadar mekanik, bayağı, ahenksiz, kötü bir sesle işlesin, kulağa bu derece bet gelsin. Satıhta yuvarlanan kupkuru bir patpatayı tabiata layık görmek epeyce saçma!

Dünyanın yüreği olsaydı sesi herhalde rüzgârlar ve gök gürlemeleri gibi insana heybetini bildiren bir şeye benzerdi; şuursuz bir patpattan ibaret kalmazdı.

Kıyıya çıktığımız zaman kimsenin bizi görmediğine emin olduğumuzdan çıplak ve ıslak vücudumuzla kumsalda biraz yürüdük, çarçabuk kuruduk, üstünkörü giyindik; terliği andıran yumuşak ayakkabılarımızı da iskele tahtasına dayanarak giymiştik. Rayiha dedi ki:

"Eve gitmeden şunlara bir daha bakacağım ben."

"Gitmişlerdir, zahmet etme. Dürdane şimdi de kapılarını dinliyordur."

"Belki de hâlâ kumlukta oturuyorlardır."

Kendimizi göstermemeye dikkat ederek duvarın en uygun yerinden aşağıya göz attık. Artık incirin gölgesi arkaya yatmış, ikisi de kumsala uzanmışlar. Rahim pantolonlu ve gömlekli; lakin Rahşan mayolu.

Karım:

"Galiba denize bir daha girecek; suya, çıplaklığa doymuyor!" diye söylendi. Bikini mayonun henüz moda olmadığı devirde bulunuyorduk; üzerindeki tek parçadan ibaret, brötelli bir deniz kostümü, siyah renkte, parlak kumaştan...

Aramızdaki mesafe uzak. Yine de Rahşan'ın ıslak omuz başlarında mehtabın aksiyle iki nur parçasının ışıldadığını

gördüm. Saçları ise ay ışığını içine çekmiş, bir demet nemli aydınlık.

"Emsalsiz bir gece bu, az rastlanır. Mehtabın parlaklığını azaltacak ne sis, ne pus hiçbir şey yok," diyen Rayiha'ya cevap verdim.

"Evet, hakikaten emsalsiz, ama uyku bana daha tatlı geliyor. Komşular oturadursunlar, biz yatalım, saat biri bulmuş olmalı."

"Sanmam... Yarım bile değildir."

(Bu kadar ehemmiyetsiz bir konuşmayı neden yazıyor, zapta geçiriyorum? Sayfa doldurmak için mi? Elbette olamaz. Sebebini sonradan anlayacaksınız.)

Odamıza girince yatağımın başucunda duran uyandırıcı masa saatini bana gösteren Rayiha:

"Bak," dedi. "On ikiyi yirmi sekiz geçiyor."

"Geri kalmış o."

Çekmeceyi çekti, kendi bilek saatine göz attı. Dedi ki:

"İleri bile gitmiş, benimki 12.20. Haydi, duş yap, yat sen. Ben biraz daha mehtapta dolaşıp gelirim. Dadı bu gece nasıl olduysa uyumuş. Peşime takılır, lüzumsuz gevezelikler eder, zevkimi bozardı."

Karımın merdivenlerden indiğini, açık bıraktığı banyo bölmesinin kapısından işittim. Odama dönünce perdeler açıktı. Ya Rayiha dönüşte bunları indirmezse? Önce mehtap, bir iki saat geçmeden de güneş beni rahatsız edecek.

Pencerelere doğru gidip siyah storları çektim; fakat karyolama girmedim. Pantolonu geçirip merdivenlerden iniyorum. Kendimde bir acayiplik hissetmekteyim. Sıcaktan belki... Kafam işlemiyor. Yürüyorum, ama hangi tarafa? Bu

nokta meçhul. Uykuda gibiyim, etrafımı görmüyorum, hiçbir şey düşünmüyorum, yaptığımı bilmiyorum. Bu hal içindeyken gecenin donmuş denecek kadar külçeli sükûtunu birdenbire bir silah sesi parçaladı. Koşmaya başladım, adeta kaçıyorum. Bu koşup kaçma ne kadar sürdü bilemem. Bana pek uzun geldi.

Zihnim birdenbire açılıyor. İlk hatırıma gelen karım... O nerede? Görünürde yok... Haykırıyorum:

"Rayiha! Rayiha!"

Cevap gelmiyor. Deli gibi, lüzumsuz bir korku ile koşmakta devam etmekteyim. Neden sonra deniz tarafından karımın silueti belirdi. Sevindim, soruyorum:

"İşittin mi tabanca sesini?"

"İşitmez olur muyum? Pek yakında patladı, kumsal tarafında... Ben kayalıktaydım."

Rayiha benden çok daha az heyecanlı, adeta soğukkanlı. Soran yine benim:

"Nedir acaba? Bir vaka mı, yoksa sarhoşun biri keyif için havaya mı sıktı?"

"Öyle olacak. Hem bize ne? Jandarma veya polis miyiz biz? Uyumaya bakalım."

Haklı. Bir açıklığa, bir gölgeliğe girerek bahçeden eve doğru yürüyoruz. Etraf gündüz gibi aydınlık, hava sımsıcak! İnsana mehtabın vurduğu yerlerden ağaç gölgesine sığınmak arzusu verecek derecede aydınlık ve sıcak.

Evin önündeyiz; sokaktan ayak sesleri işittik. Bahçe kapısı vuruldu.

"Bir gelen var," dedim. "Hayırdır inşallah! Şu tabanca sesinden dolayı mı dersin? Oradan mı çağırıyorlar?"

"Mümkün."

Kapıya yakın iki odalı bölüğünde oturan Durmuş Efendi penceresinden başını uzatmış sesleniyor:

"Kimdir o? Ne var? Geliyorum."

Daha atik davrandım, sürgüyü çektim. Karşımdaki müteahhit Rahim Bey! Aydınlığa rastlayan çehresi allak bullak.

"Affedersiniz beyefendi," diyor. "Bu saatte sizi rahatsız ettim, ama çaresiz, müthiş bir vaka oldu bizim evde, pek müthiş bir şey! Biri vuruldu!"

"Kim? Öldü mü? Yaralı mı?"

"Bir misafir hanım... Galiba öldü. Tabanca sesini işitmediniz mi?"

"İntihar mı etti?"

"Değil, vurmadı, vurdular."

Telaş ve heyecanımdan boş bulundum, sordum:

"Rahşan'ı mı vurdular?"

"Evet."

"Derhal doktora, polise telefon etmelisiniz."

"Ettim; fakat onlar gelinceye kadar evde bir başıma duramadım, insana ihtiyacım var; dosta, yardımcıya... Dürdane bayıldı, bahçıvan da bu gece izinliydi."

"Peki, sizinle geliyorum, geliyoruz. Geliyorsun değil mi Rayiha?"

"Elbette geliyorum."

Yan kapıdan girip komşumuzun mükellef villasına doğru uçarcasına koşuyoruz. İçimden, belki de içimden değil de epeyce yüksek bir sesle, söyleniyorum:

"Zavallı Rahşan! Ne güzel kadındı, öldürülür mü o? Kim öldürdü? Ne sebeple? İnanamıyorum vallahi! Aklım almıyor bu işi!"

Rayiha ile ben köşkün kapısından girecekmişiz gibi yürüyünce, Rahim Bey:

"Orada değil! Aşağıya, deniz kenarına ineceğiz," dedi; öne düştü. Anlaşılan vaka kumsalda, belki de bizim bir ara yan yana oturduklarını gördüğümüz incirin altında olmuştu. Otururlar veya uzanıp yatarlarken biri arkadan gelmiş ve kadının kafasına yahut kalbine bir kurşun sıkmıştı. Peki, cinayet böyle işlendiyse Rahim'in katili görmesi icap etmez miydi?

Merdivenlerden inerken sordum:

"Vuranı görmediniz mi? Rahşan Hanım'ın yanında değil miydiniz?"

"Değildim... Kendisi Amerikan sigarası içmek istemişti. Onu almak için az evvel eve gitmiştim. Tabanca sesini dönüşte işittim."

"O halde bir intihardır bu!"

"Hayır. Kurşun yeri ensede... Tabanca arka tarafa, kumluğa atılmıştı. Kurşunun çıktığı yer göğüste, belli belirsiz bir delik!"

Karım söze karıştı.

"Demek oluyor ki cesede dokundunuz, yerinden oynattınız. Vaziyetini değiştirdiniz?"

Rahim boğuk ve müteessir bir sesle mırıldandı:

"Başka ne yapabilirdim? Kımıldamadığını görünce kaldırmaya, konuşturmaya çalıştım. Az sonra Dürdane de geldi. O da uğraştı. Öldüğüne ikimiz de inanamamıştık. Daha önce gözüme kumların üstüne atılmış bir tabanca ilişmişti!"

Gene Rayiha soruyor:

"Tabancaya el sürdünüz tabii!"

"Ayağımın altında görünce hiç düşünmeden, hesap

etmeden aldım, ay ışığına tutup baktım, evirdim, çevirdim de... Emin olmak için..."

"Neye emin olmak istiyordunuz?"

"Bilmem... Şaşkınlık..."

"Evinizde bir silahınız var mıydı?"

"Yoktu... Sizin gibi silah meraklısı değilim."

"Müdafaada kullanmak şartıyla silah faydalıdır."

"Ama daha ziyade tecavüzde kullanılır."

Merdivenlerin son basamağındaydık. Rayiha söylendi:

"Tabancaya dokunmanız fena olmuş; polis, silahın üzerinde sizin parmak izlerinizi bulacak; asıl katilinkini meydana çıkaramayacak!"

Kumsala bakıyoruz. İncirin yanında bir değil, iki ceset yatıyor!

Rahim Bey dedi ki:

"Dürdane hâlâ ayılmamış, bıraktığım şekilde duruyor."

Bütün bu konuşmaları o sırada işittiğimden şüpheliyim; ancak epeyce sonra hatırladım, anlaşılan farkına varamadığım halde şuursuzca kafama işlemiş, kıyıya yürürken aklım hep Rahşan'daydı. Vücudumu soğuk bir ter kaplamıştı; galiba hafifçe titriyordum da... Benzim muhakkak ki kül gibi!

Yaklaştık. Karşı istikametten, Yassıada üzerinden ayın tek gözü üzerimize dikilmiş, projektör gibi önümüzü aydınlatıyordu.

Rahşan sırt üstü, upuzun, siyah mayosuyla ve bu siyah kumaşın büsbütün beyazlaştırdığı çıplak vücuduyla önümde yatıyor. Eğildim, dikkatle tetkik ediyorum. Gözleri kapalı, dudaklarında tebessüm değilse de, memnunluk ifadesi var. Kim kapamış gözlerini?

Elimi sürüyorum. Fakat henüz soğumadığını sanıyorum. Soğumasına, kaskatı kesilmesine gönlüm razı olamıyor. Uyuma taklidi yapıyor bu kadın! Bir şaka ve tabanca sesi! Neredeyse, "Elverir, Rahşan! Kalk artık... Tatsız şakan uzun sürdü," diyeceğim geliyor. Dürteceğim ve belki de muhabbetli bir sesle çağıracağım:

"Rahşan! Yavrum! Bak, ben geldim; ben, Rıdvan!"

Böyle seslenirsem gözlerini açacağına, yüzüme gülümseyeceğine ve gerinip doğrulacağına, ayağa kalkacağına inanacak gibiyim. Ne yazık ki yanımda Rahim'in sesini işitiyorum. Karıma izahat veriyor:

"Kurşun şuradan, ensesinin sağ tarafı üzerinden girmiş. Bakınız, küçücük bir noktacık var orada, yanda!"

Rayiha diyor ki:

"Kan yok... İzi bile!"

"Evet, fakat böylesi de olur. Avrupa'da bulunurken sokakta bir yabancıyı tabancayla öldürmüşlerdi. Ense üzerinden yukarıya doğru atılan kurşunun yarası da bir çivi başından büyük değildi; kan izi de görülmemişti. Ne girdiği yerde, ne de çıktığı delikte..."

"Nerede olmuştu bu cinayet?"

"Fransa'da, Chantilly kasabasında, gençtim o zaman."

Üzerinden gözlerimi ayıramadığım Rahşan'ın ayakları çıplaktı, ayak tırnakları da boyalı. Göğsü dolgun, beli ince, bacakları yan yana ve gayet biçimli duruyor. Malum mecmualarda rastlanan artistik plaj resimlerini andırıyor: Kumdaki izlerle, vücuduna vurmuş ay ışığıyla ve memnun çehresi ile o vücut ki mayonun örttüğü kısımları bile bence meçhul değildir. Şaşıyorum: On yıl önceki kadar, belki daha körpe kalmış. Talihsiz Rahşan!

Rayiha şimdi Dürdane ile meşgul; denizden avuçladığı suyu hizmetçinin yüzüne serpiyor, bize de diyor ki:

"Dişleri kilitlenmiş, vücudu gergin... Sinir krizi! Bir şeyler yapmak lazım ama hiçbirimizde hal yok, doktor gelince tedavi eder... Gelseler artık!"

Sözünü bitirmemişti ki bir otomobil hırıltısı, arkasından klakson sesi duyuldu. Karı koca merdivenlere seğirttik, ben yukarı tarafa bağırıyorum:

"Buradayız! Aşağıya, deniz kenarına ininiz!"

Rahim olduğu yerde donakalmıştı, cesedin az ötesinde, tabancanın durduğu yerin önünde ve ayakta. Bunu bir ara kumsala baktığım zaman görmüştüm. Hatta –en ciddi vaziyette bile zihin mekanik çalışmasını bırakmaz– o duruş bana meşhur Anjelüs tablosundaki erkek köylünün dua ederken aldığı, kendinden geçmiş halini hatırlatmıştı.

Merdivenlerden o sırada ikisi yan yana, biri arkada, üç kişi iniyor. Öndekilerden sağdaki sivil, öbürleri polis üniformalı. Sivil giyinmişi doktor olmalı. Fakat sokaktan yana kulağıma sesler geliyor. Galiba başkaları da var. Rayiha'ya dedim ki:

"Biz eve dönelim."

"Hayır, şöyle bir kenara çekilip duralım, uzakta... Bazı soracakları olur; bildiğimizi söyler, sonra gideriz."

İtiraz etmedim, soruyorum:

"Sen ne diyorsun bu işe?"

İki köşkü ayıran yan duvara yaslanmıştık; yorgunluğumuzu şimdi duyuyorduk. Karım, deminki sualime acayip bir cevap verdi:

"Kadını basbayağı öldürmüşler. Bunu yapan dört kişiden biri. Ya Dürdane, ya Rahim Bey, yahut da..."

"Başka kim olabilir ki?"

"Neden? İki insan daha var: Biri sen, biri de ben!"

"Bu da ne söz? Bizi araya sokmak için sebep yok."

"Var. Tabanca patladığı zaman ben senden uzaktım. Sen de benim nerede bulunduğumu bilmiyordun. En aşağı bir çeyrek saat birbirimizden ayrılmıştık. Ne yaptığımın farkında mıydın sen? Ben de senin yaptıklarını göremezdim; ikimiz birbirimizden ayrı bahçedeydik, belki kumlukta!"

"Ha, anladım. Polis romanına hazırlık bu!"

"Değil, az sonra polis bizi sorguya çekince doğru düşündüğümü kabul edeceksin. Bak, doktor ayağa kalktı, bir şeyler söylüyor. Muhakkak 'Morga kaldırılmalıdır,' diyor; otopsi lazım gelecektir."

"Komiser mi, komiser muavini mi, neyse ben işaretlerinden anlamam, Rahim konuşturuyor. Hekim şimdi Dürdane ile meşgul olmaya başladı. Üçüncü adam zavallı Rahşan'ın üstüne bornozu örttü. Ben bu sahneleri seyredemeyeceğim, etmeye mecbur da değilim. Komisere kim olduğumuzu, vakayı nasıl haber aldığımızı bildirip eve gideceğim. Duramam artık!"

"Durmuş Efendi'yi yolla buraya... Ben onunla biraz daha kalırım. İşin sonunu merak ediyorum. Hoş, sonu gelmez ya... Bu gece yapılanları öğrenirim, hiç değilse..."

Vaka mahallinden epeyce geriye çekilmiş, müteahhitle konuşmasına devam eden komisere yaklaştım:

"Efendim," dedim. "Ben heykeltıraş Rıdvan... Zevcem de şu ötede duran hanım. Biz beyefendinin komşusuyuz, silah sesini evimizden duyduk. Az sonra, Rahim Bey gelip çağırdığı için buraya koştuk. Fazla malumatımız yok. Müsaade

buyurursanız ben döneyim. Refikam bildiklerimizi söyler. Çok yorgunum, müteessirim de…"

"Vurulan hanımı tanıyıp tanımadığınızı söyler misiniz lütfen?"

Vaziyet nazikti. Rahim'in yanında fazla izahat veremezdim. Sadece dedim ki:

"Evet. On yıl kadar evvel sahneye çıktığı zamandan tanırım. Fakat o tarihten beri kendisini pek gördüğüm yok."

"Ya! Peki, siz devlethaneye teşrif ediniz, icabında ben gelir, tamamlayıcı malumatı alırım; yahut karakola gelmenizi rica ederiz. Savcı lüzum görecektir herhalde…"

Bunlar olurken, köşke telefon etmeye gittiği anlaşılan ikinci üniformalı, komisere haber verdi:

"Haydar Bey geliyor, evinden çıkmış, neredeyse yetişir."

İsmini söylediği zat herhalde savcı falan, öyle biri olmalı. İş uzayacak, sabahı bulacak. Ben kendimi rüyada sanmaktayım. Gözümün önünden geçen sahneleri uykumda gördüğüme, bir müddet sonra uyanacağıma, gördüklerimden hiçbirinin hakikat olmadığını anlayıp sevineceğime inanıyorum. Niçin vursunlar Rahşan'ı? Bir kâbus bu!

O esnada köşkü dadıma bırakıp yanımıza gelen Durmuş Efendi'ye çok gecikmemelerini tavsiye ederek kumsaldan ayrıldım. Köşkün kapısının önünde bekleyen polis, çıkmama izin vermedi. Komşu olduğumu, komiserden müsaade aldığımı, yan eve gireceğimi söyledim.

"Ha," dedi. "Siz ressam bey değil misiniz? Otomobille daima karakolun önünden geçersiniz, hanımınızla beraber… Tanırız sizi."

"Evet, mademki tanıdınız, geçeyim."

Bu sefer evde dadı karşıma çıktı. Nasılsa içi daldığı sırada kıyamet kopmuşmuş, polisten öğrenmiş, komşudaki sarışın hanımı öldürmüşler, hizmetçiyi de!

"Kadın zaten sağlam ayakkabı olsaydı nikâhsız gelip de elin herifiyle bir köşke kapanıp oturmazdı. Ya dostu, yahut bırakıp kaçtığı kocası vurmuştur. Dürdane de kadının narına yandı. O da malın gözüydü ya! Kapılanacak bekâr adam evinden başka yer bulamaz mıydı? Günahı boynuna, beye mantinotalık edermiş. Bahçıvan Hızır, bir gün Durmuş Efendi'ye dert yanmış..."

Şerife'yi susturdum; balkona çıkıp bir sigara yaktım. Kendimce söyleniyorum.

"Öldürmüş biri güzel kadını! Belki de dadı bir ipucu verdi; onu âşıklarından biri günlerden beri kolluyordu, bir tarafa gizlenmişti; Rahim'in ayrılıp köşke girmesinden fırsat bulup, yatan kadının başına bir kurşun sıktı, telaşla tabancayı kumlara attı, kaçtı. Fakat hangi taraftan? Deniz tarafından imkânsız. Hemen merdivenlere koşmuş, ağaçların arkasına saklanmış, sonra da Dürdane bayılıp Rahim bize gelince çıkıp gitmiştir. Zor yakalanır artık!"

Kumsaldaki sahne gözünün önünde: Bir saat evvel ıslak, dipdiri, kusursuz vücudunu saran bornozu şimdi cansız vücuduna örtülerek yerde upuzun yatan Rahşan! Hafif bir pelteklikle ne tatlı konuşurdu. Konuşmasına menekşe gözlerinin manalı bakışları da adeta yardım eder, anlattığını canlandırırdı. Bir erkekten hazzettiği müddetçe onun esiri, halaylığı, eski anlamı ile odalığı olur; bütün zevklerini yerine getirirdi. Dünya ideal bir *dömimonden* kaybetti, beynelmilel yüksek bir fahişe!

Bu tabiri kadrini düşürmek, küçültmek için kullanmadım. Rahşan isteseydi çok zengin bir adamla evlenirdi; çoluk çocuk sahibi de olurdu. Büyük bir ihtimalle mükemmel bir zevce bile!

İzdivaca yanaşmadı, hayatı ciddi tarafından hiç almadı ki:

Belki bu defa Rahim ile evlenmeyi tasarlamıştı, yaşlandığını düşünerek! Sonra Rahim cinsinden çok ağır başlı, geçkince bekârlar evlenmeye karar verdiler mi, ekseriya mazisi yüklü, meşrepleri hafif kadınları seçerler.

Şerife Dadı aşağıdan sesleniyor:

"Beyefendi, sizi biri görmek istiyor!"

Polislerden olacak. Bu vakitte kim ziyarete gelir? Saat üçü bulmuş; az sonra gün ışıyacak. İnince karşıma bir sivil çıktı. Özür diledi ve dedi ki:

"Ben, merkezden Haydar Korur. Bu gece civarda bulunduğumu bildiklerinden haber yollayıp çağırdılar. Aşağıdakilerle konuştum, refikanız hanımefendiyle de... Esasen zatıâlinizle bir defa müşerref olmuştum; namı zavallı Rahşan Hanım'ı tehdit etmişlerdi ya! O zaman, on yıl kadar evvel. Unutmuşsunuzdur, tabii..."

"Öyle bir şey hatırlıyorum. Ehemmiyetsiz bir vakaydı."

"Malum... Fakat hanımefendi buraya gelmeden birkaç şey öğrensem fena olmaz. Yanında bu bahsi açmak istemedim."

"Refikam onunla vaktiyle kısa süren bir münasebetim olduğunu bilir."

"Gizlemediğinize çok iyi etmişsiniz. Gizlemeler yüzünden biz neler çekeriz! Zaten ne gizli kalabilir ki, beyefendi? Lütfen bendenize silahınızı gösterir misiniz? Şöyle bir göz atıp, iade edeceğim."

"Buyurunuz, yukarıya çıkalım. Tabancam yatak odamdadır; civar tenha olduğundan bir tane bulunduruyorum. İhtiyaten..."

"Buralarda silahsız durulmaz."

"Ama benimki vesikasızdır."

"Ziyanı yok... Siz maruf bir zatsınız."

Memur, kırk beşinde, olgun bir adamdı, kıyafeti düzgün. Hatta bir ara ay ışığına rastladığımız zaman gömleğinin ipek olduğunu parıltısından anlamıştım. Şube müdürü değilse bile muavinlerinden muhakkak.

Onu elektriğini yaktığım salona aldım. Yatak odama giderken Şerife Dadı'ya da seslendim:

"Bize iki kahve yap, soğuk su da getir. Daha iyisi şerbet getir, yeni kaynattığın ahududundan!"

Komedinin gözünü –çok defa olduğu gibi fazla çekip zangır zungur içindekilerle beraber düşürmemek için– yarı araladım; elimi uzattım. Silahın her zaman durduğu tarafı yokladım. Bu, bir Browning idi, şarjörlü, yani otomatik. İki senedir yüzünü görmemiştim.

Tuhaf şey... Tabanca yerinde yok! Telaşla komodini sonuna kadar çektim. Yere düştü ve içinde ne varsa halının üstüne döküldü. Eşya arasında silaha benzer bir şey bulunmadığını görünce büsbütün şaşaladım. Şerife'ye bağırıyorum:

"Dadı, çekmecede tabanca vardı, bulamadım, ne oldu? Hanım başka bir yere mi sakladı? Haberin yok mu senin? Zaten neden haberin olur ki!"

Şerife merdiven başından cevap veriyor:

"Ben silah milah görmedim. Görsem de elimi süremem. Bilse bilse hanım yerini bilir. Ona sorunuz."

Polis amiri Haydar Bey, hoşuma gitmeyen bir bakış ve gülümseme ile koltuğunda, diyor ki:

"Telaş etmeyiniz, elbette bulursunuz... Belki hanımefendi başka bir yere koymuş, saklamıştır. Vaka mahallinden dönünce sorarsınız. Browning demiştiniz, değil mi? Cinayet aleti de bir Browning... 9 milimetrelik. Sizinkinin kalibresi hatırınızda mı, Rıdvan beyefendi?"

"Ben silahtan pek anlamam, kalibreler hakkında da fikrim, malumatım yoktur. Bunlardan Rayiha daha iyi anlar; iyi nişan da atar, eskiden birlikte ava da çıkardık. Ama ben sadece gezmek için yanında bulunurdum."

"Yedek subaylığınızı yaptınız, tabii?"

"Yaptım, hem de katmerlisini... İkinci Dünya Harbi'nden önce ve harp içinde! Üsteğmen rütbesindeyim, asteğmen değil. Doğubayazıt'ta bulundum, Ağrı eteğinde."

"Refikanızı da götürdünüz mü?"

"Elbette. Memleketin bu havalisini görmeye can atıyorduk. Kızaklarla dolaştık; kurt avı bile yaptık. O! Biz en konforlu hayatın zevkini sürmeyi de biliriz, en iptidaisininkini de... Nerede kaldı hanım? Çağırtalım da tabancayı bulup versin."

Haydar Korur gerçekten telaşsız, soğukkanlı, hatta vurdumduymaz bir adam. Kahveler gelmişti, uzattığım sigarayı yaktı:

"Biz bunları içinceye kadar kendisi de gelir," dedi. "Şu vaka rahatınızı kaçırdı; Rahşan Hanım'a tabii acıdınız da... Gösterişli, güzel kadındı; seyahatten döneli de ancak üç ay olmuştu. Memleketine bağlı, faydalı bir vatandaştı"

Karşımdakinin son sözü üzerinde, bir konuşma sırası

dikkatsiz hareket etmiştim. Fakat bir saat kadar sonra yatakta hatırlayınca manasını sezer gibi oldum: Rahşan galiba gizli teşkilatın birinde vazifeliydi. Sakın katilinde o işin dahili olmasın?

Şerbetlerimizi içerken Rayiha geldi. Koşup merdiven sahanlığında karşıladım:

"Komodinin gözünde revolveri bulamadım," dedim. "Nereye koymuştun?"

Sofaya çıkıncaya kadar cevap vermedi, nihayet sordu:

"Hangi revolver, bu?"

"Hangisi olacak? Sittin senedir çekmecede duran!"

"Ömürsün sen Rıdvan! Ayol onu geçen yıl –bu mevsimdi– hani Abant Gölü'ne gittiğimiz zaman kamp yaparken arabadan çalmadılar mıydı?"

"Haberim yok."

"Kızar, surat eder, keyfimi kaçırırsın diye senden gizlemiştim, ama yine gizlice bir yenisini aldırmıştım; alan Durmuş Efendi'dir; bir göçmenden düşürmüş, benim karyolamın başucundaki masanın çekmesinde duruyor."

"Getir onu! Memur görmek istiyor."

Hemen getirdi, aldım. Haydar Bey'e uzattım. Uzatırken bir bakışta dedi ki:

"Bu Browning değil; 7.65 milimetrelik bir Beretta... İtalyan silahı. Siz Browning demiştiniz."

Söze Rayiha karıştı:

"Rıdvan tabancadan anlamaz," dedi. "Bizimki ufacık bir Beretta'dır, bir oyuncak! Cinayet 9 milimetrelik Browning ile işlenmiş. Polis onu kullanır, beylik tabancadır, değil mi beyefendi?"

"Bizimkilerde beylik olduğuna dair işaretler vardır; cinayet aletinde yoktu, hususiydi. Memlekette maalesef henüz kuvvetli bir kanun çıkarılamadı; silah bulundurma, satın alma, taşıma hususlarında ağır kayıtlar ve cezalar tayin eden bir kanun! Mevcut silahların hepsini toplamak lazımdır. Behemehal yapılmalıdır bu iş. Her ev silah deposu olmuş."

"Rahim Bey'in evinde yokmuş, dediler."

"Mesele henüz incelenmemiştir."

Haydar Bey bir müddettir asık suratlıydı; ayağa kalktı.

"Müsaadenizle gideyim" diyor. "Siz de istirahat ediniz. Yarın yine konuşacağız. Bazı cinayetler başlangıçta gayet muğlak görünür, birdenbire aydınlanır, bazısı da basit sanılır, sonradan arapsaçına döner."

"Sizce bu hangi kısımdan?"

"Şimdilik kesin bir şey diyemeyeceğim. Fakat galiba birinci kısımdan! Pek yakında suçlu kendiliğinden ortaya atılıp da itirafta bulunmazsa şaşarım."

Bir noktaya zihnim takıldı; ancak görüşüm doğru mu, bir histen ve münasebetsiz bir tahminden mi ibaret? Daha doğrusu sinir bozukluğundan mı bana öyle geldi? Kesin fikrim yok. Polis amiri bana karşı, karıma olduğundan çok fazla sempati ile muamele etmişti; diyebilirim ki Rayiha'dan hoşlanmadı; karıma başka türlü bakıyordu; gözlerine nüfuz etmeye, bir şeyler öğrenmeye çalışarak!

İkimiz yalnız kalınca çıkıştım:

"Tabanca çalınıyor, yenisini alıyorsun, çekmede saklıyorsun, bana haber vermeye lüzum görmüyorsun! Ne demek bunlar? Adam yerine koymuyorsun kocanı!"

"Biçare Rahşan'ın uğradığı felaket seni üzdü, yordu. Si-

nirliliğini tabii buluyorum, yavrum! Evde hangi şey eksildi, kırıldı, çalındı da on senedir haberin oldu? Haber verdim mi sana? Hem tabanca ile alakan var mıdır, senin? Elini sürdüğün şey olsa bari!"

"O kadar da değil! Bizim eski tabanca şimdi gösterdiğinden büyüktü, daha kaba yapılıydı, subaylığımdaki de bambaşka bir şeydi."

"O Walther tipi askeri tabancaydı."

"Bilmem fazlasını! Sen silah eksperi olup çıkmışsın."

"Merak babamdan geçmiştir. İyi avcı, nişancıydı, bilmiyor musun?"

"Haydi bakalım, Durmuş Efendi'nin çil horozu ötmeye başladı."

"Ben eve döndükten sonra ötede neler oldu, anlat. Dürdane ayıldı mı?"

"Ayıldı, sorguya çektiler. Uzaktan sezdiğime göre galiba mühim şeyler söyledi; yarın tafsilat veririm. Ben de harap oldum, uzun konuşacak halde değilim. Baksana yüzüme!"

Bakıyorum; esastan yumuk gözleri büsbütün yumulmuş, hem de yanlara doğru çekilmiş; koyulu açıklı, fazla kumlu ve benekli ela gözlerinin bıçak sırtı kadar kalmış aralıklarından sadece altın sarısı bir ışık sızıyor, çehresi de yumuk; fakat –soyunmuştu, geceliğini giymek üzereydi– vücudu çok düzgün, denizden ve güneşten abanoz sertliği ve cilası almış. Azıcık kısa boylu olmasına rağmen latif, sevimli, şuh bir kadın Rayiha!

"Onu polis memuru neden beğenmedi?" diye kendi kendime soruyordum. Halbuki ne kadar sevimli! Sempatiden ve seksapelden ibaret. En durgun olduğu zaman bile her tara-

fında ve her hareketinde çapkınlık istidadı seziliyor. Tamamıyla cana yakın. Ya zekâsı? Afacan, işlek, insafsız bir zekâ bu! Bir şeyi veya bir kimseyi çok kişinin sezemediği bir yerinden yakalar, görünmeyen tarafını görür; inadı tutarsa yakasını kolay kolay bırakmaz. Sanırım Haydar Bey'i o zekâ ürküttü. Polis ve adliye erkânı zekâlı insana meslek icabı garaz mı oluyorlar nedir? Üstün zekâ izzetinefislerine dokunsa gerek.

Bilirim, bazı öğretmenlerde –hele zekâ hususunda basit olanları– kendilerinden farklı, dinamik zekâlı öğrenciden hazzetmezler; onları adeta kıskanırlar. "Çalışmadan öğreniyor, hazırcevaplıkla işin içinden sıyrılıyor, bizim gibi kafa patlatmaya lüzum görmüyor!" diye.

Sofanın açık bırakılmış pencerelerinden sabah vakti serinliği odayı baştan başa okşadı; biraz bundan, biraz da yorgunluktan ürperdim.

Rayiha'nın henüz örtülmemiş vücudunda da bir ürperti mi oldu nedir? Hemen geceliğini taktı, yatağına koştu. Pikenin altına sokuldu. Kendi karyolamı bırakıp yanına girdim. Beklenmeyen vakanın heyecanı bizi birbirimize sokulmaya sevk etmişti; daima böyle olurdu. Yan yana bir yastıkta bulunmak rahatlık verir, yalnız yatmaktaki fena düşünceleri uyuşturur. Kalbe ve fikre kuvvet katardı.

Neden sonra yumuşak sesle sordum:

"Polise eski tabancamızın çalındığını neden söylemedin?"

"Bilmem... Düşünemedim, yahut lüzum görmedim. Farkında değilim. Hem ona ne? Bizim cinayetle bir alakamız yok ki! Mesele besbelli! Rahşan'ı ya Rahim bilmediğimiz bir sebeple öldürdü, yahut Dürdane kıskançlık buhranı arasında bu işi yaptı."

"Haydar Bey ağzından bir şey kaçırdı, o dakikada farkında olmadım ama şimdi buldum: Kızcağız poliste veya emniyette vazifeli galiba. 'Memleketine bağlı,' filan diye övdü bir aralık. Belki Avrupa'ya da vazife ile gönderildi. İki lisan bilir. Hem de mükemmel; sosyete kadınıdır da... Güzelliği ise malum. Acaba müteahhidin köşküne de vazife ile mi gelmişti?"

"O esrarengiz adamdan her şey beklenir. Bir şeyler çeviriyor, çevirdiğini sezdirmemek için muntazam ömür sürüyor gibi bir hali var. Ara sıra eve ecnebiye benzer, kaba yapılı, konuşmayı sevmez insanlar getiriyordu; gece kalıp erkenden sıvışıyorlardı."

"Yok canım, onlar işadamlarıydı, muhakkak... Fabrika mümessilleri, filan..."

"Hepsine lanet! Sus da uyumaya çalışalım."

Sustum! Lakin biraz sonra tekrar sormaya mecbur oldum.

"Ne o? Ağlıyor musun Rayiha?"

Evet, karım ağlıyor, ağlaması arttı. Kollarıma aldım, yaş içindeki yüzünü öpüyor, sarsılan vücuduna sarılıyordum. Hıçkırıklar arasında kesik kesik diyordu ki:

"Çok müteessir olmuşum meğerse... Şimdi meydana çıktı. Sinirlerim öyle gerilmişti ki... Pek fena! Manzara gözümden gitmiyor... Zavallı kadın bir çocuk gibi masum yüzüyle kumların üstünde nasıl da yatıyordu! Ne yara, ne kan! Uyuyordu biçare. Ben sana göstermedim, yılbaşı sırası bir Fransızca mecmuada resmini görmüştüm; bir eğlence âleminde, milyonerler sofrasında, önüne serilmiş orkidelerle... Oradaki bütün kadınlardan güzeldi, vallahi!"

"Bir şey içer misin? Sinirlerini teskin edici bir ilaç, mesela beş on damla validol?"

Razı oldu. İlaçtan ben daha fazla aldım, galiba Raşo'nun –zavallıyı mahremleri böyle çağırırlardı– ebediyen kapanmış gibi göz kapaklarını seyrettikten sonra ikimiz de gözlerimizi kapamaktan korkuyoruz.

Yakınlı uzaklı horoz seslerini dinleye dinleye nihayet uyumuşum. Kan ter içinde uyandığım zaman Rayiha'yı yanımda, odada göremedim. Şerife Dadı, hanımın otomobille öteberi almaya gittiğini söyledi. Saat on bir. Şehre inenlerin çekecekleri var. Boğucu bir sıcak. Dadıyı konuşturamıyorum. Evden çıkıyorum.

Vakalı bir gecenin sabah sersemliği içinde Durmuş Efendi'nin yanına gittim. Adet üzere ıhlamurlar altında oturmuş, bahçenin mürver dallarından sigara ağızlığı oyuyordu.

"Komşuda ne var ne yok, Durmuş Efendi?"

"Hepsi oldu, bitti."

"Ne gibi?"

"Cesedi cankurtaranla demin götürdüler. Morgda kesip biçeceklermiş. Keserler, biçerler. Yine de bir şey öğrenemezler. Dürdane'yi de tevkif ettiler."

"Niçin?"

"Katil olduğu için... Sabaha karşı suçunu itiraf etmiş."

"Ya! Rahim Bey?"

"Onu da sivil polislerle merkeze yolladılar. Köşkü polis bekliyor."

"Bize bir şey yok mu? Yani arayan, soran?"

"Neden olsun bayım! Size, bize işin taalluku var mı? Yalnız etrafta siviller dolaşıyor! Dolaşır, tabii. Bir iki gün sonra

onlar da kalkar. Ne olduysa ölene oldu. Ay ışığı altında ayın on dördü gibi kumlara uzanmış yatışı, gözümün önünden gitmiyor. Dün gece zaten ayın on dördüydü. Acıdım, ne yalan söyleyeyim. Ben onu çok eskiden tanırım."

"Öyle mi? Nereden münasebetiniz?"

"Yedi sekiz yıl evvel Çınaraltı sinemasında bir filmini seyretmiştim. O zaman bu derece parlak, güzel değildi; yaşlanıp çirkinleşeceğine güzelliği bir kat daha artmış. Gençleşmiş. Ölümüne gelmiş köşke! Dürdane'yi asmalı… Ama yirmi yıldan fazla yemez. Arkasından af çıkar, kurtulur. Sen ölmeyegör. Biz ceza vermesini bilmiyoruz; İngiltere'de hemen ipe çekiverirlermiş adamı!"

Sebebini kendi de düşünmeden sordum:

"Demek katilin Dürdane olduğuna eminsin. Kadın tabancayı nereden bulmuş?"

"Bilmem. Daha o cihetleri öğrenmedik. Bugünkü gazetelerde bahsi yok."

"Olmaz elbette; cinayet gece yarısından sonra işlendi, haber alamazlar ki…"

"Başka memleketlerde gazeteler dakikasında öğrenirler. Bizde o teşkilat nerede? Gelsin film artisti karıların sütun sütun resimleri! İçlerinde elbiseli olanı devede kulak."

Görüldüğü gibi bizim ev sahibi, eski gümrük memurlarından Durmuş Efendi kolaylıkla memnun olur insanlardan değildir. Baş zevki, özellikle hükümet tarafından yapılanları beğenmemek, ilerisine varmamakla beraber bunları iğneli sözlerle çekiştirmektir. Kimseye itimadı yoktur, bana bile! Ancak Rayiha'ya hayrandır; gözlerinden okurum: Beni ona layık görmez. Gözleri, "Sana başka türlü bir koca isterdi! O

zaman görmeliydik seni!" deyip durur; aldırmam. Hani, biraz da hak veririm.

Kendime gelmek için denize girmek lazım ama o tarafa bakmaktan çekiniyorum. Gideyim, bir göz atayım mı? Yürüdüm. Duvar üzerinden istemeye istemeye vaka mahallini seyrediyorum. Dün geceden tek emare, nişane yok! Çoktan ısınmış bir güneş altında kumlar şıkır şıkır parlıyor. Karmakarışık ayak izleri... Olanlara inanamayacağım geliyor.

İnanmalı: Zira merdiven ayağında, gölgeye sığınmış, palabıyık bir bekçi burasını bekliyor, gözlüyor. Geri döndüm: Bir müddet bizim evin önünde deniz banyosu yapamayacağım. Sanırım Rayiha da istemez. Otomobile atlar, uzağa Pendik'e yollanırız, değişiklik olur. Hatta dört beş gece için Harbiye'ye mi gitsek? Denize Tarabya'dan gireriz, bu mevsimde Boğaz suları hoştur, diriltıcidir.

İçimden söylene söylene tekrar köşke dönerken, Rayiha'nın otomobili kapıdan girdi. Makyaj yaptığı için ilk bakışta yorgun görünmüyordu, ama dikkat edilince uykusuz bir gece geçirdiği belli oluyordu.

"Tabii duymuşsunuzdur," dedi. "Katil Dürdane imiş. İtiraf etmiş."

"Öyleymiş. Yalnız şu tabancayı nereden bulduğunu, kimin olduğunu bir türlü söylemiyormuş. Muayenede bakalım onun da parmak izleri çıkacak mı? Malum ya, silahı en son tutan, elinde evirip çeviren Rahim Bey'dir."

"Polis söyletmesini bilir, merak etme. Dadı senin için öteberi almaya gitti, demişti. Paket filan göremiyorum."

"Vazgeçtim, lüzum da yok. Zira buradan birkaç gün uzaklaşmamızın daha iyi olacağını düşündüm. Harbiye'de kalalım. Sinirlerimiz yatışıncaya kadar."

"Ben de aynı şeyleri düşünüyordum. Yoksa Uludağ'a mı çıkalım?"

"Başka bir fikrim de var, bilmem kabul eder misin? Üç gün sonra Batı Akdeniz seferi yapacak vapurla bir seyahat! Ne dersin?"

"Konuşuruz; şimdi sersem kafa ile karar veremem. En evvel alacağımız bir karar varsa o da vakayı unutmak. Lafını kesmek için ilk yapılacak iş buradan İstanbul tarafına kapağı atmaktır. İkindiüstü gidelim."

Rayiha kabul etti. Cinayet hakkında konuşmamakla beraber kafam biteviye bununla meşgul. Beynim vaka üzerinde işliyor; karım da muhakkak aynı vaziyette. Dürdane'nin çehresi zihnimde iyice beliriyor. Çatık kaşları, siyah gözleri, yassı burnu, sol yanağındaki kimi koyu, kimi açık püskürme benleri ile kenar mahalle yosması tavırları da gözümün önüne geliyor; dar eteğinin meydana çıkardığı, içindeki külotunun çizgisi ile tam ortasından sınırlanmış kalça üstü yuvarlaklığını görüyorum sanki!

Kadıncığın bana verdiği acayip bir çekiniciliği olduğunu bilmem söylemiş miydim? Şu var ki, gözümde canlanan bu çehrede kıskançlığı cinayet yapmaya kadar götüreceğini anlatan haşinlik bulamıyorum. Aksine yumuşak, uysal, talihin fena cilvelerine baş eğmeye hazır bir mana seziliyor.

"Yok canım," diye söyleniyorum. "Dürdane velev ki kıskançlık buhranına kapılsa da koca tabancayı bir kadını ense köküne sıkabilecek Lomborozo tipi bir cani olamaz."

Olamaz diye hükümler yürüttüğüme de şaşıyorum. Mademki suçunu kabul etmiş, artık onu hiç lüzumu, münasebeti yokken müdafaaya yeltenmem saçma!

Az sonra başka türlü düşünüyorum:

"Hiç alakadarı olmadığı halde bir cinayeti benimseyenlere, ben yaptım diyerek polise koşanlara rastlanmıyor mu? Zayıf ruhlu, ruh hastası bir insanın ya şok neticesi, yahut psişiatrinin tespit ettiği dimağ bozuklukları dolayısıyla sırf kendisinden bahsolunsun diye bir cinayeti üzerine aldığını ekseriya görüyoruz; serbest bırakıldıkları halde sonuna kadar ısrar edenler de vardır. Dürdane vakayı öğrenince düşüp bayılmış, güç kendine gelmişti. O şok üzerine akıl muvazenesi bozuldu. Cinayet benimsedi. Tedavi sonu iyileşince inkâr edecektir."

Öğleye doğru kanaatim bir noktada toplandı: Raşo, o, siyasi bir cinayetin kurbanıdır. Ya onu kullananlar vücudunun kalkmasına lüzum gördüler, yahut ağına düşmüş olanlar intikam almak için bu işi yaptılar.

Düşündüklerimden hiçbirini Rayiha'ya söylemeyerek, zaten bozulmuş olan sinirlerini büsbütün berbat etmek istemiyorum; bu suretle vakadan bahsetmemek kararına da sadık kalıyorum. Yemeği iştahsızca yedik; biraz uzandık lakin uyuyamadık.

Saat dörde doğru Harbiye'deki evimize gitmek üzere arabaya bineceğimiz sırada, kapıdan tanımadığımız, genç bir adam girdi. Derhal anladım: Bir sivil...

"Sizi karakoldan istiyorlar," dedi. "Beş dakika için."

"Yalnız beni mi, yoksa hanımı da mı?"

"İkinizi de efendim."

"Peki, geçerken uğrarız."

"Müsaade buyurursanız ben de beraber geleceğim."

Bu bir nevi tevkife benziyordu. Daha doğrusu *gözaltında sevk* edilmeye!

Otomobilde biz ön tarafa geçtik, direksiyonda Rayiha; sivil memur arka tarafa oturdu. Ona sordum:

"Karakolda kimler var?"

"Bilmiyorum. Ben vaka olan köşkte bulunuyordum, telefonla komiser bey emir verdi."

"Rahim Bey dönmedi mi daha?"

"Hayır. Ev sahiplerinden kimse gelmedi."

Karım usulcacık beni dürtüyor, "Konuşma!" demek istiyor, aldırmıyorum.

"Hizmetçi kadın cinayeti itiraf etmiş, galiba."

"Haberim yok, beyim."

Rayiha'nın hakkı var, birini karakola götüren memur, konuşkan olmaz; ne sorarsan bilmediğini söyler. Onlarca her çağrılan adam suçlunun ta kendisidir; az sonra tevkif müzekkeresi ile adliyeye teslim edilecek bir kabahatlidir.

Karakolun, yan sokaklarının birinde; eski ve ahşap bir köşke sığınmış olduğunu biliyorum. Orası bucak emniyet komiserliği binasıdır. Bakalım ne muamele göreceğiz.

Malum ya, hangi tabakadan, en yükseğinden olursak olalım. Bizde yerleşmiş, ecdat mirası bir karakol korkusu vardır. Kapısından girerken maneviyatımız sağlamsa bile bozulur, tabiiliğimizi kaybederiz; şikâyet için, hakkımızı aramak için gitmekten çok defa vazgeçeriz. Hele şikâyet olunan, çağrılan biz isek büsbütün ürkekleşiriz.

Sofada, ayakta mı bekletecekler? Bir odaya mı kapatacaklar? Arayan zat kim ise, komiser veya emniyet memuru, ne zaman, ne kadar müddetle bizi huzuruna kabul edecek! Oradan kaymakamlık, emniyet amirliğine, sonra da merkeze yollanmamız ihtimalini de hesaba katmalıdır.

Ya ifade almaya kalkışırlarsa, işimiz iştir, saatlerce sürer. İçimden söyleniyorum:

"Hay Allah müstahakını versin! Rahşan durdu durdu da kendini öldürtmek için bizim yazlık evin yanındaki köşkten başka bir yer bulamadı mı?... Avrupa'da fink atarken böyle bir şey olabilirdi, biz sadece gazetelerde kısacık haberini okur; vah vah, falan der, çabucak unuturduk; çamuru üzerimize sıçramazdı. Bu vaka yaz mevsiminin en latif aylarını berbat etti."

Binanın önünde durduk. Rayiha arabayı yan tarafa, trafiği bozmayacak bir şekilde çekmeyi ihmal etmemişti.

Anladım. Karakolda epeyce alıkonulmamız ihtimalini düşünmüştü. Tahta basamaklı merdivenlerden takur tukur yukarıya çıkıyoruz. Galiba doğruca komiser beyin odasına sokulacağız. Fena alamet olmasa gerek.

Sivil memur bize "Azıcık bekleyin!" manasına bir işaret çektikten sonra ceketini iliklcyip içeriye girdi ve hemen çıktı:

"Buyurun!"

Masa başında oturan resmi elbiseli bir komiser, ama karşısındaki koltuğa kurulan zat dün gece müşerref olduğumuz şube amirlerinden Haydar Bey. İkisi de ayağa kalkar gibi bir vaziyet aldılar. Şöyle yarı bir nezaket eseri... Öyle ya, kimiz biz? Bir heykeltıraşla bir ressam bozuntusu. Yüksek memur, mebus, hatta mebus veya vekil akrabası bile değiliz. Yine de muamele kaba sayılmaz; belki irat ve otomobil sahibi olmamızın az buçuk tesiri var.

Gösterilen sandalyelere iliştik. Ayağımı ayağımın üzerine atayım, küstah bir tavır alayım mı? Gidişata göre hareket etmek kararıyla uslu ve terbiyeli oturuyorum. Rayiha da sakin, itaatli. Haydar Bey söze başladı:

"Sizleri buraya kadar getirmeye mecbur olduğumuzdan dolayı özür dileriz, öyle lazım geldi. İzaha lüzum görmüyorum. Ortada bir cinayet var, failinin yakalanması için elbirliğiyle çalışmamız icap eder; sizlerin, iyi vatandaşların da rahatsızlığa katlanmaları..."

"Elbette. Ona ne şüphe... Eğer bir faydamız dokunabilirse..."

"Çok faydalı olacağınıza eminim, efendim. Konuşmamız şimdilik özel mahiyettedir; zabıtayı ve adliyeyi tenvir[1] edeceğine emin olduğum bazı şeyler sorabilir miyim?"

"Hay hay! Yardımda bulunmayı vazife biliriz."

İçimden diyorum ki:

"Cila bu sözler... Bal gibi bizi sorguya çekiyor, ama ne diyebiliriz? Hele bakalım, inşallah, can sıkıcı, lüzumsuz sualler değildir. İş o raddeye gelirse ben de muamelemi değiştiririm."

Şube amiri diyor ki:

"Evvela dün gece yarıda kalan bir meselede aydınlansak... Şu sizin tabanca meselenizde!"

"Böyle bir mesele yoktu ki!"

"Vardı beyefendi! Browning demiştiniz, Beretta gösterdiniz."

"Silah markalarından anlamadığımı söylemiştim. Hem vaka ile bendeki tabancanın alakası ne? İşittiğimize göre katil cinayeti itiraf etmiş; işin esas safhası kapanmış."

"Maalesef öyle olmadı, adli makamlar hizmetçi Dürdane'yi büyük bir ihtimalle yakında serbest bırakacaklar."

"Tuhaf şey, acaba niçin?"

"İtirafına rağmen katilin kendisi olmadığına kanaat ge-

1 tenvir: bilgi verme, aydınlatma

tireceklerinden dolayı. Bu kadın ya şok tesiriyle, yahut asıl katili korumak, ona vakit kazandırmak için kasten suçlu rolü oynuyor."

"Buna nereden hükmettiler?"

"Silah patladığı zaman kadını vaka mahallinden uzakta, köşkün kapısı önünde gören iki şahit meydana çıktığından dolayı! Aynı şahitler sizin de vaka sırasında odanızda bulunduğunuzu söylediler."

Parmağı ile beni göstermişti.

"Allah Allah! Kimlermiş bu şahitler?"

"Mehtap sefasına çıkmış iki nişanlı! Köşklerin karşısındaki boş tarlada, çalılıklar arasında oturuyorlarmış. Siz vakadan epey evvel odanızın perdelerini kapamışsınız, soyunmuş, yatmaya hazır kıyafetteymişsiniz. Kendiliklerinden gelip ifade verdiler. Hukuk öğrencisidirler, ikisi de."

"Ha... Bildim! Bakkal Kamil Bey'in kızı ile emlak simsarı Luti Efendi'nin oğlu! Gece seyranlarını pek severler, biz de ara sıra rastlarız."

"Tamam, onlar! Şimdi polisçe vaka esnasında nerede bulundukları iyice tespit olunamamış iki şahıs var. Biri Rahim Bey... Köşke sigara almaya gittiğini, silahın o sırada patladığını söylüyor."

"Bize de dün gece bunu anlatmıştı. Peki, ikinci şahıs kim?"

Odada bir sükût oldu, nahoş bir susma. Epeyce süren bu durgunluk içinde, birdenbire Rayiha'nın sesini işittim:

"O da ben!"

Başımı çevirdim; karımın çehresi al al olmuş, fakat sakin... Soruyor:

"Benim, değil mi beyefendi?"

"Tahkikat bakımından öyle! Zira bizce pek sağlam ayakkabı sayılmayan bahçıvan Kör Recep izinliydi, köyünde... Sizin ev sahibinin de uykuda olduğunu, silah sesini bile işitmediğini tespit ettik. Dadı kalfa bahis konusu olamaz, Rıdvan Bey'in yatmaya hazırlandığını gören var."

"Ben denize inen yolun üzerindeki kayalıktaydim."

"Aşağı kıyıya inmemiş miydiniz?"

"Hayır! Hemen dönecektim. Silah o ara patladı."

"Patlamanın geldiği tarafa tabiatıyla bakmışsınızdır."

"Baktım, hem o tarafa, hem her tarafa."

"Bir şey gözünüze ilişmedi mi?"

"Eğer vaka mahallini kastediyorsanız, kayalıktan orası görünmez. Görmek için iki duvara kadar gitmek lazımdır. Gidecektim, lakin zevcimin beni çağırdığını, aradığını, sesinden meraka düştüğünü anlayınca hemen köşke doğru yürüdüm; yolda karşılaştık."

"Kaç dakika geçti aradan?"

"Doğrusunu bilmem ama Rıdvan'ın sesini işitir işitmez koştum."

Emniyet amiri sorarcasına benim yüzüme baktı.

"Evet," dedim. "Yolda karşılaştık. Kısa bir müddet sonra da Rahim Bey kapımıza geldi."

"Rahim Bey on dakika kadar köşkte, kıyıda kaldığını söylemişti."

Karım cevap veriyor:

"Heyecan içinde zaman kendisine uzun görünmüş olacak. Müteahhit beyin hali perişandı, zaman ölçüsünü kaybetmesini tabii bulmalı."

"Hakkınız var hanımefendi!"

Polis amirinin bu tasdikinden ve karımın pek zekâlı bulduğum cevabından dolayı artmış bir cesaretle, tok sesimi takınarak sordum:

"Öğreneceğiniz başka bir cihet kaldı mı?"

"Bir tek. Dün gece gördüğüm Beretta'yı hangi tarihte satın almıştınız?"

Rayiha cevaplandırdı:

"Satın alan benim, ev sahibimizin vasıtasıyla. Esasen zevcim böyle şeylerle meşgul olmaz."

"Hangi tarihte aldığınızı sormuştum."

"Geçen yıl, bu ayda."

"Daha önce silahınız yok muydu?"

"Vardı. Abant'ta kamp yaparken çalındı."

"Neydi markası? Çapı?"

"Toplu bir S.W. 38 kalibre, kısa namlulu. Amerikan sivil polis revolveri. Çalındığına çok üzüldüm, mükemmel bir silahtı."

"Silahlar hakkındaki derin malumatınıza hayran oldum hanımefendi! Peki, teşrif edebilirsiniz. Teşekkürler beyefendi."

"Şunu bildireyim," diye söze karıştım. "Biz bir müddet Harbiye'deki evimizde kalacağız, şimdi oraya gidiyoruz. Malumatınız olsun."

"İyi ediyorsunuz. İnşallah vaka çarçabuk aydınlanır, hakiki fail yakalanır da gene köşkünüze dönersiniz. Pek latif yer, doğrusu."

"Adresimi, telefon numaramı vereyim."

"Hacet yok, bizce malumdur."

Hepimiz ayağa kalktık. Eller sıkıldı; tekrar otomobilde-

yiz. Ama şimdi ikimiz Üsküdar yolunu tuttuk; az çok neşem geri gelmiş gibi olmuştu; Karacaahmet Mezarlığı ortasından Doğancılar'a doğru inerken gene hatırımdan dün geceki vaka ve Rahşan'ın kumlara serilmiş, mayolu cesedi geçti.

"O güzel vücut şimdi asitenik kokulu morgun taş sedirinde, kaskatı, kokmaya hazır yatıyordur. Vah biçare!"

Zihnimden başka bir mesele de geçiyor. Hatta bir değil, birkaç mesele: Rayiha silah patladıktan sonra kayalıktan çarçabuk gelmediği halde, karakoldaki ifadesinde ne sebeple hemen buluştuğumuzu söyledi? Bana da tasdik ettirdi. İkincisi de şu: Kamp yaptığımız sırada çalındığını iddia ettiği ve çalınmasını benden sakladığı silah bir Browning idi; bunu polise karşı başka bir marka olarak bildirdi. Neden?

Cinayet hakkında benden çok fazla bilgisi var da şimdilik gizli tutmak mı istiyor? Zabıtaya belli etmeden polis hafiyeliği rolünü mü oynamak sevdasında? Belki... Roman yazmaya hazırlanıyordu. Mevzu küçük bir vaka şeklinde önüne serildi.

"Fakat gizlilik fena netice verebilir," diye içimden söyleniyorum. "Cinayet işi gittikçe çatallaşıyor; Haydar Bey'in muamelesinde bir şüphelenme hali seziyorum. O kurdun gözünden böyle şeyler kaçar mı? Başımıza bir bela gelmesin, sakın!"

Karımla konuşmaya karar verdim; yolda değil... Eve gidip ikimiz de sükunet bulduktan sonra daha iyi anlaşırız.

Saat akşamın altısı... İstanbul tarafından Anadolu yakasına otomobil akışı başlamış. Araba vapuru tıka basa dolu yanaştı. Havanın rüzgârsız olmasına rağmen Boğaz suları akıntılı; Vapur iskeleye güçlükle yanaşıyor, Beyoğlu tarafına kavuşmak için sabırsızlanıyorum; geceki vaka Anadolu sem-

tinden de beni soğutuvermiş, tenhalıktan, ıhlamurlu bahçeden, münzevi kumsaldan, devedikenleriyle örtülü karanlık yoldan, hepsinden!

Harbiye'nin kalabalığını, geceleyin Kurtuluş'un ışıklarla donanmış apartman pencerelerini, tramvay ve otobüs gürültülerini arıyorum; halk içine karışmaya can atıyorum. Yemeği Taksim gazinosunda yiyip, Sergi Sarayı yanında kurulmuş olan panayıra gideceğim. Ona panayırdan daha kibar bir isim takmışlar ama doğrusu benim yakıştırdığım kelime... Raylı arabalara, çarpışan otomobillere, şemsiye gibi açılan salıncaklara da binerim belki... Her oyuna katılırım.

Normal ölçüsünü aşan üzüntü ve heyecanlardan sonra ben kendimi halk arasına karışmakla veya çocuklaşıp yaşıma başıma uymayan hafiflikler yapmakla tedavi ederim. İnsanların zehirlediği ruhlar için panzehir yine insanlardır. Bu gece İstanbul sergisine muhakkak gideceğim; tek başıma da olsa...

Araba vapuruna bir gazete satıcısı girdi: Öğleden sonra çıkan irili ufaklı, hepsi de büyük harflerle dikkati çekecek başlıklar koymuş gazetelerden bir tanesini aldım.

Vaka nedense başka türlü aksetmiş, yahut ettirilmiş.

Rahşan'ın ölümü intihar şeklinde gösteriliyor. Bazı şüpheler uyandırdığından bir cinayete kurban gitmesi üzerinde de durulduğu ilave ediliyor.

Rayiha'ya dedim ki:

"Asıl tafsilatı yarınki sabah gazetelerinde buluruz. Rahşan vaktiyle tiyatro ve sinema artistliği ettiğinden resimlerini de görürüz; bir sürü yalan doğru malumat da verirler."

Direksiyona abanmış, hoşnutsuzluk ifade eden bir çeh-

re ile vapurun Kabataş'a yaklaşmasını bekliyordu. Neden sonra, içinde geçirdiği fikri yüksek sesle tekrarladığı sezilen bir tavırla mırıldandı:

"Kadını Rahim vurdu."

"Görmüş gibi söylüyorsun."

"Görmedim ama yüzde doksan onun vurduğu kanaatindeyim."

"Sebebi?"

"Şimdilik bilmiyorum; bir gün meydana çıkacak... Belki de ben çıkaracağım."

"O halde Dürdane, efendisini kurtarmak için cinayeti üstüne aldı. Aklınca alabildim sandı. Asıl merak ettiğim nokta, kendisine 'Silahı nereden buldun? Kimindi?' diye sordukları zaman verdiği cevaptır. Gazeteler bu noktayı yazarlarsa daha sağlam bir fikir edineceğim."

"Sanırım yanlış bir yol tutmuşsun. Bence katil bulunamayacak; yavaş yavaş mesele kapanacak; unutup gideceğiz. Bak yine aynı bahsi açtık, hani konuşmayacaktık. Şimdi sana projemi söyleyeyim: Akşam yemeği Taksim gazinosunda... Sonra da sergiyi gezeceğiz."

"Olur, güzelim! Zaten bu şeyleri ne kadar konuşsak bir sonuca varamayız. Benim Fransız hocam sonucu şüpheli kalacak münakaşalar hakkında Latince bir tabir kullanırdı: *In ambiguet*! Bizimki de onlardan..."

Rayiha iki yabancı dili mükemmel bilir: Fransızca ve İngilizce. Herkes resim öğrenimini nerede tamamlar? Ya Fransa'da yahut İtalya'da, değil mi? Karım başka türlü düşünmüş, Londra'yı tercih etmiş. Kendisine o şehirde rastladım. Vindsor'da bir aile pansiyonunda; Tanıştığımızın

haftasında evlenme kararı aldık, esasen ilk günü birbirimizi sevmiştik; birlikte İskandinavya'ya yaptığımız seyahat sonunda da memleketimize dönüp resmen birleştik. Üç ay daha geçsin, ekim ayının sekizinde tam on yıllık evlilik hayatını doldurmuş olacağız.

Evliler bu tarihleri düşünebilir mi? –Aynı yerde iseler– Gözlerinin kuyruk uçları ile birbirlerini tetkik ederler. Ben de Rayiha'ya belli etmeden bakıyorum, o tarihten beri bir değişiklik olmuş, tazeliğini fazla kaybetmemiş mi diye!

"Eh, biraz fark var," diyorum içimden. Fakat lehine bu fark: İskandinavya'ya yolculuğumuzda körpeliği hamlık derecesindeydi. Büyüksü haller takınmasına rağmen hele hele soyunduğu zaman çocukluğu meydana çıkardı: Bir kucaklık yavruydu. Şimdi tam çağını bulmuş, ne büsbütün olgun, ne ham... Koparılacak kıvamda! Bir müddet sepette bekleyebilir de. Olgun sayılmasına en az beş yıl ister. Direksiyon başında olmasının da tesiri var. Kendisine baktıran yalnız bu değil, güzel ve taze de!...

Böyle olduğuna memnunum. Kendi yaşında karısıyla yan yana gezen ihtiyarlamış çiftler bana nadiren hoş görünür: İki harabe gözlerimi yorar. İkisi de aynı zamanda imsak ve perhize başlamışlardır, romatizmadan veya karaciğerden şikâyetçidirler; alkolden ve akşam yemeklerinden korkarlar; merdiven çıkmaktan, geceleri geç yatmaktan da. Birbirlerine tesir ederek, birbirlerine bakıp kendilerini olduklarından fazla yaşlanmış ve hasta bulurlar. Halbuki kadın genç ise birlikte ilaç yutan, çorba içen, palto ve mantolara bürünen bir çift olmaktan kurtulurlar. Tek başlı bir yaşlılık, çiftine nazaran hem başkalarına, hem kendilerine hafif gelir.

"Bir yastıkta kocamak fena değildir, ama hiç değilse kadın erkekten on yaş küçük olmak şartıyla..." diye söyleniyorum; bizim yaşlar arasındaki fark nihayet sekizi geçmiyor, ama daha fazla görünüyor. Rayiha yaşından genç, benimkisi ise besbelli.

Kendimde azıcık ferahlık duyduğumdan farkına vardım; sebebi vakadan başka şeyler düşünmek. Yeni açılan Kadırgalar Yokuşu'ndan Harbiye'ye çıkarken arkada bıraktığımız Anadolu yakasından uzaklaşmanın da belki faydası oldu. Karıma diyorum ki:

"Yarın bahçıvanı köye yollarız. Lüzumlu eşyayı ve dadıyı alıp gelir. Ben bir daha oraya dönmek istemiyorum. Mevsimi hep Rumeli yakasında geçireceğim."

Gülümseyerek:

"Peki, öyle yaparız!" diyor. Kısa zamanda bıkıp döneceğimi biliyor, tabii... Hoş, bunu ben de bildiğim halde söylediğimin farkındayım; kendime tesir yapmaya çalışmaktayım.

Evimizdeyiz. Bahçıvan Veysi'nin karısı gün aşırı temizlik yaptığından, her tarafı havalandırdığından, odalarda kapalı kalmış kokusu yok.

Alıştığım eşyayı bulduğuma seviniyorum. Yılda bir kurulan döner rakkaslı konsol saati durmamış, ama on dakika geri kalmış. Cam kavanozu kaldırıp ayarını düzeltiyorum.

Ooh! Durmuş Efendi'nin ıhlamurlarla, dişbudaklara bürünmüş, kırılacak cam eşya gibi sanki talaş ve rende ile ambalaj ambalaj olmuş sıkıntılı köşkünden uzaktayım. Hatta bu uzaklık bana olduğundan da mesafeli. Köy bir başka diyarmış gibi geliyor; neredeyse ıslık çalacağım!

"Adam sen de!" diye mırıldanıyorum. "Su testisi su yo-

lunda kırılır. Raşo da serkeş ve maceralı hafifmeşrep hayatının kurbanı oldu. Hem ne var sanki. Farz edelim ki bir otomobil kazasına uğradı, yahut bir başka türlüsüne. Abide-i Hürriyet civarında bir mavzer kurşununun isabetiyle gık demeden ölen kadın da güzeldi, gençti... Kader! Rahşan da kırkına varmadan, ne olduğunu bilemeden ölüverdi."

Ağır başlı adam olmadığımı başlangıçta söylemiştim ya... Yıkanırken bu akşam herkesinkine benzeyen bir kıyafetle sokağa çıkmayı kararlaştırıyorum. İnce bir kostüm, bildiğimiz gömlek ve kravat... Meğerse giyinmeye de ihtiyaç duyulurmuş. Köyde kısa pantolon, sırtta atlet, yarı çıplak dolaşırdım, daima kolaycacık denize girecek kıyafette. Bundan da bıkmışım.

Saat sekize yaklaşıyor... Gurup vakti. İkimiz de aynı ihtiyacı duyduğumuzdan giyimli, kuşamlı hazırdık; burjuva bir çift. Yeni arabamızı garajından çıkardım, bu sefer direksiyona ben geçtim. Rayiha'ya hiç sormadan Kâğıthane sırtlarına doğru gidiyorum. O niyetimi keşfettiğinden sormuyor ve tepenin terasa benzeyen bir düzlüğünde durdum. Rayiha'ya, yüzüne bakarak ciddi olmasına çalıştığım bir tavırla sordum:

"Şimdi söyle bakalım, neden dolayı karakolda bir noktayı olduğu gibi anlatmaktan kaçındın?"

"Silah patladıktan sonra birbirimizle buluşuncaya kadar azıcık zaman geçmesi meselesini, değil mi?"

"Azıcık mı ya? En aşağı yedi, sekiz dakika... Belki on."

"O kadarını sanmam. Sen yatacağım dediğin halde bahçede ne arıyordun? Bir dakika evvel yetişseydim katili muhakkak görecektim, yani daha iyi görecektim."

Gözlerim fal taşı gibi açıldı, elini tuttum. Diyorum ki:

"Bunu neden polisten saklıyorsun?"

"Başımızı belaya sokmamak için."

"Ya bir suçsuzu yakalamaya, cezalandırmaya kalkarlarsa?"

"Öyle şey olmaz, caniyi yarın, öbür gün tevkif edeceklerdir, belki etmişlerdir bile!"

"Daha iyi görecektim, diyorsun; biraz tanır gibi oldun mu? Kim olduğunu biliyor musun?"

"Üsküdar yolunda söylemiştim ya!"

"Rahim Bey, ha? Tamamıyla gördün, teşhis ettin mi?"

"Silahı atarken görmedim, ama az sonra ağacın gölgesinden çıkıp cesedin yanına koşan adamın Rahim olduğuna eminim."

"Bu, bir şey demek değil. O da tabanca sesini işitince koşmuştur."

"Ama silahın patladığını köşkte bulunurken işittiğini ne sebeple söyledi?"

"Sen de kayalıkta durduğunu, duvardan bakmadığını anlatmadın mı? Vaziyete nazaran ikiniz de kaçamaklı cevaplar verdiniz; adaleti yanlış yola sevk ettiniz. Suçlu ikinizden biri. Zaten Haydar Bey de buna yakın bir şey söyledi."

"Komiser yahut savcı olsan beni galiba tevkif ederdin!"

"Galibası yok, derhal! Edilmeyeceğin ne malum. Hem doğrusunu ararsan silah meraklısı sensin. Çalındığını söylediğin tabancanın da cinayet aleti cinsinden bir Browning olduğunu biliyorsun."

"Ayol, durup dururken zavallı kadını ne diye öldüreyim?"

"Aynı şeyi Rahim de söyleyebilir. Bir belaya çattık ki... Savcı yakamızı kolay kolay bırakmaz, Rayiha!"

"Karanlık basıyor. Artık dönelim Rıdvan, savcıdan azıcık sen de korksan iyi edersin. Senin vaziyetin de şüpheli. Uyuyacak gibi yapıp cinayetten önce bilinmeyen bir tarafa gittin."

Sustum, sonra dedim ki:

"Benim gazinolara, sevgilime gidecek halim yok."

"Birkaç viski atınca açılırsın; alkol ikimize de yarar. Bütün bildiklerimizi toplayıp bir neticeye bağlarız; savcının karşısına hazırlıklı çıkarız."

Rayiha tuhaf tuhaf gülümsüyor. Dedim ki:

"Yarın gidip her şeyi açıkça anlatmalıyız. Sen sussan ben söylerim."

"Nasıl istersen öyle yaparız."

"Daha önce bizim avukat Ramiz'le istişare edelim."

"Pek münasip... Gazinodan telefon edip kendisini çağırabiliriz de. Boğaz'da yaptırdığı yalı daha bitmediğinden bu yaz şehirde kaldı."

"Uğrayalım daha iyi. Evi uzakta değil. Hayır, yarına bırakalım! Bu adama, hele *tik*lerine, ikramlarına, evinin kalabalığına tahammül edemem."

"Peki, kendisiyle yarın konuşuruz. Makulü de o, yüreğini ferah tut iki gözüm, büyütme işi... Vesvese etme!"

"Nasıl etmeyeyim? İşe az mı, çok mu bilemem ama herhalde karışmış vaziyettesin! Emniyet amirinin yanında da silah eksperi gibi konuşmana lüzum yoktu; çaplar, kalibreler, milimetreler... Yok Smith Wesson'lar, Beretta'lar, Nagant'lar, neler de neler!"

"Nagant lafı olmadı; bunu da nereden çıkardın?"

"Şakanın, latifenin sırası değil. Ortada bir cinayet var. Eğlence sanıyorsun, beni de çocuk yerine koyuyorsun; avutup oyalıyorsun. Asıl maksadın nedir, onu söyle!"

Rayiha'nın en öfkeli zamanında bile bana parmaklarını sürmek, okşamak arzusu veren, okşayınca da sakinleşeceğini sandıran hilal kaşları çatıldı. Burun deliklerinin kapaklarında hafif bir kırışıklık hâsıl olduğunu da gördüm; anladım ki ısrar edersem nevri dönecek, küsecek. Taktiğimi değiştiriyorum:

"Mamafih," diyorum. "Akılsızlık etmeyeceğine eminim; dilediğin gibi hareket et. Vaka sinirlerimi bozdu; egoist bir insanım, rahatımın kaçmasına razı olamıyorum."

Karım, sağ kolunu belime doladı; etraf tenha... Eğildim, kaşlarından öptüm, dedim ki:

"Evlenmemizin onuncu yılında değiliz, sanki... Bana hâlâ ilk günün heyecanını veriyorsun, yavrum!"

"On yıl sonra da böyle olacak, yirmi yılda bile... Ömrümüz oldukça."

Saat dokuza doğru gazinoda, masanın başına geçtiğimiz zaman bir de baktım dün geceki ay, kan çanağı içinde, Küçük Çamlıca tepesinden sağ taraf yuvarlaklığı azıcık çentilmiş şekliyle karşıma dikilmiş! Rayiha'ya belli etmeden hasır koltuğumun yerini değiştirdim; denizi yan tarafıma aldım. Karım da aynı hisle olacak, arkasını Çamlıca'ya verip oturdu.

Aydan ürküyoruz; ay fobisi başladı bizde! Bunu yenmeliyiz. Ben mönüyü gözden geçirdiğim esnada kâğıdın üzerinde, Rayiha da galiba keten örtüde Rahşan'ın kumlara uzanmış levent endamlı, henüz soğumadığı belli genç cesedini

görüyoruz. Ürpertiler duyuyorum ve hemen içki ısmarlıyorum. Kadehler gelmişti ki, biri:

"Merhaba çifte kumrular!" diye yanı başımızda seslendi.

Bakmadan, kullandığı bu bayağı tamirden, gelenin Doktor Münci olduğunu anladım. Konuşmamızı yarına bıraktığım bizim avukat Ramiz'i arattıracak! Doktor geveze, sırnaşık, ayrıca beleşçi bir adamdır; sarhoşluğu çok defa cıvık olur. Bize sormadan garsona sesleniyor:

"Benim takımı buraya getir, sandalye üzerindeki gazeteleri de..."

Münci, tıp doktorudur, ama mesleği ile meşgul olmaz, muayenehanesi yoktur. Ne yapar? Doktorluktan başka her şey: Dudak ruju, tırnak cilası, ter ilacı, çocuk pudrası... Bunları piyasaya sürer, iflas eder. Emlak komisyonculuğuna başvurur, vazgeçer. Şimdi bir günde vücutlara abanoz esmerliği veren bir deniz kremiyle meşgulmüş.

"Atölye yetiştiremez oldu," diyor. "Rağbet müthiş!"

Her yeni teşebbüste böyle söylediği ve memnun göründüğü için, inanmadan, açıkça isimler bulur. Maymun iştahlı olmasa belki yaptıkları da tutardı. Birdenbire dedi ki:

"Ayol, geçmiş olsun! Demin öğrendim. Nedir bu iş?"

"Şu cinayet mi?"

"Evet, komşunuzun köşkünde Rahşan'ı vurmuşlar. Siz orada değil miydiniz?"

Rayiha fırsatı kaçırmadı, orada bulunmadığımız manasına gelen bir hareket yaptı. Öteki konuşuyor:

"Demek kadın son aylarda müteahhit Rahim'in metresiymiş. Saman altından su yürüten bir heriftir o! Terbiyesi, nezaketi, tevazuu, kendi halinde görünüşü, hepsi sahtedir."

"Nereden biliyorsun?"

"Paris'ten tanırım, mimarlık tahsili yapıyordu. Hatta aynı pansiyonda oturmuştuk. Şimdi selam bile vermiyorum."

"Dargın mısınız?"

"Yooo! Antipatik buluyorum da ondan... Ama nedense kadınlar bu melundan haz ederler. Pansiyondaki bir kız öğrenci de, Rahim'e delicesine tutulmuştu; bir gece binanın altıncı katından kendini sokağa attı, öldü; uğursuzun biridir. Konuşuyor muydunuz?"

"Hayır," dedim. "Daha bir defa bile köşküne gitmiş değiliz."

"Bravo! Siz kendi kendinize yetişirsiniz. Tevekkeli *çifte kumrular* demem. Herkese de metheder dururum. Orijinal insanlarsınız. Afiyetinize!"

İkinci kadehi yuvarlayan Doktor Münci, kocaman gümüş tabaktaki mezelerin arasından göstermelik konmuş üç jambon dilimini çatalına takıp önüne çekti; gene garsona emir verdi:

"Hardal getir, İngiliz hardalı!... Tazesini yapsınlar!"

Bize de izah ediyor:

"Söylemesem kabında kurumuş olanını, dört günden arta kalanını yakalayıp getirir. Ha, ne diyordum? Rahim'i düşmanım kadar sevmem."

"Ağırbaşlı bir adam olduğu için aramızda karakter ayrılığı var."

"Ben huyumdan memnunum azizim, kendime belki hayrım dokunmuyor; lakin etrafımdakilere uğursuzluk getirmiyorum."

Bu konuşma sırasında dikkat ettim, Rayiha ilk defa Münci'yi ehemmiyet vererek dinliyor. Hatta, işte soruyor:

"Demek o kız öğrenci intihar etti?"

"Etti ya! Körpe bir sarışın güzeliydi, aslen Revalliydi, bir Slav... Azıcık kaçıktı, ama hafifmeşrep değildi. Ne bana yüz veriyordu ne de Fred'e... Fred de tıp öğrencisiydi, yakışıklı delikanlıydı. Seçe seçe Rahim'i seçti biçare Yolanda! Tabii hepimiz sorguya çekildik."

"Vaka esnasında yanında mı bulunuyordunuz?"

"Ben yoktum, bir kızcağızla Enghion'a gitmiştik; gölde mehtap sefasına! Fred ile Rahim evdeymişler, odalarında çalışıyorlarmış. Çalışkandı uğursuz! Aman, bırakalım bu bahsi! Yemekten sonra şöyle Boğaz'a doğru uzanalım. Ay pek parlak olacağa benziyor."

"Biraz yorgunuz, sıcaktan..."

"Daha iyi ya... Boğaziçi'nin meziyeti nedir? İnsana 'dinle ve dinlen' der, orada denizi dinlersiniz; rüzgârı dinlersiniz; aydan ve yıldızlardan bile tatlı şeyler dinlenir; mırıltılar, fısıltılar, hışıltılar, şıkırtılar... Kulak bunlarla dinlenir, ruh da! Ay bana İstanbul'da sırf Boğaziçi ve körfezleri için doğar, dolaşır da başka semtlere hatır için azıcık aksediverir gibi gelir."

"Güzel anlattın, doktor."

"Güzel anlatırım, zahir! Saadetinizin kıymetini bilip zevkini sürmelisiniz. İçinde yaşadığımız zamanı pek tabii sanırız; ayrılınca fevkalade görünmeye başlar ve bir gün gelir, öyle bir an yaşamış olduğumuzu hayretle karşılarız. Size asıl sonradan hayretle hatırlayacağınız bir gezinti teklif ediyorum; gölge, ışık, su oyunlarının en ihtişamlısını seyredeceksiniz. Bir Boğaziçi gezintisi! Efem, ne buyrulur?"

Karı-koca birbirimize baktık. Rayiha'nın gözleri "Gide-

lim!" diyor, hem de ciddi bakışların, seyirden ziyade bir iş içinmiş gibi... Sebebini keşfedemiyorum; soramıyorum da. İleride göreceksiniz, iyi tahmin etmişim. Esasen vaka ile ilgisi bulunmasa doktorun gevezeliklerini tekrarlar, gazino bahsini uzatırdım. Mesleğim romancılık mı benim? Zabıt kâtipliği ediyorum. Zaten derme çatma olan numaraları –yazın öyledir– seyretmeden arabaya atladık. Doktorun hesabını –istemeyerek, Rayiha'nın işareti üzerine– ben ödemiştim. İstinye sırtlarındayız. Münci:

"Şu açıklıkta duralım biraz," dedi. "Bakınız letafete, tenhalığa... Boğaziçi'ne bu hüzün, bu melal, bu geçmiş zaman yadigârlığı ne kadar yakışıyor. Tenhalığı ne dinlendirici, ne hoş! Yer yer izbeliği sayesinde suların taş kovuklarındaki fışıltısını, ağustosböceklerinin bir nevi şehvet haykırışlarını, sazlıklarda kurbağaların suya atlarken çıkardıkları münferit cumburtuyu, hepsini işitebiliyorsunuz. Boğaz'ın en seçme güzelliği neresindedir, bilir misiniz?"

"Sen daha âlâsını bilir, bulursun, doktor!"

"Hal içinde daima mazi kalmasındadır. Burada yalnız bir günün keyfi sürülmez, dünkü tarihin de keyfi tadılır. Suadiye taraflarında öyle şey yoktur; kötü bir modernlik özentiliği insanı üzer."

Hak veriyoruz.

"Ay, Boğaz sırtlarında dururken eski körfez ve Kalender gecelerinden kalma bir yadigârı andırır, altmış odalı sahilsarayın avizesinden büyük bir şıngıl veya fanustur sanki... İçindeki keskin hatlı çehrede Sultan Mecit'in televizyon perdesinde bir türlü beliremeyen ilk tahta oturduğu genç padişah yüzünü sezer gibi olduğum çoktur."

Hiç de yeri değilken, Rayiha münasebetsiz bir şey sordu:

"Siz Enghien'de o gece göl sefası sürerken, mehtap vardı demiştiniz, değil mi?"

"Öyle mi söyledimdi? Belki demişimdir, iyi hatırlamıyorum. Lazımsa düşüneyim, bulurum. Ha, tamam! Muhakkak mehtap vardı; zira çocukluğumuz tutmuştu da dönüşte aya bakıp:

Au chair de la lune
Mon ami Pierrot

türküsünü çağırmıştık... Hani, bana uysanız bu gece de Tarabya'da birkaç kadeh daha atıştırıp yine o çocuk türküsünü söyleyerek dönerdik. Sizde neşe yok. Çocuklaşmak! Büyüklerin en marifetli emniyet supabıdır. Bunu yapabilenin sırtı yere gelmez."

Rayiha bir ara kulağıma fısıldadı:

"Tarabya'da şunu biraz içir."

Dediğini yaptım; otelin barına girdik. Biz birer limonata içtik, doktor iki viskiyi on dakikada hakladı. Büyükdere rıhtımındayız. Münci'nin konuşurken dili pelteklești. Karım yine soruyor:

"Paris'in hangi semtinde oturuyordunuz?"

"Rahim ile mi? Öğrenci semti değildi, Notre Dame de Lorette Sokağı, 82 numara. Alt katı trotözler işgal ediyordu. Birisiyle aram çok iyiydi; aradan on şu kadar yıl geçtiği halde adını unutmamışım: Georgette Pounaud. Ne buyurursunuz hafıza kuvvetine?"

"Kırk bir kere maşallah!"

"Alay etme Rayiha Hanım, evin telefon numarası da ezberimde."

"Şimdi değişmiştir, onun lüzumu yok."

"Paris'e gidince bu pansiyona mı ineceksiniz?"

"Olur a..."

"Sizi açmaz, derbederler yatağıdır. Hoş, bilirim, bazen derbederliğiniz tutar. Bu gece kibarlığınız üstünüzde. Bir nikâh töreninden mi dönüyorsunuz?"

Rayiha lafı değiştirdi. Galiba karım da biraz çakırkeyif ve sarhoşluğu manasız sualler soruşunda seziliyor. Paris'teki murdar pansiyonun adresini öğrenip de ne olacak? Alkolün yaptırdığı tuhaflıkların haddi hesabı yoktur.

Kıyı boyu dönüyoruz; dün geceki vakadan sonra tenha ve netameli dağ yolunu gözüm tutmadı. Yine Rahşan'ı ve Hürriyet Tepesi'de bir kurşun isabetiyle ölen kadını hatırladım. Kendimi insafsız, katı yürekli buluyorum: Kumsala taze ölüsü serilmiş eski metresime karşı –yasımı tutmak değilse de– azıcık daha saygı gösterebilir, ertesi gece mehtap gezisine can atmazdım...

Erkeğe kendi karısı, başka kadınlara baktığı zaman onların da tertemiz, pürüzsüz ve sağlam olduklarını düşündürecek kadar kadın cinsine güven telkin eden bir kusursuzluk örneği gibi görünmelidir. Rayiha fizyolojik yönüyle öyledir, ayrıca maneviyat tarafından da... Birçok kadın bende genel manasıyla kadınlığı kıymetten düşürecek hislere yol açmıştı. Karımı tanıdıktan sonra yalnız kendisinin değil, onun yüzünden bütün kadın cinsinin kıymeti nazarımda yükseldi. Rayiha'yı anlatmak için, sanırım bu sözler yeterlidir.

Karımdan ağzım yanmadığı için yavaş yavaş görüşüm değişti; başka kadınları üflemeye lüzum göstermeyecek bir kanaate sahip oldum, yani hepsine karşı rahmetli ve şefkat-

liyim! Hemen hemen gözümün önünde vurulup ölen Raşo da şimdi bana –vaktiyle ayrılmamıza sebep olan kusurları silinerek– çok iyi bir kadın hüviyetinde görünmektedir. Lüzumu kadar acımadığıma üzülüyorum.

Akşamdan tembih ettiğimden, ertesi sabah uyanınca bütün sabah gazetelerini masanın üzerinde buldum. Rayiha benden önce kalkmış, sayfalarına göz gezdirmiş olacak ki dağınık haldeler. Hayır, dağınık sayılmaz; karım cinayet tafsilatını veren kısımları kolayca okuyabilmem için bir nevi sıralama yapmış. En üstünde Rahşan'ın fotoğrafı basılı bir nüsha. Bakıyorum:

"Güzel çıkmış bir resim," diyorum. "Artistik bir poz verdirmişler. Galiba Avrupa'nın tanınmış bir stüdyosunda çekilmiş."

Gazetelerdeki yazıları buraya olduğu gibi nakledecek değilim. Esas noktayı belirteyim: Müteahhit Rahim Bey'in köşkünde bir süreden beri misafireten bulunan nişanlısı, sabık sahne ve beyazperde sanatkârlarından Bayan Rahşan Alemb, köşkün kumsalında ense kökünden bir tabanca kurşunuyla vurulmuş, ölmüş bulunuyor. Cinayet aleti olan otomatik silah da oracıktadır. Önce intihar ettiği sanılıyor, fakat kurşun yarası bir cinayeti göstermektedir. Evde Dürdane isminde, otuz yaşlarında bir hizmetçi vardır. Bayılmıştır, ayılınca hal ve hareketi şüphe uyandırıyor, polis sıkıştırıyor; nihayet suçunu itiraf ediyor: Kıskançlık yüzünden bu feci cinayeti işlemiştir.

Ancak silahı nereden tedarik ettiğini bir türlü söylemiyor. Diğer taraftan şimdilik hüviyetleri gizli tutulan iki şahit, hizmetçi kadını silah patladığı esnada köşkün kapı-

sı önünde gördüklerini ifade ediyorlar. Hülasa vaka henüz aydınlanmamıştır, esrarını muhafaza etmektedir. Fakat son alınan bir habere göre pek yakında esrar perdesi sıyrılacak ve suçlunun kim olduğu meydana çıkacaktır.

Üst tarafı Rahşan'ın hayatına dair hakikate uymaz bir sürü laf ü güzaf. Bereket aynı gün gazeteleri ve umumi efkârı daha yakından ilgilendiren bir güreş galibiyeti var; vaka ikinci planda kalmış. Sayfalar pehlivanlarla, güreşlerin resimleri ve tafsilatı ile dolu. Ayrıca yabancı bir devlet reisi de Ankara'ya gelmiş, siyasi nutuklar karşılıklı söylenmiş. Geri kalan sütunları da bu haberler kaplıyor.

Hamdolsun bizden sarahaten bahis yok, sadece gazetelerden bir tanesi: "Civar köşklerde oturanların da malumatına başvurulmuş ve bazısı karakola çağrılarak lüzumlu tahkikatta bulunulmuştur," şeklinde bir haber koymuş. Hafif atlatacağız galiba! İçimden diyorum ki:

"Rayiha hak kazanacak. Dürdane aradan çıkınca geriye Rahim kalıyor. Karımın şahitliğine lüzum görülmeden yakayı ele verecek. Peki ama cinayetin sebebi ne olabilir? Kıskançlık mı onunki de? Yan yana sevdalı halinde otururlarken görmüştük; sonra bir münakaşa mı çıktı? Rahim kendisine hâkim olamadı mı? O derece soğukkanlı, yumuşak tavırlı, karıncayı ezmekten çekinen bir adam kolaycacık cinayet işleyebilir mi?"

Kendime bir sual daha soruyorum:

"Plajda iki çıplağın yanında koca Browning'in işi ne?"

Rayiha'nın bir sözü hatırıma geldi, bilmem kaydetmiş miydim? Demişti ki:

"Rahim, köşke sigara getirmek için değil, silahını almak kararıyla gitti; silahla döndü."

Eğer bu cihet ispat edilirse, cinayette kasıt olduğu anlaşılacak ki cezası idamdır. Müthiş şey! Şu var ki katilin müteahhit Rahim olacağına zerre kadar ihtimal veremiyorum. Fikrimi, karşıma geçip sabah kahvaltısı yerine çeşitli meyveler yiyen Rayiha'ya anlatıyorum:

"Akla kabul ettirmek hakikaten güç," diyor. "Fakat..."

Bahçıvan Veysi'nin karısına işittirmemek için sesini indiriyor:

"'Fakat incirin altından çıktığını gördüm, Rıdvan! Ortada başka biri yoktu."

"Silah patladığı saniyede sen o tarafa bakmıyordun ki!"

"Bir, nihayet iki dakika geçmeden yetiştim. Eğer patlayan tabancanın bir cinayete sebep olduğunu tahmin etseydim duvardan ayrılmazdım. Sandım ki boşa sıkılmıştır. Rahşan da aldırmadı, yatmakta devam ediyor. Senin beni çağırdığını işittim, koştum."

"Koşmadın... Ağır ağır geldin."

"Tabii koşmazdım; zira o sırada bir cinayet işlendiğini bilmiyordum; senin telaşını yersiz bulmuştum bile... 'Ne oluyorsun? Bize ne? Yatalım,' dediğimi hatırlıyorum."

Biz böyle fısır fısır konuşurken –saat onu geçiyordu– Redife, yani Veysi'nin karısı odaya girdi. Durmuş Efendi'nin geldiğini haber verdi. Rayiha antreye koşup misafiri karşıladı. Yemek odasına, yanımıza geldi. Durmuş, sebepsiz gelmezdi, muhakkak bir haber getiriyordu. Karşılıklı hal, hatır sorduk. Arkasından da tabiatıyla hadise yerinden malumat.

"Köşk polis muhafazasında," diyor. "Rahim Bey dönmedi; galiba dönemeyecek de... Dönemez artık!"

"Sebep?"

“Köprünün Kadıköy iskelesinde üçüncü şubeden bir memura rastladım, memleketlimdir. Babası da benim gibi gümrük muhafazasındaydı. Ondan işittiğime göre, –şimdi savcı diyorlar ya– müdde-i umûmi,[1] müteahhit beyin tevkifine lüzum gösterecekmiş. Katil Rahim Bey'miş.”

“Aklın bunu kabul ediyor mu, azizim Durmuş Efendi?”

“Zamanın müdde-i umûmileri tecrübesiz kimseler, okuldan yeni çıkmışlar, polis romanları okuyorlar, hep uydurma şeyler… Tesiri altında kalıyorlar. Eskiden o mevkiye gelmek için feleğin çemberinden geçmek lazımdı; kılı kırk yarmadan kimseyi tevkif etmezlerdi. Ama ne diyelim? Belki bir bildiği vardır. Güya silahın üzerinde Rahim Bey'in parmak izlerini bulmuşlar. Benim aklım şu parmak izi meselesini de pek kabul etmiyor ya!”

“Ama kalubeladan beri parmak izine kıymet verilmiştir. Okuması, yazması olmayanlar imza yerine kullanmazlar mıydı? Parmak işareti şeran da muteber addedilir.”

“Orası öyle beyim. Ha, ben şunu anlamaya gelmiştim. Dadı köşkte tek başına kalamayacağını söylüyor, ayak diriyor. Haksız değil. Dün gece gözüne uyku girmedi.”

“Biz varken de uyumazdı o! Veysi'yi gönderip aldıracağız. Niyetimiz beş on gün şehirde kalmak.”

Rayiha sordu:

“Dürdane hakkında bir şey işittiniz mi?”

“Evet, hanımefendi. Serbest bırakacaklarmış! Esasen deli fişengâne birisiydi; katil olmakla övünmeye kalkışmış aşüfte! Memurun söylediğine bakılırsa hâlâ ısrar ediyormuş. ‘Vuran benim! Beyden kıskandım!’ diye. Serbest bırakacak-

1 müdde-i umûmi: savcı

larına Bakırköy'e yollasalar, daha iyi ederler. Vaktiyle böylelerini doğru Toptaşı'na gönderirler, zincire vururlar, kamçı ile aklını başına getirirlerdi. Dürdane'ye temiz bir dayak atsalar akıllanır... İsterik mahlukun biriymiş."

"Ooo maşallah, bu tabirleri de öğrenmişsin Durmuş Efendi!"

"Rastladığım memur söylemişti de aklımda kalmış. Ne demektir? O, erkek delisi manasına gelmiyor mu, hâşâ huzurunuzdan? Oruçlu ağzımla bana neler söyletiyor kepaze!"

"Sahi, oruçlusun. Rayiha, şu yemişleri kaldır sofradan! Efendiye seyrettirmeyelim."

"Zahmet buyurmayın... Bana tesir etmez, kanıksadık. Demin vapurda sağımda oturan altmışlık bir adam hopurdatarak, oh çeke çeke kahve içiyordu; solumdaki şık bayan fosur fosur sigarasını tellendirdi. Karşımdaki gençler de sabah sabah şeftali yediler; şapırtılarından durulmuyordu; çirkef suyuna dalmış ördek sürüsü bile o kadar ses çıkarmaz vallahi!"

Hatır için hepsini de ayıplar göründük. Durmuş Efendi memnun, çıkıp gitti. Muhakkak dükkân ve ev kiralarını toplamaya, halde kabzımal ortağıyla hesaplaşmaya gitmiştir. Bunları övdüğü eski devre borçludur. Şimdikilerden aynı açıkgözlülüğü gösterenler de sonradan aynı şeyi yapacaklar. *Devr-i sabıkı*[1] göklere çıkaracaklardır.

Hükümet kervanları muhterislerin neşe havlamaları ile öfke ulumaları arasında yol alır; asıl halk ise iki tarafa dizilip sessizce inler.

Rayiha'ya seslendim, geldi.

1 devr-i sabık: eskiler, geçmiş zamanlar

“Sana büyük bir haberim var,” dedim. “Atölyeme kapanacağım, yeni bir esere başlıyorum; ama izin verirsen başlayacağım. Zavallı Rahşan’ın kumlara uzanmış, mayolu, boylu boyuna *grandör natürel* bir heykelini yapacağım. Zihnimden! Bu, bir lahit de olabilir, bizde ilk mezarüstü heykeli, kapak yerine… Yanına bir de tabanca koyacağım. Tıpkı evvelki gece, gördüğümüz şekilde! Heykel mermerden değil de tunçtan dökülecek. Tunç, rutubet yiyip de deniz yeşili rengi alınca bu heykel bütün güzelliğini bulacak, güzelliği hüzün verici olacak… Mükemmel bir şey!”

Sevinç içindeyim. Hem konuşuyorum, hem de odada dolaşıyorum. Sizlere tekrar lüzumsuz teknik izahat veriyorum. Atölye şimdi temizlenmeli, vantilatörü yağlanmalı, noksanları tamamlanmalıdır. Oturup birkaç desen çizeceğim, sonra da etütlere başlayacağım. Model bulma işini Rayiha’ya bırakıyorum. Halk plajlarını gezip dolaşsın. Belki oralarda esas mesleği erkek avlamak olan bir kız yakalar.

Karım diyor ki:

“Keşke fikir değiştirmesen de çalışsan… Oyalanırsın, belki de taze heyecanla güzel bir eser meydana getirirsin.”

Fikir değiştirmeyeceğimi, katiyen çalışacağımı, eserin mükemmel olacağını şimdiden hissettiğimi, sabırsızlandığımı söylüyorum. Bir defa gözden geçirmek üzere atölyeye koşuyorum. Onu bahçenin bir köşesine epeyce para harcayıp yaptırmıştım. Her taraftan ışık ve hava alan modern tarzda bir bina. Rahatça oturulacak bir divanı, üstelik masa şeklinde buzdolaplı bir de barı var. Yani oldukça özenti.

Daha kapısından girince deminki hevesim, heyecanım azaldı.

"Şu sıcak günlerde buraya kapanıp, kan ter içinde çalışılır mı? Çalışmak için paraya ihtiyaç duymalıyım. Yürekteki sanat ateşini varlıklı olmamız söndürüyor," diye söyleniyorum.

Fakat hemen vazgeçmekten de utanıyorum. Kendimi zorlayacağım. Alıştıracağım. Evimizin her tarafı gibi atölye de bizim yokluğumuzda daima temiz tutulduğundan sedire oturdum. Yarıda bırakılmış sekiz, on heykel alçı halinde karşımda dizili. Tamamlanmış sayılabilecek iki büst görüyorum: Biri Rayiha'nın, biri de kulaktan atma çerçeveli gözlükleri, top sakalı, sinsi edası ile bir Tanzimat devri paşasını andıran, fes yerine şapkası kulaklarına geçmiş, gebeşleşmiş görünen Durmuş Efendi'ninki. Başımı sallıyorum:

"Gebeş mi? Ne münasebet! Demin, seksapelli Dürdane'ye kendisine yüz vermediği için atıp tutuyordu; kadının tutkunlarından biri de Durmuş Efendi'dir. Müthiş bir sadık ruhuyla nasıl da zincire vurulmasını, kamçılanmasını, dayaktan kemiklerinin kırılmasını istiyordu! Serbest bırakılacağına kızıyor; başkalarıyla düşüp kalkar da kendisine uzaktan seyri düşer diye..."

Kafamın içine bir aydınlık vurdu: Sahibi bulunmayan, bilinmeyen cürüm aleti tabanca Durmuş Efendi'nin olamaz mı? Rayiha'ya bir muhacirden bizim Beretta'yı alan o değil mi? Bir tane de Dürdane'ye, yahut Rahim Bey'e de bulmuş olabilir. Zaten ikisiyle de ahbaplığı vardı. Mırıldandım:

"Karım işe pek merak sardığı halde, bu noktaları düşünemedi. Gidip anlatayım, bakalım ne diyecek?"

Asıl maksadımın atölyeden kaçmak olduğunu sezmişsinizdir.

"Hem," diyorum. "Cinayet esnasında nerede bulundu-

ğu bilinmeyen eşhastan biri de Durmuş! On dakika sonra Rahim, sokak kapısına geldiği zaman odasından başı uzandı ama buraya ne vakit girdiğini Allah bilir! Tabanca sesini işitmemiş olması da tuhaf... Durgun gece yarısında top gibi patlamıştı; ben dalmışken irkildim. Haydi, yaşlı adam diyelim ama kulakları da, bütün uzuvları da sapasağlam. Balığa çıkıyor, ava gidiyor, kayalara keçi gibi tırmanıyor; daha mühimi Dürdane'yi gözüne kestiriyor."

Bekâr kalmasını, kimsesiz yaşamasını da hasisliğine ve bazı bizce meçhul kötü huylarına yüklüyorum. Neredeyse yazlık ev sahibimizi Raşo'nun katili yapıp çıkacağım. Haydar Bey onu sorguya çekmedi mi? Öyle bir şey oldu ise bile Durmuş Efendi kendiliğinden söylemez, ihtiyatlıdır.

Açık bıraktığım kapıdan Rayiha süzülüp içeriye girdi. Divana çöküp düşünür vaziyette duruşuma baktı; sordu:

"Netice?"

"Fikir zihnimde gittikçe beliriyor, ama eserime facia hissini vermekte güçlük çekeceğim. Kadının güzelliğinden ziyade acı veren tarafını göstermek lazım. Kafam bununla meşgul."

Belki de şuuraltım hakikaten o mesele ile meşguldü. Cevabım bir yalan değildi.

"Ver şuradan resim defterini... Birkaç *eskiz* çizeyim," dedim ve şaşılacak bir süratle *ebo*şlar meydana geliyordu. Karım ayakta eğilmiş, seyrediyor. Birdenbire defteri atıp Rayiha'yı belinden yakaladım, yanıma çektim; sarılıyorum. Esasta pek de kuruluş maksadına yaramayan atölye bizim sevişme yerimizdir. Hoş, ressam ve heykeltıraş atölyelerinin hangisi öyle değildir? Belki başka sanatkârlar daha ziyade

yabancılarla muhabbetleşirler; fakat biz atölyemizi meşru münasebetlerin yuvası yapmışızdır.

Hatta diyebilirim ki karım atölyeye böyle bir ihtiyaç duyduğu zaman usulcacık gelir. Taze alçı veya balçık kokusunun, çıplak heykellerle resimlerin, elektrik düğmesine dokununca kararan izbe yerin de tesiri çoktu. Eski alışkanlıkların da... Şimdi ayrıca cinsi arzuların rol oynadığına hükmettiğimiz bir cinayetin de heyecanı içindeyiz.

İtiraf etmeli ki bizzat, yakından şahit olduğumuz kanlı ihtiras vakaları sinir sistemimizde arzuyu çoğaltan marazi bir yorgunluk hâsıl eder.

Düşününüz ki ben erkek, Rayiha kadın olarak insan yaşının en olgunundayız: 35 ve 28. Bu yaşlar her iki cins için de bilhassa sevişmede bilgi ile kudretin el ele verdiği, sağlam vücutluların yedi kat göğe eriştiği bir çağ sayılır. Öyle bir çağ ki evvelce yaptığı acemilikleri, heder ettiği zevkleri düşündükçe insanı acı acı gülümsetir.

Tevekkeli Fransızlar, "Gençlik bilseydi, yaşlılık yapabilseydi!" demezler. Biz karı koca artık ve çok şükür ham gençliği arkada bıraktık, yaşlılığa da uzağız.

Atölyeme karımdan başka kimsenin girmeye, hatta yaklaşmaya müsaadesi olmadığından iç telefon makinesindeki –çıngırak yerine– tertibatlı işaret ampullerinin ışıklanmasından anladık ki bizi arıyorlar. Ahizeyi aldım: Tülbentçi hanının odabaşısı köye gidip orada bulunmadığımızı öğrenince buraya gelmiş. Kiraları toplamış, bankaya yatırmış, makbuzunu getirmiş olacak.

Benden ziyade karımı ilgilendiren bu iş için atölyeden ayrılmama lüzum yok. Tekrar resim çizmeye koyuldum: Raşo

zavallısına verdiğim vaziyet güzel... Bakalım yüzüne, dilediğim facia manasını kondurabilecek miyim? Rayiha, öğleden pek önce çıkan bir akşam gazetesi uzatıyor. Diyor ki:

"Ne Dürdane serbest bırakılmış, ne de Rahim tevkif edilmiş. Fakat o gece civarda dolaştığı tespit edilen polisçe malum bir şahsın üzerinde duruluyormuş."

"Kimmiş bu adam?"

"Tahkikatı güçleştirmemek için gazete isminin açıklanmadığını söylüyor."

"Laf ola! Katilin bulunamayacağı cinayetlerde hep böyledir. Hani bir Tatar güzeli vardı, öldürmüşlerdi. Onda da aynı terane aylarca tekrarlandıktan sonra iz kayboldu. İzmit'ten trenle gelip Eyüp sırtlarında cesedi bulunan tüccar vakasında da aynı sözleri okumuştuk. Ağlebi ihtimal Rahşan meselesi de dosyaya konup uyuyacak. Esasen katil ne Dürdane ne de Rahim... Gayet tertipli kurulmuş, işgüzar marifetli bir cinayet bu! Senin anlayacağın faili bulunmayacak; bulunacakmış gibi umumi efkâr oyalanacak."

Rayiha biraz düşündü: Sonra ciddi tavrını takındı; dedi ki:

"Ben öldürdüm, desem ne olur acaba?"

"Vaka mahallinden uzakta bulunduğunu gören şahitler çıkar eder, seni de bırakırlar. Bu balık başka balık! Hem de latife de olsa öyle lakırdılar etme. Oturup resme çalışsana! İşsizlikten, can sıkıntısından ne yapacağını bilmiyorsun, yavrum."

"Polis romanı yazacağım."

"Zaten işi berbat eden de bu *Agatha Christie*'lik taslama uğruna aklını oynatacaksın; Rahşan vakası da üstüne tüy dikti."

"Ben Agatha'yı sevmem; orijinal yazar değildir. Sevdiklerimin başında Simenon gelir; arkasından Ellery Queen... Bu isim altında iki yazar vardır. Sonra Leslie Charteris... Bir de Ahita Blackmon."

"Sayma, yeter! Hiçbiri Conan Doyle'un yanında metelik etmez. Esasen o martavalların hakiki hayatla, hayatta rastlanan cinayetlerle bir nebze dahi ilgisi yoktur. Yirminci yüzyılın tutulduğu acayiplik dalgalarından biri de polis romanlarına delicesine düşkünlük. Hepsi birbirinin aynı... On kişi öldürülüyor da insana acıma hissi gelmiyor. Zira insan bu ölenleri adam yerine koyamıyor ki! Kuklalardan ibaret!"

"Hakikati andırsalardı dinlendirici, oyalayıcı olmazlardı. Hem yüzyılımız öylesine facialı ki acıma hissimiz körleşti."

"Ben yirminci yüzyıldan değilim."

"Ama son model araba kullanmayı, memlekete hâlâ televizyon gelmedi diye sızlanmayı bilirsin!"

"Otomobile biniyorum, televizyon istiyorum, ama eski gravürlerdeki üç at koşulmuş dilijans ve posta arabalarına, karagöz perdesine de hasret çekerek!"

"Sana benzeyen tip aramızda tümen tümen... Bir züppelik oldu bu... Artık orijinallik sayılmıyor... Türkiye'de ne sebeptense böyle bir münevver tabakası mütemadiyen türeyip üremektedir. Neydi senin o ukala denliği Mehmet'in? Denize peştamalla girmediğine üzülüyordu; 'Şemsiyesiz erkek, yelpazesiz kadın sünepe ve heybetsizdir,' diyordu."

"Şemsiyenin erkeği, yelpazenin kadını vakarlı bir hale soktuğu muhakkaktır."

"Vakarlılığa o derece meraklıysan önünden gırgırlı acayip ceketler, kukuletalı yarım paltolar filan niye giyiyorsun?"

Gülüyorum, gülüşüyoruz. İşte bizim münakaşamız bu kadardır. Size şu muhavereyi karakterlerimiz hakkındaki bilginizi genişletmeniz, hakkımızda daha sağlam bir fikir edinmeniz ve biraz da bizleri sempatik bulmanız için hülasa ettim. Zira –çaresiz– uzunca bir müddet, hikâyem devam ettikçe bizden ayrılmayacaksınız. Rahşan'ı kimin öldürdüğünü anlayıncaya kadar... Eğer anlaşılacaksa!

Öğle uykusundan kalktığımız zaman bahçıvan, köyden Şerife Dadı'yı getirmişti.

Atölyeye çağırdım:

"Anlat bakalım dadı," dedim. "Bizden sonra neler oldu oralarda?"

"Sorma beyim, dün gece gözümü kırpmadım, vallahi! Durmuş Efendi'yi de uyutmadım. Bahçede sabahı ettik ama –hatırınıza bir şey gelmesin– Rahim Bey'in köşkünü bekleyen polislerle bekçiler bizimle beraberdi. Onlara kahve pişirdim, şerbet de içirdim. Kahvaltı bile çıkardım. Bilirim, siz olsaydınız ağırlamamı söylerdiniz."

"Polisler aralarında neler konuştular? Katil bulunacak mıymış?"

"Bilmiyorlar. İçlerinde sivil giyinmiş, açıkgöz bir delikanlı vardı. Ölen kadını tanırmış. Dediğine göre –aman, bizim hanımın kulağına çalınmasın– vaktiyle o kadınla..."

"Söyle, korkma! Beraber yaşarmış mı dedi? Rayiha hanım'dan gizli bir şeyim yok; hepsini bilir."

"Eh, öyle ise... Hani bunu hükümet sorup araştırıyormuş da... Memur, 'İpucunu galiba oradan yakalayacağız,' gibi bir şeyler söyledi. Meraklandım, sakın bize çamur sıçratmasınlar beyefendi! Delikanlı evde tabanca bulundurup

bulundurmadığımızı da sordu; ustalıkla ağız arıyordu... Bilmezlikten geldim."

"Bir tane bulundurduğumuzu söyleyebilirdin; saklamak daha fenadır."

"Ya! Galiba söyledim mi, ne? ..."

Muhakkak söylemiştir; fenalığından değil; elli beşini geçmiş olmasına rağmen memur delikanlının karşısında gevşediğinden! Rayiha ile beraber evime geleli on yıl... Hâlâ yanımda tabiiliğini bulamamıştır; kendisini kadın, beni de arzuya kapılacak bir erkek farz eder. Kadında tükenmeyen teselli, hangi yaşta olursa olsun bir erkeğin kendisine alıcı gözüyle bakmasına inanmasıdır. Şerife Dadı, on yıldır bir şeyden korkar, aynı zamanda bunu bekler vaziyettedir: Birdenbire belinden kavramamı!

"Eh," dedim. "Haydi odanda dinlen; bu gece de rahat rahat uyumana bak."

Rayiha lüzumlu nevale düzmek üzere Beyoğlu'na, Balıkpazarı'na gitti. Park pastanesinde altıya doğru buluşacağız. Azıcık resimle uğraştım, giyinmek için eve, odama çıktım. Randevu saatli lastikli bloknotlar hoşuma gider; şuraya buraya dolaşarak hazırlanıyorum, baktım, karımın bloknotunda birtakım yazılar var.

Acayip! Bu, bir adres, hem de yabancı memleketle ilgili... Okuyorum: Notre Dame le Lorette, 82 ve bir kadın ismi: Georgette Povnaud. Neresi, kim bunlar? Bir şey daha gözüme ilişti. Bir not: *"Tarih öğrenilecek."*

Düşünüyorum; neden sonra aklıma geldi: Dün gece Doktor Münci'nin bahsettiği pansiyon adresi... Trotöz bir kızın da ismi geçmişti: Galiba Georgette o! Rayiha'nın pek

sağlam bildiğim akıl dengesinden ilk defa şüpheleniyorum. Hele vakadan beri sarf ettiği saçma sapan sözler şüphemi artırıyor. Olamaz! Soyunda deli değil, sinirli bile yok. Merhum Tülbentçi Hacı Hamza ve oğlu yani dedesi ile babası, tamamıyla normal insanlardı. Anası ve nenesi de öyle... Bütün akrabası da...

"Ah, şu zırva polis romanları! Şu *Pocket Bock*'lar, *Bantam*'lar, *Avon*'lar ve *Deli*'ler, *Signet*'ler nevinden Amerikan kitapları, sonra Fransızcaları *La Masque*, *Peluve Noire*, *Mystere-Magazine*, *Le Sphinx* gibi deli saçmaları! Hepsini atmalı, yakmalı... Atacağım, parçalayacağım! Raflara dizili iki lisandan; boyalı kapaklarına maskeli adamlar, tabancalı kadınlar, elektrik feneriyle aydınlanmış ceset dolu mağaralar, sıra sıra asılmışlar, işkence aletleri, çıplak vücutları kırbaçlayan haydutlar, puhukuşları, iri yarasalar, biçim biçim hayaletler, leş yiyen akbaba resimleri donatılmış cep kitaplarını tutup tutup yere fırlatıyorum. Bunlar bizim neşriyat gibi değil sağlam mal... Havada kanat sesleri çıkarıp öteye beriye fırlıyorlar ama ne sayfaları dağılıyor ne kapakları zedeleniyor."

Öfkemden, aczimden soluyorum: Oda zaten sıcak! Giydiğim yeni gömlek sırılsıklam oldu. Onu çekip çıkardım, doğru duşun altına koşuyorum, homurdanıyorum:

"Ağırlık vetomu kullanmak sırası geldi. Hayır, ültimatom vereceğim. Ya ben ya bu süprüntüler!"

Az sonra, uzun süren bir duş vücudumu serinlettiği gibi, beyin tazyikimi de hafifletti, sakinleştim. Giderken tembih ediyorum:

"Şu yerdeki kitapları toplayıp boylarına göre gene raflara istif ediniz."

Dönüşte Rayiha'nın öfkelendiğini düşünerek üzüldüğünü istemem. Kendisinden azıcık uzak kalınca, şekerrenk de ayrılmış olsak, göreceğim gelir; hemen hasretini çekmeye başlarım ve hep tatlı taraflarını hatırlar, içli bir hal alırım. Onun da bunları duyduğuna eminim. Ne çiftler biliriz ki işe gitmek için erkek sabahleyin evden çıktı mı üstüne örtülen kapı sesi kadına oh çektirir. Erkek de bu uzaklaşmadan memnundur, ferahlamıştır. Akşam ayakları geri geri giderek döner; kadın dönüş saati yaklaşınca sinirlenir... Ama gene de birlikte yaşarlar, çocukları olur, evlidirler, aile teşkil etmişlerdir!

Pastane bahçesine, bunları zihnimden geçirdiğim ve karımın otomobilini tretuvara yanaşmış bulduğum için gülümseyen bir yüzle giriyorum. Kalabalık arasında etrafı araştırdım, bir el sallandı: Rayiha dün geceki münasebetsiz Doktor Münci ile bir masada oturuyor.

"Rahat yok bu gevezeden," diye kaşlarım çatıldı. Kendisi karımın yanına gelmiştir. Onu çağıran Rayiha değildir, atlatmaya bakalım.

Fakat bloknottaki adresi ve geceki sualleri bir anda düşündüm. Fikrimi düzeltiyorum:

"Rayiha burasını onu göreceğini bildiğinden seçti, bensiz daha rahat konuşmak, ağzından bir şeyler kapmak maksadıyla! Neden Rahim'in hayatını, maceralarını öğrenmek istiyor? Nedir Rahim'e karşı duyduğu ilgi? Yoksa iki yıldır köşkten köşke, farkına varmadığım gönül ondaları mı işledi? Kısa dalga? Müteahhidin aleyhinde görünüşü bir taktik mi? Elbette anlarım. Şimdi somurtkan durmayayım.

Doktor Münci dedi ki:

"Otomobil sizden, yemek, içki vesaire benden olmak şartıyla davetlimsiniz. Ver elini Florya tarafları... Eve uğra-

yıp mayolarınızı almayı unutmayınız, açıkta denize girersiniz, tenha bir yerden; ben böyle bir yer biliyorum, bir ufacık koy... Rıh gibi incecik, renk renk kumsalı var. Eşini bulamazsınız."

"İmkânsız. Bir dosta söz verdik; keşke vermeseydik."

Bunu diyen Rayiha... Demek ki Münci'den istediklerini öğrenmiş, onu başından savıyor. Doktorun keyfi kaçtı, mamafih yanında duran küçük bir paketi karıma uzattı.

"Benim deniz kreminden dört tüp takdim ediyorum, tecrübe ediniz, memnun olmayan yok."

"Sakın karımın derilerini yüzmesin, Münci?"

"Sen de kullan, Rıdvan! Kullan da postallık cildin azıcık incelsin, insan epidermine benzesin, gönden farkı yok."

"Gön de neymiş?"

"Tabaklanmış deri... Seninki murat edilince manda derisi!"

Doktor, kaybettiğimiz Arap illerinin birindendir; lakin Türkçesi hepimizinkinden mükemmeldir; İstanbul ağzı konuşur ve bunun ustası olduğundan kusursuz taklit de yapar. Karagöz oynattığını da bilirim. Şu var ki daha kimseye bir iğne vurduğunu, yahut çiçek aşısı yaptığını gören olmamıştır. Hastalığın nevine göre mütehassıs doktor tavsiye etmek ve önünüze düşüp muayenehanesine götürmek hususunda birebirdir. Esasen en şöhretli hekimlerin senli benli, şakacı, sevilen ahbabıdır da!

Sekize doğru, beklendiğimizi ileri sürerek, kendisinden ayrıldık. Rayiha'ya soruyorum:

"Sahi bir yere mi davetliyiz? Yolda birileri ile mi sözleştin?"

"Tabii ya... Avukat Ramiz evinde bekliyor. Kasımpaşa

sırtlarına bakan o güzel terasasında yemek yiyeceğiz. Telefonla konuştum."

"Burnumuzdan gelir... Çoluk çocuk gürültüsü, kalabalık aile sofrası çekemem."

"Tasalanma... Hepsi de Heybeli'ye gitmişler, dedelerinin evine. Yalnız Gülhun orada, seninki! Büstünü yapmak vesilesiyle bir türlü atölyene sokamadığın hayali gözden!"

Haberlerden hoşlandığımı saklamadım:

"Ha," dedim. "O başka... Bir derece rahat edilir, hele sen Ramiz ile çene çalar, Gülhun'u bana bırakırsan..."

"Zaten öyle olacak, benim avukatla konuşacaklarım var. Kiracılar meselesi..."

"Biraz da sanırım Rahşan vakası!"

Gülhun –isminin aksine– yüzü doğuştan uçuk renkli, makyaj yapmaz, sadece dudaklarına hafifçe ruj sürmeyi kâfi bulan, bu renksizliği ile dikkati çeken, narin ve manalı bir genç kızdır. Hemen hemen ne göğsü vardır, ne kalçaları... Ama havası başkadır. *Krikkrak* dediğimiz gevrek bisküviler gibi yağsız, şekersiz, tuzsuz olmasına rağmen –sırf o çıtır çıtır gevrekliğinden dolayı– çok lezzetli hissini verir. Renksizliği gibi neşesizliği, sükûtiliği de hoşa gider. Bütün can ve kan, hayat ve hareket bilhassa erkeğin üzerine çevrilen sabit ve inatçı bakan papatya sarısı iri gözlerindedir.

Hoşlanarak mı bakıyor, yoksa tahlile çalışarak mı, o da belli değildir; nazarları karşısında tuhaflaşırım ve kendimi mikroskoba konmuş, cama yapışık bir *hücre*, yani mikroskobik bir yaratıkçık sanır, küçüldüğümü duyarım. Bu acayip kızı göreceğime memnunum... Yüksek terasadan akşam loşluğunda Kasımpaşa ve sırtlarını da... Kavisli sokaklar, kimi arkada, kimi önde, hudutları girintili çıkıntılı, hepsi

de ahşap ve bahçeli evler, bu karmakarışıklık oyalayıcıdır. Modern mahallelerdeki dosdoğruluk; düzlük ve basitlik, geometri çizgileri bir güzellik, bir ferahlık mıdır?

Çapraşık, çarpık çurpuk yollar ve sanki ayağı sürçen Noel Baba'nın oyuncak küfesinden dökülmüş, etrafa gelişigüzel serpilmiş gibi duran evler! Yaz gecesinin yıldızları, sonra da yardımlaşmaya yüz tutmuş mehtabı altında o manzarayı seyredeceğim; Gülhun da çapraşık ruhumu anlamak istercesine beni süzecek, daha doğrusu müşahede altına alacak. Âlâ! Rayiha:

"Ne o?" dedi. "Yüzün gülüyor."

"Güler zahir... Münci münasebetsizinden yakayı sıyırdık."

Benim bir huyum vardır: Hoşuma giden kadın veya kız görünce kendi kendime sorarım: "Acaba bununla sevişmiş, evlenmiş olsaydım daha mı iyi ederdim?" Uzun uzun düşünürdüm de: Evlilik hayatında onun nasıl olabileceğini, her safhasıyla, en mahrem münasebetlere kadar! Nihayet şu karara varırım: Rayiha'yı bulduğuma, seçtiğime isabet etmişim.

Biliyorum... Bu, eşine alışkanlıktan ve yabancı korkusundan gelen bir ürkeklik kanaatidir ama karım gibisi de muhakkak elini atınca elli tanesi bulunacak kadınlardan değildir.

Avukat Ramiz Hakbulan –söylemeyi unutmuştum, benim soyadım sadece *Ar*'dır, manalı ve uzun olanını istemedim– altmışını geçmiş, zengin ve sıhhatte bir adamdır; mesleğinin zıddına gayet az, kısa konuşur. Kusuru tikli olması: İki üç dakikada bir sol kulağını oynatır. Hem de çabuk çabuk, bir daha durmayacakmışçasına! Ayrıca bu kulak o ufak tefek adamda uzuvlarının en irisi, tek göze çarpanı, azmanlaşmışıdır.

Bizi örtüsü elişi dantelli, takımları gümüş ve elmastıraş, mükellef bir içki masası kurulmuş geniş terasaya aldılar. Gülhun, gelişimizden memnun mu, değil mi belli olmuyor; taze papatya sarısı göz bebeklerinin hakiki papatyalar gibi hem yüzünüze baktıklarını görüyorsunuz, hem de bunlardan bir nebat kayıtsızlığı buluyorsunuz.

Kasımpaşa yollarının elektrikleri birdenbire yetersiz ışıklarıyla eğri büğrü, şurada burada pırıldaştılar. Belediye yoksul mahallelere galiba düşük volt ampuller koymuş ki ışıklar kızılımsı...

"Önce birer kokteyl alalım; Gülhun pek nefislerini yapıyor."

Genç kız kolejden çıkmadır; yan masanın önünde kokteyl kabını çalkalıyor. Fakat göğüssüz olduğundan, bu manzaranın göz oyalayıcı tarafı yok! Telefonun çaldığı duyuldu; zira bütün kapılar ve pencereler iki taraflı açık. Hizmetçi göründü. Beyefendiyi çağırdı. Konuşmak isteyen baro reisiymiş, evinden telefon ediyormuş:

"Rahat yok!" diyerek içeriye giren Ramiz'in telefon muhaveresinden bazı sözleri biz de işitiyoruz:

"Yaaa! Ben gittikten sonra demek! Evet, evet, işin buraya dayanacağı belliydi! Vallahi bilmem. Düşünmeliyim; kararımı yarın bildiririm. Yoo, merak etmeyin, yarın dokuzda büroda olurum. Başka hiçbir iz bulanamamış mı? İyi alamet değil, üstadım! Hele evrakı bir tetkik edelim. Hay hay! Görüşürüz."

Rayiha kuşkulanmış gibi kulağını muhavereden ayırmıyor; bana da işaret ediyor, ama ne demek istediğini anlayamıyorum. Dayanamadım:

"Ne oluyor?"

"Aman Rıdvan," dedi. "Bazen öyle anlayışsızlığın tutar ki. Konuşulan mesele bizimki!"

"Hangi bizimki? Bizim mesele de nedir?"

"Yani Rahşan vakası! Galiba davayı Ramiz Bey'e teklif ettiler."

Ev sahibi terasa geldi; sol kulağı hareketli... Farkındayım, düşünceli olduğu zaman tiki artıyor. Merakla ve biraz da Rayiha'nın tahminini boşa çıkarmak ümidiyle soruyorum:

"Hayrola, Ramiz Bey! Canın mı sıkıldı, nedir?"

"Eh, biraz... Galiba tatil yapamayacağım. Bir dava almak lazım gelecek. Ha, sizi de ilgilendirir bu iş. Komşunuz Rahim Bey yok mu, köşkünde ölmüş bulunan şu kadından dolayı savcı onu sorgu hâkimliğine sevk etmiş, fakat tahmin ediyorum ki, hâkim, sanığın muhakemeye verilmesini icap ettiren müspet delilleri bulamayacağından Rahim Bey'i serbest bırakacaktır."

"Vekâletini kabul edecek misiniz beyefendi?"

Rayiha'nın bu telaşlı sualine, kulağını tekrar oynatarak, avukatımız:

"Çaresiz," diye cevap verdi. "Reisin hatırını kıramam, eski dostumdur. Yarın dosyaları gözden geçireyim, meselenin mahiyetini anlayayım bir defa... Herhalde suçlu müteahhit Rahim değildir."

"Odur!"

"Tahmin mi? Bir bildiğiniz mi var, hanımefendi?"

Rayiha tereddüt içinde duraladı; sonra dedi ki:

"Bildiklerim sizden ve Rahim Bey'den ziyade... Rahşan'ın hukukunu müdafaa ederek savcı ile avukata yarar!"

İKİNCİ KISIM

Rayiha'nın Anlattıkları

I

Bilmem nerede okumuştum, kimin sözüdür?... "Saadetin en büyük engeli çok büyük saadet beklemektir," diyen çok doğru söylemiş. Rıdvan ile ben saadetimizi yeter görenlerdeniz. Bundan dolayı da mesut yaşıyoruz. Şüphesiz ki varlıklı olmamız bizi bir derece kayırıyor. Bir dereceye kadar ama... Zira her varlıklı çiftin yalnız o sebepten dolayı saadet bulduğuna inanmamız için çevremizde bir sürü zengin evli var. Çoğunun hayatı azap içinde sayılmasa da hoşnutsuzlukla geçiyor.

Bizimkinde öyle şey yok. Meydan vermiyoruz! Fevkalade mesut olmamaya bile dikkat ediyoruz. Saadetin aşırı derecesi insanı bataklık nebatları gibi sazlaştırır. Zekâmızı kullanıyoruz; karşılıklı hoşgörülük, hatta bazı defa fedakârlık bile gösteriyoruz. Nitekim dün gece avukat Ramiz'in evinde yemekten kalktıktan sonra, kocamın güneşte uçurtma kâğıdı renkli, inanılmayacak kadar tahta göğüslü ve çıkıntısız vücutlu Gülhun'dan ayrılmak istemediğini anlayınca –erkek-

ler de, bazı kadınlar gibi bildiklerine benzemeyen vücutlarda henüz keyfine varamadıkları ayrı, bambaşka bir çeşni olduğu hülyasına kapılırlar ve bu aldanış çoğunun başına iş açar; felaketli maceralar hep böyle başlamıştır– avukatla kızını bir Florya gezintisine çağırdım.

Ramiz Bey ertesi gün dokuzda, malum sebepten dolayı yazıhanesinde bulunacağını ileri sürerek kabul etmedi; lakin dönüşte eve elimizle bırakmak şartıyla Gülhun'u götürmemize izin verdi. Kız memnun mu oldu? Belli değil. Sapsarı bebekli gözleri hislerini aksettirmiyor ki! Rıdvan galiba bayılıyor. Benim cıvıl cıvıl, geveze gözlerimden bıkmış... Belki bıkmamış, "Haydi, şunun altında ne saklı?" diye merak ediyor.

Cinsiyetimizle ilgili arzular insanlara bir altın arayıcısı, bir kâşif ve mucit ihtirası verir; her yeni vücutta bir yeni kıta veya zengin damar ve her başka uzuvda bambaşka bir hassa bulacaklarını umarlar: Daima hayal sukutuna uğrarlar.

"Şu arka tarafa geçiniz," dedim. "Arabayı ben kullanacağım.

Rıdvan'ın başı biraz tütsülü... Atatürk bulvarından Londra asfaltına sapıyorum. Konuşan kocam! Genç kız sadece dinliyor. Benim zihnimden neler geçiyor! Pünez dediğimiz resim çivileri gibi tahtaya sokarken iğneli ucu yan yatan veya ters tarafından fırlayıp parmağa batan fikirler vardır; bir çırpıda kafaya yerleşemedikleri için insanı sinirlendirirler. Bizimkiler o cinsten... Tahta sert, pünezler çürük; bir türlü tutturamıyordum. İçimden diyorum ki:

"Muammayı muhakkak çözeceğim. Ne zabıta, ne adliye, kimse, hiçbir teşkilat cinayette asıl rolü oynayan sebebi bu-

lamaz, bulması imkânsızdır. Katil her kim ise, Rıdvan, Dürdane, Rahim Bey veya Durmuş, yahut da başkası, Rahşan'ı ancak benim bildiğim sebeple ölürdü?"

Böyle diyorum ama o sebebin daha ziyade Rahim üzerinde amil olduğu kanısındayım. Şu var ki en son dakikaya kadar *sebeb*i herkesten, mümkünse kendimden bile saklayacağım. Ne ağzımdan kaçıracağım, ne kâğıt üzerine geçireceğim. Uykumda ifşa etmemek için de irademi kullanacağım.

Bereket Rıdvan mırıldanılmış birkaç kelimeden mana çıkaracağım diye kafa patlatan bir adam değildir. Zaten kocamda sevdiğim hal, rahatını bozmaması ihtimali olan her şeye kayıtsızlığı, sevimli hodbinliği değil mi?

"Yapacağım işlerin programını çizmeliyim. Önce Rahim hakkında geniş malumat edinmek lazım. Doktor Münci, bir de tahkikat evrakını okuyacak veya ayrıca kendinden hayatına dair izahat alacak olan Avukat Remiz beni iyice aydınlatabilirler. Serbest bırakılırsa, bırakılınca Dürdane ile konuşmak şart. Rahim'in hususiyetlerini ancak bu kadın biliyor."

Peki, şu cinayetle neden bu kadar ilgileniyorum?

Son yıllarda çıkan Fransızca ve İngilizce polis romanlarından ve mecmualarından çoğunu alıyor, okuyorum. Rıdvan'ın dediği gibi hiçbiri zihnimde iz bırakmıyor. Hiçbiri acıma hissi vermiyor; hatta ekserisi merakımı da fazla tahrik etmiyor. Mekanik bir okuyuşla sayfaları çeviriyorum. Beni meşgul eden bir tek nokta, yazar neticede esrarı çözmeden bunu benim kendimden keşfedebilmem!

Nihayet o hale geldim ki biteceğini anlıyorum. Eğer bir müsabaka açılsa birinciliği kazanırım; kimse, yazan bile benimle boy ölçüşemez. Fiiliyatta da bazı küçük denemeler

yapmaya başladığımı da saklamayacağım. Ama bu denemeler öyle klasik polis hafiyelerinin çoğu gibi elde pertavsız iz aramak, bir kıldan veya çamur lekesinden ahkâm çıkarmak nevinden değildir. Daha ziyade insan ruhunun loş ve çapraşık dehlizlerinde sondajlar yaparak davayı psikolojenetik bakımından halletmek yolunu tuttum.

Bunun için de psikiyatri, nöroloji ve seksoloji üzerine, bilhassa cinsi bozukluklara ait yazılmış eserleri de okumaktayım. Kısaca söyleyeyim: İhtisasım seksüel cinayetler... Soyguncluk ve ona benzer hırslarla işlenen suçlar beni sarmaz.

Yaz başlangıcında karar verdim: Sırf kendi keyfim için bir polis, daha doğrusu temelini cinsi bozukluk teşkil eden bir cinayet romanı yazacağım. Mevzu arıyordum, bulduklarımı beğenmiyorum; aylar geçiyor. İşte tam o sırada yani üç gün evvel komşu köşkte Rahşan öldürüldü. Deniz kenarında, yarı çıplak yatarken, mehtaplı bir gece yarısı!

Vurulan hafifmeşrep bir güzel kadın... Garip huylu, orta yaşlı, zengin bir bekârın evinde! Ayrıca o kadın, kocamın da eski metresidir ve aynı evde, belki metreslik ettiği söylenen bayağı nevinden, fakat hoşa gidici, erkek düşkünü bir hizmetçi kadın vardır.

Başkaları da var: Kocasının eski sevgilisini kıskanması mümkün olan silah meraklısı, iyi atıcı genç bir kadın. Ben! Acayip ve esrarengiz bir hayat süren, münzevi, sinsi bir Durmuş Efendi... O gece izini gittiği ileri sürülen sabıkalı bir bahçıvan. Sabıkası benim ihtisas şubemle ilgilidir; birlikte yaşadığı bir fahişeyi barındıkları bir bostan kulübesinde boğulmuş bulmuşlar, delil yetersizliğinden herifi tutuklayamamışlar.

Öldürmeye alışanlar fırsat çıkınca yine öldürürler. Asıl insanların hususi tarihleri tekerrürden ibarettir. O kadar ki, –dikkat ediniz– iflas eden tüccar bir daha iflas eder; aldatılan koca çok defa ikinci evlenmesinde de aynı hale düşer; belki üçüncüsünde de! İstibdat devrinde sürülmüş bir politikacının meşrutiyet ve daha sonraki rejimlerinde de tekrar sürgünü boyladığı görülür.

Nazır, bakan, vekil olanların bazısını biliriz. O hizmet veya suçlarını her değişen idare tarzında yine tekrar etmişlerdir. Tekrardan kendilerini alamamışlardır; bir nevi ikbal sabıkalısıdırlar. *(Ceza kanunlarını da gözden geçirdiğimi söylemedim galiba... Kanunen cürümden madut*[1] *olan bir fiili birden ziyade irtikap*[2] *edene Fransızca "récidiviste" derler ki, baktığım lügat kitabı bu sözü "mükerrer ve sabıkalı" diye gösteriyor; "récidiviste" için de "yeniden suç işleme istidadı, cürüm tekrarı kabiliyeti, hastalıklarda nükre müstaidlik" diyor.)* Bahçıvan kör Recep bir sabıkalıdır; Durmuş Efendi ile Rahim Bey ve Dürdane acaba değiller mi? Şimdilik tam fikrim yok. Araştırmalı. Kendi şuuraltımı da araştırmak icap eder, kocamın geçmişini de!

Rıdvan'ın sesini işittim:

"Fazla süratli gidiyoruz, Rayiha! Senden korkmam ama karşıdan gelene güvenemem."

Kendimi topladım; genç kıza soruyorum:

"Siz Gülhun Hanım, şu cinayete ne diyorsunuz?"

Sanıyordum ki: "Bilmem efendim, malumatım yok..." falan deyip susacak. Öyle olmadı, kesin bir cevap verdi:

---

1 madut: sayılan
2 irtikap: kötü iş yapma, kötülük yapma

"Besbelli... Kadını eski âşıklarından biri vurdu."

"Neden hükmediyorsunuz?"

"Şu sebeplerden: O âşık bu cinayeti ya kıskançlığından işledi, yahut belki de servetini kaptırdığından dolayı intikam almak için... İnsanları en ziyade tahrik eden iki büyük hırstan birinin, belki de ikisinin tesiri altında! Rahim Bey hakkında aynı şeyleri söyleyemeyiz; zira sizden öğrendim, kadın ancak kısa zamandan beri evindedir ve müteahhit onun uğrunda bir servet kaybetmemiştir, kıskanması da bahis konusu olamaz. Kadın yanındadır. Birlikte gizli ve kavgasız yaşamaktadırlar. Niye öldürsün?"

Gülhun tarafını tutmak ihtiyacıyla kocam söze karıştı:

"Doğru bir muhakeme bu."

Genç kız cesaret alarak devam etti:

"Öldürecek bile olsa, yüksek tahsil sahibi, soğukkanlılığı ile tanınmış bir adam bu cinayeti daha ustaca, kendisine söz getirmeyecek şekilde yapamaz mıydı? Çeker tabancayı, güm diye vurur, sonra silahı parmak izleriyle kumların üstüne bırakır mıydı?"

"Bravo, Gülhun Hanım!"

Bu alkış tabiidir ki Rıdvan'dan geliyor. Ben sadece gülümsüyorum.

"Bir de başka cihet var: O kadın ölünce Rahim Bey'e serveti mi kalacak? Ölümünden müteahhide bir kazanç yok... Rakip bir firma mümessili bile değil."

"Peki, ruhi bir buhran neticesi olamaz mı?" diye tekrar soruyorum. Gülhun diyor ki:

"Babamın anlattığı o kadar dinç, sağlam, normal bir insandan böyle şey beklenemez; öyleleri muhakkak sabıkalı olurlar."

"Ya Rahim Bey de sabıkalı ise?"

"Vallahi hanımefendi; benim bu işlere fazla aklım ermez, gazetelerde cinayet haberlerini bile merakla okumam, şöyle göz gezdirir, geçerim. Eğer Rahim Bey'in bir sabıkası varsa elbette polis meydana çıkarır... Şimdilik yok farz etmeliyiz."

Kocam tasdik etti:

"Beraat-i zimmet asıldır!"

Şimdiye kadar lakırdı, hele münakaşa etmemesi ile tanınmış Gülhun'un şehirden çıktıktan sonra Rıdvan'la bülbül gibi konuşması zaten dikkatimi çekmişti; deminki carcarlığı, çaçaronluğu beni büsbütün hayrete bıraktı.

"Maşallah," dedim. "Fikrinizi pek mükemmel müdafaa ettiniz, küçükhanım. Halbuki..."

"Halbuki benim böyle konuşacağımı tahmin etmezdiniz, değil mi efendim? Sükûti bilirdiniz, beni! Yine öyleyimdir, şimdi Florya'ya varalım, gazinoya girdik mi susarım. Bendeki tik de budur: Konuşma melekem aydınlıkta tam randımanla işlemez. İyi ki babamdaki tik ağzında ve dilinde değil, Rahim Bey iyi bir avukattan mahrum kalırdı."

"Size bilmediğiniz bir haber vereceğim," dedim. "Öldürülen Rahşan Hanım vaktiyle kocamın birlikte yaşadığı bir kadındır. Görüyorsunuz ki ortada iki erkeğin de kıskançlığını tahrik edecek bir vaka mevcut. Cinayet işlendiği sırada erkeklerin ikisi de ispatı mümkün olmayan bir yerde bulunduklarını söylüyorlar."

"Aman hanımefendi... Meseleyi ne kadar manalı hale sokuyorsunuz?"

"Dahası var: Ben de o sırada yalnız başımaydım. Cinayet yerinde bulunmadığımı ispattan acizim."

Gülhun'un ilk defa yüksek sesle güldüğünü işitiyorum. Diyor ki:

"Bir roman olarak meraklı... Peki, sizin köşkten öteki köşkün kumsal tarafına kolayca geçilir ve dönülür mü?"

"Çok zekicesine bir sual bu... Bakınız vaziyeti kavramaya başladınız, sen cevap ver Rıdvan!"

"Suya uzanmış bir duvar vardır. Ama şayet ayaklarınızı ıslatmaktan korkmazsanız, kolayca geçilir ve aynı suretle dönülür. Hem döner dönmez duvarın ve sonra kayaların arkasına gizlenmek mümkündür."

Genç kız sustu. Zaten ışık gölgesine girmiştim, arabayı gazinonun önünde durdurdum. Terasada ilerlerken Rıdvan homurdandı:

"Hay Allah müstahakkını versin, yine karşımıza çıktı... Kurtuluş yok bundan!"

"Doktor Münci gazinoda mı?"

"Hayır, o değil... Daha fenası: Ay, hem de yüzünün bir kısmını kaybetmiş gangster eskisi suratlı sakat bir ay!"

"Aydan bu derece nefret mi ediyorsunuz?" demek istiyormuşçasına bir tavırla kocamın yüzüne bakan Gülhun'a diyorum ki:

"Vakadan beri Rıdvan, aya düşman oldu. Zira o gece mehtap vardı, hem de etrafı gündüz gibi aydınlatan bir mehtap... Zavallı kadıncağızı ayın en parlak saatinde, kumsalı tam karşıdan projektör gibi parlattığı sırada vurdular. Az sonra cesedini de yine o ışıkta gördük; manzara gözlerimizin önünden gitmiyor. Gider şey de değil doğrusu!"

Kocam, genç kıza kendisini beğendirmek için orijinal fikirler savurmak gayretine düştü; bu onun, tıpkı horozlarda

ve erkek güvercinlerde olduğu gibi dişiye yaklaşmadan önce tüylerini kabartması, kanatlarını yere sürerek yürümesi ve göğsünü şişirmesi nevinden bir erkeklenme halidir. Maksat hoşlandırmak ve arzusunu anlatmaktır.

"Zaten," diyor. "Ay felaketli manzaraları aydınlatmak için gökte döner dolaşır. Mesela çökmüş hisarlar ve surlar, eski yangın enkazı, bombardımanlarla alt üst olmuş şehirler, baykuş türemiş harabeler sanki ay ışığının fazla sarıldığı, ayrılmak istemediği, ruhunun keyif verdiği yerlerdir. Güzel ve neşeli olan ay, ablak veya çentikli değildir, hilaldir. Bir minare veya kubbe aleminin üstüne, servi ağacının kenarına, çan kulesine pek yakışır. Adeta gülümser; hilal gökyüzünün tebessümüdür, dolunay çölde beyazlanmış bir iskelet kafası!"

"Hiç değil. Orman kıyısına, harman yerine, dağ köyüne aksetmiş yuvarlak bir ay, dekoratif olduktan başka somurtkan ve korkunç da durmaz. Sonra parlak ayın sosyal bir tesiri de vardır; istatistiklere göre mehtaplı yaz geceleri neslimizin artmasına yarar."

"Eğer bunu hayırlı bir iş saymak mümkünse. Bence mehtabın fenalıklarından biri de insanları aşırı derecede tahrik etmesidir; yaz mehtaplarında içki âlemleri uzar, fuhuş artar; birçok genç kız ve kadın daha kolayca düşer eder, cinsi azgınlıklar sebebiyle zabıta vakaları da çoğalır."

Rıdvan, pek ciddi bir tavır takınarak, kendi söylediğine kendisi de inanmıyormuşçasına ilave etti:

"Zavallı Rahşan'ı da mehtaplı bir gecede öldürdüler. Tesadüf ama yine de aya düşman olmam için bir sebeptir."

Ben derhal bahsi değiştirmek istedim ve kocama Gülhun'la dans etmesini söyledim.

"Sahi," dedi. "Malum vaka üzerinde saçma sapan konuşmaktan kurtuluruz. Mehtabın boş yere günahını almayalım."

Kuru göğüslü ve dümdüz kalçalı Gülhun, kocamın kolları arasında dans ederken baktım, modern siluetiyle masalardakilerin dikkatini çekiyor. Ortada dönen kadınların çoğu dolgun... Acaba ben, şu balıketinden azıcık fazla görünen pembe bluzlu hanımdan daha biçimli miyim? Değilsem fena... Hiç de hoş tesir yapmıyor. Pazar yerinden öteberi alırken satıcılara cinaslı laflar söyleten esnaf gözdesi tiplerdenim öyleyse!

Bu kadarcık üzüntü, gönlüme derin bir bedbinlik çöktürdü, sigaramın dumanını içime çekerek, burun deliklerimden havaya yayıyorum; adeta sinirliyim. Yoksa Gülhun'u mu kıskandım? Manasız bulduğum papatya sarısı gözlerinde şimdiye kadar farkına varamadığım bir şey, bir güzellik, bir haz, bir kendinden geçiş seziyorum.

Ben galiba kıskanç bir kadınım; kıskanç görünmeyi izzet-i nefsine yakıştıramayan kapalı kıskançlardan, meydana vuramadığından dolayı için için eriyenlerden, en sahicilerinden!

Bir nevi kıskanç kadın tipi bilirim: Aslında, kıskandığı doğrudan doğruya kocası değildir... Başkaları ne düşünürler? Beni küçük görürler, şerefime dokunur, diyerek kıskandırıcı hareketlerde bulunan bir erkeğin karısı olmak vaziyetine düşmemek için, sırf kendi haysiyetini korumak hırsıyla kıskançtır; yalancı kıskanç...

Başkalarının ne diyeceklerine aldırmadan, nefsinden ve haysiyetinden ziyade doğrudan doğruya, münhasıran erke-

ğini kıskanan bir kadın da vardır ki, işte böylesinden korkmalı; böylesi her şeyi göze alır, ölmeyi ve öldürmeyi bile!

Acaba ben o hasta kıskançlardan mıyım?

Kendi kendime nihayet itiraf ediyorum: Rıdvan'a hiç de sır vermediğim halde, iki aydan beri, artan bir şiddetle Rahşan'ı kıskanıyordum. Kocam böyle bir kıskançlığa sebep olacak hareketlerde mi bulunuyor, eski metresini hâlâ sevdiğini, tekrar ele geçirmek istediğini mi sezdiriyordu? Birbirlerine gizlice bakışıyorlar, gülümsüyorlar, aralarında maziyi hasretle andıklarını belli eden kaçamaklı işaretler mi alıp veriyorlardı?

Bunlardan hiçbiri olmuyordu, olmamıştı. Rıdvan tabiiliğini zerre kadar kaybetmemişti; Rahşan da esasen ortalarda görünmüyordu. Gayet ustalıkla ikisini de kontrol altına almıştım; kontrolü polis romanları mütehassısı bilgisiyle tamamen şüpheye meydan vermeden yaptığıma da emindim.

Kıskandığım şey sadece bugün değildi; geçmiş hayatlarını düşünmek, hayalimden geçirmek de beni çileden çıkarıyordu; asıl yorucu olanı da azap çektiğimi Rıdvan'a anlatmamak için biteviye gayret sarf etmemdi. Birkaç defa buhran bile geçirmiştim. Nitekim vaka gecesi yatmaya, odamıza girdiğimiz zaman kapıldığım buhran yüzünden evde duramamış, başımı alıp bahçeye fırlamıştım.

Bahçe kâfi gelmemişti, kayalıktan deniz kenarına inmiştim; sonra komşuların ne yaptıklarını görmek için de ayakkabılarımı çıkarmış, suda epeyce yürümüş, duvarı geçmiştim. Belki de Rahim Bey'in kumsalına da çıkmıştım.

Silahın patlaması üzerine döndüğümü, ayakkabılarımı giydiğimi ve kayalar arası keçi yolundan tekrar yukarıya, bahçeye tırmandığımı iyice hatırlıyorum.

Dans eden pembe bluzlu, dolgun hanıma bir daha baktım:

"Benim endamım da eğer onunkine benziyorsa, Rıdvan kumsalda ölü yatan Rahşan'ın biçimli vücudunu heykele çevirmek istemekte haklı. Kafasına hak olup kalmış, bir çırpıda kâğıda aksettiriverdi bugün..." diye söyleniyorum. Bir taraftan da Gülhun'a uzaktan gülümsüyorum, genç kız tebessümüme aldanarak ne gibi düşüncelerle kıvrandığımı kabil değil anlayamaz, masaya dönünce kocam:

"Köyde kalmadığımıza çok iyi ettik," dedi. "Orada deniz kulübüne gitsek tanıdıklar etrafımızı alacaklar, boyuna o vakayı konuşacaktık. Tenha yerlerde gezsek veya evde kalsak yine hep onu düşünecektik. Bize şu günlerde yabancı kalabalık lazımdı ve içinde tek tük bildikleri."

Dönüşte karanlığı bulunca dili çözülen Gülhun bana diyor ki:

"Şimdiye kadar cinayetler beni hiç ilgilendirmezdi, belki de mesleği icabı babamın hep o işlerle meşgul oluşu üzerimde aksi tesir yapmıştı. Fakat, şu komşunuzun köşkünde işlenen cinayet, zihnimi gittikçe meşgul ediyor. Bu, bir kibar âlemi cinayeti. Şüphe altında bulunan adam mevki sahibi, zengin. Öldürülen kadın ise..."

"Kibarlar metresi, yüksek fahişe!..." dedim. Genç kızın söylemekten çekinip yuttuğu cümleyi açıkça, nezaketsizce tamamladım:

"Öyle olmakla beraber belki ayak takımından da bazı kimselerle gizli tuttuğu birtakım münasebetleri vardır. Zabıta elbette bu cihetleri de tahkik edecektir sanırım. Rahim Bey'in tutukluluğu kısa sürecek, bakacağız ki katil aklımızdan geçmeyen, büsbütün meçhul bir şahıs, bir sabıkalı..."

Kocam yine tasdik etti:

"Bence de böyle olacak. Esasen davayı babanız alırsa, Rahim'in tahliyesi için muhakkak bir yol bulur."

İçimden söyleniyorum:

"Fakat delilleri, ispatları ortaya attığım zaman, eninde sonunda yine hapishaneyi boylar."

Bana bunu söyleten nedir? Demin anlatmıştım; cinayet sebebini keşfettiğime inanışım, inancım boş çıkarsa, yanlışsa, kurduğum bina temelinden yıkılır. O zaman polis romanlarındaki muammayı çözen büyük Holmes'e değil, aynı romanlarda kendisine ekseriya komik rol verilen bön zabıta memuruna dönerim.

Fakat görüşümün sağlamlığına güveniyorum. Gülhun ile geçirdiği acayip bir üzüntü dalgası yüzünden ona uyan kocamın Rahim lehindeki kanaatleri hiç tutmuyor. Rahşan'ın ayak takımından bir dostu olsa, bu herif kadını yok etmeye karar verse bile cinayeti bıçak ile işlemeyi tercih ederdi; Rahşan sırtüstü bir başına yatarken gelir, kamayı tam kalbinin üstüne sokar, gık demesine meydan kalmadan öldürürdü. Tabanca sesiyle etrafındakileri ayağa kaldırmak ihtiyatsızlığında herhalde bulunmazdı.

Eve gelince, uyumadan evvel birkaç kitaba göz atmak istedim. Raflara dizilen polis romanlarının istifi ve sıraları bozulmuştu. Anlaşılan Rıdvan karıştırmış. Neden acaba? Sormuyorum. Benim şimdi aradığım kitaplar seksoloji üzerine yazılmış olanlardır. Demin kanaatim azıcık sarsılmıştı; bunu kuvvetlendirmek için cinsi arzuların en müthiş sapıklıklara, hatta kanlı olaylara yol açabileceğini anlatan fasılaları bir daha okuyacağım.

Rıdvan usulcacık arkamdan geldi. Kitapları elimden aldı, tekrar rafa yerleştirdi. Sonra omuzlarımdan iterek, pek şefkatli bir nezaketle beni banyo tarafına yürüttü.

"Su dökün ve hemen yat," diyor. "Artık anladım, bize seyahat göründü. Burada kaldıkça dedektiflik yüzünden beynini yoracak, rahat edemeyeceksin. Benim de rahatım kaçacak. Bu gece cinayetten başka hiçbir şeyle meşgul olmadın. Konuştukların hep o mesele üzerindeydi. Yüzün küçüldü, adeta belerdin yavrum!..."

Saçlarımdan öpüyor, elbisemi kendisi çıkarıyor, beni yıkanmaya elleriyle hazırlıyor. İlk önce memnun oluyorum; sonra aynı şeyleri bir zaman Rahşan'a da yaptığını düşünüyorum. Bu sefer onu kıskanmaktan ziyade hayalimdeki yarından ürküyorum...

"Ben öldürülmesem de bir sebeple ölebilirim. Rıdvan hayatta kaldığı takdirde bana gösterdiği muhabbeti ve ağzından işittiğim tatlı sözleri bir başka kadına, hem de şimdiki samimiyetiyle tekrar edecek; ölmüşken bunları tabiatıyla bilmeyeceğim. Acısını duymayacağım, ama yaşadığım şu anda, bir gün olacağını düşündüğüm için ıstırabını çekiyorum ya!" diye dalgın duruyorum.

Kocamın hakkı var; bende bir gayri tabiilik başladı; sinir bozukluğu içindeyim; iki aydan beri bu haldeyim. Polis romanlarını artık okumamalıyım, mahut cinayeti de unutmaya bakmalıyım. Kısacası seyahate çıkmalıyım; çıkacağım.

Birden ferahladım, Rıdvan'a sokularak diyorum ki:

"Bilirsin, Paris yazın tenhalaşınca daha sevimli, cana yakın bir şehir olur. Doğruca oraya gidelim, dar gelirli insanlar gibi yaşayalım; yarı işçi, yarı öğrenci, biraz da muhacir

hayatı! Arabamız burada kalsın; ne büyük oteller, ne büyük gazinolar, ne de büyük plajlar... Yol uğrağı *oberj*lerde ve aile pansiyonlarında kalırız, nehir kenarı kahvelerinde yer içer, dans ederiz. Bunlar bizi gençleştirir, birbirimize daha da yaklaştırır; köksüz, ne milletten oldukları bilinmez birtakım acayip tiplerle düşer kalkarız; hikâyelerini dinler, eğlenir, biraz da dünyayı öğreniriz. İyi mi?"

"Tam benim istediklerim... Uzun sürmemek şartıyla!"

"Bir, bir buçuk ay nihayet!"

"Karar verdinse, yarın pasaport çıkarmaya gideyim; uçakta yer ayırtmak da lazım. Dövizle ilgimiz yok, yüz lira ile çıkarız, her zaman yaptığımız gibi..."

Evet, Tülbentçi Han'daki kiracımız ithalat tüccarı Avram Deleva, o işi Avrupa'daki ortakları sayesinde hallediyor. Ancak zihnimde bir şüphe belirdi; sordum.

"Ya bize pasaport vermezlerse?"

"Niye vermesinler? Daima veriyorlar, hem de bekletmeden... Recai hâlâ pasaport şubesinde memur."

"Şimdi bir pürüz var. Şu cinayet meselesi!"

"Deli misin kızım? Bu işle uzaktan yakından ilgimiz yok. Her cinayet olan mahallede bütün komşular zan altında tutulmaz ya! Yarın günlerden ne? Cinayet çarşamba günü, daha doğrusu gecesi işlenmişti; ayın 21'i; perşembe buraya geldik. Bugün cuma... Öyleyse yarın cumartesi olduğuna göre, öğleden evvel gitmeliyim. Pazartesiye pasaportları alırız."

İnanmamış vaziyette başımı salladım.

"Alırız, dedim ya! Sen vehimli olmuşsun, rahatsızsın vesselam! Dur, aklıma bir şey geldi. Niçin uçak ile gideceğiz?

Şayet hafta içinde vapur varsa deniz yolculuğunu tercih ederim, ikimize de iyi gelir."

"Ben buradan derhal uzaklaşmak istiyorum, nihayet çarşambaya kadar durabilirim."

Dertli çocuk sokulganlığıyla yüreğim şişmiş halde kocama daha ziyade sokuluyorum. Beni kucağına aldı. Banyonun içine bıraktı, musluğu da açıp geri çekildi. Süzgecin altından başımı su dairesi dışına çıkardım."

"Tahta göğüslü Gülhun olsaydım yine seyrinden hoşlanır mıydın?" diye soruyorum.

Zihnimden bir sual daha geçiyor ama sormak niyetinde değilim:

"Rahşan buraya daha yakışırdı, değil mi?"

O biçimli vücuduyla şüphesiz daha süsleyici bir manzara olurdu, ama o şu kadar yıldır yüzlerce yabancının zevkine hizmet etmiş bir kiralık kadın düşün... Altında benim gibi her manada temiz, serinliği bakir bir halde çıkabilir miydi?

Kendisini tek erkeğe, hele severek seçtiği erkeğe vakfeden kadın –bazen aklından bir şeyler geçirir gibi de olsa– başının üstündeki gurur tacının pırıltısını duyar; azıcık yükünü de hissetmekle beraber!

Havlularıma sarınırken Rıdvan'ı süzüyorum:

"Beğendiğim, tutulduğum, sadık kaldığım erkek bunlara layık mı bari?" manasına... Onu başka kadınların hoş bulmaları yeter bir sebep değildir; değişik adam, heykeltıraş ve bilhassa benim kocam olduğu için de hoşlanabilirler; hatta daha kalitesiz erkeklerden bile! Rıdvan, fazla esmer, koyu siyah gözlü, kemikli ve göğsü tüylü. İnce, uzun, azıcık İspanyol veya cenup Amerika tipi okşayıcı bir erkek. Adama

yaklaşmak arzusu veren çekici bir hali var. Hem de fizik tarafıyla olduğu kadar sağlam dişli, gülümseyişi, aydınlık ağzının ruh ferahlığını aksettiren manalılığı ile de...

Böyle bir kanaatten, daha doğrusu eski kanaati yenilemek vesilesini bulduktan sonra kadın kalbi nasıl da tatlı tatlı çarpıyor! Şu dakikada aşktan, şefkatten, gururdan, arzudan taşıyorum. Gönlüm güneşli bir bahçede fıskiye döndükçe ıslak çiçekleri ve yaprakları sanki hazdan titreyen bir havuz başı çiçeği, bir sakız sardunyası kadar mesut!

Sulanmış bir yonca tarlası vücudum! Taze, temiz bir çayır ve çimen kokusu neşrediyor sanıyorum. İçimde kırların genişliği, göz alabildiğine uzanan bahar yeşilliği var. Bahar kurbağalarının seslerini duyuyor gibiyim, yahut rıhtımda daha sıcak bir mevsim hüküm sürüyor; öğle zamanında coşan ağustosböceklerinin aşk gevezelikleri bu ses!

Duyduğum hazzı gözlerimde okuyan Rıdvan –anlaşılan pek belli etmişim– kürek çekmekten adaleleri katılaşmış kollarıyla beni tekrar kucağına aldı, odamıza götürüyor. Sağlam bir erkeğin, bilhassa esmer ve endamlı olanının kucağına, benim gibi ne dolgun, ne zayıf ve ne uzun, ne de kısa, tam ölçüsünde bir kadın muhakkak ki çok yaraşıyor.

Aynanın önünden geçerken gözüm kaydı; havlularım sarkmıştı, nemli saçlarım serpilmiş... Güzel bir ev hayvanına benzemiştim. Sanki kocam beni kollarında değil, parlak tüylü bir siyah Jaguar gibi ağzında götürüyordu, bembeyaz, sapasağlam dişlerinin arasında!

Bu dişleri sırtımda duyuyorum, ama incitmiyor; bilakis tat veren iç ezici bir nevi latif ıstırabıyla keyif halindeyim.

***

Cinayeti kaç dakika, kaç zaman için tamamıyla unuttum; kendimden geçtim, bilemem. Bildiğim şudur ki kısa da sürse dertleri unutturuş bakımından bütün müsekkinlerin en tatlısı ve en tabiisi sevişme!...

Bende başlayan psikonevropatinin ilacı bu...

Hemen uyumuşum... Galiba dudaklarımda yeni alınmış bebeğini kucaklayıp yatmış bahtiyar bir kız çocuğu gülümseyişiyle! Pencereden içeri, denizden çıkmış bir gece yarısı rüzgârı giriyor, kapadığım gözkapaklarımı serin serin üflüyor. Yahut bana öyle geliyor, maneviyatım enginlerin serinliğinde yelken açmış gül pembesi ufuklara doğru süzülüyor.

Yazık ki sabahleyin Rıdvan sinirlendirici bir haber verdi: Rahim tevkif edilmemişti, sadece sorguya çekilmiş, yine serbest bırakılmıştı.

"Büsbütün mü?" diye sordum.

"Hayır, kefaletle rabten, Dürdane'yi de muayeneye sevk etmişler. Hâlâ 'Ben öldürdüm, tabancayı nereden bulduğumu söylemem!' diyormuş."

"Peki... Gazetelerin dün yazdıkları şüpheli şahsa dair bir şey yok mu?"

"Yok. Zaten o dediğim gibi, faili bulunmayacak olan cinayetlerin klasik salçasıdır."

"Tahliyede Ramiz Bey'in tesiri oldu mu acaba?"

"Ne kurttur O! Cinayet davalarının girdi çıktısını Ramiz kadar bilen kim var? Esasen Rahim suçsuzdur."

"Suçlu odur."

"Öyle olsun; bize ne? Ben pasaport ve biletler için aşağı-

ya ineceğim, bir dolmuşa atlar, giderim... Arabayı bırakacak yer yok, oralarda..."

"İyi edersin; araba bana lazım."

Kocam, nereye gideceğimi sormadı; zaten hiçbir zaman sormazdı, sorsaydı söyleyecek miydim? Hayır. Zira Rahim'in tahliye edilişi, dün gece yatarken duyduğum sinir rahatlılığını birdenbire gerginliğe çevirdi ve bana bir karar aldırdı.

Doktor Münci'nin Divanyolu'na çıkan ara sokakların birindeki laboratuvarına, kendi tabirince imalathanesine gideceğim.

Hediye ettiği kremlerin ukalaca yazılmış tarifesinde yerin adresi var. "Bir işim için buralardan geçerken uğradım!" diyeceğim ve akşam yemeğine eve davet edeceğim. Ama sanıyorum ki orada kalacağım kısa zamanda bana lazım olan eksik malumatı tamamlarım; çağırmaya hacet kalmaz.

Rıdvan giyindi, çıkarken diyor ki:

"Ben artık yemekten sonra, ikindi üzeri dönerim. Gitmişken para işi için Monsieur Deleva'yı da göreyim; Paris'e mektup yazdırayım, kendisini yemeğe de götürürüm, beleşe bayılır."

Daima yaptığımız gibi ayrılırken öpüştük, sonra caddeye bakan pencereye koştum. Âdetimiz üzere biraz yürüdü, başını kaldırdı; elimi salladım. O da mukabele etti. Kocam evde kalır, sokağa ben gidersem yine aynı muhabbet sahnesi tekrarlanır; bunu uğur sayarız.

Ayrıca bir faydası da vardır: Dargın ayrılmayı önlemiş oluruz; küsmüş de olsak, uğuru bozmamak için sokak kapısında muhakkak öpüşür ve pencereden işaretleşiriz.

Saat on bire doğru, üzerimde sade, fakat insanı daha da

gençleştiren mektepli kız yakalı bir küçük rop –ne şapka, ne mücevher– arabaya atladım. Elbisemin ön tarafı azıcık da hizmetçi prostelasını hatırlatan şekildedir; bilirim, bazı erkeğe ve muhakkak Münci'ye tesir eder.

Hangi kadın vardır ki aklından hiçbir şey geçirmemekle beraber, velev iş için yanına gideceği ahbap erkeğin zevkini düşünerek buna göre giyinmesin? Ben de doktor için hazzedeceği giyim tipini seçmiştim; onun öğrencilik hayatında alıştığı, üniversiteli kız kıyafeti! Münci ile fikir birliğimiz tam.

İkimiz de Rahim hakkında merhametsiziz!

Divanyolu'ndayım; sokağı şehir rehberine önceden bakıp planında bulmuştum. Türbe sırasında, Cağaloğlu Caddesi'ni geçince ikinci sokak. Doğruca saptım. İşte şurası: Sıvaları yer yer dökülmüş yarım kâgir, sevimsiz bir evin kapısında tabela okunuyor. Güzelce bir kadın tarafından kullanılan zarif otomobilin sokakta durması üzerine, etraftaki pencerelerden başlar uzandı; hafta temizliği yapan hanımların tülbent sarılı başları...

Zile basıyorum; neden sonra kapı aralandı; beyaz önlüklü hoşça bir kız şaşkınlığından yol vermiyor. Hayran hayran bir yüzüme, bir arabaya bakıyor.

"Doktor Münci Bey'i göreceğim," dedim. "Burada mı?"

Cevap vermesine vakit kalmadan Münci göründü: O da önlüklü...

"Ooo," diyor. "Buyurunuz! Bu ne lütufkârlık, ne atıfet! Yerimiz dar, intizamsızdır ama siz böyle şeylere bakmazsınız. Yani bakmamak isteyince hiç de yadırgamış hissini vermezsiniz."

"Bir iş için belediyeye gelmiştim de, geçerken..."

"'Uğrayayım, şu divane adam nelerle meşgul? Macun mu karıştırıyor, tüp mü dolduruyor, paket mi sayıyor?' dediniz. Bunların hepsini yapıyorum: İki gündür yardım eden şu hanım kızla beraber... Kimyagerim var ama cumartesileri gelmez. *Sömen anglez* yapar, dolu ve tam manasıyla *Welokend*."

Etrafıma bakıyorum. Münci gülümsüyor:

"Şu hali, hayvan tozları, yağları ve karmakarışıklığı gördükten sonra ne yazık ki kremime el sürmeyeceksiniz; zaten sürmek niyetinde değildiniz ya! Hem sürmeyiniz de... Ismarladığım otomatik makineler gelsin, modern binama taşınayım, o zaman göğsümü gere gere tavsiye ederim. 'Satinet kremi, cildin sağlığıdır, net bir tene ancak Satinet kullanınca sahip olabilirsiniz.'"

Beni baştan aşağı süzdü:

"Hoş, size bunun da lüzumu yok. Ancak kremimin reklamları için Avrupa ve Amerika dergilerine renkli resimlerinizi kondurmalıyım. Milyonlar kazanmak için, evvela milyonlar harcamak suretiyle! Ey, nasılsınız bakalım? Rıdvan ne âlemde?"

"İşleri var, bütün gün meşgul olacak."

"Yemeğe gelmeyecek mi? Âlâ! Sizi ben bir yere götüreceğim, epeyce uzak ama arabanız olduktan sonra kolay. Tezer Hanım, haydi, kapayalım dükkânı... Biz gidiyoruz. Sen de Florya'yı boyla. Kreme iyice ban, arkadaşlarına ver; yarın teniniz abanoz gibi ışıklı bir esmerlik almazsa, şu kutuların hepsini sokağa atarım!"

Münci ile öğle yemeğini Arnavutköy'de bir Rum lokantasında yedik; ıstakoz taze, diri, dolgundu; bonfile hakikisi

ve buzdolabında kıvamını bulmuşuydu. Benim tek başıma bir erkekle Boğaziçi'nin tenha bir meyhanesinde biralar içerek yemek yememe Rıdvan kızmaz mıydı?

Hayır, kocam buna kızmaz. Zira Münci'yi adamdan saymaz. Akşam hikâyemi dinleyince, esmer yüzünde olduğundan fazla beyaz görünen dişlerini parlatarak gülecektir; fakat ondan da, herkesten de gizleyeceğim bir şey var.

Münci'ye ustalıkla sorduklarım ve kendisinden öğrendiklerim!

Eğer notlarımı yazmaya devam eder; başkalarına da okutursam, görülecek ki bu malumatın bir cinayet sırrını çözmekte büyük faydalı olacağına eminim.

Bir tek cinayetin sırrı mı? Hele bakalım... Daha başlangıçtayız. Kediyi fareye musallat ettiren onun ürkekçesine telaşlı hali, kaçacak delik aramasıdır. Suçlu da çok defa böyledir, fakat Rahim Bey sadece müteessir... Soğukkanlılığını muhafaza ediyor.

Onu bugün, köye seyahat sebebiyle bazı eşyayı toplamak üzere gittiğim zaman gördüm. Geldiğimi duymuş, vaka gecesi kendisine yardım ettiğimizden dolayı teşekkür için uğradı; rahatsızlık verdiğinden de üzüntülü bir tavır aldı. Özürler diledi. Bahçede oturuyorduk. Bir müddet önümüze bakarak susmuştuk; sonra sözü ben açtım:

"Yazık oldu kadıncağıza," dedim. "Galiba cinayetin faili de yakalanamayacak!"

"Silahın kime ait bulunduğu meydana çıkarsa ele geçirilir sanırım."

"Birinden korkuyor muydu? Öyle bir şey sezmediniz mi? Yeni mi tanışmıştınız?"

"Polise verdiğim ifademi size hülasa edeyim; vaktiniz müsaitse, başınızı ağrıtmazsam. Az çok vakaya karıştınız, öğrenmek hakkınızdır. Ben de rahatlarım."

Bu başlangıçtan sonra anlattı: Rahşan'la geçen kış Roma'ya giderken, uçakta tanışmış; yolları ayrılmış, tesadüf Fransa'da yine karşısına çıkarmış, bir ıtriyat fabrikasını gezerken... Bahar sonu, karanfil ve gül mevsimi...

Ahbap olmuşlar ve deniz yoluyla birlikte dönmüşler.

Rahim, bunları tabiidir ki tafsilata girişmeden, münasebetleri hakkında tamamıyla ketum davranarak anlatıyor. Lakin o söylerken, ben örtülü geçen sahneleri ister istemez kafamdan seyrediyorum. Rahşan daha uçaktayken, ilk karşılaşmada müteahhidi gözüne kestirmişti. Rahim hem gösterişli, hem de sağlam bir servete sahip olduğu tavır ve hareketlerinden beliren bir adamdır. Galiba kandırmaktan ziyade kandırılmaya müsait bir tesir de bırakır.

İşte bu tesir, mesleği erkek avcılığı olan kadınlar için sürülecek, bir zayıf tarafı yakalanacak bir av çekiciliği verir. O yaşa kadar bekâr kalmış bir erkeğin muhakkak manyak bir tarafı vardır. Ya aldatılmak veya aldatılmış kocalara verilen unvanı almaktan korkar, yahut çocuk büyütme mesuliyetlerinden ürker, yahut da sadece rahatının vakitli vakitsiz kaçmasına razı olamaz. Acayipçesine hasis olması da pek mümkündür; kadın giyim kuşamının pahalılığına, mesela çorapların vitrinlerde gördüğü fiyatlarına baktıkça yüreği çarpar. Bundan dolayı da yükünü daha hafif bularak metres hizmetçi ile avunmaya bakar. Bazısı da pahalıya mal olacak serbest kadına hiç yaklaşmaz, masrafını kocası gören evli kadın peşindedir.

Bütün bunları ve benim bilmediklerimi zihninden geçiren Rahşan, teşhisini koymuş, ona göre icap eden tipe girmiştir. Hangisine, şimdi tahmin edemiyorum. Muhakkak olan cihet, müteahhidin üzerinde tesir bırakmış, Roma'da kendisinden öyle bir tesirle ayrılmıştır. Rahim konuşmasına devam ediyor:

"İstanbul'a döndüğümüz zaman mali durumu iyi değildi... Hatta çok fenaydı. Giderken mobilyasına kadar satmış, evi bırakmıştı. Ayrıca borçluydu da... Alacaklılarına görünmekten, geri geldiğini sezdirmekten çekiniyordu. Eh, bekârdım, yazlıktaki köşküm de hem geniş, hem bir bakıma izbeydi. Mazur göreceğinizi ümit ederim. Buraya çağırdım. Kimseye hareketimin hesabını vermeye mecbur olmadığımı takdir buyurursunuz."

"Kim ne diyebilir, efendim. O kabul edip geldikten sonra, mesele yok."

"Tamam! Ben de böyle düşündüm; hatta işi pek aleni şekle sokmamaya da dikkat ettim; komşularımızca söz olmasın diye... Ortalıkta pek görünmüyorduk."

"Denize bile geceleri giriyordunuz."

"Evet, o kadar ihtiyat ediyorduk."

"Vaka gecesi de bir aralık denizde gördük sizleri... Biz de girmiştik de!"

"Çıktığımız zaman biçare kadın benden sigara istedi. Yanımda yoktu. Getirmek için köşke gittim. Dürdane'yi çağırmak, gece yarısı seslenmek istemedim. Zaten Sütçü Mıstık Ağa'nın evine gideceğini söylemişti, belki gitmişti. Salondaki bahünün çekmecesinden bir paket Camel sigarası aldım, bu markayı içerdi. Döndüm, daha kapıdan çıkmamıştım,

tok bir silah patlaması işittim. Doğrusunu isterseniz aklıma fena bir şey gelmedi.

“Gelmediği için de telaşa düşmediniz; kumluğa koşmadınız, tabii!”

“Bizim köşkte patladığını sanmadım ki... Civarda sarhoşlar attı diye düşündüm, ağır aldım.”

“Dönüşte, uzaktan bakınca zavallıyı bıraktığınız şekilde uzanmış görünce de gene acele etmediniz.”

“Elbette... Hatta doğruca incirin altına geldim; denize girmeden önce oraya kibrit kutusunu koyduğumu biliyordum, bildiğim için de köşkten ayrıca kibrit veya çakmak getirmeyi lüzumsuz bulmuştum.”

“Eğildiniz, kutuyu aldınız ve eğilince...”

“İyi tahmin ediyorsunuz hanımefendi, görmüş gibi söylüyorsunuz! Eğilince az ötede, Rahşan'ın başı ucundan iki metre kadar geride, gözüme siyah bir şey iliști, önce bunu...”

“Denizin attığı bir balık ağı mantarı, yahut eski bir ayakkabı, siyahlaşmış bir tahta parçası sandınız?”

“Tamam! Aynen öyle düşündüm. Nereden anladınız?”

“Deniz ekseriya bizim kumsala böyle şeyler getirir de!”

“Siz savcıdan daha anlayışlı dinliyorsunuz, pek realist görüşünüz var.”

“Sonra? İsterseniz ben söyleyeyim: Aldırmayacaktınız, fakat ne olsa ayağınızla bir kere vurmadan yapamadınız.”

“Tıpkı öyle oldu.”

“Hepimiz aynı şeyi yaparız da ondan tahmin ettim. Bunu daha ziyade erkekler yapar. Ayağınızı vurunca ağırlığı dikkatinizi çekti, eğildiniz; sol elinizde kibrit kutusuyla siga-

ra paketi olduğundan –insan öyle şeyleri ekseriya sol elinde getirir, sağı yürürken serbest sallamak için– sağ elinizi uzattınız ve tam bu sırada ay ışığı altında, yerdeki şeyin otomatik bir tabanca olduğunu fark ettiniz, dehşetle irkildiniz."

"Yanımdaymışsınız gibi konuştunuz; sanki ağaçtan seyrediyordunuz diyeceğim geliyor. Evet, dehşet içinde kaldım, o derecede ki tabancayı elime aldım, evirip çevirdim. Bunu yapmamam lazım geldiğini düşünecek kadar tedbirli, ihtiyatlı hareket edemedim."

"Gayet tabii."

"Birdenbire donakaldım; aklıma gelen fikir vücudumu yere mıhladı: Rahşan Hanım kendisini vurmuştu; intihar etmek için beni içeriye yollamıştı. Hemen ona doğru koştum. İçimde, aynı zamanda bir ümit de taşıyordum: Belki de bu bir şaka, yahut manasız bir korkutmacaydı. Belki öyle huyları vardı; münasebetimiz pek eski olmadığından bilemezdim."

"Öldürüldüğüne ne zaman hükmettiniz?"

"Çok sonra! Evvela seslendim, başını kumdan kaldırdım, dizime dayattım. Ay yandan vuruyordu; açık, fakat bir tarafa dikilmiş, vücudu henüz sıcaktı, tabii halde... Katılaşma yoktu. O esnada nasıl oldu bilemem, göz kapakları kendiliğinden kapandı."

"Müthiş şey! Sakın farkında olmadan siz ellerinizle kapatmış olmayasınız?"

"Ötekiler de bu nokta üzerinde durdular. Bakınız, siz de durdunuz. Eminim ki ben kapatmadım; aklıma gelemezdi. Yarasının nerede olduğunu anlamak istedim, ama bunu düşünmeden yaptım. Görünürde bir şey yoktu; esasen deniz kıyafetiyle kumlara uzandığından vücudu meydandaydı..."

“Bağırıp birini çağırmadınız mı?”

“Kimi? Hizmetçi sokakta, bahçıvan izinliydi. Başı dizimin üstünde, bir müddet durduğumu biliyorum; beynim de durmuş gibiydi. Daha sonra bu başı elimle arkasından, yani ense tarafından tutup yere bırakmak isterken, parmağım bir şey hissetti. Sanki bana göstermek için tam kurşunun girdiği noktaya basmıştı. Vücudu yana çevirince, orada belli belirsiz, fakat ensenin beyazlığı üzerinde siyah görünen şeyin kurşun yarası olduğuna hükmettim. İşte o anda deli gibi fırladım; köşke doğru koşmaya başladım.”

“Yine bağırmıyor musunuz?”

“İstediğim halde bağıramıyordum, sanırım. Hiçbir hareketimde kendime hâkim değildim. Zaten lüzum da kalmamıştı. Dürdane karşıma çıktı. Bir şeyler söyledim; elinden tutarak kumluğa sürüklüyordum. Vaka yerine gelip de Rahşan Hanım’ı ölmüş bulunca bayıldı. Artık onunla meşgul olamazdım. Doğru sizin köşke koştum, üst tarafını biliyorsunuz...”

Rahim, bunları üzüldüğünü açıklamaya gayret eden bir eda ile anlatmıştı; belki de ben öyle hükmettim. Dedim ki:

“Çok şükür sizi lüzumsuz yere oralarda alıkoymaktan vazgeçtiler. Bir aralık korktuk. Avukat Ramiz Bey’in evinde bulunuyorduk. Baro reisi fena bir haber vermişti de...”

“O zat Hızır gibi imdada yetişti!”

“Sizinle konuşmadan da lehinizde bulunmuştu.”

“Benden, Rahşan Hanım hakkında birçok şey sordular, malumatım azdı, eski hayatından fazla bahsetmemişti ki... Sormaya da yanaşmamıştım.”

“Hariçte duyulanlara rağmen evlenmek niyetinde de değildiniz, herhalde?”

“Katiyen aramızda böyle bir şey geçmesi; yaz sonu bir ev bulup gidecekti.”

“Dürdane’nin cinayeti üzerine alması ve hâlâ inat etmesi hakkında ne diyorsunuz?”

“Vallahi efendim, ben mimardım, şimdi müteahhitlik ediyorum; yüksek öğrenim yaptım ama ruhiyat bahsinde cahil sayılırım, bizimki müspet ilimlerden...”

“Ben o cihete azıcık merak sardım.”

“Kanaatiniz? Deli mi bu kadın?”

“Muhakkak ki sağlam değil. Ön planda yer almak sevdası, ruh hastalarını böyle rollere sokar. Yine bu hastalar, sevdikleri biri için fedakârlık yapmaya, fedakârlığı kahramanlık derecesine götürmeye fırsat ararlar. Dürdane, galiba efendisini suçlu sandı...”

“Yani Rahşan Hanım’ı benim vurduğuma mı inandı?”

“Evet... Ve size karşı duyduğu bağlılığı –ister aşk, ister minnettarlık diyelim, tayin edemem– yine size ispat için cinayeti benimsedi... Onun nazarında Rahşan’ı öldüren sizsiniz.”

Sözümü sertçe mi söylemiştim, yoksa deminden beri öz hislerimi belli mi etmiştim?

Rahim’in gözleri birdenbire vahşi diyebileceğim bir dikilişle gözlerimin içine sokuldu: Şaşaladım. Aynı zamanda ağır ağır, başka bir sesle sordu:

“Ya sizin nazarınızda? Siz de aynı kanaatte misiniz?”

“Ne münasebet!” diyebildim. “Aklımdan geçmedi...”

Kendisini toparladı; af diliyor.

“Asabım bozuldu... Ne söylediğimi bilmiyorum. Sözlerimden mahcup oldum. Kusura bakmamanızı rica ederim, hanımefendi.”

"Tamamıyla mazursunuz. Esasen bu bahsi hiç konuşmamalıydık."

"Doğru, müsaadenizle efendim."

Şaşkınlığım geçti, adamı iğnelemek ihtiyacındayım; mesela, şöyle bir şey söylemek:

"Sizin talihsizliğiniz bu... Galiba bir kere de başka bir memlekette yine bu talihsizliğe uğramıştınız. Şu Yolanda vakasında!"

Dilimi tuttum, birlikte bahçe kapısına doğru yürüyoruz. Bu defa soran Rahim:

"Demek o gece Rıdvan Bey'le denizdeydiniz, bizi gördünüz?"

"Ama sonra, yani silah sesinden evvel, Rıdvan yatmıştı; ben de yatmak üzereydim."

"Tabancanın patladığını siz de evin içindeyken mi duydunuz?"

Bir an tereddüt ettim, yalan söyleyecektim:

"Bahçedeydim, tam şu köşke yaslanmış ıhlamurun altında..."

Müteahhit bana rahat bir nefes aldı gibi geldi; fikri sabit mi bendeki?

Ayrılırken dedi ki:

"Sizin iyi avcı, mükemmel nişancı olduğunuzu söylediler. Bende bu merak hiç yoktur. Yedek subaylığımı yaparken, nişan taliminde arkadaşlar beceriksizliğimle alay ederlerdi."

"Zavallı kadıncağızı vuran alçak da belki iyi bir nişancı değildi. Bir, bir buçuk metre mesafeden atılınca kurşun hedefi pek şaşmaz. Raporda kaç metreden atıldığı yazılıyor?"

"Bir, bir buçuk metre..."

"Demek oluyor ki arkadan sessizce yanaşmış ve yere uzanıp başı nişan alarak çok yakından atmış, incir hizasından, değil mi?"

"Öyle olacak!"

"Ne sebeple, Yarabbi? Siz sordukları zaman hiçbir şey söylemediniz mi beyefendi? Küçük bir iz verebilseniz katil yakalanır. Rahşan dört aydır devam eden ahbaplığınız esnasında bir endişe göstermedi mi? Birinden çekindiğini söylemedi mi? Haydi söylemesin, sezdirmedi mi?"

"Az evvel sormuştunuz. Hayır, sadece borçlu olduğuna üzülüyordu."

"Herhalde beş on bin lira, hatta daha fazlası için alacaklı, borçlusunu öldürmez."

"Bu düşünülemez."

"Hem o kadınlar bir yokluk, bir bolluk içinde kararsız yaşarlar. Yarın paralı cömert birini bulur, borçlarını öderdi. Tefeciler beklemesini bilirler."

"Çeşitli hayat safhaları hakkında da malumatlısınız, sanırım çok roman okuyorsunuz; resim yapmayı büsbütün bıraktınız mı?"

"Şimdi en çok polis romanları okumaktayım."

"Konuşmalarınızdan, sorularınızdan belli oluyor, hanımefendi. Benim maalesef vaktim yok."

"Vakit daima bulunur. Churchill bile o kadar meşguliyeti arasında yine okurmuş."

"Bunlar olağanüstü adamlar..."

"Medeni adamın orta zekâda olanı dahi kafasını dinlendirmesini, avutucu okumalara zaman ayırmasını bilir."

"Haklısınız; biz pek yapamıyoruz. Yapmaya kalkışırsak fazlasına gidiyoruz. Politika ve işadamlarımızın çoğu ya sefahat derecesinde eğlencesine kapılır, yahut işten başını kaldırmaz. Allahaısmarladık, beyefendiye selamlar."

Gitti. Benden başka biri olsa müteahhidin kendine güvenen haline, fütursuz cevaplarına bakarak, masum olduğuna inanır. Adalet de aleyhine bir delil bulamadığından, bu hallerine ve hususuyla ortada ithama yarayacak bir cinayet sebebi olmamasından Rahim'i bırakmıştır. Fakat konuşmamızdan sonra artık ben suçluluğuna kesin surette eminim.

Zira cinayeti işleten sebebi biliyorum, gün gibi meydanda... O gece gördüm, herkesin gözü önündeydi ama benden başkası göremedi.

Demin kanaatimi kuvvetlendiren bir şeyin daha farkına vardım: Gözlerindeki vahşileşen bakışın! Rahim katildir. İçimden, "Katil Rahim'dir!" diye söylenerek köşke dönerken Durmuş Efendi elinde bir sepet balıkla karşıma çıktı:

"Bu sabah tuttum," dedi. "İçinde birkaç barbunya, üç tane de kefal yavrusu var. Giderken götürünüz. Ben kendime ayırdım, pilakisini bile yaptım. Gördünüz ya Rayiha Hanım, Rahim Bey'i bıraktılar. Kadıncağızı öldürenin şahitlere rağmen Dürdane olduğu eninde sonunda anlaşılacak. Rahim Bey de bunu biliyor, ama hizmetçisini ele vermek istemiyor."

"Aksi de mümkün. Neden Dürdane işi bildiği halde sırf efendisini kurtarmak için suçu üzerine almış olmasın?"

"Aman efendim, o deli karı ile Rahim Bey bir tutulur mu?"

"Hâkimlerin bileceği şey. Biz belki seyahate çıkacağız...

Bir, bir buçuk ay kadar. Siz eve yine mukayyet olursunuz, Durmuş Efendi."

Canımı sıkan cihet Dürdane ile konuşmadan İstanbul'dan ayrılmam. Dönüşte onu muhakkak bulacağım. Kanaatimce hizmetçi kadından öğreneceklerim meselenin büsbütün aydınlanmasına yarayacak. Rahim ile Rahşan'ı gizlice göz hapsine almış olan Dürdane, benim görüşümü destekleyecek bazı sahneleri herhalde kaçırmamıştır. Hoş, müteahhidin daha evvel ve belki de aynı zamanda Dürdane ile mahrem münasebetlerde bulunmadığı ne malum? Böyle ise ve söyletebildiğim takdirde Rahim'in beni ilgilendiren seksüel mahiyeti belli olacaktır.

Arabamı bakkal Kamil Bey'in cadde üzerindeki dükkânı önünde durdurdum; hesabı vereceğim. Kasa başında kızı oturuyor... Hani cinayet gecesi nişanlısı ile mehtap sefası yaparken tam silah patladığı sırada Dürdane'yi köşkün sokak kapısı önünde gören şahitlerden biri. Ona diyorum ki:

"Tebrik ederim sizi, Şadan Hanım... İşte medeni insan böyle olur. Sorulmadan gidip şahitlik etmişsiniz."

"Vatandaşlık ödevidir bu... Bize öğretileni yaptık..."

"Dürdane hâlâ katil olduğu iddiasında!"

"İstediği kadar ısrar etsin; hâkimler dinlemez. Eğer ruhi bir buhran tesiriyle hareket ediyorsa tedavi olunur, adaleti yanlış yola kasten sevk etmek maksadıyla yapıyorsa ceza görür."

"Siz hangi fikirdesiniz?"

Hukuk fakültesinin son sınıfında bulunduğunu bildiğim genç kız küçük bir duraklama geçirdikten sonra malumatlılığını, iyi bir hâkim veya avukat olacağını bana da anlatmak ihtiyacıyla dedi ki:

"Kendisini mağazaya çok uğradığı için epeyce tanırım, sebepli sebepsiz Rahim Bey'den bahis açması dikkatimi çekerdi. Lafını etmeden yapamazdı."

"Efendisine karşı muhabbeti fazlaydı, o halde..."

"Evet, aklı fikri onda olduğu anlaşılıyordu. Rahşan Hanım köşke gelince ilk günleri neşesi kaçmıştı, fakat sonra eski halini buldu, yine metihlere başladı. Galiba geçici bir münasebet olduğuna inanmıştı. Hatta bir defasında 'Misafir hanım gelecek ay gidiyor, ev buldu,' dediğini hatırlıyorum."

"Ne çıkarıyorsunuz bundan?"

"Rahşan'ı kıskanmıyordu, vurması için bir sebep yoktu. Hani, tuhaf görünecek size ama ben söyleyeyim: Aklınca Rahim Bey'e iyilik etmek maksadıyla cinayeti üzerine aldı."

"Hiçbir sebep yokken buna neden lüzum hissetti?"

"Kendi muhakemesince lüzum ve sebep mevcuttu. Köşkte ikisinden başka kimse yoktu. Rahim Bey'in suçlu sayılması mümkündü, bir aşk fedakârlığı, kahramanlığı gösterirse efendisini kendisine minnettar bırakırdı; böylelikle de asıl katil ele geçince durumu sağlamlaşırdı, mükâfatını görürdü; belki de umduğuna nail olurdu..."

"Yani Rahim Bey'le evlenmeye mi?"

"Tabii budur beklediği, istediği... Dürdane görgüsüzdür, ama seksapelli bir kadındır."

"Demek oluyor ki cinayeti benimsemesi şuur bozukluğundan değil."

"Bence değil. Menfaatini düşünerek kasten adaleti aldatmaya çalışıyor. Dengesi yerindedir, görürsünüz adli tıp bu mealde rapor verecek. Belki bir nöropat ama deli denilemez."

"Sizi bir daha tebrik edeceğim Şadan Hanım. Önünüzde parlak bir gelecek var. Ne kadardı bizim hesap?"

"Acelesi yoktu, hanımefendi."

Kısa bir seyahate çıkacağımı söyledim; borcumu ödedikten sonra zeki, bilgili ve şirin kızın muhabbetle elini sıktım. Dükkândan çıkıyordum, dönüp sordum:

"Peki Şadan Hanım, sizce katil kim olabilir?"

"Biz kanaat getirici delilller mevcut değilken bir hüküm vermemek lazım geldiğini öğrendik. Ancak Rahim Bey'in pek tecrübesiz hareket ettiğine şaşıyorum. Silaha el sürmüş, cesedin durumunu değiştirmiş, zabıtayı haberdar etmekte gecikmiş. Bir sürü acemilikler, yaşından ve başından umulmayan şeyler!

Kızcağızı öpecektim, kendimi tuttum. Hatta müdafaa yoluna geçtim.

"Şaşkınlık," dedim. "Adamcağız o cihetleri düşünmemiş. Bırakıldığına göre adli makamlar da bunu böyle kabul etmişler herhalde."

"Kefalete rabten bırakıldığını unutmayınız."

Arabada düşünüyorum. Şadan, Rahim'den benim gibi şüpheleniyor. Hayır, bendeki şüphe değildir, tam kanaattir. Rahşan'ın, yani kocama vaktiyle metreslik etmiş kadının katilini bulmak işini, acayip bir tesadüf bana yükledi. Talihi de yardım ediyor.

Taksim gazinosunda Münci'nin karşıma çıkması ve gevezelikleri arasında söylediği bir sözle yoluma ışık salması talih değil de nedir?

Yalnız Şadan değil eski bir Tekel memuru olan babası Kamil Bey de bakkal dükkânı açmak ve bunu şu köyde gös-

terişli vitrinleriyle modern şekle sokup hayatını elli yaşından sonra ticaret yolundan kazanmak bakımından yeni nesli temsil etmektedir. Karamanlı bir Rum'un vaktiyle yapabildiğini Kamil Bey de artık başarıyor. Yarın kızı avukat veya hâkim olacak; aynı zamanda avukat ve adliyeci karısı...

"Ne kadar değişmişiz! Eğer otuz, kırk yıl evvel Kamil Bey memurluğu bırakmaya mecbur kalsaydı, şimdi ya mahalle kahvesinde tavla oynamakla, yahut bir değirme bahçesinde entarisinin eteğini kuşağına dolayıp tavuk yetiştirmekle oyalanacak, para sıkıntısı çekecekti."

Demin süslü dükkânında gabardin pantolonu, kolsuz beyaz gömleği, hiçbir müşteriyi gözden kaçırmayan aksatıcı hale gelmiş zekâsıyla işgüzar bir adam, bir şahsiyetti! Yeni zanaatını öyle benimsemiş ki adeta bakkal bir soydan ve ırktan yetiştiğine inanacağınız geliyor.

Kızı da tatil devresinde kasanın başında durmayı, hesap tutmayı, para alıp vermeyi vazife biliyor. Garplılaşma asıl bu işlerden, kazanç hırsından bizi yakaladı, yine o yüzden yaşama seviyesi kendiliğinden yükseliyor.

"Bakkalın kızıyla bir cinayete karışmış şahısların az çok ruh durumlarını tahlil ederek konuşmak, eskiden mümkün müydü?" diye kendime soruyorum ve benimle hemen hemen aynı fikirde bulunduğu için olacak, Şadan'ı galiba hak ettiğinden fazla beğeniyorum. Rahim Bey'in silaha el sürmesi, cesedin durumunu değiştirmesi genç kızda da şüphe uyandırmış, çekinmese bana daha birçok şey söyleyecekti. Ben de ona şunları diyebilirdim:

"Katil incir ağacının gölgesine sığınarak, etraftan görülmeyeceğine emin, yere yatıp nişan almış. Ay ışığının gündüz

gibi aydınlattığı bembeyaz kumsalda tek kuytu ve karanlık kalmış yer orasıdır; malum ya, mehtapta ışık vurmayan yerler, hele ağaç altları zifiri karanlık görünür. Kuyu içleri kadar esrarlı ve izbedir. Rahim fikrince sigara almak vesilesiyle köşke gitti. Fakat herkesten gizlediği Browning'i ile geri döndü; doğruca incirin gölgesine girdi, yere upuzun yattı ve bir buçuk metre ötede kuma serilmiş olan Rahşan'ın başını hedef tutarak silahını boşalttı. Bir müddet hareket etmedi, sonra..."

Sonra kendisini gölgelikten çıkardığı sırada ben gözlerimle görmüştüm!

Şunu da tahmin ediyorum: Dürdane, silahın efendisine ait olduğunu biliyordu, belki de bir gün evde görmüştü, gördüğünü gizlemişti. Cesedin yanında onu tekrar görünce işi anladı, katili öğrenmişti. Kurtarmak vazifesini üstüne aldı; belki de aralarında bir konuşma da oldu:

"Niçin vurdun?"

"Bilmiyorum... Oldu işte! Anlatması uzun... Zaten anlayamazsın."

"Sen işi bana bırak! Koş hemen komşuları uyandır. Heykeltıraşları... Polise de haber ver."

Dürdane, rakibesinin ortadan kalktığına memnundur. Sevdiği erkeğe yardım fırsatını bulduğuna da... Böyle bir konuşma belki de olmamıştır; gözler ve tavırlar konuşmuştur... Ne itham, ne itiraf, ikisinin ağzından tek kelime çıkmamıştır; fakat anlaşmışlardır.

"Ah, şu Dürdane'yi bir söyletebilsem!"

Yolda hep bunları düşünüyordum. Araba vapuruna girdik, yanıma rastlayan Adana plakalı pahalı bir otomobilde

Rahşan'ı, daha doğrusu henüz körpelik çağındaki halini hatırlatan, aynı meslekten güzel bir taze var. Belli ki zengin bir çiftçi oğlunu yakalamış, bolluk ve israf içinde talihli bir yaz geçiriyor.

"Öğle yemeğini Pendik'te yemişler, Yakacık'a çıkmışlar. Şimdi belki Florya'ya, yahut Tarabya'ya gidiyorlar. Kız epeyce şirin. İyi de giyinmiş... Fakat ne kadar arsızcasına çiklet çiğniyor! Kuş beyinli olduğu bu çiğneyiş tarzından anlaşılıyor ki!..." diyorum. Çenesini tutup geviş getirmesini durdurmak arzusu duyuyorum. Kapaklarına mavi rimel sürülmüş ve kirpikleri sertleştirilmiş acayipçesine güzel, taze akide şekeri parlaklığındaki gözlerini dikmiş, beni tetkik ediyor.

Bakışında da basit kafalılığı okunuyor. Çikleti atsa belki bönlüğü bu derece hissedilmeyecek... Sakız, sevimli bir genç kızı nihayet kuzuya, dolgun vücutlu kadınları geviş getirici dişilere, kaba saba adamları da bu cinslerin erkeğine benzeten münasebetsiz bir şeydir; en zeki insana bile boş kafalılık hali verir.

Çikletli küçük fahişe –kim bilir ne bayağı şımarıklıklar yapıyor, ne fikirsizce konuşuyordur– tetkikinin sonunda beni beğendiği halde beğenmemiş görünmeyi daha kibarca bir hareket farz ederek mühimsememiş bir eda takınarak başını öbür tarafa çevirdi.

Cinayet gecesinden beri, Rahşan'ı az çok andıran kadınları mehtabın aydınlattığı bir kumsalda, mayolu ve ölmüş şekilde tasavvur etmekten kendimi alamıyorum. Yan otomobildeki kızı da o şekilde ve öyle bir tablo içinde görüyorum. Fakat öldüğü halde yine sakızını çiğniyor!

"Rıdvan inşallah bugün pasaportları almıştır. Rahim

Bey'i bırakanlar elbette bizi yolumuzdan alıkoymazlar. Seyahat ne olsa şu sinirliliğimi geçirir," diye söylendim.

Kocamla yine pastacıda buluşacaktık. Dolmabahçe yokuşundan çıkarken Adana plakalı araba, benimkini –galiba kızın ısrarı ile– geçmeye çalıştı. Bıraktım, küçük fahişe memnun olsun!

Rıdvan gelmişti. Deleva ile oturuyordu. Uzaktan iç cebini işaret etti: "Pasaportlar hazır!" manasına. Bizim ithalatçı tüccarın konuşması sıkıcıdır, ayrıca kötü bir Fransızca kullanır. Hani tabağına dökülmüş çay veya kahve fincanı, üstünüze damlayacak korkusuyla nasıl keyif kaçırırsa, Deleva da konuşurken insana aynı eziyeti çektirir; konuşmasının sohbet keyfiyle hiçbir ilgisi yoktur.

Bereket Paris'teki ortağı bize lüzumu kadar para verecekmiş, bugün rumuzlu bir ifadeyle mektup yazmış. Vapuru sordum. Rıdvan, "Çarşamba günü öğle üzeri hareket edecek. Yerlerimiz tutuldu; hem de en iyisi düştü, son dakikada seyahatten cayan bir diplomatın iki kişilik kamarası... Şansımız yolunda!" diyor; sevinçten gözleri parlıyor. Mühim bir iş başardığına inanmaktan ve benim gözüme girmekten ileri gelen safçasına sevimli bir memnunluk!

Kocamın daima genç kalacağını bildiğim ruhuna yaslanarak rahatlık duyduğum dakikalardan birindeyim. Bu yaslanış –gönüller arasında olduğundan dolayı– her yerde, kalabalık içinde de mümkündür. Uzağında bulunduğum halde yüreğinin sağlam, şefkatli atışını dinliyor gibiyim.

Kadın kendisini, Fransızların *Moment Perdu* dedikleri gönül çökkünlüğü halindeyken bir erkeğin ruhuna rahatça emniyetle yaslanmış, bütün zevklerin üstünde, sarhoş edici

bir keyif içinde duyamazsa, böyle bir erkeğe nail olamadıysa hayattan nasibini almamış demektir; kadınların en bahtsızı odur.

Gözlerimin anlatmak kudreti ne kadarsa, hünerbazlığı nereye kadar gidebiliyorsa, tamamını kullanarak Rıdvan'a aşkla bakıyorum, bakışlarımla sarılıyorum; yüzünü, vücudunu, madde ve ruh bütün varlığını okşuyorum. İçimden, "İnsan böyle sevdikten, bu gönül kanmışlığına erdikten sonra susuz ve ekmeksiz, hatta havasız bile yaşayacağına, hiçbir yoksulluk ve eksiklik duymayacağına inanacak gibi oluyor," diyorum ve bir hükme varıyorum:

Rahşan onu böyle sevseydi ayrılamazdı. Rıdvan da beni sevdiği kadar sevmemiş ki, münasebetini kısa kesti. Biliyorum, ara sıra Raşo'yu düşünüyor, ama galiba sadece hatırasında kalan fizik hususiyetleriyle. "Sırtı şöyleydi, kalçaları böyle... Şöyle yürürdü, böyle yapardı," kabilinden daha ziyade cismani taraflarından!

Bir karar da alıyorum:

"Seyahatte kocama mükemmel bir metres olacağım. Öylesine ki bende hem beni bulacak, hem de bir yabancıyı!"

Deleva bir şey anlatıyor; Rıdvan dinlemediğimi görüyor ve kusurumu örtmek, adama sezdirmemek için gözlerini dört açmış, yalancıktan merakla dinliyor görünmeye çalışıyor, mahsus sualler soruyor, sözlerini tekrarlatıyor.

Kocamı canımın içine sokmak istiyorum, hayran hayran seyrediyorum. Öylesine seyrediyorum ki yan masada oturan ecnebi bir kadının dikkatini çektiğime eminim. Aklından başka şeyler geçirmiştir: Beni Deleva'nın karısı sanmıştır, Rıdvan'a da aşığım! İçinden, "Üçlü bir çift," diyordur. "Zen-

gin ve yaşlı bir koca, artist kılıklı bir delikanlı ve hırslı bir kadın…"

Deleva'yı evine bırakmak üzere hep beraber kalktık. Ecnebi kadın zihninden şunları geçiriyor:

"Yemeğe gidiyorlar. Koca saat ona doğru papatyasını içip uyumak üzere odasına çekilecek, âşıklar bir parti bezik oynamak için salonda kalacaklar. Sabaha karşı apartmanın kapısından bir gölge, dışarıya süzülecek; kapıcının avucuna bir iki buçukluk sıkıştırdıktan sonra! Kadın öğle saatinde uyanacak ve ilk işi telefona koşmak olacak: 'Bonjur sevgilim! Rahat uyudun mu? Akşam nerede buluşacağız!'"

Yabancı kadına dönüp gülümsedim. O da belli belirsiz mukabele etti. Görsün, arsızlığıma şaşsın diye kapı önünde Rıdvan'ın elini yakaladım; güya Deleva'dan, yani muhayyel kocamdan gizli, bu eli çektim, göğsüme doğru götürdüm. Eğer farkına vardıysa benim için şöyle söylenmiştir:

"Kudurmuş bir kadın; bir nymphomane bu! Tedavi edilmezse sonu tımarhane."

İthalatçı tüccar neşemi sezdi:

"Seyahate çıkmaktan memnunsunuz madam," diyor. "Hakkınız var, gitmişken bari kuzeye doğru uzanınız. Fijorlar mevsimindesiniz."

"Niyetimiz var… Esasen yeni evliliğimizde, on yıl önce böyle bir seyahat yapmıştık."

"Her on yılda bir tekrarlamanızı tavsiye ederim."

"Doğru. Bazı anılar eskiliği oranında zevklidir, keyif artırır."

"Şarap gibi cinsi iyi olmak ve iyi muhafaza edilmek şartıyla…"

Bu adam bilmiyor, bilemez ki ben seyahate başka maksatla, dedektiflik için, bir katilin aleyhine delil bulmak için çıkıyorum. Kocam da işin farkında değil, öğrense gitmez, anlatsam inanmaz.

İçimdeki tahlili imkânsız kanaate göre müteahhit yalnız bir cinayetin değil, ikincisinin, belki üçüncüsünün de failidir. Rahim bir canavardır!

"Öyle midir acaba? Yoksa okuduğum polis romanları ve seksoloji kitapları mı bende bu sabit fikri yerleştirdi, hatalı bir yolda mı yürüyorum?" diye, ara sıra düştüğüm bocalamalardan birini daha geçiriyorum. O eserlerin çoğunda suçlu, suçluya en az benzeyen, kendi halinde, hiç şüphe uyandırmayan, sakin huylu, çekingen, toplumdan uzak, ne ayyaş, ne kumarbaz, ne de fazla kadın düşkünü bir adamdır.

Rahim'in bu tipe uyan tarafları var; az çok bir esrarengizliği de! Sorgu hâkimi müspet deliller bulunmadığı için kendisini mahkemeye yollayamadı. Hakikaten de delil yok, vicdan kanaati veren sebeplere de rastlanmıyor.

"Niçin öldürsün?"

Bu suale cevap verilemiyor. Ancak muvakkat bir cinnet halini kabul etmemiz lazım gelmektedir. Rahim de, onun en küçük eseri, izi sezilmiyor. Bugünkü konuşmamız esnasında gayet sakin, vakarlı ve zikzak hatlar göstermeyen dürüst ve mutedil zekâlıydı. Ancak bir defa gözlerinde gayri tabii bir parıltı, vahşi bir dikiliş yakaladım ama bunu kapıldığım sabit fikir yüzünden ben icat etmiş olamaz mıyım?

"Hatta," diyorum. "Tabancaya el sürmesi ve cesedin yerini değiştirmesi gibi halleri, lehinde telakki edilebilir. Gayet soğukkanlılıkla işlenen bu cinayetin faili Rahim olsaydı

silah üzerinden parmak izlerini silmeyi veya silahı denize atıp silme vazifesini suya gördürmeyi muhakkak düşünürdü. Ölüyü de olduğu gibi, ilişmeden bırakmakta kusur etmezdi. Sorgu hâkimi bunları göz önünde tutmuş, takibata lüzum görmemiş olacak. Fakat bakalım sorgu hâkimi aynı kanaatte mi? Dosyayı, tahkikatın derinleştirilmesi için polise vermediği ne malum? Beni pek sempatik bulmayan Haydar Korur tecrübeli, zor atlatılan bir memura benziyor; önceleri faili her yerde arıyor, herkesten şüpheleniyordu. Eğer şimdi bir şahıs üzerinde durdu, bu şahıs Rahim ise evrak polise iade edildiği takdirde katilin durumu fenalaşacaktır. Kendime emrediyorum:

"Seyahate çıkmadan evvel şu Haydar Bey'le konuşmalısın. Konuşman şart!"

II

Taksim gezisi. Saat beş buçuk. Esen şiddetli gündoğusu, sıcağı hafifletiyor, ama insanı terletiyor da... İstanbullulara "Vücudum yapış yapış!" dedirten ve bilet gişeleri gibi kalabalık yerlerde kavaf dükkânı kokan o nemli, çirişli yaz havası...

Pasaport Kalemindeki sütninemin oğlu Recai vasıtasıyla Haydar Bey'den randevu almıştım; kararlaştırılan saatte karşılaştık.

"İsterseniz şuracıktaki halk bahçesine gidelim. Burası fazla güneş, gölgeye rastlayan kanepeler hep tutulmuş," dedi. Ben başka bir fikirdeydim:

“Daha iyisi arabamla Dolmabahçe karşısındaki set üstü ağaçlığına gideriz; orada bizi kimse görmez, görenler de tanımaz.”

“Nasıl emrederseniz…”

Az sonra set üstündeydik. Fakat Gümüşsuyu yokuşu yerine Taşkışla yanından indik. Ayazpaşa’dan geçerken tanıdıklara bir zabıta amiriyle görünmek hoş olmazdı. Ne pek kuytu, ne de tam göz önü sayılmayan bir tarafa yürüdük, tahta kanepelere oturduk. Söze başlıyorum:

“Sizinle görüşmek istememin sebebini muhakkak tahmin etmişsinizdir.”

Başıyla tasdik etti:

“Tamam,” dedim. “Anladığınız gibi malum cinayet hakkında bazı söyleyeceklerim var. Evvela itiraf edeceğim, zaten şüphelenmiştiniz. Katil aracı olan tabanca Abant kampında çalındığını söylediğim bizim Browning’dir.”

“Biliyorum,” manasına gülümsedi. Sordum:

“Bildiğiniz halde neden açığa vurmadınız?”

“Zira bu silahı çalan adamın kim olduğu bence malumdur. Zannederim. Dönüşte, otomobilden eşyanızı çıkarmaya yardım eden biri aşırdı.”

“Yani Halim Bey’in bahçıvanı Recep, değil mi?”

“Evet, zaten soruşturma esnasında kendisine söylettim.”

“Efendisine mi satmış?”

“Hayır, o da çaldırmış ve tabiatıyla bu hırsızlıktan dolayı polise ve kimseye şikâyette bulunmamış. Cinayet gecesi olay yerinden uzakta geçirdiği kesinlikle sabit olduğundan tevkifine lüzum görmedik. Pendik’te dört arkadaşı ile bir

meyhanede içmişler, çarşıya meyve getirdikleri bir at arabasıyla da köye birlikte dönmüşler. Aydos Dağı yamacında yan yana üç köyden biri. İsmi Dolayoba. Mesele ve şüphe götüren tarafı yok, geceleyin saat on iki ile bir arası yoldaymışlar, geldiklerini öbür köylüler de görmüş, pazardan dönen Şıhlı ve Yaylalar köyü ahalisi de!..."

"Peki, silahı Recep'ten kimin çaldığı belli oldu mu?"

"Demek istiyorsunuz ki, Halim Bey'le Dürdane'den hangisinin çaldığı meydana çıktı mı?"

"Soracağım buydu."

"Sualinizi şimdilik cevaplandıramayacağım. Dürdane katilse methaldar[1] olamaz, bildiğiniz gibi iki şahit..."

"Hizmetçiyi kapının önünde görmüşler. Rahim Bey'i de kurtaracak şahitler var mı ki, serbest bıraktılar."

Haydar Bey susuyor ama dudaklarındaki gülümseme devam ediyor. Aramızdaki buzların eridiğini anlamaktayım. Birbirimize ısınıyoruz, kadın bu sempati başlangıcını çok çabuk, erkekten evvel duyar, zira cinsinin icabı bütün arzusu kendisini sevdirmek olmasa bile sevimli buldurmaktır; o bakımdan antenleri daha hassastır.

Yeni durumdan cesaret alarak azıcık şımarmakta mahzur görmedim. Dedim ki:

"Siz şimdi içinizden şöyle düşünürsünüz... Bu kadıncağıza da ne oluyor? Hiç vazifesi değilken kendinden büyük işlere karışıyor! Belli ki Rahim Bey'in aleyhinde çalışıyor. Sebep? Aralarında bir mesele mi geçmiş? Kıskançlık sonucu mu?... Hayır, beyefendi! Ben olay gecesine kadar müteahhitle karşı karşıya gelip iki çift lakırdı etmiş, evine ayak

1 methaldar: bir işe karışmış olan, bir işte parmağı olan

basmış insan değilim. Bir o gece, bir de dün görüştüm. İlgilenişimin sebebi…"

Tebessümünü daha ziyade tatlılaştırarak sözümü kesti:

"Müsaade buyurursanız ben söyleyeyim," dedi. "Okuduğunuz romanların tesiri altındasınız, esasen silah seviyorsunuz, ayrıca cinayet aracı tabanca bir zaman sizin malınızdı. Öldürülen de eşinizin vaktiyle tanıdığı bir kadındı."

"Doğru bunlar!"

"Kendinizce, hep kitapların ilhamıyla bir muhakeme yürüttünüz. 'Rahim Bey ruhi bir buhrana kapıldı, köşke gitti, evvelce bahçıvanın odasında bulup aldığı, sakladığı tabancayı kaptı, geldi ve incirin altına yatıp Rahşan'ı öldürdü.'"

"İyi buldunuz. Böyle düşündüm, hâlâ da aynı fikirdeyim."

"Dahası var; Dürdane o silahı efendisinin sakladığını biliyordu; kumların üzerinde görünce işi anladı ve bir fedakârlık yapmak istedi; cinayeti üzerine aldı. Eğer o şahitler meydana çıkmasaydı fedakârlığı bir süre zabıtayı oyalayacaktı. Beklediği olmadı."

Birbirimize bakıyoruz: Gözlerinde bana hak verdiğini anlatan bir ifade arıyorum; bulamıyorum. Diyor ki:

"Affınızı rica ederim, hanımefendi… Olan biten bütün cinayetleri ruh ve akıl hekimliğiyle ilgili sapıklıklara, bozukluklara yüklemek zabıtaya vakit kaybettirir. Kaldı ki Rahim Bey'in inceden inceye araştırdığımız hayatında gayri tabii hiçbir olaya rastlamadık. Tamamen normal bir insandır. İşlerinde başarılı olmuş, servet yapmış, toplumla ilişkilerinde daima dürüst kalmış iyi bir vatandaş. Hatta böylelerine *kâmil adam* deriz."

"Ecnebi memleketlerdeki hayatını da tahkik ettiniz mi?"

"Hepsini öğrendik, her yerde mükemmel... Yabancı memleketlerde olduğu kadar taahhüt işleri için dolaştığı kendi memleketinde de!"

Dilimin ucuna geleni söylemedim. Soruyorum:

"Anadolu'nun en çok hangi şehirlerinde bulunmuş acaba?"

"Yol ve köprü inşaatı dolayısıyla her tarafında... Fakat en çok Ege bölgesinde, özellikle Edremit ve Ayvalık havalisinde... Hatta bu sonuncu kasabada bir ara yerleşmiş de... Çamlar içinde bir ev bile satın almış."

"Hangi tarihte?"

"Dört yıl evvel."

Sebebini ben de bilmiyorum, farkında olmadan sordum:

"Deniz kenarında mıymış bu ev?"

Şube amiri artık gülümsemiyor; gülmemeye çalışıyor.

"Anlıyorum," dedim. "Beni hep o kitapların tesirine kapılmış, acayip hayaller kuruyorum zannediyorsunuz; romancı kafasıyla birtakım münasebetsiz tahminler yürüttüğüme inanıyorsunuz. Belki öyledir, artık bir şey söylemeyeceğim."

"Öbür gün seyahate çıkıyorsunuz, değil mi? Vapurun hareketini bir gün tehir ettiğini öğrendim. Herhalde gitmelisiniz."

"Tedavi bakımından tavsiye etmek niyetindesiniz; fakat haber vereyim, yolculuğu geri bırakmam ihtimali belirdi."

"Sebep?"

"Daha evvel bir Ayvalık seferi göründü de ondan!"

Haydar Bey muhakkak ürktü; belki acıdı. İçinden, "Bu genç, sevimli kadın aklını oynatmak üzere... Kocası vurdumduymazın biri... Durumun vahametini idrak etmiyor; dürtüşlemek lazım," diyor; cehren şöyle söylüyor:

"Bendenize karışmak düşmez; nasıl arzu ederseniz... Bunu dönüşe bıraksanız daha iyi olur, havalar serinler. Şimdi oraları çok sıcaktır, kasabada manasız bir otel de bulamayacaksınız."

"Tavsiyenize teşekkürler, beyefendi!"

"Daima hizmetinizde bulunmaya hazırım. Lüzum olunca beni yine Recai Efendi vasıtasıyla ararsınız. Doğrudan doğruya telefon edebilirsiniz, size daire ve ev numaralarımı vereyim."

"Bir gün daha uzun konuşacağımıza eminim; belki de sizi iknaya muvaffak olacağım! Merak etmeyiniz, ne Bakırköy'de ne de Fransız Paix Hastanesi'nin Mazhar Osman pavyonunda!"

"Orasını biliyor musunuz?"

"Kendim yatmış değilim, savaş sırasında rahatsızlanan bir ahbabımı ziyaret için gitmiştim. Şimdi sıhhattedir."

Telefon numaralarını cebinden çıkardığı zımbalı zarif bir deftere altın kapüşonlu aerodinamik şekilde bir stilo ile yazdı, kâğıdı kopardı verdi.

Olgun adam bana iyice acıyor ve bu acı, bir müddettir duymaya başladığı sempatiyi adeta sevgi, belki de tutkunluk derecesine götürme istidadı gösteriyor. Zaten ben de farkındayım: Hırslı ve inatçı Rahim cazibemi artırdı. Erkeklere o hal, karşısındaki hoşça bir kadınsa hırpalamak, ağlatmak, sonra da kucağına alıp sakinleştirmek arzusu verir.

Hoppa ve kolay düşer nevinden olmayan kadın da bu incelikleri kavrar, lakin işi ilerisine götürmez. Zaten hem duygulu, hem namuslu kadın kime denir. O "ilerisi" denilen şeyin heyecanını ve tadını sezdiği halde ne bu heyecanın ne de tadın izzetinefisteki zevkten üstün olamayacağını anlayana, değil mi?

Ayağa kalktık. Sesli konuşmadan, fakat içimizden birbirimize bir şeyler söyleyerek yürüyoruz. Bir kuytulukta Haydar Bey dikkat kesilen sesiyle yavaşça dedi ki:

"Demin de söylemiştim, size elimden gelen bir hizmet olursa derhal ifaya hazırım."

"Çok teşekkür ederim. Bunu şimdi daha samimi olarak tekrarladınız, ben de söz veriyorum: İhtiyaç duyunca sizi muhakkak arayacağım. Siz de beni daima telefonla arayabilirsiniz. Eşimden gizli bir işim olmadığından isminizi bildirmekte mahzur yoktur. Evime de gelebilirsiniz. Yalnız bir ricam var: Konuştuklarımız zamanı gelinceye kadar, mümkünse aramızda kalsın."

"Emin olabilirsiniz, Rayiha Hanımefendi!"

Kadın, isminin söyleniş tarzına ve bu ismin erkek ağzında aldığı ahenge karşı da hassastır. Hele isim benimki gibi güzel söylenince hoş bir çiçek veya meyve gibi havaya temizlik ve iç açıcılık yayarsa! Emniyet amiri belki de ismimi kullanmakla biraz laubali hareket etmiş oluyordu; lakin bunu bilmeyen görgüsüz adamlardan değildi; söylemek ihtiyacını duymuştu. Bazı isimler vardır ki –erkek veya kadın ismi olsun– tekrarı insana zevk verir, bazısı da dudaklardan geri döner; işitilmesinden çekinilir.

Haydar Bey arabaya girmedi:

"Bana müsaade buyurunuz," dedi. "Şuradan Kabataş iskelesine gidiveririm; karşı tarafa geçeceğim."

"Ben sizi bırakırım. Ha, bir şey soracaktım! Dürdane ne oldu?"

"Bugün, yarın çıkar. Konuşmak mı istiyorsunuz? Ağzı mühürlü, tek laf alamadık ağzından! Bir vesile çıksa da görüşseniz belki siz daha başarılı olursunuz."

Elini uzattı; arabaya binmemekte ısrar ediyor. Belki de o kalabalık iskele önünde, otomobillerin sıralandığı akşam saati benimle görünmek istemiyor. Gümüşsuyu yokuşuna çıkarken bir dönemeçte camdan göz attım. Haydar Bey saat kulesinin yanında kararsız, düşünceli duruyordu. Yakışıklı bir adamdı, demin yan yana otururken de iyi bulmuştum; şakaklarındaki kırçıl saçlarını çekinmeden okşayabilirdim.

Kendi kendime söyleniyordum:

"Olgun erkeğin de hali başka," dedim. "Polis romanlarındaki dedektif veya polis amiri tiplerine hiç benzememesi, ipek gömleği, gri pantolonu ve karyağdılı İngiliz kumaşından spor ceketiyle daha ziyade irat sahibi işsiz bir kadın düşkününü andırması da hoş! Halbuki Recai onun şayet vazifeden çekilirse yeri doldurulmayacak bir polis amiri olduğunu söyledi. Geliri yolunda bir ailedenmiş, bu işi zevk için yapıyormuş."

Aklımdan bir fikir daha geçti:

"Onunla evlenmiş olsaydım kendisine yardımım dokunurdu; cinayetlerin esrarını beraber çözerdik; ne tatlı münakaşalar ederdik," diyordum, fakat birdenbire kızardığımı hissettim. Kapıldığım merak yüzünden Rıdvan'a halimden olsun, velev ki şimdiki kocamı tanımadan evlendiğimi ta-

hayyül ettiğim bir erkekle ihanet fikri beni utandırdı, üzüldüm.

"Böyle olmaz," diyorum. "Kocama açılmalıyım; bir ara düşündüğüm gibi Haydar Bey'le konuştuğumu saklamam doğru değil. Pastacıda buluşunca söyleyeceğim. Hatta yapmak tasavvurunda bulunduğum ne varsa tamamını!"

Bir müddettir duyduğum kendimden memnunluk hali devam ediyordu Neydi, nereden geliyordu bu? Evet, Haydar Bey'i fethetmemden!

"Çılgın yerine koymakla beraber benden pek hoşlandı. Şimdi hâlâ düşünüyordur; kumsal cinayetini bir tarafa bıraktı, gözünün önünde Rahşan değil, Rayiha dolaşıyor ve yavaş yavaş zihninde yer alıyor, gönlüne de gireceğe benziyor."

Bir şey daha düşündüm ama aşırı bir hayaldi bu: Bir fırsatını getirecek, beni bu akşam değilse yarın telefonda arayacaktı. Yoksa ben mi onu arayacaktım?

Rıdvan geldiğimi gördü, parmaklıklar arasından bakıyor! Yolun öte tarafından işaret ettim, çağırdım.

"Bin yanıma," dedim. "Seninle uzağa gideceğiz. Yenimahalle'ye, Boğaz'ın sonuna, yukarı yoldan!"

Demin zihnimden geçirdiklerimden dolayı adeta pişmanlık ve utanç duyuyorum ve kocama yaklaşmak, yaltaklanmak arzusu... Bunları duyan kadın, duyduğu müddetçe ihanet edebilir mi? Yoksa yavaş yavaş alışır! Gönlünde bir gün iki erkeğe de müsaviye[1] yakın bir yer ayırabilir hale gelir mi? Kocam:

"Vazgeç güzelim," diyor. "O kadar yolu göze alacak bir sebep yok."

---

1 müsavi: eşit

"Var; seninle beraber olmak istiyorum, hiç gitmediğimiz, tanımadığımız bir yerde, baş başa. Yenimahalle'de sıra gazinolar yok mu, hani? Birkaç defa ta önüne kadar gitmiştik de beğenmemiş, dönmüştük. Sen yukarıda bir ağaçlığı göstermiştin. 'Bir zamanın meşhur fırıldak bahçesi...' demiştin."

"Yine giremeyiz o yerlere... Girsek de canımız sıkılır, kaçarız."

"Göreceksin, kaçmayacağız, sarhoş olacağız; içli, hoş bir sarhoşluk! Hatırlar mısın bir kere Mecidiyeköy meyhanelerinden birinde, bahar mevsimi, nasıl zamanın geçtiğini, gece yarısının olduğunu bilmemiştik... İlk günlerimizdeki gibi. Yine öyle olacak..."

"Böyle şeyler kararla olmaz ama mademki istiyorsun, başka yapacak bir şey de yok, gidelim."

"Korkma, ay çıkmadan döneceğiz; onu ikide bir çarpık suratıyla karşında bulmayacaksın. Yapacağını yaptı zaten! Ha, Rıdvancığım sana bir sürü anlatacaklarım da var."

Şişli'ye doğru gidiyoruz. Sözüme devam ediyorum.

"Fikir danışacağım senden. Ben şimdi nereden geliyorum, biliyor musun? Daha doğrusu kiminle beraberdim, tahmin edebilir misin?"

"Önüne bak, kızım! Hele şuraları geçelim, sonra anlatırsın. Yahut direksiyona ben geçeyim, sen rahatça konuş. Anlaşılan heyecanlısın, belki biraz da kabahatli. Yoksa avukat Remzi'yi mi görmeye gittin, Rahim Bey meselesi için?"

"İşin yarısını anladın ama gördüğüm adam o, kulağını oynatan değildi."

"Kim?..."

"Ne kadar çalışsan bulamazsın, akla gelmez ki! Haydar Bey'le randevum vardı."

"O da kim?"

Gülüyorum, fazla merak eder görünmediğine de azıcık şaşıyor ve kızıyorum. Karısına emniyet de etse bir koca bu güvenini fazla belli etmemeli. Ara sıra güvenmez ve kıskanır tavrı almalıdır. Kadın ruhu sebep ne olursa olsun, aşk ve izzetinefsi, yine de ihanet edecekmiş sanılmaktan, kıskanılmaktan hoşlanır, erkeğinin hudutsuz güveninden sinirlenir, belki sadece o sebepten dolayı sadakatsizliği bile düşünür; işi ihanete kadar götürmesi de mümkündür.

Diyorum ki:

"Hadise gecesi köşke gelip, sonra karakolda bizi sorguya çeken adam. Bizim Scotland Yard'ın maruf Lestrade'i. Daha doğrusu Gregson'u! Malum ya, Conan Doyle. Biri saf, öbürü kurnaz iki polis memuru tipi de yaratmıştır."

"Sevimli, yakışıklı bir erkekti, ama seninle arası pek de iyi değildi."

"Şimdi çok iyi oldu, hatta gönlünü çeldim galiba."

"Öyle görünmek işine gelmiş olacak, meslek icabı. Senden öğrenecekleri vardır. Bu acayip hevesten hâlâ vazgeçmedin mi?"

"Geçmedim, geçemeyeceğim de! Zaten seyahate de bunun için gidecektim."

"Yani gitmekten vaz mı geçtin? Bilet paraları yanar ha! Az değil, Paris'te mükemmel bir etol alabilirdik onunla."

"Girdiğim bu işten aldığım zevk kürkün de, kolyenin de üstünde!"

"Haydar'ı görmenin sebebi?"

"Hepsini gazinoda biraz içtikten sonra anlatacağım Rıdvan! Çok rica ederim senden, sakın hevesimi kıracak bir hal alma."

Kocam, elini dizime götürdü, hafif hafif okşuyor; bir taraftan da komikçesine ciddi yapmaya çalıştığım ve böyle yapınca sevimliliğimin arttığını bildiğim yüzüme bakıyor. Gözleri yüzümde, elinin dizlerimi okşamasından daha tatlı dolaşmaktadır. Bakışlarımın simsiyah, pırıl pırıl, eskiden memleketimizde satılıp salamandır sobalarında yaktığımız antrasit kömürü gibi simsiyah ışıklı teması ellerininkinden ılık... Yanaklarıma pembelik basıyor. İçimden söyleniyorum:

"Rıdvan beni gönlümün ihtiyacı kadar seviyor, hudutsuz bir sevgi. Ben de kendisinden on yıl sonra hâlâ ilk okşanan bir genç kızın aldığı zevki duyuyorum. Ne kadar romantik insanlarız! Bir arada elli yıl yaşayabilsek Victor Hugo ile Juliette'de olduğu gibi aşkımız hüviyetinden bir zerre kaybetmeyecek."

Yüksek sesle mırıldanıyorum:

"Güzel vallahi!... Hem de çok güzel!"

"Kim bu güzel olan? Haydar Bey mi?"

"Ne münasebet! Seninle aşkımız!"

"Ha, anladım; onunla konuşurken aklın biraz çelinmiş, fikrinden bir şey geçmiş. Şimdi bana sokulmak, kendini sevdirmek, kendin de beni sevdiğine emin olmak ihtiyacındasın, gönlünü zorluyorsun. Bu, bende de olur bazen!"

"Bir kadın hoşuna gittiği zaman mı?"

"Azıcık daha fazlası olsun... Yani onunla evlenmiş olmam ihtimalini düşünürsem! Az sonra gözümde tütersin; gözümde mi sade? Yüreğimin içinde! Seni bulunca sevini-

rim ve beğenmediğim bir rüyadan uyanmışçasına halimden memnun olurum! Asıl karımı öper, okşarım."

"Öyleyse öpeyim, okşayayım seni. Benim fikrimden de bir ara öyle bir şey geçti, demin."

Arabayı, dönmek üzere Emirgan sırtına doğru sürdüm, düz tarlalara... Arkadan vuran akşam güneşi otomobilin yerde uzanan gölgesini, açtığım kapılarından dolayı bir uçağa benzetmiş, neredeyse havalanacak.

Rıdvan'ı hırpaladığımın farkındayım; o daha ziyade pasif rolde... Bunu durumuna uygun buluyor, sevgi tezahürünü bana bırakıyor. Tekrar yola çıktığımız zaman kendime çıkışıyorum:

"Hislerimi fazla belli eden bir kadınım, fazla hararetliyim; sevişmeye düşkün bir tabiattayım, demek bu karakterde bir kadına tek erkek pekâlâ yetişebilirmiş. O halde nedir öbür kadınların rezaletleri? Zevki çeşitte, çeşni değiştirmekte aramaları?"

Cevabını buluyorum:

"Rıdvan gibi bir erkeğe düşmemelerinden! Başka bir koca, hele on yıl geçince karısıyla baş başa ne Boğaz'ın sonuna gitmeye razı olurdu ne de arabayı boş tarlalar ortasına çekip genç âşıklar gibi sevişmeye yanaşırdı. Haydar Bey bunu hiç yapmazdı."

Yeniköy'ün kasvet verici çınarlı bir yolundan geçmemek için direksiyonu Hacıosman Bayırı'na çevirdim; doğru Büyükdere'ye indik. Yukarıda dağ havası vardı, alınlarımıza funda kokan bir rüzgâr çarpıyor, rahat nefes aldırıyordu. Şimdi serinliğinde rutubetlenmiş tuz buruşukluğu duyulan, içine mevsim balığı taze sardalye ve çinakop ızgarası duma-

nı karışmış Boğaziçi'nin akşam havasındayız. Hiç de fena gelmiyor, iştah açıyor; acıktığımı duyuyorum, ayrıca alkol ihtiyacı da...

Bizim deniz kıyılarında, bilhassa Boğaz'da bu hava, insanı rakı içmeye davet eder; adeta zorla rakı sofrasına çağırır, iterek götürür, herkeste su katınca beyazlanan rakı kadehinin cazibesine kapılmış, o hedefe koşar gibi bir hal vardır.

Nihayet Yenimahalle'deyiz, elektriklerin loş sulara uzanıp hassas yerlerini bularak gıdıklamaya başladıkları, *vardikara geliyor* oynamaya hazırlandıkları saat! Bu oyun kıyılarda bazen sabaha kadar sürer. Ben arabayı bir çınarın altına, otobüslerin manevrasını bozmayacak bir vaziyete çekmekle meşgulken Rıdvan sıraya dizilmiş su üstü gazinolara girdi, çıktı, yanıma geldi:

"Bereket tenha," dedi. "Yoksa oturamazdık, şuna gireceğiz; müşteriler hep kuytu yerlere sığınmış birer çift âşık maşuk. Erkek ve aile grupları ötekinde, radyo pes sesten çalıyor."

"Biz de bir âşık çift değil miyiz?"

"Öyleyiz, ama onu bu akşam fazla öne sürüyorsun, tekrarlıyorsun, kendinden şüpheye düştüğüne hükmettirme beni, Rayiha!"

"İsmini bir daha, birkaç defa daha söyle, söyle diyorum, Rıdvan! Hah, mersi... Sen daha hoş telaffuz ediyorsun."

"Haydar Bey seni isminle mi çağırıyordu, o kadar mı samimi olmuştunuz?"

"Bir kerecik ağzından kaçırdı."

"Ömürsün Rayiha... Çocuksun, tatlısın! İyi ki geldik, memnunum."

Yarabbi! Bizim gibi yapamayan, yaşayamayan, baş başa oturunca konuşma konusu, sevişme vesilesi bulamayan evliler de var; ha? Hatta bunları yapamadıktan başka yalnız kalınca, hatta toplum içinde hiçten kavga çıkaranlar, yenişenler ve evlerine küskün, asık suratlı dönenler de çok. Ancak bir yatağa o halde girdikten sonra yan yana, yarı çıplak olmanın tesiriyle sadece uzviyetleri barışanları ve akıllarından başkalarını geçirerek sükûnet bulmanın yolunu arayan yaratıkları da kendi hayâsızca itiraflarından tanımıyor değilim.

"Ben de onlardan biri olabilirdim," diye düşündüm. "Şayet Rıdvan gibi sanki ezelden birbirimiz için yaratılmış eşimi bulmasaydım! Eskilerin yıldız barışıklığı dedikleri bu olacak. Bazı erkek ve kadın aynı cinsten bir seyyale,[1] bir *fluide* yayımlıyor. Böyleleri bir tesadüfle karşılaşmış ve buluşmuş, yani seyyale yahut şua nevileri uyuşmuş olunca o karışıklık devam edip gidiyor. Rıdvan ile benim vücutlarımızdan ve ruhlarımızdan yayılan esrarlı hale tıpatıp uygun... Karakterlerin değil, asıl bu seyyalenin benzerliği şart."

Aşk için "birbirinden ayrılmış yarımların, buluşup birleşerek bir tek varlık halini almaya çalışmaları" demişler, doğrudur ve bizim gibi sevişemeyenler yarım kalmaya, yarım hayatla yaşamaya mahkûmdurlar. Muhakkak ki dünya yarım hayatlı insanlarla dolu!

Yaşlı, gözlüklü, kamburu çıkmış bir garson masamıza bir sürü ufacık meze tabakları dizdi. Hepsinin hiç de temiz yapılmış şeyler olmadığını, sabahtan hazırlanıp kaplarında bekletildikleri için bayat suratlı bir hal aldıklarını biliyorum. Fakat bizim bohem tarafımız vardır, aldırmıyoruz. Çatalları-

1 seyyale: akıcı, akan

mızı banıyoruz ve hamurunda hava boşluklarından kabarcıklar peyda olmuş, billur rengi alamamış kalın kenarlı mavimtırak, kaba, tenasüpsüz kadehlerle rakımızı içiyoruz.

Karanlık iyice bastı; yandaki harap yalıdan denize girenlerin neşeli çığlıklarını dinliyoruz. Arada kadın sesi de geldiğinden Rıdvan gözlerini dikmiş, siyah sularla çıplak omuz başları veya göğüs çıkıntısı arıyor. Dürttüm, dedim ki:

"Başını bana çevir de dinlemeye hazırlan artık!"

"Müfettiş Gregson hikâyesini mi? Haydi anlat!"

"Daha evveli var. Rahşan'ı vurmak için kullanılan silah bizim sabık Browning'dir."

Kocam yerinden fırlayacaktı, elimle omzuna bastım, oturttum.

Hayret ve endişe ile açılmış gözlerine bakarak çapkın çapkın gülümsüyorum.

"Silah merakınla bir gün başımıza bir iş açacağın belliydi, bekliyordum," dedi. Fakat pek fazla ehemmiyet vermedi ki denizden tam o sırada akseden kadın kahkahasına kapıldı, soluma göz atmaktan kendini alıkoyamadı. Zaten Rıdvan'da sevdiğim şey, bu halleri, bir aldırıp hemen unutması, hiçbir olaya ehemmiyet vermemesi, çocuksu kayıtsızlığı değil mi?

Tabanca işini, Haydar Bey'e anlattığım gibi kocama da itiraf ettim.

"Bak şu tesadüfe," dedim. "Meğerse biçare Rahşan bir gün senin tabancandan çıkacak bir kurşunla vurulup ölecekmiş... Kızın aklından geçer miydi bu! Sen de düşünemezdin."

"Evet, ama atan ben değilim, kim olduğu da tahminim gibi anlaşılmayacak."

"Anlaşılacak!"

"Haydar Bey mi söyledi?"

"O da bir şey bilmiyor, yahut bilmez görünüyor. Katilin Rahim olduğunu ben meydana çıkaracağım."

"Hele öbür gün vapura kapağı atalım, biraz başka şeylerle oyalanalım da... Sonra düşünürüz."

"Seyahate şayet çıkarsak asıl işim yine bu cinayetin delillerini toplamak!"

"Paris'te mi? Eh sen adamakıllı kaçırmışsın, kızım!"

"Şuurum tamamıyla yerinde... Rahim orada da bir kadın öldürdü, bir genç kız. Yalnız Paris'te olsa... Büyük bir ihtimalle Anadolu'nun bir tarafında, mesela Ayvalık'ta da aynı şeyi yapmıştır; kurbanı yine bir kadın, yahut bir genç kızdır!"

"Rayiha, bana bak! Şimdi seni bağlar, bir cankurtaran çağırır, doğru Bakırköy'e götürürüm."

"La Paix Hastanesi daha yakındır, yolumuzun üstünde... Oraya bırakıver, gürültü çıkarmam, cankurtarana da lüzum yok."

En tatlı, rahat, şuur sıhhatine delalet eden bir gülümseme ile yüzüne bakıyorum; yanağına okşayıcı bir fiske attım.

İnanmadan sordu:

"Hepsi şaka bunların, değil mi? Epeyce soğuk bir yarenlik?"

"Katiyen! Gayet ciddi söylüyorum, söyleyeceklerime imanım var."

"Demek Rahim bir Landru, ismini hatırlamadığım şu Alman kasabı, yahut neydi o, öbür Alman, hani Paris civarındaki köşküne genç kızları enselerinden tabanca ile vururdu? Sen hepsini bilirsin."

"Kasabın adı dilimin ucunda; köşkte bar kızlarını öldü-

ren delikanlı Widman! Bunlar çoktur, her devirde birkaç tanesi yakalanır, birçoğu tutulmaz, gittikçe de artacaktır."

"Delisin dedim ya! Kalk gidelim, rakıyı zehir ettin bana!"

"Hiçbir şey olmadı, aklın hâlâ serin gece denizinde yıkanan gevrek kahkahalı Rum kadınında!"

"Rum olduğunu nereden anladın?"

Gözlerim ilave etti:

"Ve kollarının arasında!..."

Daha bir şeyler demek ihtiyacını duyuyorum ama bunlar kadının ağzıyla söyleyeceği şeyler değildir; vücuduna arız olan bambaşka bir katılık veya ahenkli esneklikle, nihayet bakışlarıyla meramımı pek güzel anlatır. Kadın vücudu kadar arzuyu, arzu kamçılayıcı şekilde –meyvelerin süslü kiraz dallarının rüzgârda sallanışı ve suların kumsallara vurup kaçışı gibi ahenkle– ifade eden ne vardır? Kadın söylemek ihtiyacını duyunca realist hareket bekliyor, fakat romantik düşünmekten de haz ediyor. Arabada ona dedim ki:

"Demek beraber çalışacağız. Zaten benden ziyade senin vazifen bu!"

"Neden benim vazifem oluyormuş? Senin de değil. Polis ve adliye ne güne duruyor?"

"Zavallı kadıncağızın senin üzerinde hiç hakkı yok mu? En taze, körpecik çağında birlikte yaşamışsınız; kavgasız ayrılmışsınız; aradan on uzun yıl geçmiş... Tesadüf onu eski âşığının oturduğu evin yanına getirmiş, ölümünden az evvel denize girişini seyretmişsin, ay ışığı altında aynı suda yüzmüşsün. Sonra bir silah sesi! Kumsalda ensesinden yediği kurşunla ebedi uykusuna dalmış; dudaklarında –geride

bıraktığı günahkâr hayatıyla hiç münasebeti bulunmayan– masum, tertemiz bir tebessümle!"

"Romandan bir parça mı okuyorsun?"

"Sus, dinle: Bu tatlı gülümseyiş, vurulacağı anda belki seni düşündüğü içindi; herhalde katili olacak Rahim'i aklından geçirmiyordu."

"Bilinmez. Müteahhitle evlenip servetinden faydalanma hayaline dalmış da olabilir."

"İnsafsızlık etme, Rıdvan! Katı yürekli olmadığın halde öyle görünmek marifet mi sanki? Netice şu: Hem ölünün ruhunu memnun etmek, hem de benim kaprisimi yerine getirmek için..."

"Sana uyacağım, ne dersen yapacağım, değil mi?"

"Evet kocacığım."

"Söz veriyorum; sen de dudaklarını ver bana... Uyuşmayı parafe edelim."

Öyle yaptık. Yeter bulmadık ki evde üzerine birçok pul da yapıştırdık; damgalar vurduk, aşk noterine tasdik ettirip ömrümüzün dosyasına geçirdik. Unutulmaz hatıralarımız arasına bir gece daha katıldı. Kendine saklıyor, ama seziyorum, Rıdvan şöyle düşünüyor:

"Bu kaprisi uzun sürmez, yarın vapura binince hafifler; Paris'te hiçbir sonuç alamayınca söner, dönüşte unuturuz. Zaten o zamana kadar olay ya aydınlanmış, yahut kapanmış olur, mesele biter, kurtuluruz."

Davayı benim ne sağlam bir temel üzerine kurduğumu bilmediği için böyle düşünmekte haklıdır. Haydar Bey bile sanki başka türlü mü düşünüyor?

Erkek yirminci yüzyıl ortasında kadın hakkındaki fikrini

henüz yeteri kadar değiştirememiştir. Erkek için kadın hâlâ sadece kaprislerine, fanteziye tabi bir yaratıktır. Ancak yenilerin eski yüzyıl erkeklerinden ayrıldıkları nokta şu: Geri kafalı, softa zihniyetli görünmekten utandıkları için gizli din tutuyorlar, zahiren kadına kıymet verir görünüyorlar.

Rıdvan bir seyahate çıkılacağı sırada valizlerin hazırlanmasından ve evdeki zaruri karışıklıktan hiç haz etmez. Bugün benim ev işleriyle uğraşacağımı, dolap ve çekmecelerin açılıp birçok öteberinin etrafa dağılacağını bildiği için sabahleyin erkenden kaçtı. Bebek'e, arkadaşı heykeltıraş Sudi'ye gidiyor, öğle yemeğine kalacak, akşamüstü yediye doğru yine her zamanki yerde buluşacağız.

Gündoğrusu henüz çıkmadı, çıkmayacağa benziyor. Sıcak bir gün geçireceğiz. Tenimin üzerine giydiğim kolsuz, yakası açık, incecik gecelik bile çok geliyor. Şerife Dadı kalın basma entarisi, sırtından hiç çıkarmadığı eski usul kaşkorsası, başına doladığı yemenisiyle nasıl çalışıyor, şaşıyorum.

Saat on bire gelmişti ki, iş yarılandı. Bir su dökündüm ve sileceğimle kanepeye uzandım; sigaramı tüttürerek kahvemi içiyorum. Telefon çaldı ve az sonra dadı haber verdi: Haydar Bey benimle görüşmek istiyormuş.

Ağır ağır kalktım, küçük salona girerken söyleniyorum:

"Pek çabuk oldu, tahminimden de çabuk! Adamın gözüne uyku girmedi mi, nedir? Konuşmak için herhalde aramış, taramış, zorla bir vesile bulmuş. Hiçten bir şeydir, muhakkak... Sırf arayı soğutmamak, sesimi olsun işitmek istedi. Acaba dün farkında olmadan fazla iltifat mı ettim, ümit mi verdim? Öyle ise çok fena etmişim. Şimdi, kaba değilse de sert davranırım."

Telefondaki "Alo"ya, bir ses:

“Ben Haydar… Rahatsız ettim hanımefendi!” diye cevap verdi. Sesi onunkine pek benzemiyor. Daha mı iyi veya fena? Kestiremedim. Anlaşılan telefona geçen sesler epeyce değişiyor.

“Buyurunuz,” dedim. “Dinliyorum efendim.”

“Dün o zat hakkında bir şey söylemiştiniz, manalı bir ima… Yabancı memleketlerdeki hayatının tetkik edilip edilmediğine dair…”

“Evet, fakat siz cevaben ‘Hepsini tahkik ettik, her yerde mükemmel,’ demiştiniz, sözümü kesmiştiniz. Hatta ağzıma tıkamıştınız da diyebilirim.”

“Estağfurullah! Haddim mi efendim? Öyle bir zehap hâsıl edecek tarzda konuştumsa affınızı dilerim.”

İçimden gülümsüyorum. İki sebeple: Biri sertçe sözlerim üzerine şaşırıp telaşa düşmesi, öbürü dünkü tahminimin doğru çıkması, yani beni telefonda araması.

Sordum:

“Yeni bir şey mi öğrendiniz?”

“Öyle bir şey oldu. Mademki yarın yola çıkıyorsunuz ve bu mesele ile ilgilisiniz, Paris’e de gideceksiniz. Acaba sizden kendi namıma bir ricada bulunabilir miyim?”

“Ne gibi?”

“Telefonda izahı hem güç olacak, hem de ihtiyatsızlık…”

“Yani görüşmemiz mi lazım? Yol hazırlığı ile ne kadar meşgul olduğumu tahmin edersiniz; beş dakika vaktim yok… İmkânsız!”

Konuşma bir fasılaya uğradı. Epeyce kızdırdım adamı! Ne diyeceğini bekliyorum. Nezaketle ısrarda devam edece-

ğini sanıyorum. Öyle olmadı. Gregson şakaya gelmezmiş meğerse...

"O halde resmen ziyaret etmeme müsaadenizi dileyeceğim. Yahut lütfen buraya teşrif buyurursunuz. Size yolu gösterecek bir memur tefrik ederim, esasen usuldendir."

Şimdi şaşıran ve öfkeden kıpkırmızı kesilen bendim. Ne cevap vereceğimi bilemiyordum. Muhaveremizin ikinci fasılası daha uzun sürdü. Sesinin tonu değişmeden sükûnetle soruyor:

"Hangisini tercih edersiniz, hanımefendi?"

"Hata bende... Size güvenmiştim, güvenmekle hata etmişim."

"Hiç de öyle değil, efendim. Karşımızda operet oynamıyor, ortada bir cinayet var. Katil aranıyor! Saat kaçta geleyim?"

Yanaklarım ateş gibi yanıyor; içimden homurdanıyorum. Yarın tam vapura girerken seyahatimize mani olmasınlar? Acaba polisin, adliyeden karar almadıkça böyle bir şey yapmaya salahiyeti var mıdır?

Okuduğum ecnebi romanlarından edindiğim bilgiye göre İngiltere, Fransa ve Amerika'da suç delilleri adliyece kâfi görülmedikçe kimse yolundan alıkonulamaz, alıkoyanlar mesul tutulur. Bizde de öyle olması lazım. Hele içtimai vaziyeti ortadan yüksek şahıslara ilişmek başlarına mesele çıkarır, ya Adalet Bakanı veya herhangi nüfuzlu biri akrabamız, ahbabımız ise!...

"Keşke Gregson bozuntusuna Meclis Reisi ile dayı çocukları olduğumuzu biraz çıtlatsaydım! diye düşündüm. Paşa, kocamı, babadan kalanı har vurup harman savurduğu için sevmez ama mal ve mülkün esasına ilişmeden sadece

iratlarını yediğimden dolayı beni tutar. Yalnız bir sebepten azıcık hoşlanır da! Küçük yaşımdan beri hoşlanırdı. Ve o zamandan bakışlarındaki manayı sezer, hem kızar, hem övünürdüm. General elbisesinin ve kelle kulak yerinde bir adam olmasının da tesirini hesaba katmak lazım.

Küçük kızlar bir yaşta kerliferli, iri yarı, amir ve kumandan tavırlı erkekleri, henüz uyanmamış cinsiyet hislerinin önsezisi ile kuvvet ve kudret ilahı yerine koyarlar ve karşılarında –Fransız tabiriyle– *pamee* olurlar, yani kendilerinden geçerler. Galiba kadınlık duygusunun en natüreli bu: Evvela gösterişiyle hayranlık! İlk çağlarda muhakkak böyle oluyordu. Medenileştikçe o, sadece adale ve heybetlilik üstünlüğü yerine ihtiyaç bizlere zekâ, sevim, hüner, söz gibi sonradan elde edilen meziyetleri de hesaba katmayı öğretti.

"Kocam iyi anlamış, 'Mesleği icabı senden öğrenecekleri var da âşık görünmek işine gelmiş olacak,' dememiş miydi?"

Telefonla cevap vermek lazımdı. Acaba bir dik kafalılık denemesi daha yapsam mı? Bir mesele çıkarırsam Rıdvan'ın neşesini kaçırmaktan korkuyorum. Dün gece ne kadar sevimli, sevgili, aşk ve şefkatle dolu, öyle mükemmel bir kocaydı ki! Daha demin, telefon çalmadan önce kanepeye uzanmış sigaramı içerken kendimi hâlâ gecenin ve kocamın kolları arasında buluyordum; günahsız aşkımız suçlu ve yasak bir aşk kadar heyecanlıydı. Sabit kalan pahalı bir parfüm rayihası hâlâ üzerimde, içimde, benliğimde duruyor; yine o parfümler sürülmüş mendiller gibi zamanla sertliği gitmiş, daha da hoş geliyordu. Tekrar homurdanıyorum ama bütün bunlar bir anda oluyor; zihnimden geçiyor:

"Küstah! Kaba adam! Hem ille de eve gelmek arzusunda!"

Cevap verdim:

"Memurunuzu yollayınız, o yer neresi ise geleceğim, fakat yeni hiçbir şey öğrenemeyeceksiniz."

Biliyorum ki ettiği kabalığa rağmen evden ayrılmama razı olmayacak; nitekim.

"Bu vaktinizi daha fazla alır," diyordu. "Münasibi benim gelmemdir, beni istemiyorsanız başka bir arkadaş yollayayım, daha nazik birini..."

Öfkem birdenbire geçti, gülmek üzereyim, belki azıcık güldüm de... Herhalde işitti.

"Siz geliniz," dedim. "Hemen şimdi... Öğleden sonraya kalmasın."

"İki dakikaya kalmaz oradayım."

"Ay, siz İstanbul tarafında değil misiniz?"

"Hayır. Pangaltı'dayım... Civarınızda."

Çarçabuk, itinasızca giyindim. Dadı, Gregson'u aşağı kattaki küçük odaya alacaktı. Endişeli değilim, zira Rıdvan işi biliyor. Kaprisime mani olmayacağını vaat etti, memnunluk duymaya da başladım: Polis benim ikazım üzerine harekete geçmişti. Bir ipucu bulduğuna inanmıştı. Dahası var: Benimle işbirliği etmek arzusundaydı, yahut sadece Haydar Bey başarı kazanmak için gayri resmi surette benim yardımımı istemek mecburiyetinde kalmıştı; son şekli tercih ediyordum.

Odaya girerken azametli bir tavır takındım; bunun manasız bir şey olduğunu biliyordum, ama insan bile bile mantığa sığdırmamakla beraber saçma sapan, ne kendisinin ne de başkasının inanmayacağı hareketleri insiyakla yapan bir yaratıktır.

Tuhafı, başkalarında bu hareketleri görüp de gülünçlüğünü anladığımız halde sıra bize gelince benzerini yapmaktan kendimizi alıkoyamayız.

Haydar Bey, bugün bej renkli keten bir elbise giymişti. İpek gömleğine ve gömlek üstüne işlenmiş markaya pek meraklı, kravatları da dikkatimi çekmedi değil. Dün taktığının eşini Monsieur Deleva kocama Paris'ten hediye getirdiğine göre, saf ipek ve lüks maldı.

"Sizi azıcık sinirlendirdiğime müteessirim," diye başladı. "Fakat ne yapalım ki vakit dar, yarın gidiyorsunuz. Maksat ve gayelerimizin bir olduğunu düşünerek aynı zamanda size de hizmet edeceğime inanıyorum."

"Sadede gelelim," gibi bir hal aldım.

"Maruzatım şu: Dün malum şahsın ecnebi memleketlerinde bir olaya karıştığını işrâb eder[1] gibi konuşmuştunuz. Tahmin mi, yoksa bir malumata mı dayanıyor?"

"Tahmin."

"Hayır hanımefendi, bir bildiğiniz olduğu bence muhakkak."

"Okuduğum romanların tesiriyle bir şeyler tahayyül ediyorum. Siz de böyle demiştiniz ya! Hem öyle söylüyorsunuz, hem de sözlerimi ciddiye alıyorsunuz."

"Rica ederim, beni bir dost yerine koyunuz, münakaşasız anlaşalım, gerekirse elbirliğiyle çalışıp gerçeği ortaya koyalım."

"Resmi mi konuşuyorsunuz?"

"Katiyen! Resmi sıfatı olan birine gayri resmi surette yardım edeceksiniz, adaletin üstün gelmesine de! Olay nerede olmuş?"

1 işrâb etmek: üstü örtülü anlatmak

"Paris'te... Şu var ki ora polisi üstünkörü çalışmış."

"Sanmam! Acaba daha ziyade tafsilat veremez misiniz?"

"Şimdi tafsilat vermektense, dönüşte tahkikatımın neticesini bildirmek daha iyi olmaz mı?

"Demek orada bu işle uğraşacaksınız? Rıdvan Beyefendi bunu biliyor mu?"

"Elbette! Hatta bana yardım edecek. Polis romanlarından aldığım hayali derslerle işi ne dereceye kadar başarabileceğim, orasını kestiremem! Hem siz niçin faaliyete geçip bizden malumat edinmeye yanaşmıyorsunuz? Zannederim milletlerarası bir polis teşkilatı mevcuttur, mükemmel işlediğini makalelerden öğreniyoruz."

Haydar Bey düşündü, sonra dedi ki:

"Biz her kaynaktan faydalanmaya bakarız. Hepsi olacaktır, oluyor. İyi çalışmadığımızı zannetmenizde de yine o kitapların tesirini aramalı. Malum, romancılar ekseriya resmi polisi aciz göstermekten hoşlanırlar. Sebebi de okuyucuların her yerde kendi münafızı ve müdafii olmasına rağmen polisi gülünç vaziyete düşmüş görmekten haksız, manasız bir zevk almalarıdır."

"Sahi, öyledir."

"Halk hem adalet ister, hem de adaleti yerine getireceklerinden sempatisini şiddetle esirger. Victor Hugo bile meseleye gözü kapalı bağlılığını, azim ve imanını övmekle beraber polis tipini sevdirmeye muvaffak olmamıştır."

"Sefiller'deki Javert'ten bahsediyorsunuz? Ölmez bir tiptir o. Ben Jean Valjean yerine Javert rolünü almayı isterdim. Ötekini ben bir türlü sevemedim. Javert, bu romantik şaheserin tek reel şahsiyetidir, öbürleri heyulalardan ibaret."

"Sizin kadar kültürü sağlam, görüşleri mükemmel bir hanımefendi görmedim. Ben gördüm, fakat gördüklerim kendilerini öylesine ağır satıyorlar, insana ağırlık bastırıyorlardı ki, yanlarından ayrıldığım zaman yükünü atan bir hamal ferahlığı duyuyor, rahat nefes almaya başlıyordum."

Gülümsedim. Haydar Bey de gülümsedi, ama sahteliği sezilen üzüntülü bir durum aldı.

"Bana," dedi, "umduğum yardımda bulunmadınız. Gene de teşekkür ederim. Hakkımızdaki fikrinizi değiştirirsiniz ümidiyle ayrılmadan şunu söyleyeyim: Teşkilatımız Notre Dame de Lorette caddesindeki intihar olayından haberdardır."

Kan başıma çıktı; pek fena bir cevap vermekten kendimi güç alıkoydum. Ayağa kalkmışım, dudaklarım titriyor. Diyorum ki:

"Ümit ederim ki tanışmamız bu kadarla kalır. Bir daha görüşeceğimizi hiç sanmıyorum. Zaten gidiyorum, ne zaman döneceğim belli olmaz."

Yerlere kadar eğildi, birbirimize el uzatmadık; kapıya doğru yürüyor. Tam ayrılırken:

"Hürmetlerimi arz ederim," diyor. "Size görüşmekten memnun olacağınızı tahmin ettiğim bir misafir yollayacağım. Deminki fikrinize iştirak edemediğimi de söylemek isterim. Bana öyle geliyor ki pek yakında, beklenmedik bir yerde gene karşılaşacağız."

"Tehdit mi bu?"

"Katiyen efendim... Bir ihtimal!"

Bahçe kapısı arkasından örtülünce öfkemden dadıya haykırdım:

“Telefonda ne vardı benim evde olduğumu söyleyecek? Bir daha kim çağırırsa, ‘Çıktı, yok!’ dersin!”

“Ya nereye gittiğinizi sorarlarsa?”

“Cehennemin dibine gitti dersin!”

Merdivenleri nasıl çıktığımı bilemiyorum. Yüksek sesle kendime çıkışıyorum.

“Adam sandın elin çapkınını! Benimle alay ediyor! Emniyet müdürüne, umum müdüre şikâyet edeceğim. Bilmediği yok, bir de bilmezlik oynuyor. Bu mudur polis? Lüks kravatlı, ipek gömlekli, gömleği markalı öyle apiko giyinmiş, iki dirhem bir çekirdek polis müfettişi mi olur? Herif işin alayında… Hoşça bir kadın buldu, gönül eğlendiriyor. Akşama Rıdvan’a anlatacağım; küplere biner; gider muhakkak çatar. Kendi geldiği yetmiyormuş gibi bir de misafir yollayacakmış küstah!”

Az sonra daha akıllıca düşünmeye başladım. Kabahat galiba bendeydi, gayet samimiyetle birlikte çalışmayı teklif etti, aldırmadım. Bildiklerimi sordu, söylemedim. Ayrıca polisi tenkite kalkıştım, meslek haysiyetine dokundum. O da, gayet tabii, en aşağı benim kadar malumatlı olduğunu anlatmak için Notre Dame de Lorette ismini ortaya attı. Haklıydı! Görülüyor ki Rahim’in yakasını kolay kolay bırakmayacaklar. Daha doğrusu, Haydar denilen adam hiç de bırakacağa benzemiyor.

Şöyle de söylendim:

“Hoş, benim peşimden ayrılacağı da şüpheli! Yakında yine karşılaşacağız, dedi. Niçin ve nerede? Sakın!…”

Bir koşu telefona gittim; Rıdvan’ı arkadaşının evinde arıyorum. Hizmetçi, motorla denize çıktıklarını, yemeği

Tarabya'da yiyeceklerini söyledi. Ooh, ne âlâ! Beyimiz keyfinde… Ben burada polislerle uğraşıyorum, kendimle alay ettiriyorum, valizler ortasında mekik dokuyorum. Kan ter içinde çırpınıyorum.

"Peki ama başıma iş açan kendim değil miyim? İyisi bu işten vazgeçmek, büsbütün unutmak, kafamı yoran fikri sabitten kurtulup düşüncesiz, kararsız, sereserpe hoş bir seyahat yapmak!" diye söyleniyorum; irademi zorluyorum, karar alıyorum: Ne Rahim var artık, ne de Rahşan denilen kadın öldürüldü. Haydar isminde birini de ne gördüm, ne de kendisiyle görüştüm. Bitti!…

Bir türkü tutturdum. Yüzüm gülüyor, şen şatır odadan odaya gidip geliyorum; Şerife Dadı'nın hatırını alıyorum, ısrar edip ona da bir eski zaman türküsü söyletiyorum. Bunu hakikaten hoş okur:

Bir bahçeden bir bahçeye salla yemeni!
Allı yemeni, pullu yemeni!

Bahçeden bahçeye öyle sevişirler, birbirlerine işaret verirlermiş, demek! Bahçeyi görüyorum. Bana Kasımpaşa sırtlarında, ortaları iğde, hünnap, incir ağaçlarıyla gölgeli, çarpık ve ahşap kaplamaları yer yer kalkmış, rüzgârdan oynayan, oynadıkça zaman zaman paslı çivi gıcırtıları duyuran iki ev gibi geliyor.

Allı pullu yemeniyi sallayan kız da karşımda: Çakır gözlü, yarı tatar çehreli, bodur vücutlu, helecandan yüreği küt küt atan, yumuşak göğsü kabarıp inen, ancak körpe çağında hoş, evlenince löpür löpür bir kadın olacak standart mahalle tipini.

Delikanlıyı nedense kavaf çırağı tasavvur ediyorum: Devre göre poturlu, cepkenli, kuşaklı ve fes yazma yemenili. Çabuk feyiz bulsun, yüzünü erkekleştirsin diye henüz tüyden ibaret bıyıklarına fındık yağı sürüyor, mahallenin bütün kadınını, kızını fethetmek hülyasında!

"Demin çok öfkeliydiniz, hanımım! Şimdi neşe içindesiniz. O gelen yakışıklı adam mı kızdırdı sizi? Cinayet olduğu gece de gelmişti bu bey!..."

"Boş ver," dedim. "O beye, öfkeme de!"

"Katil yakalanmadı daha, değil mi?"

"Yakalanacaktı... Ben yakalayacaktım... Artık vazgeçtim. Ne halleri varsa görsünler!"

"A, hanımım, size ne oluyordu da kanlı katilleri yakalamaya kalkıştınız? Hükümetin önce polisi, jandarması ne güne duruyor? İyi ettiniz de vazgeçtiniz. Biliyorum, şimdi kadından da polis varmış; bizim Hafız Paşa'nın torunu Makbule için de 'Polistir, süslenir, püslenir, sokaklarda kırım kırım kırıtır, sonra kudurttuğu erkekler kendisine laf atınca yakalar, karakola götürürmüş,' diyorlar. Vebali söyleyenlerin boynuna!"

"Kadından hâkim, avukat yok mu? Polis de olur elbette."

"Tabanca taşırlar mı?"

"Tabanca da taşırlar, kelepçe de!"

"Kadından gümrük kolcusu görmüştüm, ama tabancalı kadın polise rastlamadım daha!"

Bavullar tamam... Bir kapaklarını kapayıp kilitlemesi kaldı. Bize öyle vakitli vakitsiz, çat kapı kadın misafir gelmez; kendimiz de muayyen bir dosttan başkasının evine gitmeyiz. Tam öğle saati kapı zilinin çalınması garip! Sütçü, sucu,

bakkal vesaire gibi esnaf bu saatte uğramaz; esasen misafirliğe gelecek ahbaplarım da önce telefon ederler. Herkes bizi yazlıkta biliyor, o da başka.

Tül perdeyi aralamadan baktım; bahçeye giren –zira evin küçücük bir bahçesi, üç çam ağacı ve ağaçların altında hasır takımlar dizilmiş gölgeliği vardır– bir kadın… Gözüm ısırıyor; yüzünden ziyade, kıvrak değil de kıvır kıvır yürüyüşünden tanıdım. Gelen Dürdane'dir.

"Demek Haydar Bey'in yollayacağını söylediği misafir oymuş; serbest bırakmışlar, yahut da gizlice takip ediyorlar. Ne konuşacak benimle, ne sebeple geldi ve gelmeye nasıl razı oldu?"

Çevirmesinden korkup dadıya içeri almasını, evde olduğumu söylemesini, üst kattan seslenerek bildirdim. Bunu, düşünmeden yapmıştım. Zira bu münasebetsiz yaratıkla görüşmeme artık lüzum kalmıyordu. Hani o olay ile artık meşgul olmamaya karar vermiştim! Şimdi anlıyorum ki karar vermiş görünerek kendimi aldatmışım. İnsan ara sıra kendisini de aldatmak lüzumunu duyar; o kadar yalancıdır ve yalan da o derece faydalıdır. Demin vazgeçer gibi bir hal alıp nefsime karşı yalancılık etmeseydim, sinirliliğim sürüp gidecekti.

Bu yalanlar, kendini bile bile aldatışlar, tabiatın bize sağladığı bir nevi tedavi usulüdür. Şerife Dadı, görgülü olduğundan güya kimin geldiğinden haberim yokmuş, hanımına haber veriyormuş gibi yaparak bir müddet sonra yanıma geldi. Usulcacık dedi ki:

"Aklında bir şeycikler yok karının! Yüzü azıcık süzülmüş, o kadar…"

"Niçin gelmiş, söyledi mi?"

"Söyledi. O gece siz kendisine karşı insaniyet göstermişsiniz de ona teşekkür için uğramış. Artık köşke gitmeyeceğini de anlattı."

"Cinayeti neden üstüne almış? Bahsetmedi mi?"

"Etti. O hali birdenbire görünce düşüp bayılmış, ayılınca ne yaptığını, neler söylediğini bilmiyormuş; ilaçlar vermişler, iğneler yapmışlar, ancak üç gün sonra kendine gelmiş, gelince de işi anlamış. 'Ben söylediklerimi bilmiyorum,' demiş, bırakmışlar."

"Haydi in sen aşağıya, geliyorum."

"Yemek hazır. Saat biri geçiyor, hanımcığım, bu vakitte misafirlik olur mu?"

"Karnı açsa sor, yemek yedir, beraber oturup yiyiniz. Ben sonra inerim; burada yedikten sonra. Kadına, 'Valizleri hazırlamakla meşgul,' filan de, idare et!"

Dadı çıktı, ayak seslerinden ve konuşmalardan anladım ki mutfak tarafına geçiyorlar.

Bahçıvanın karısı da çağrıldı. Anlaşılan Haydar Bey, onu ayrıca karnını doyursun diye yollamış buraya!

Acaba bir şeyler öğrenebilecek miyim?

Odama çağırdığım zaman, kendisini gördüğümden memnun bir tavır aldım, oturması için bir sandalye gösterdim. İlk defa alıcı gözüyle bakıyorum. Yüzünden ruhunu okumaya çalışıyorum. Çatık kaşları bu yüze bir özellik veriyor; gözlerinin esasta koyu olan rengini daha siyah ve derin gösteriyor. Alnı dar ve burnu yayvanca... Sanki hizmetçiliğinin damgası, alamet-i farikası[1] bunlar! Eğer alın geniş ve

1 alamet-i farika: ayırıcı nitelik

burun azıcık daha biçimli olsa çehresi kibar bir hal alacak. Vücudundaki kusur her tarafının fazla yuvarlak, belirgin hatlarından ibaret fıstık gibi kız, ama antepfıstığı nevinden ince, uzun endamlısı değil; Amerikan dediğimiz yerfıstığının kavrulmuş olanından çıkan yanık renkli, sertliği sahte bir tombul!...

Ne tuhaftır, bana bazı hizmetçi tipleri şunu düşündürür: Zengin bir adamın karısı olsalar bu hal kendilerine yakışır mıydı? Nitekim bir kısım hanımlar da hizmetçi rolünde tasavvur ederim; daha çekici olacaklarına kanaat getiririm.

Dürdane'ye şimdiki durumu, yarı hanım, yarı hizmetçi hali çok yakışıyor. Rahim Bey'in böyle sevimli, ufak tefek, fakat etli canlı, kendine göre işveli bir kadını sadece ev işlerine bırakması mümkün değildir. Muhakkak metresidir de...

"Geçmiş olsun," dedim. "Hamdolsun çabuk atlattınız. Manzara dayanılır şey değildi; bizi de sarstı. Köyden inmeye mecbur kaldık... Oturamadık."

"Zaten ben de bir daha oralara gidecek değilim, hanımefendiciğim. Gidersem aklımı bu sefer büsbütün oynatırım. Üç gün ne söylediğimi bilememiştim. 'Rahşan Hanımı ben vurdum!' bile demişim! Öyle şey yapabilir miyim ben?"

"Biz inanmamıştık ki... Fakat kimin yaptığı da anlaşılamadı hâlâ."

Dürdane susuyor; hem de gözlerini gizlemek için yere bakarak... Bir bildiği var, kendisine saklıyor, konuşmaya devam etmek lazım:

"Peki, artık Rahim Bey'i bırakacak mısınız? Köye gitmeyeceğim dediniz de..."

"Hayır, beyefendi de buradaki apartmanına dönecek.

Şimdi adada, ahbabı mühendis Fazıl Beylerde kalıyor. Zavallı beyefendi! Bazı kimseler suçu onun üstüne atmak istiyorlarmış."

"Kim söyledi bunu? Biz öyle bir şey işitmedik. Hem duvar bir komşuyuz, evinizde şimdiye kadar en ufak bir gürültü, kavga, geçimsizlik gibi şeyler olmadı. O gece ise olaydan az evvel Rahim Bey'i denizde görmüştük, beraberlerdi, araları pek iyiydi. Şahitliğimizi de yaptık."

"Allah sizden razı olsun, hanımefendi. Herkes sizin gibi olsa!..."

"Peki ama kim vurdu kadıncağızı?"

"Bilsem saklar mıyım? Gazeteler Rahşan Hanım için birçok şey yazmışlar; kendisini tanıyalı iki ay oldu; beni hiç incitmedi. Köşkte tam bir misafir gibi oturuyordu; etliye, sütlüye karışmıyordu. Ev bulunca çıkıp gidecekti."

"Birinden, bir şeyden korkuyor gibi hali yok muydu?"

"Yoktu; yalnız Avrupa'dan parasız döndüğüne, evsiz kaldığına, biraz da borçlu olduğuna üzülüyordu. Elindeki parayı kumarda kaybettiğini bana kendisi anlattı. Alçakgönüllüydü doğrusu... Bütün gün konuşurduk, acırdım zavallıya. Bir söz daha yayılmış, güya Rahim Bey'le evlenecekmiş. Bu da yalan!"

"Belki senden gizlemişlerdir, kızım. Zamanını bekliyorlardı."

"Olmaz! Beyefendi evlenmez!"

"Neden? Daha yaşı müsait, serveti de var."

"Hepsi var ama evlenmemeye yemin etmiş. Vaktiyle başından birkaç olay geçmiş de..."

"Evlenip ayrılmış mı?"

"Hayır, iki nişanlısını da tam evleneceği sırada kaybetmiş de ondan!"

Metres hizmetçinin şu son sözü, şiddetle dikkatimi çekti. Fakat zeki kadının farkına varmasından çekinerek üstüne düşmeyi, hemen suallere kalkışmayı muvafık bulmadım. İki olay? Birincisi yakın bir ihtimalle malum Paris hadisesi olacak. Ya ikincisi? Demek birincisine benzeyen bir olay daha var. Nerede oldu bu? Kurbanı kimdir? Soramıyorum. Ürkerse ağzından bir şey alamam."

"Rahim Bey'in yanında kaç yıldır bulunuyorsunuz?"

"Dört yılı geçti. İzmir'den geldiği yıl işine girmiştim."

Gene sustuk. Ben İzmir'e mim koydum. Dürdane'ye neler sormak lazım, ne çok şey? Bunların arasında Rahim Bey'le olan mahrem münasebeti hakkında tafsilata ihtiyacım var. Lakin sorsam da –ki sormama imkân tasavvur edilemez– cevap alamayacağımı biliyorum. Kadın bunları bana değil, ancak uzun ahbaplıktan sonra Şerife Dadı'ya anlatabilir, şayet bir evde aylarca beraber bulunurlar, içli dışlı olurlarsa...

Hizmetçiler kapı yoldaşlarına açılmaktan, sır vermekten kendilerini alamazlar. Evde kimse bulunmadığı zaman, hele geceleyin odalarında baş başa kalınca, yatak kenarı sohbetinde, bilhassa başlarından geçen âşıkane maceraları anlatmak adetleridir.

"Rahim Bey İzmirli midir?"

"Yoo... Orada çok bulunmuş, işleri için... O civarda bilmediği, kalmadığı yer yoktur. Beyefendi aslen buralı değildir. Babası Bulgarya'dan muhacir gelmiş, vaktiyle... Biz de muhaciriz, Uzunköprü'de yerleşmişiz."

"Evimiz sana daima açıktır, Dürdane Hanım. Her zaman gel, bekleriz. Bir ay sonra seyahatten dönmüş oluruz, ara bizi."

Kadın kalktı, teşekkür ediyor, muhakkak geleceğini söylüyor. Gidince bu ziyaretin bir muhasebesini yaptım. Kârlıydım; zira Rahim'in başından ikinci bir olay geçtiğini öğrenmiş bulunuyorum.

"Tahminim doğru çıktı," diye memnun odada dolaşıyorum. "Rahim katildir, hem de üç kadının katili bir canavar! Benim bildiğim birinci ve üçüncü cinayetleri arasında ikincisini İzmir ve havalisinde işledi. Bunu da meydana çıkaracağım. Belki adalet karşısında hiçbirini ispat edemeyeceğim, tezimi kimse kabule yanaşmayacak. Fakat kendim emin olacağım, haklı çıktığıma kendimi inandıracağım ya! Yeter."

Birden Haydar Bey aklıma geldi:

"Hayır," diyorum. "Bir tek kişi var ki benim fikrimde! O yardımcım olacak, suçlunun üç cinayetten sonra bir dördüncüsünü işlemek üzere elini, kolunu sallayıp sere serbest gezmesine müsaade etmeyecek."

Kocamı düşündüm, muhabbetle söyleniyorum:

"Heykeltıraş Rıdvan, dedektiflikte hepimizi geçerse hiç şaşmam. Rahim! Bana bak. Bu üç pençeden yakanı kurtaramayacaksın!"

Aşk, birini kendi nefsinden fazla ve daima kendine üstün tutarak sevmekse, ben kocamı öyle seviyorum. Olmayan çocuğumun muhabbetini de ona vererek, zaman zaman susamış, acıkmış gibi anarak, başımı göğsüne bastırınca yüreğimin hazdan erir gibi oluşundaki temiz zevki tadarak! Şunu düşündüm:

“Haydar Bey’i aklımdan geçirince gönlümde, kendiliğinden derhal bir tepki hâsıl oluyor, Rıdvan’ı düşünüyor, üzülüyorum.”

Aşağıda, kapı önü konuşmalarının devam edişine göre Dürdane henüz burada; bahçeden geçişini seyretmek için pencere önündeyim. İşte gidiyor. Sokakta en durgun erkeği bile kendisine baktırıp kabalıklar düşündürecek, kısa fakat sert arzular verecek dolgun, kıvrak ve kıvır kıvır bir vücudu ve ümitleri artıracak bir laubaliliği var. Hani müşterisiz, hatta şoförlerin arabayı ağırlaştırarak göz kaş işaretleriyle Hürriyet tepesine doğru bir gezinti teklifi yapmadıklarına sonradan pişman olacakları, “Belki gelirdi?” diye hayıflanacakları kadın tipi!...

Rahim böylesinden, herkesin malı olandan ve alacak tesiri verenden mi haz ediyor? Rahşan da bir nevi “Kalitesi azıcık yüksek, Dürdane idi. Yolanda denilen sözüm ona öğrencinin geçimini ona gelen erkeklerden temin etmeye alışmış bir sokak kızı olması mümkündür. Ya Ege bölgesindeki? Hiç şüphesiz aynı cinstendir. Tahkik etmek için o tarafa gidince meydana çıkar. Acaba bu ikinci cinayeti de intihar mı sanıldı, yahut bir kaza mı? Kanaatimce Yolanda kendini isteyerek öldürmemiştir; Rahim terasa, balkon veya pencereden kızcağızı aşağıya itiverdi. Hem de çalıştıkları odadan bir aralık çıktığı arkadaşı Fred’e çaktırmadan; ikinci defa da gene tedbirli, usta davrandı, şüpheyi üzerine çekmedi. Ama bu sefer, Rahşan işinde neden acemice davrandı?

“Tabanca kullanmayacaktı,” diyorum. “Denize birlikte açıldıkları zaman kadını suyun altına çeker, üstüne çıkmasına mani olur, pekâlâ boğabilirdi. Sonra da bir şeyler uydurur, meseleyi kramp ve kaza şekline sokabilirdi.”

ÜÇÜNCÜ KISIM

Müfettiş Haydar'ın Notlarından

I

Vapura, hem de vaktinden önce giren ilk yolcu benim.

Yolcu sözünden anlaşılıyor, heykeltıraş ile karısı fahri dedektif Rayiha Hanım'ı götürecek olan vapura girişim, bir emniyet memuru olarak vazife gereği kontrol için değildir. Girip çıkmayacağım; birlikte yolculuk edeceğiz.

Rıdvan'ın karakteri hakkında malumatımı bir kelime ile hülasa mümkündür, o bir *ergolob* yani çalışmaktan korkan bir adamdır. Dört satırlık mektup yazmak bile kendisini ürkütür, böyle bir şey yapmaya mecbur olması ihtimalini aklına getirdiği zaman rahatsızlık duyar, cemiyet hayatının bu gibi külfetlerden dolayı çekilmez bir işkence haline sokulduğunu söyler, sızlanır.

Ergoloblar ancak bir tek sebeple çalışmaya boyun eğerler: Şiddetli bir para ihtiyacına düşerlerse. Halbuki heykeltıraş bilhassa karısının serveti itibarıyla refahtadır; eskiden de zaruret çekmemiş, babasından kalanı keyfince yemiştir. Etrafına yüksekten bakmasını ve hemen herkesi antipa-

tik bulmasını çalışmadan elde edilmiş olan bu paralılığın icaplarından saymak lazım gelir. Rıdvan görünüş itibarıyla öyledir, aslında iyi ahlaklı bir insandır, çoğu ergolob gibi de birdenbire değişerek bir işe dört elle sarılması da mümkündür.

Evet, ben de bu çiftin bindiği vapurdayım. Bende onlarla beraber Paris'e gideceğim.

Vazife ile mi? Hayır, senelik iznimi kullanıyorum. Fakat Emniyet, vaktimi boşa geçirmeyeceğimi, bazı faydalı işler göreceğimi bilir; her iznimden elim dolu dönerim, zira günün önemli olaylarını göz önünde tutarak seyahatlerimde daima lüzumlu bir hedef seçmek âdetimdir.

Bu defa yine resmi bir hedef mevcut... Ama başkası, büsbütün başka bir tatlılıkta bir tanesi daha var: Rayiha Hanım'la aynı vapurda bulunmak! Rayiha'yı ilk defa, malum cinayet gecesi müteahhit Rahim Bey'in bahçesinde, güzel Rahşan'ın cesedi yanında mı görmüştüm? Kendisi öyle sanıyor. Halbuki onu dördüncü defa görüyorum, daha evvel muhtelif yerlerde üç kere karşıma çıkmıştı; üçünde de daima artan tesiri altında kalmıştım.

Dördüncüsünde artık karşılaşmalarımıza ara veremeyecek kadar ilgimin arttığını anladım ve ara vermemenin çarelerini aradım. Bereket elime beklenmedik bir fırsat da geçmişti: Rayiha tahkikine memur olduğum bir cinayetle yakından ilgiliydi; polis hafiyesi rolü oynamaya can atıyordu.

Sevimli kafasının içinde ilk defa beliren bir sabit fikirle katili bulmuştu. Rahşan'ı öldüren Rahim'di; hem de Rahim yalnız bu kadıncağızı değil, daha önce iki kızın da ölümlerinden sorumluydu; kısacası müteahhit bir canavardı!

İki, üç yıl önceki rastlantılar Rayiha'yı karşıma –biri Güzel Sanatlar balosunda, öbürü resim ve heykel müzesinde, üçüncüsü de Caddebostan Gazinosu'ndaydı bunlar– hep giyimli kuşamlı, makyajlı ve itinalı halinde çıkarmıştı. Cinayet gecesi önden aşağıya kadar düğmeli, kadınların mayo üstüne geçirdikleri allı güllü basmadan entarisi, makyaj yerine heyecanın bir soldurup bir renkleştirdiği yüzü, sadeliği ve tabiiliğiyle bana büsbütün hoş görünmesine şaşmıştım.

Hele aynı gece evlerine gittiğim sırada kocasıyla konuşurken yanımıza geldiği zaman, silah bahislerinde kasten esrarlı tavırlar almama karşı yepyeni heyecanlar geçirmesi, bunları gizlemeye çalışması, bir şeyleri idare etmeye kalkışması, çocuklukları ile hoşluğu son raddesini bulmuştu; zevkten eriyordum, renk vermiyordum ama aksine sert davranıyordum.

Erkek, kadının elbisesini unutur, yahut esastan buna dikkat etmez, derler. Aşağı yukarı doğrudur ama bir gün sevmeniz mukadder olan kadının kıyafeti daha ortada bir şey yokken bile farkına varmadan zihninizin filmine kendiliğinden girer, artık dosyanızda yer almıştır. Aynı gün veya gece, gördüğünüz öbür kadınların ne giydiklerini çoktan unutmuşsunuzdur.

Ben Rayiha'nın –birinci rastlayışımızdı bu– Güzel Sanatlar balosundaki elbisesini unutamadım. Halbuki unutulacak basitlikte sadece siyah dantelden, göğsü ve sırtı bile siyah tülle örtülü bir yarım tuvaletti. Esasen o yıl savaş dolayısıyla kıyafet balosu yapılmamıştı; baloya erkeklerden koyu renk veston ile kadınlardan dekoltesiz gelenler az değildi; nitekim Rıdvan da smokin bile giymemişti.

Gözümün önünde dört masayı birleştirmişler, etrafına kadın, erkek bir düzine insan dizilmiş, laubali bir meclis... Boyuna şarap içiliyor ve her kafadan bir ses çıkıyor. Yani artistçe eğleniliyor. Kimler yok aralarında? Mimarlar, ressamlar, şairler ve yazarlar, iki yabancı, bir avukat ve bir doktor. Hepsini tanıyorum; zira hepsi de tanınmış... İçlerinde birkaçı milli emniyetin, birkaçı da alelade emniyetin o sırada peşini bırakmadığı şahıslar.

Beş kadından biri İstanbul'un çok güzel ve bizim servisin çok münasebetsiz bulduğu yaratıklardan. Geri kalan ikisi sevimli, biri çirkinliğine uymayan şuhlukta, dayanılmaz! Beşincisi: Rayiha! Derhal dikkatimi çekti; ilgili memur arkadaştan sordum:

"Heykeltıraş Rıdvan Zizo'nun karısıdır," dedi. "Tülbentçi Han ile Kamerhatun Apartmanı'nın da sahibesi. O da zirzoptur ama kendisine söz getirmemiştir. Kocasına âşıktır."

"Ya kocası?"

"Belki kaçamak yapıyordur; fakat eski hovardalardan olmasına rağmen karısına tutkundur. Hani Rahşan yok mu? Onun ilk göz ağrısı Rıdvan idi, kendisini ilk giydirip kuşatarak sahneye ve filme sokan, meşhur eden yine Rıdvan'dır. Dediğim yedi yıllık olay. Ha, unuttum: Rayiha Hanım ressamdır, güya... Fırçadan fazla tüfek kullanır, avcıdır, atıcıdır."

"Delinin biri, desene!"

"Bir tahtası eksik olabilir ama tatlı kadındır."

"Orası öyle... Masadakilerin en hoşu!"

"Belki de balodakilerin!"

"Amma da yaptın ha! Şu sarı dekolteliye bak hele...

Ceylan!... Ya önümüzde duran beyazlı? Endam buna derler, fevkalade!"

"Sarılısını iki defa randevuevinde tespit etmişler, sabıkasız ama eli kulağında... Gece evinden alıp müşteriye götüren şoförü takip ediyoruz."

"Baloyu hep böyleleri mi dolduruyor?"

"Yoo! Ekseriyet bizce şaibesiz. Fakat neyleyelim ki siz hep mimlileri gösterdiniz bana! Haspalar göze batıyor, zahir..."

Arkadaştan ayrıldım; kalabalık arasında yürürken kendi kendime söyleniyorum:

"İsmi de Latif... Nasıl olmuş da bugüne kadar dikkatimi çekmemiş? Anlaşılan hiç rastlamamışım; rastlasaydım muhakkak hatırımda kalırdı. Meğerse bizim memur arkadaş zevk ehliymiş; kadın bolluğu içinde birinciliği ona verdi. Galiba mesleği icabı hayâsız kadınlardan iğrenmiş de ırz ehli olana karşı hayranlık duyuyor."

Şunu söyleyeyim ki, Rayiha'yı beğenmemde arkadaşın pohpohlayıcı sözleri de epeyce tesirli oldu. Çok defa aşk, bir başkasının methinden veya dikkati çektirecek sözlerinden kuvvet alarak gönülde yerleşir. O gece, balodan ayrılırken Rayiha'ya tam manasıyla âşık olmuş değildim, belki de hâlâ âşıklık iddia edemem. Ancak balo gecesinden sonra ne zaman güzel bir kadınla karşılaşsam aklıma Rayiha'nın gelmesi, onu hatırlayıp içlenmem, içimde bir sızı duymam hayra alamet sayılamazdı; en hafifinden âşıklık istidadı başlamıştı. Bu istidadın çarçabuk gelişmesine, aşk halini almasına zannederim, aşkla bağlandığım mesleğimin durup kendimi dinlemeye vakit bırakmayan girift meşguliyetleri mani oldu.

Maaşımın yirmi mislini kolaylıkla ve sermayeye ilişmeden harcamaya müsait bir gelir sahibi olduğuma göre, beni gönüllü memur saymak daha doğrudur. Dairedeki istisnai durumumun sebebini o noktada aramalı.

İkinci rastlantımızın yeri Resim ve Heykel Müzesi... Amerikalılar meşhur tabloların heykellerini teşhir ediyorlardı; açılış günüydü. Bir müddettir unutmaya yüz tuttuğum Rayiha'yı yine kocasıyla burada görünce mühim bir ipucu yakaladığım zaman duyduğum sevinçle gözlerim parladı, kalbim de fazla çarptı. Lacivert bir tayyör giymişti, başında da mor kurdeleli ufak bir şapka vardı. Etrafında epeyce döndüm, dolaştım. Fakat dikkatini çekemedim; benden başka her şeyle meşgul oldu, hatta çıkarken arkalarındaydım, sarayın önünden otomobiline girişini, gidişini de seyrettim. O beni fark etmedi.

Tayyörlü kıyafeti, hele kurdeleli şapkası haftalarca zihnimden silinmedi. Artık hakkındaki malumatım tamdı; bütün hayatını, durumunu, zevklerini biliyordum. Her âşık veya âşık namzedi gibi bu sevimli kadına nemrut kocasını layık bulmuyordum; nasıl sevdiğine ve ona sadık kaldığına şaşacak bile oluyordum, her âşığa benzememek için kendimi tutuyordum.

Caddebostan gazinosunda rastladığım gece –evvelki yaz sonu– yine kalabalık bir grup arasındaydı; pantolonlu ve bluzluydu, sonradan üşüdü ki sırtına bir erkek ploveri geçirdi. Belki kocasınınki...

Rayiha'yı o kıyafette tayyörlüsünden daha hoş buldum diyebilirim. Yazık ki fazla seyredemedim, bizzat takip ettiğim iki şüpheli adam gazinodan çıktılar, peşleri sıra gitmeye mecbur kaldım.

Bu üç tesadüfte beni fark etmemesine alınmadım değil, şu var ki azıcık memnun da oldum. Zira bulundukları meclis dışında gözleri fırıl fırıl, yabancı ve başka erkek arayan muhteris kadınlardan haz etmem. Hatta belki de Rayiha'ya karşı tutkunluğa yakın ilgimin kökleşmesinde onun bu hali, izzetinefis sahibi oluşu ehemmiyetli rol oynuyordu. Zaten ben de dikkatini çekmeye çalışmamıştım.

Peki, kendisiyle meşgul oluşumda bir maksat, bir ümit var mıydı? Bir şeyler tasarlıyor, bazı hayaller mi kuruyordum? Katiyen! Rastlantılar dışında Rayiha Hanım'ı aramam, karşılaşma vesileleri hazırlamaya kalkışmamam da gösteriyor ki muhabbetim hem plansız, hem platoniktir. Zaten yıllarca sürünmede kalan, bir türlü aşk mahiyetini alamayan derin sempatilere çok rastlanır. Bizim olmasını aklımızdan bile geçirmeden seyrinden, yanında bulunmaktan, havasında yaşamaktan zevk aldığımız daha neler ve bu arada kadınlar yok mudur? O rastlantılardan sonra düşünüyordum:

"Böylesi daha iyi... Benim için de, kendisi için de! Kadıncağız hayatından memnun, huzur içinde ömür sürüyor, belli olmaz, onunla tanışmam belki de rahatını kaçırır. Rayiha aynı sempatiyi bana karşı duyarsa durum değişebilir; işin nereye varacağı kestirilemez."

İşte, cinayet gecesi Rahim Bey'in köşküne geldiğim zaman hislerim ve düşüncelerim bu merkezdeydi. Köşkün sol taraftaki komşusu kimdi? Biliyordum ve Rayiha ile karşılaşmak ihtimali bulunduğunu da aklımdan geçiriyordum. Kumsala inince onu gördüm, olaya bu kadar yakından karışmış bulunmasına sevindim. Ancak her şeyden evvel cinayet beni ilgilendiriyordu. Bu hususta az çok bir fikir edindikten

sonra, Rayiha'nın henüz bilmediğim bir tarafını keşfetmiş oluyordum: Aklı dedektiflikteydi.

Derhal sezdim: Katili bulduğunu sanıyordu ve bir şeyler çeviriyordu. Çevirdiği şu: Rahşan'ı öldüren silah bir zamanlar kendisinindi; çalınmıştı; çalındığını kocasından saklamış, sonra yerine bir başka tabanca almıştı, bütün gayreti katil tabancanın bir ara sahibi olduğunu benden gizlemek!

Halbuki...

Neyse, cinayet faslına sonra geliriz. Ben şimdi vapurdayım; yine beş gün, ara vermeden Rayiha'nın havasında yaşamak fırsatını buldum. Kırk sekiz saati yazık ki çoktan geçti. Asıl hoş olanı vapurdaki karşılaşmamız! Mehtabın, ölümün kumsala bir arada serildikleri geceden beri yaptığım gibi, o yine küçük oyunlarımdan ve sürprizlerimden birine uğradı.

Kendisini vapura girerken takma merdivenden yukarıya çıktığı sırada, görünmeden içeriden seyrettim. Bu gibi seyahatlere alışmışların rahatlığı yüzünde ve hareketlerinde okunuyordu. Ben o yüzde bir şey daha okudum: Seyahatinden gayet sağlam delillerle döneceğine ve Rahim'i adaletin pençesine vereceğine dair kati imanını, sarsılmaz azmini!

Büyük casus değildi, o işe giremezdi ama yaman bir katilin Fransız zabıtasınca bile sezilememiş ustalıklı cinayetini meydana çıkaracak bir polis hafiyesiydi. Belki şunu da düşünüyordu:

"Haydar denilen adam kalp, kof, gemi aslanı bir yaratık. Öyle dedektif mi olur, dönüşte beni küçüksemesinin acısını çıkaracağım. Hünerime hayran kalacak."

Tabiidir ki vapurda karşısına çıkacağımı aklından geçirmiyordu, zira evindeki son konuşmamızda ona, pek yakında

ve beklenmedik bir yerde yine karşılaşacağımızı söylemiştim. Ayrıldığım zamanki halim de sevinçliydi. Tahminime göre kendisine kayıtsız kalmadığımı Dolmabahçe mülakatımda sezmişti, bir seyahat için veda ederken pek neşeli, alaycı görünemeyeceğimi düşünmesi lazımdı.

Kadın ve ayrıca büyük dedektif olması itibarıyla!

Vapur Marmara'ya açıldı; kamaralarına yerleşmiş yolcular, birer ikişer yuvalarından çıkıyorlar, şurada burada birbirleriyle karşılaşıyorlar. Yeni ahbaplıklar kuruluyor; eski ahbaplara ve tanıdıklara hakikatte duyulandan daha yakın, sıcak bir samimiyet gösteriliyor, fakat ben hâlâ kendimi gizliyorum.

Niyetim, akşam yemeği esnasında azıcık gecikerek salona girmek. Gireceğim ve –yine bir oyun olarak– karı kocayı tanımaz görüneceğim.

Eğer buna imkân bulamazsam ikisini uzaktan çok ciddi bir tavırla selamlayacağım; yanlarına uğramayacağım.

Ta ki Rayiha o gün değilse ertesi günü dayanamayıp kendiliğinden bana yanaşsın. Yanaşacaktır, zira takibine gittiği cinayete aklı öylesine bağlıdır ki, bu işi bilen bir sır ortağı bulduktan sonra konuşmadan durması ihtimali yoktur.

Demin bir noktadan bahsetmiştim. Demiştim ki: "Rayiha kendisine kayıtsız kalmadığımı Dolmabahçe mülakatımızda sezmişti." Vardığım hüküm şu oldu: Olay gecesi ve ertesi günü karakolda heyecanından, biraz da tabanca hilekârlığından dolayı bana lüzumu kadar dikkat edememişti. Esasen polis memuru veya amiri hakkında sabitleşmiş bir fikri vardı. Bunlar belirli tiplerdi, adeta seri halinde etrafa yayılmış daima haşin, çok defa mahdut görüşlü, nadiren *sosiabl* insanlar...

Dolmabahçe'de dikkatini ilk önce kıyafetim çekti, hele kravatıma özel bir ilgi ile baktığı, kıymet verdiği gözümden kaçmadı. Daha sonra umumi heyetimi tetkik etti; hatta ben saat kulesine doğru gidip durunca arabasının arka camından merakla baktığını da yakaladım.

Galiba aldanmamıştım: Tesirim pek de aleyhimde sayılmazdı. Muhakkak giyim tarzım hoşuna gitmişti; hafif tertip kendim de! Bu husustaki kanaatim ertesi günü memur Recai vasıtasıyla beni görmek istemesinden, evine çağırmasından ileri geliyor.

"Pek antipatik bulsaydı konuşmaya yanaşmazdı," diye düşünmüştüm. Hem yanaşmazdı, hem de katil aracı olan tabancanın kendi Browning'i olduğunu açıklamazdı; sonuna kadar inkâra devam ederdi. O konuşmamızda kanaat getirdim ki, Rayiha cinayet muammasına –okuduğu kitapların tesiri altında– şöyle bir hal çaresi bulmuş:

"Rahim Bey cinsi sapıklığa müptela bir adamdır. Bir nevi Landru. Bazı başı şehvet buhranına tutuluyor ve o zaman yanındaki kadını öldürmek zorunda kalıyor, öldürürken ve öldürdükten sonra duyduğu zevk için."

Nitekim öğrenciliği esnasında Yolanda ismindeki kızı bir gece apartmanın üst kat terasasından boşluğa itivermişti. Ayrıca taahhüt işleri aldığı Ege bölgesinde de başka bir kızı denizde boğmuştur. Rahşan'ı yine o yüzden öldürmüştür. Dünya cinayet tarihinde bunlar görülmemiş olaylar değildir.

Gazeteler, kitaplar ve mahkeme zabıtları uslu, akıllı, kendi halinde yaşadığı sanılan erkek ve kadın birçok insan tarafından işlenmiş seri cinayetlerin tafsilatıyla doludur.

Acaba Rahim Bey de onlardan biri midir? Kısmet olursa

vapurda Rayiha'yı söyleteceğim. Bir şeyler öğrenmek, tahkikatımı genişletmek için mi? Hayır; sırf hararetli hararetli, tatlı ve sevimli konuşmasını dinlemek zevki için!

Şimdi vapurdaki karşılaşmamıza geliyorum:

Karı koca önce barda birer kokteyl içtiler. Fakat henüz Boğaz'dan ve karasularımızdan çıkmadığımız için bar şenlikli değildir; içkiler yerlidir; oranın keyfi ecnebi markalı şişeler açıldığı zaman sürülecek.

Yemek salonuna girmelerini de uzaktan kolladım. Rayiha, mühim bir işe sarıldığını hissettiren bir ciddilikle masaya oturdu; zihni meşgul, muhakkak, karıştığına sevindiği cinayeti ve bunu nasıl çözeceğini düşünüyor; olabilir ki olaylar arasında aklından beni de geçiriyor. Dürdane'yi ne maksatla yanına gönderdiğime mana vermeye çalışıyor.

Göndermemin sebebi kendisini memnun etmekti. Evden şekerrenk ayrılmıştım, bu cemileyi yapmak suretiyle –zira biliyorum ki onunla konuşmayı çok istiyordu– tekrar sempatisini kazanacaktım.

Salonun kapısında azıcık durdum. Beni tanıyan bir garson koştu; konuşmak lazım geliyordu, dikkati çekmek, Rayiha'yı kapı tarafına baktırmak için...

Aksi gibi gözlerini önünden ayırmıyordu. Yerim karşısına rastlıyor ama aradaki mesafe uzun, yanımdaki masada oturan bir çiftin görgüsüzlüğü beni meşgul ediyor. Erkek pek azametli, o nispette hödük. Tabağa çatalını vurarak garsonu çağırdı ve yemeğin başında siyah şarap ısmarladı. Sonra da münasebetsiz bir şey yaptı: Bu şarabın soğuk olmadığına kızdı, çıkıştı, buz ısmarladı.

Garson cevap vermedi, sadece bana bıyık altından gü-

lümsedi, ben de, *aldırma*, manasına elimle bir işaret verdim. İşte tam o sıradaydı. Rayiha ile göz göze geldik. Önce inanmadı, zaten yumuk olan gözlerini, daha iyi görmek için bütün yumuk gözlüler gibi biraz daha yumdu.

Artık şüphesi kalmamıştı. Masada oturan bendim, ben de aynı vapurda bulunuyordum ve bütün gün meydana çıkmamış, kendisine bu oyunu oynamıştım.

Hayretini gizlemeye tamamıyla muvaffak oldu, hiç görmemezlikten geldi. Doğrusu nefse galebesini beğendim. Daha önemlisi şu: Sonrasını da iyi idare etti; şaşkınlığını örtmek için, birçokları gibi kocasıyla konuşmak, lüzumsuz gülüş, yan tarafa bakış, garsonu çağırış nevinden bir hareket yapmadı; eski durumunu aldı.

Hata etmiş olmaktan korktum. İnatçılığı tutarsa vapur yolculuğum onsuz geçebilirdi. Henüz karakterini iyice tanımıyordum. Bu durumlarda kısa süren bir kadın inadı hoşa gidebilir; fena olanı uzaması, dayatmasıdır.

"Acaba beş on gün dayanabilecek mi? Sanmam!" diye teselli yolu aradım. Komşu masadakiler maden kaptan kaşık kaşık buz parçaları alıp siyah şaraplarına katmakla meşguller. Bu sahneyi şarap içme adap ve erkânında titiz bir Fransız görse, bir kutsiyete tecavüz olayına şahit olmuşçasına isyan ederdi.

Bereket sol tarafımda yemek yiyenler muaşeret usulüne vakıf bir aile... Yaşlıca erkeği, hemen hemen aynı yaştaki karısıyla, biri erkek, öbürü kız yetişkin iki genci, kusursuz buluyordum. Tanımadığım halde, yerime otururken, kendilerini başımla hafifçe selamlamıştım. Beyefendi de mukabele etmişti. Birbirlerine eğilerek fısıl fısıl, "Kimdi bu?

Tanıdın mı?" filan gibi konuşmalar olmadı, böyle yerlerde tanımamakla beraber yanındakilere bir nezaket selamı verileceğini biliyorlardı. Selamımı vesile addedip sohbet kapısı açmaya da yanaşmadılar. Genç kız yirmisinde ve sevimli. Erkek çocukları çok daha güzel, sabık Romanya ve bugünkü Mısır krallarının on altı, on yedi yaşlarındaki ince ve zarif güzelliklerini, kabalaşmadan önceki hallerini hatırlatıyor. Bu adamlar sonradan nasıl da sakilleşmişlerdir!

Rayiha –belli etmeden göz hapsine almıştım– benim vapurda olduğumu eminim kocasına bile söylemedi. Söyleseydi hislerine hâkim olmayı beceremeyen adam muhakkak beceriksiz bir hareketle bunu anlatmaktan kendini alamazdı.

Yemek devam ettiği sürece üç çeyrek, bir daha göz göze gelemedik? Onun gözleri de benimkiler gibi bütün salonu en tabii şekilde dönüp dolaştığı halde...

"Aferin küçükhanımefendiye," diye içimden söyleniyordum. "Gerçekten dedektiflik istidadı var kendisinde!"

Kıymet veriş sevgiyi artırır, sevgi de kıymetsize kıymet katar. O anda gönlüm muhabbetle doluydu, kahve ile beraber ısmarladığım konyağın da heyecanım üzerinde tesiri inkâr edilemezdi.

Masadan kalkıp karısı önde, afurtafursuz kocası arkada, adeta mahcup çıkışlarını seyrettim. Beki de doğurmaması da bir sebepti: Rayiha otuzuna yaklaşmış olmakla beraber arkadan on altısında bir genç kız gibi görünüyor, daha da boy atacak ve dolgunlaşacak hissini veriyordu. Söyleniyordum:

"Yazık... İşi berbat ettim galiba. Yabancı durmakta inat ederse, nihayet bir baş sallayıp geçerse şu güzel mevsimde ve

mükemmel bir Akdeniz seferinde neler kaybedeceğim, ne zevklerden mahrum kalacağım!"

Yolcular arasında tanıdık kadınlar yok değildi. Hem bunlardan bir tanesi servisimizde de çalışmış, sonradan durumunu düzeltmiş eski aşinalarımdan güzelliğiyle, daha ziyade seksapeliyle tanınmış bir kadındı. Büyükada'da ve Beyoğlu'nda oteller işleten bir adama iki yıl metreslik etmiş, şimdi ayrılmış, serbest durumda Avrupa'ya gidiyordu. Ayrıca biliyordum ki öldürülen Rahşan'ın da ahbaplarındandı. İkindiüstü kamaramın loş koridorunda karşılaştığım zaman gözlerinden çakan şimşeklerle yüzüm ışıldamıştı.

Belime dolanamadığı için ellerime sarılmış ve biraz sonra açıkça söylemişti:

"Yalnız mısın? Ben de yalnızım; aklına bir şey gelmesin, kimseyi gözüme kestirmiş değilim; vapurdakilerle hiç, ama hiç mi hiç bir ilgim yok. Hatta tütün kralı Hüsnü'nün oğlu Sungur'la bile!..."

Verdiği ümidi sağlama bağlamayı unutmamış, sormuştu:

"Kamaran bu koridor üzerinde değil mi?"

"Evet... Fakat hoşuma gitmedi; Pire'de boşalacak başka bir yerle değiştireceğim."

"Saçmalama! Benimkini beğenirsin, kâh orada, kâh burada olur gider."

Mürüvvet'in bir fazileti vardır: Metreslik ettiği zaman işi ciddiye alır, nikâhlı ve çoluk çocuklu bir kadın kadar, çoğundan daha fazla erkeğine bağlı kalır, sadakatsizliğe yanaşmaz. Fakat bir defa ipi çözdü mü kendisini bütün kayıtlardan kurtulmuş sayar; haşarılık, azgınlık, hatta hayâsızlık devrine girer... Yeni sahibini buluncaya kadar, en çok iki yıl için!

Önce kendi ismini beğenmediği halde sonradan ortalıkta Ayten'ler, Gülten'ler vesaireler alıp yürüyünce fikrini değiştirdi. Mürüvvet adında özellik ve kişilik buldu, asıl şundan memnundu:

"Hangi Ayten? Hangi Aysel?" diye sormaya lüzum kalmadan herkes çarçabuk anlayıveriyordu!

Rahşan sarışındı, Mürüvvet esmer güzelidir. Belki mayosu ile kumsala boylu boyunca yatmış, ayın on dördü altında ölü hali Rahşan kadar bu manzaraya uymazdı, ama canlı iken öbüründen çok daha sıcakkanlı, kıyasıya cazibelidir. Her geçeni çevirmeye yeter sarı sarı saçları, pembe beyaz ten, mavili yeşilli gözler gibi göz alıcı, göz boyayıcı çiçeksi ve meyvemsi renkleri yoktu Mürüvvet'in... Renksiz de değildi, tabii... Kendisindeki renkler başka yüzde yahut vücutta olsaydı hoşa gideceği de şüpheliydi.

Ancak o renk vücut ve yüz hatlarına o kadar uyuyordu ki, insana esmer olmasaydı sevilecek tarafı bulunmayacağı kanaatini veriyordu. Bazı esmeri çok güzel yapan budur, hatlarla rengin birleşmesidir. Aynı hatlara sahip olan biri sarışın değil, hatta kumral yaratılsa hoşlanılmaz bir kadın gibi görünür bize!

Dışarıda Mürüvvet'i karşımda bulmaktan korkuyordum. Zira demin yemeğini bitirip defile yürüyüşü ile pahalı elbisesini teşhir ederek kapıdan çıkarken bana bakmıştı. Korkumun sebebi Rayiha'dan çekinmem. Öyle bir kadınla vapurda afişe olduktan sonra –Avrupalı terbiyesi gördüğünden– yanımda bulunmaya belki yanaşmazdı.

Bohem görünen kocası, eski bir hariciyecinin oğluydu, görgü kurallarına riayet edeceği tutardı, hırçınlaşırdı.

Kendime bütün dolaşanları kollayacak hem tenha, hem gözcülüğe elverişli bir yer ararken korktuğum başıma geldi. Mürüvvet yolumu kesti, kurtulamayacağımı bildiğim için kendisini nispeten loş bir kenara sürükledim O, bundan ümitlendi. Beni esmerliğine yakıştırdığı Verven esansı galip, sıcak parfümü içine alarak –o kadınlar lavantalarını usta balıkçıların ağ atması gibi maharetle kullanırlar– sordu:

"İş için mi gidiyorsun?"

"Yoo… Dinlenmeye."

"Zavallı Rahşan'ın katili bulunmadı hâlâ… Bununla meşgul değil misin?"

"Değilim, yıllık iznimi alacağım zamana rastladı."

"Bilirim ben seni… Öyle bir meseleyi yüz üstü bırakmazsın. Belki daha mühim bir iş çıktı. Avrupa'ya gidiyorsun, vapurda birini kolluyorsun. Belki de bu yüzden benimle görünmek istemeyeceksin. Anlarım sanatın inceliklerini yavrum. Tam gece yarısından sonra kamarama döneceğim, unutma!"

"O saatte ben yatmış olacağım, yorgunum da…"

"Peki, peki! Şayet uykun kaçarsa, konuşmak ihtiyacı duyarsan…"

"Her ihtimale karşı numaranı söyle…"

Kamarası benimkine yakın, gideceğim yola, bir an evvel yakamı kurtarmak lazımdı. Rayiha'nın nerede olduğunu öğrenmeliydim. İçimde bir önsezi var: Karşılaşırsak yeni görmüş gibi yapacak, konuşacak, deminden beri doluya koymuş olmamış, boşa koymuş olmamış, çok düşünmüş, sonradan görmemişliğe vurup ahbaplığı yürütmeye karar vermiştir.

Ayrılmak üzere geriye dönerken Mürüvvet omzuma dokundu. Usulcacık:

"Yoksa," dedi. "Heykeltıraş Rıdvan'la karısının peşinde misin? İkisi de vapurda."

"Ne münasebet? Onlarla hiçbir ilgim yok. Aklına nereden geldi, bu?"

"Rıdvan, biçare Rahşan'ın ilk dostuydu, malum a... Ayrıca müteahhit Rahim'le yazın komşudurlar. Rayiha da acayip bir kadındır, ata biner, ava çıkar, silah atar; deli deli şeyler yapar."

"Olabilir, yakından mı tanıyorsun onları?"

"Tanıdığım filan yok, Rahşan'ın söylediklerini hatırladım da..."

"Son zamanlarda kendisiyle görüşüyordun, demek?"

"Geçen ay bir kere Rahim'in köşküne çağırmıştı beni... Ama adam orada değildi, Ankara'ya gitmişti, kızcağızla çok uzun konuştuk, yüreğini açtı bana! Neler anlatmadı ki!..."

"Öyleyse yürü benimle... Seninle konuşacaklarım var, mesele ile doğrudan doğruya meşgul değilim ama ne öğrensem kârdır."

Mürüvvet kolumu sıktı; gülümsüyordu.

"Şimdi olmaz, bak, müzik çalıyor, olup bitenleri seyredeceğim. Belki Sungur beni davet eder; boşum, serbestim demiştim ama gönül eğlendirmeyeceğimi de söylememiştim. Senden meclis içinde hayır yok. Şimdilik bon soir!"

Uzaklaşacaktı, bu sefer kolundan yakalayan benim:

"Mürüvvet," dedim. "Oyunlarını bilirim, demin naza çeker gibi bir hal almama karşı punduna getirip hıncını çıkarmak istiyorsun."

"Biraz öyle... Fakat daha çoğu koridordaki davetimi hatırlatmak."

"Muhakkak geleceğim."

"Akıllılık edersin. Tam manasıyla hem ziyaret, hem ticaret olur."

"Bir de ziyafet!"

Memnun ayrıldı. Eminim ki, Rahşan kendisine çok şey anlatmıştır, anlattıkları arasında belki benim de cinayet hakkındaki faraziyemi kuvvetlendirecek ve sevgili Rayiha'nınkini büsbütün çürütecek malumat elde edeceğim.

Işıkları yanmış bir yolcu gemisi, geceleyin açık denizde, hava durgunsa, dünyanın en latif yeridir; kendi başına küçük bir eğlence dünyasıdır; ilk bakışta kimse burada başkasına dertli, üzüntülü tesiri yapmaz. Hele bu saatte, akşam yemeği sonu, az çok içkili kafa ile zevkine doyum olmuyor.

Ayrıca insana kadınlar karadakinden daha cazibeli görünür; bir dam altında ve oldukça sıkışık halde bulunmaktan ve birbirlerine bitişik kamaralardan dolayı onları kendinize çok yakın, adeta mahremiyetinize sokulmuş farz edersiniz. Arada mukadderat birliği vardır, kaza ve kader eşitliği. Bu da yakınlığı artırır.

Söz aramızda, yolculardan bazısı vapur seferlerinde karada yapılanlardan fazla ve tatlı, aynı zamanda kolay bir şeyler, gönül maceraları bekliyor. Nezaketen gönül diyorum. Tramvayların, otobüslerin tıklım tıklım dolu bulunmasından özel bir zevk ve bu zevke düşkünlük duyan kadın ve erkekler olduğu gibi vapur yolculuklarının da bu bakımdan tiryakisi çoktur.

Onların hiçbiri beni rahatsız etmez, rahatsızlık verenler başkalarıdır: Hükümet hesabına, tetkik seyahatine, mal mubayaasına giden rical, umum müdürler ve emsali. Bunlar bir

devlet işletmesine bağlı olan vapurda hususi, istisnai muamele görmek hırsı içindedirler: Dairelerindeymişçesine çalımlı halleri, amirlik taslamakta devam edişleri, ceplerinden para harcayarak gidenlere bazen acır, bazen kızar gibi bakışları, unvanlarını bir türlü unutamayışları sinirime dokunur.

Vapurda onlardan da vardı; uzaktan seyrederken:

"Ah," diyordum. "Azıcık yumuşasalar, çevreye uysalar, hepimize benzeseler de seyahatin keyfini layıkıyla sürebilseler! Şu diplomatik pasaport yok mu, insanları Nazi elebaşlarına çeviriyor."

Rayiha nerede? Her yere girip çıktım, arıyorum, rastlayamıyorum. "Şimdiden gidip yatmış olamaz," derken birdenbire kocasıyla burun buruna geldik; selamladım, selamımı aldı ama yürümesine devam etti. Tanımadı galiba... Ben de yürüdüm. Epeyce uzaklaşmıştım ki yanı başımda sesini işittim. Diyor ki:

"Affedersiniz beyefendi, birden tanıyamadım. Demek siz de gidiyorsunuz."

"Evet... Her yıl bu mevsimde bir dinlenme seyahati yaparım."

"Fransa'ya mı niyet?"

"Belki İtalya'da kalacağım; henüz karar vermedim."

"Biraz sıcak olmaz mı, bu mevsimde?"

"Hanımefendi sizinle beraber, değil mi?"

"Beraberiz ama haz etmedi çevreden... Kamarasına çekildi. Bir şey içelim mi?"

"Yürüsek daha iyi olmaz mı?"

"Birer viski atar, sonra yürürüz."

Burada iki ecnebiden başka kimse yoktu. Rıdvan konuşmaya başladı:

"Dün bize gelmişsiniz, sonra Dürdane'yi de yollamışsınız. Hâlâ bir sonuç alınamadığı anlaşılıyor. Şimdi siz de seyahate çıkıyorsunuz, galiba meselenin kapanması isteniyor!"

"Öyle bir şey olmaz, bizde... Tahkikat devam ediyor. Hiç beklenmedik zamanda katilin yakalandığını öğrenebiliriz; muhakkak bulacaklar."

"Şimdiye kadar bulunmamasının sebebi?"

"Gayet basit. Katil, aklımıza gelenlerden hiçbiri değil. Kadınla ilgisi olmayan büsbütün yabancı bir adamın, belki bir delinin veya çocuğun derhal karar vererek yaptığı bir iş. Katil her kimse, olaydan evvel oralardaydı, ya ağacın üstünde ya duvar kenarındaki kayaların ardında."

"Rahim Bey sigara getirmek üzere köşke gidince demek tabancasını çekti, biçareyi vurdu ve müteahhit dönmeden kaçıp gitti."

"Mümkün... Ancak bir noktada benim görüşüm başka."

"Hangi nokta o?"

Rıdvan cevap vermekten çekindiğimi görünce kadehini boşalttı:

"Vallahi," dedi. "Söz gelişi sordum. Rayiha gibi meselenin üzerine düşenlerden değilim. Bahsi kapıyorum."

"Yok, durup düşünmemin sebebini yanlış tefsir ettiniz. Görüşüm henüz kanaat derecesini bulmadı da ondan sustum. Mamafih söyleyeyim: Rahşan'ı öldüren Browning, sizin hanımefendinin de şüphelendiği gibi Rahim Bey'indir; daha doğrusu eskiden sizindi; Durmuş Efendi sizden aşırdı, onun odasından çalan da bahçıvan Veysi'dir; fakat Veysi de bunu çaldırdı."

"Son hırsız kim?"

"Sonuncusu değil bu hırsız! Silahın bir sahip daha değiştirdiğini sanıyorum. Fakat öldürmek için kullanan o mu? Şüpheli."

"Ne karışık iş bu!"

"Yoo... Saydığım hırsızlar bizce malum... Malum olmayan silahı katil maksadıyla kullanan şahıs."

"Rahim Bey'den siz de benim gibi hiç şüphelenmediniz, tabii."

"Hanımefendi kadar değil!"

Bu konuşmamızdan asıl anladığım şu: Rayiha beni gördüğü halde vapurda bulunduğumu kocasına söylememiş. Nitekim Rıdvan bir ara dedi ki:

"Rayiha yarın size rastlayınca şaşıracak; memnun da olacaktır."

"Cinayet hakkında rahat rahat, uzun uzun konuşmak fırsatını bulduğu için ben de memnun olacağını tahmin ederim."

Yine konuşmamız arasında Rıdvan'ı, kendisine sezdirmeden iyice gözden geçiriyorum. Hoşlandığımız bir kadının sevdiği erkek, daima ilgimizi çeker: "Nesinden haz ediyor?" diye dikkatle muayeneye tabii tutarız ve ekseriya beğenilecek tarafı olmadığı kanaatine varırız.

Fakat ben Rayiha'ya hak verdim; Rıdvan sanatkâr ruhunun da katılmasıyla da garnitürlenmiş bir erkek güzeli. Esmer yüzünde biri simsiyah, öbürü bembeyaz, aynı parlaklıkta gözleriyle dişlerini zevkle seyrettim. Gözler bir hülya âlemi açarken dişler fiziki bir kuvvet timsali olarak kadına istediği ürpertileri verebilir; yani hem okşayıcı, hem ısırıcı güzellikte!

Bir aşağı, bir yukarı, güvertede dinç adımlarla yürüyoruz. Hiç de bir planlı maksatla hareket etmediğim halde kocayı beğenilir bulmamdan dolayı üzüntülüyüm.

İçimde, hâkim olamadığım bir meçhul, boyuna mırıldanıyor, susturamıyorum.

"Rayiha, kocasından başka hiçbir erkeğe yüz vermez. Boşuna uğraşma!"

Galiba şuurum yanılıyor. Doğrusunu söyleyen ve bilen şuuraltım!

II

Kamarama döndüğüm zaman zihnim karmakarışıktı. Şunu söyleyeyim ki, bu dönüş ikincisidir ve saat sabahın üçüdür. Mürüvvet'in yanından gelmekteyim. Zihnimi karıştıran da kendisinden Rahşan hakkında öğrendiklerim!... Homurdanırcasına söyleniyorum:

"Rayiha mı haklı acaba? Rahim tahmin ettiği gibi cinsi bir sapık ve o sebepten üç kadının katili mi?"

Yorgun ve içkiliyim de... Belki öğrendiklerimi büyütüyorum, bunlara olduklarından fazla mana ve ehemmiyet veriyorum. Ancak uyuyup güneş ışığına kavuştuktan sonra sağlam bir muhakeme yürütebilirim.

Mürüvvet, o gece de söylediğim gibi, siyasi şubede bir süre çalışmıştı. İşin acemisi değildir. Konuşma sırasında dikkate layık noktaları kaçırmaz. O anlattıkça ben sualler soruyordum.

"Gecikmiştim," diye başladı. "Kadıköy'den bir taksiye

atladığım halde köşke vardığım zaman saat bir buçuğu bulmuştu. Hemen yemeğe oturduk."

"Evdeki Dürdane sende ne tesir yaptı?"

"Gayet iyi hizmet görüyordu; laubali tavırlar almıyordu, aralarında geçimsizlik olmadığını anladı. Esasen Raşo'da kadından ayrıca şikâyette bulunmadı; ancak 'Beni avutuyor, kapı yoldaşlığı ediyoruz,' dedi; bu sözle köşkteki durumlarının eşit gibi olduğunu ima etti, yani Rahim bakımından. Galiba müteahhit, Dürdane'ye de iltifattan geri kalmıyordu. Raşo göz yummak mecburiyetindeydi."

"Neden?"

"Uzun hikâye bu... Kısacası şu: Yolda zengin dostuyla kavga etmiş, başını alıp Venedik'e gitmiş, oradaki Lido kumarhanesinde nesi var, nesi yok kaybetmiş. Ayrıca paralı sandığı bir serseriye tutulmuş, herif buna kokain ve esrar kaçakçılığı bile yaptırmış ama ele geçeni başka kadınlara harcıyormuş. Çekmediği kalmamış zavallının! Nihayet dostunu bir gece kendi arkadaşları öldürmüşler. Milano'ya kapağı atmış ve işte orada meşhur kiliseyi gezerken Rahim Bey'e rastlamış; iki Türk birbirlerini ecnebi sanmışlar önce... Hatta Raşo kendini kurtaracak bir erkek aradığından müteahhide göz koymuş."

"Tabii sonra klasik usullerden biriyle konuşma zemini hazırlamış."

"Evet... Önden giderken usulcacık el çantasının kapağını açmış ve güya farkında olmadan yere pasaportunu düşürmüş. Yürümesine devam etmiş. Böylece, hüviyetine kadar tanıtarak ahbap olmuşlar."

"Ve beraberce İtalya'yı gezmişler."

"Floransa ve Roma'da, bir hafta kadar Kapri Adası'nda kalmışlar, fena vakit geçirmemişler."

"Anlaşılan Rahşan yeni dostuna pek ısınamamış."

"Eh, bir başkası olsaymış tercih edecekmiş, ama ne yapsın, katlanmış. Hele İstanbul'a dönüşte bir süre yanında kalacağını öğrendikten sonra! Kızcağızın kendini toplamaya ihtiyacı varmış, eroin kaçakçısından çok çekmiş, maneviyatı ezilmiş bitmiş. Burada kendini çarçabuk toparlayabilirmiş ama yan taraftaki köşkte heykeltıraşın oturması yüzünden rahatı kaçmış."

"Eski dostunu hâlâ unutamadığından mı?"

"Biraz o da var, ama Rıdvan'ın karısı sinirlerine dokunmuş, Raşo'yu adeta göz hapsine almış, duvar arkasından daima gözetlermiş."

"Kocasını kıskandığından dolayı, zahir."

"Raşo öyle demedi, Rahim Bey'de gözü olduğu fikrindeydi."

İtiraz edecektim, kendimi tuttum, soruyorum:

"Peki, Rahşan müteahhitte bazı anormal haller sezmiş mi?"

"Ben de oraya gelecektim. 'Çok nazik ve terbiyeli adam ama,' dedi. 'Ara sıra ürküttüğüm oluyor.' 'Ne gibi?' diye sordum. Anlattığına göre geceleri fazla heyecana kapılıyor, gündüz gibi durgun, ölçülü hallerine uymayan haşin bir adam oluyormuş... Baş başa kaldıkları zaman..."

"Yani bu yabaniliği sadece geceleri mi gösteriyormuş? Bak, ne dedin. Gündüzkü hallerine uymayan bir haşinlik demedin mi?"

"O da bana böyle söylemişti. Hatta bir gece Kapri

Adası'nda denize girmişler, açılmışlar; herif birdenbire Raşo'ya sarılmış, başını suyun içine sokmuş, çıkmasına mani olmuş. Az daha boğacakmış kadını. Bilirim, Rahşan iyi yüzer, çeviktir de... Kendisini kurtarmış, kıyıya ayak basmış. İzbe bir yermiş orası... Mayosuyla, giyinmeden kaçmış. Bereket yolu kolay bulmuş da pansiyona girmiş, odasının kapısını kilitlemiş. Rahim'i içeriye almamış o gece."

"Ertesi sabah ne olmuş?"

"Barışmışlar. Rahim şaka için yaptığını, belki içki tesiriyle bu şakayı fazla ileri götürdüğünü söylemiş. Dört gece pansiyondan dışarı çıkmamış, ağzına alkol koymamış, ayrı odada yatmış. Eskisinden bir kat daha halim, selim, pişman ve müteessir halde süt dökmüş kediye dönmüş. Raşo acımış adama."

"Bir daha tekrarlamamış mı?"

"Aylardan sonra İstanbul'da bir gece, Burgaz Adası'nda kalmışlar, epeyce yürümüşler, adanın arka tarafında Rahim kolundan çekerek kızcağızı bir kayalığa çıkarmış; sarp, dik bir kayaymış bu..."

"Ey, ne olmuş? Ayağına bir çelme mi atmış, yani?"

"Onun gibi bir şey, kendisinin başı dönmüş, az daha düşecekmiş, Raşo'ya tutunmuş... Ama o kadar sert tutunmuş ki eğer bir çalıyı yakalamasa kadın aşağıya yuvarlanıyormuş, dizleri taşlara çarpmış, yaralanmış, elleri de kanamış."

"Bu bir kaza... Öbürü de sarhoş şakası!"

"Ben de öyle dedim, fakat Rahşan iki olayda da bir şeye dikkat etmiş, Rahim'in gözlerindeki değişikliğe."

"Geceleyin nasıl görmüş bu değişiklikleri? Evham!"

"Söylemedim miydi? Mehtap gündüz gibi aydınlatıyor-

muş etrafı. Raşo mehtaba bayılır, sabahlara kadar ay ışığında gezmekten hoşlanır. Hoşlanır diyorum... Doğrusu *hoşlanırdı* demekti. Yazık ettiler kıza! Tam şansı yüz gösterirken öldü."

"Bir şey mi oluyordu?"

"Oluyormuş ya... Rahim'in köşke çağırıp tanıştırdığı bir Amerikalı mühendis ile telefonda görüşüp anlaşmış, bir defa randevusuna da gitmiş, beraber yaşamayı kararlaştırmışlar."

"Rahim'in işten haberi var mıymış?"

"Evet... Zaten Raşo'ya daha ziyade bir misafir muamelesi ediyormuş. Aralarında sözleşme filan yokmuş ki... Gelip geçici bir şey..."

"Başka?"

"Başkası yok, hepsi bu! Fikrimi sorarsan..."

"Sorarım tabii. Sen akıllı kadınsın."

"Fikrim şu: Rahşan, o iki adada geçen olayları izam etti. Kaçakçı dostu ile aralarında geçen maceralardan dolayı asabı çok bozuktu. İstanbul'da da düzelememişti. Esasen ben Rayiha'nın onu göz hapsine aldığı sözüne de inanamadım. Bu da kendi icadı! Kısaca kadıncağız bir buhran geçiriyordu, olup bitenlere büsbütün başka, fena manalar veriyordu."

"İyi muhakeme yürüttün... Ama nihayet vurdular, öldürdüler onu! Feci bir hakikat var ortada."

"İntihar etmiş olmasın?"

"İnsan kendisini ense kökünden ve iki metre öteden nasıl vurabilir? Hem de sırt üstü yatarken? O cihet bahis konusu değil."

"Şüpheler yine Rahim üzerinde toplanıyor. Yahut katil,

heykeltıraşın karısıdır; silah meraklısı kadın! Tam enseden vurmak ve bir kurşunda öldürmek için atıcı olmak lazımdır, değil mi? Herkes kocasına âşık olduğunu söylüyor; cinayeti kıskançlıkla yapmıştır. Rahşan'ın, müteahhide gözü var demesi de saçma; onu da başka manaya almış. Rayiha bilakis Raşo ile meşguldü zannederim."

Mürüvvet birdenbire kollarıma atıldı:

"Artık bundan ötesini bilmem... Biz de bir gün ölüp gideceğiz; ya bir uçak, yahut otomobil kazasında, genç yaşımızda! Yaşadığımız her dakikadan istifade etmeye bakalım."

***

Kamarama döndüğüm zaman –yukarıda söylemiştim– saat üçü geçiyordu. Mürüvvet'ten epeyce malumat edinmiştim, fakat ona kendi fikirlerimden hiçbirini sezdirmemiştim. Kapri ve Burgaz Adalarında ve ay ışığında geçen olaylarla, son defaki cinayet arasında bir ilişki olup olmadığını derhal kestiremezdim. Aldatıcı görünüşlere kapılmak istemiyordum. Ancak Rayiha'nın o olaylardan haberi olmadığı halde biliyormuşçasına Rahim'den şüphelenmesi garip değil miydi?

"Evet," diye kendi kendime söyleniyordum. "Müteahhidin öğrenciyken oturduğu pansiyonda bir kız terasadan düşüp ölmüştü; bunu da tahkikatıma göre doktor Münci'den öğrenmişti. Daha sonra da Dürdane ikinci bir olay hakkında dikkatini çekmişti. Lakin Rayiha o olayları henüz öğrenemediği ilk gece bile Rahim'in katil olduğuna inanmıştı. Nasıl ve neden?"

Üç saat kadar uyumuşum. Gözlerimi açar açmaz yataktan fırladım; içimde kararsızlığıma uymayan bir sevinç var; sebebi malum. Az sonra Rayiha'yı göreceğim!

"Erken yattı," diye düşündüm. "Belki de tenhalığın zevkini çıkarmak için yukarıdadır, denizin sabah halini seyrediyordur. Kocası sanmam ki yataktan çıkmış olsun, fırsatı kaçırmamalıyım." Hemen tıraş oldum. Beyaz pantolon üzerine yakasız, epeyce tuhaf biçimde bir ceket giydim. Bu kıyafet ciddiliğe pek uymuyor ama insanı gençleştiriyor, başkalarından ayırıyor.

Ümidim hilafına yukarısı erkencilerle dolu... Aralarında birkaç kadın da var. Vapur seyahatinden mümkün olduğu kadar faydalanmak için uykularını feda etmişler. Ne bunların arasında, ne de tek başına dolaşanlar içinde Rayiha var. Tahminimde isabet etmediğimi anlıyorum. Diyorum ki:

"Sevişen çiftlerin vapurda geçirdikleri ilk geceyi tamamıyla uykuya hasretmeyeceklerini düşünmeliydim."

Kahvaltıda da görünmedi; benimkinden çok ferah, ayrıca denize bakan kamarasında yemiştir; kocasıyla yemişlerdir... Fena halde içerlediğimden bir karar aldım; Mürüvvet'le vakit geçireceğim. Fakat öğleye doğru görünür o. Yatağından daha evvel çıkacağını sanmam. Bir av peşinde olmadıkça erkenciliğe yanaşmaz. İlk iskelemiz Pire'de vapurdan insem, bir daha dönmesem mi? Paris'e uçak ile giderim, Rayiha'ya bir oyun daha yapmış olurum.

Gülümsüyorum, içimden diyorum ki:

"Rahim'in vaktiyle oturduğu pansiyona tahkikat için giden küçükhanımefendi benim oraya dört gün evvel geldiğimi öğrenince –zira öğrenmesini kolaylaştıracak tertibat

alırım– öfkesinden baygınlıklar geçirecektir. Başka sürprizler de hazırlarım kendisine…"

Bir ara düşünüyorum: "Dün gece görmezden gelmesi ve bu sabah görünmemesi, benim beraber seyahat edeceğimizi gizleme planıma karşılıktır. Cezamı yeter bulunca, öğleyin veya ikindiden sonra barışacaktır. Mürüvvet'e yaklaşmakta acele etmeyeceğim; hele ikinci gece olsun!"

Yine gülümsedim:

"Romanlardaki polis komiserleriyle müfettişleri birer otomattır, sadece takip ettikleri cinayetlerle meşguldürler. Kadına, eğlenceye, günlük hayatının çeşitli ve kaçınılmaz icaplarına hiç iltifat etmezler. Ne saçma nazariye! Onlar da yerler, içerler, severler ve sevilirler; işleri haricinde herkesten farksızdırlar; âşık da olurlar, metres de tutarlar. Sherlock Holmes ve benzerleri böyle şeyler yapmazlar ama katiller ve hırsızlar, mesela Arsène Lupin polise nazaran muhakkak daha insandır."

Böyle düşünerek ve söylenerek kaç defa güverteyi arşınladım, bilmiyorum. Yunan sahillerine yaklaşmaktayız. Çoktan açılmış olan kilitli büfenin ecnebi markalı içkilerine hücum başlayacaktır. Yemek masaları bugün Kianti şişeleriyle donanacak. Nedense bizlerin bu şaraba karşı, belki de hasır örülmüş kaplarından dolayı sempatimiz hudutsuzdur.

Canım istese bile ben getirtmem; zannederim Rıdvan da… Arkalıklı koltuğa yatarcasına uzanmış, karşıdan vuran güneşten muhafaza için yüzüne gazete kapatmış bir kadın dikkatimi çekti. Ellerine bakıyorum; parmağındaki damla zümrütlü yüzüğü görünce kalbim çarptı: Rayiha idi o kadın… Yüzük Dolmabahçe ağaçlığında gözüme ilişmiş-

ti; *damla* denilen zümrütler şimdi nadirdir, ancak eski aile yadigârı olarak pek az kadında bulunur.

Güneşi kaparcasına önünde durdum. Zümrüt yüzüklü narin eli gazeteye doğru uzandı, bunu çekti. Birbirimize bakıyoruz; ikimiz de susuyoruz. Nihayet ben konuştum:

"Affedersiniz hanımefendi... Size bu vapurda bulunacağımı söylemeyişim, bir hata oldu. Sonra ben de yanlış hareket ettiğimi anladım. Özür dilerim."

"Söylemeye mecbur değildiniz."

"Şey... Küçük bir sürpriz olur, diye düşünmüştüm."

"Birbirimize sürpriz yapacak kadar tanıştığımızı sanmıyorum. Asıl böyle düşünmeniz bir hata!"

Cevapları mükemmeldi; ya uzaklaşmam lazım geliyordu, yahut sözü değiştirmek... Gözlerinde okuduğum öfkenin sathi olduğunu sezdiğim için ikinci şıkkı tercih ettim:

"Dün gece," dedim. "Beyefendi ile epeyce görüştük."

"Anlattı."

Gözlerinde uyumak istediğini anlatan bir yumukluk vardı; anlamazlıktan geldim; sözüme devam ediyorum.

"Olay hakkında da konuştuk."

"İyi etmişsiniz."

Gazeteyi demin göğsüne koymuştu; eli tekrar buna gitti. Anlatmak istiyor ki yine yüzünü örtecek... Yani benimle konuşmayacak. Artık ısrar edemezdim; başımla selamladım, yürüdüm. Birden dönüp baktım. Ümidim bakışlarındaki manayı yakalamaktı. Olamadı, zira gazete tekrar yüzünde idi.

"Fena kızmış," diye söyleniyorum. "İnadı inat... Barışmayacak!"

Görüşmek istemeyişinin sebebi belki de başkaydı ve

daha kötüsü, bir polis memuruyla ahbaplık etmeyi kendisine yakıştıramıyordu. Kocasını da görüşmekten men etmediği ne malum?

Hiddetle gülümsüyorum; bu, o gülümsemelerdendir ki uçuklu veya iki taraftan *gem* dediğimiz beyaz çatlaklı dudaklarınki gibi kurumuş bir yaranın acımasına benzer, acıdır. Bereket Mürüvvet barda Sungur'la oturuyor, beni görünce çağırdılar. Tütün kralının oğlu, ikide bir yaptığı şımarık, nizam bozucu hareketlerinden dolayı polise işi düşenlerdendir, otomobiline yoldan kadın çevirmek veya ufak kazalara sebep olmak, eğlence yerlerinde dalkavuklarıyla beraber gürültü çıkarmak gibi münasebetsizlikleri ekseriya mahkemelere gitmeden örtbas edilir, ama memurlardan epeyce zılgıt da yer.

Zoraki bir neşe ile içiyoruz.

Rayiha kamarasına giderken barın önünden geçmeye mecbur. Beni o halde Mürüvvet'in yanında görmesini istiyor, geçmesini bekliyorum. Aynı zamanda bunu isteyişime, çocukluk edişime de canım sıkılıyor.

"Kırk yaşıma geliyorum, on sekizinde yaptıklarımı yapmaktan kendimi alamıyorum," diye içimden söyleniyorum.

Az sonra viskiler –gündüz olduğu için– tesirini gösterdi. Adeta çakırkeyif bir haldeyim; Mürüvvet hoşuma gidiyor. Sungur bile sinirime dokunmuyor; elim omzunda, laubali bir tavırla konuşmaktayım. Bahsimiz Rahşan üzerine... Tütüncünün oğlu, ona son seyahatinde Napoli'de bir ara rastlamış:

"Müteahhit Rahim'le beraberdi. Kapri'ye geçtiler, ben yoluma devam ettim. Güzel kadındı doğrusu... Şık da giyin-

mişti; fakat neşesizdi… Sarışından hazzetmediğim için müteahhidin elinden almak istemedim."

Mürüvvet, kendi esmerliğine bir iltifat telakki ettiği bu sözü cevaplandırdı:

"Mersi!"

"Ama esmeri de sevmem. Sevdiğim kumral kadındır; gözlerinin rengi açık, *sandre* saçlı, ufak tefek bir kumral! Vapurda bir tane var, öylesinden… Hem de zevkçesi, ne ham, ne olgun, tam kıvamında!"

Kimi kastettiğini anladım; belli etmiyorum. Mürüvvet söze karıştı.

"Anladım," dedi. "Heykeltıraşın karısı olacak bu; fakat iş yok onda oğlum! Değil mi Haydar Bey?"

Cevap vermiyorum. Sungur gülüyor:

"Ya, iş yok demek? Üç gün evvel benimle beraber Arnavutköy'de olmalıydın, Kosti'nin lokantasında… Köşeye çekilmiş, dostu ile öğle yemeği yiyordu. Hem de herifi kendi arabasına koyup getirmişti; öylece alıp götürdü de!"

"Deme! Nasıl erkekti bu?"

"Yakışıklı… Epeyce geveze… Şurada burada rastlarım ama neyin nesi olduğunu bilmem. Çapkının biridir, daima kadın peşinde gezer. Düşün, kızım, öyle bir meyhanede kocasından başka bir erkekle öğle yemeği ne demektir? Boyuna içiyorlardı da… Abdullah Efendi'de, Park Otel'de, herkesin gözü önünde değil, Arnavutköy meyhanesinde, köşede!"

"Dikkat et yavrum! İyi atıcıymış, tabancasız gezmezmiş."

"Öleceksem onun attığı kurşunla öleyim!"

Gülüşüyorlar; ben de galiba gülüyorum. Meclise uyuyorum ve kendi kendime diyorum ki:

"Sungur uydurmadı bunu... Ben ahmaklaşmışım... O gün Dolmabahçe mülakatında kadının bakışları hakikaten başkaydı, erkekçildi. Adeta istekliydi bile diyebilirim."

Mürüvvet tütün veliahdının kolunu dürttü:

"Seninki bu tarafa geliyor."

Evet, gelen Rayiha... Ne güzel geliş! Ne kadar taravetli! Gözleri yumuk yumuk, azıcık yalpalıyor, yahut bana öyle görünüyor. Vücut, mücessem sevimlilik! Camdan içeriye şöyle bir göz attı, bizi gördü; gayet iyi oynadığı görmemezlik rolünü yine muvaffakıyetle başardı; hiçbirimiz üzerinde durmaya tenezzül etmeden geçti.

Sungur, ayaklı iskemleden fırlamış, kapıya koşmuş, arkasından bakıyor. Ben Mürüvvet'le göz göze geldim; kadın mırıldandı:

"Sahi, pek tatlı şey... Sungur'un zevki inceymiş!"

Başımla tasdik ettiğimin sonradan farkına vardım. Mürüvvet de bir şeyin farkına varmıştı ki, sordu:

"Ne o? Birdenbire suratın asıldı, neye kızdın? Sungur'un fırlayıp kapıya koşmasına mı? Aldırma... Onlar bu kadınları bu yüzsüzlüklerle elde ediyorlar. Şimdiki kadın küstahlıktan hoşlanıyor, adeta küstahlıkla eksite oluyor."

Tütüncüzade döndü, adicesine övünüyor:

"Başını çevirttim, bakışımın tesiri altında geriye baktı. Gözlerimde sihirli bir kuvvet vardır; arkadan manyetizma ederim, istediğim kadını geriye, kendime baktırırım."

"Bana müsaade... İkinci kaptanla görüşeceğim, geciktim."

Artık tahammül edemezdim; bardan çıktım, kamarama gidip biraz uzanacağım. Zaten elbisemi de çok züppe bul-

dum; Rayiha acayibine gitmişçesine süzmüştü. Evet, onun gözleri daima süzüyor, herkesinki gibi bakmıyor. Bu tabir bilhassa onun için icat edilmiş sanki.

Yolumun üzerine kamarot İhsan Bey çıktı. Dedesi Sultan Hamid'in kâtiplerindendi. Loş koridorda el sıkıştık; zira benim büyükbabam da yine o padişahın mabeyincisi Kamil Bey'dir. Bu işe girmeden bizde vazife görmüştü. Şimdi de memur olmadığı ne malum! Elinde bir gazete tutuyor.

"Demin yukarıda buldum bunu... Etrafı kırmızı kalemle çizilmiş bir havadis var içinde. O dikkatimi çekti de yerden aldım. Size getiriyordum."

"Mersi... Kamaramda okurum."

İki gün evvelki tarihli, İstanbul'da çıkan akşam gazetelerinden biri...

Daha yarım saat evvel Rayiha'nın dizleri üzerinde duran gazete! Orta sahifesinde kırmızı kurşun kalemle çerçeve içine alınmış telgraf haberine hemen bakıyorum; acele okuyorum. Hiç de ehemmiyetsiz değil. Bunu çizen muhakkak Rayiha! Çizmişti, belki de kesip saklayacaktı. Şimdi her şeyi, daha doğrusu onun kafasından geçirdiklerini tamamıyla anlıyorum.

"Ha," diyorum, "şu mesele! Rahim'i üç defa katil eden sebep bulundu!"

Haberi aynen yazıyorum:

Mehtap Cinayetleri

Londra — Son haftalar ve günler içinde İngiltere'de seri halinde cinayetler işlenmeye başlamış ve bu yüzden halk büyük bir heyecana ka-

pılmıştır. İngiltere'deki cinayetlerden ekserisinin, bilhassa "mehtap" sıralarında vuku bulduğu tespit edildiğinden, bunlara "Mehtap Cinayetleri" adı verilmiştir.

İki hafta içinde esrarengiz surette katledilenlerin sayısı dokuzu bulmuştur. Meşhur Scotland Yard polis teşkilatı, ruh doktorlarının tavsiyeleri üzerine mehtaplı gecelerde zabıta devriyelerini çoğaltmaya karar vermiştir.

Dışarıya koşup kamarotun arkasından sesleniyorum:

"İhsan Bey! İhsan Bey!"

Bereket henüz merdivenin alt basamaklarında... İşitti, döndü. Usulca diyorum ki:

"Bana bak dostum, sen bu gazeteyi kendin bulmadın! Bunu sana biri verdi, hem de bana vermek için... Değil mi?"

"Evet... Anlayacağınızı tahmin etmiştim, söyleyecektim de, ne yapayım, ucunda on lira vardı; zararlı bir iş değildi ki! Kadın aklı bu! İnanmayacağınızı söylesem de yine gönderecekti."

"Okudun tabii!"

"Londra'da mehtap oldu mu cinayetler artıyormuş. Mehtaplı geceler vapurda da artan şeyler vardır ama polislik değil. İçeride bereket ahlak polisi yok; hamdolsun."

Fevkalade neşeliyim; dostum kamarotun elini çektim, avucuna konuşurken hazırladığım bir on liralığı sıkıştırdım.

Bunu yapmamalıydım, sevincimi belli etmemeliydim, ama oldu bir kere! İhsan yarın başı sıkışınca yine bize başvuracağını hesaba katarak ilgimi gizli tutar. Evvelce Vagon-Li'de

emanet memuruydu, kaçakçılık yapmasından şüphe edilerek vazifeden çıkarılmıştı; kayırmış, polise yazdırmıştım.

"Hanıma işi sezdirme; inandığımı sansın," demeye bile lüzum görmüyorum, söylemez. Sevincimin sebebini izaha lüzum yok. Rayiha benimle ve cinayetle hâlâ meşgul ya... Daha ne isterim. Onda bu dedektiflik hevesi devam ettikçe elbette barışırız ve büyük bir ihtimalle çok iyi arkadaş oluruz.

Yüzünü örten ve dizleri üzerinde duran gazeteyi –kamarot İhsan'ın elinde dolaşmasına aldırmadan– içimden okşamak geliyor. Masamın üstüne koydum, heyecanım yatışmış olduğundan çerçeveli havadisi bu sefer dikkatle okuyorum; muhakemeler yürütüyorum.

Rayiha gazeteyi bana göndermekle şunu demek istiyor: "Rahim mehtaplı gecelerde şehvet buhranına tutulan ve buhran arasında zevkini ancak cinayet işlemekle tatmin edebilen bir cinsi sapıktır. Üç cinayetini de mehtaplı gecelerde işlemiştir. Belki ay tam bedir halinde iken, tam on dörtte! Sonuncusu nasıl ayın on dördüne rastladı ise öbürlerini de aynı tarihlerde, ay tam yuvarlak iken öldürdü. Ne kalın kafalı polissin sen!"

Bir amatörün böyle düşünmesinden tabii bir şey olamaz. O, bir yerde bir mesele veya demin yolladığı gazetedeki neviden bir ajans haberi okur, aklı ona saplanır ve çarçabuk hükmünü verir. Tıpkı, doktor olmayanların bir tıp kitabında okudukları hastalığı kendilerinde bütün arazı ve işaretleriyle bulmaları gibi bir şeydir bu!

"Ancak," diyorum. "Şayet evvelki iki olayın tarihleri de ayın on dördüne rastlamışsa sadece tetkike değer. Zira ay ışığının insan bünyesi üzerinde bazı tesirler ve değişiklikler

yaptığı boş bir iddia değildir. Zabıta mehtapta cinayetlerin çoğaldığını bilir. Fakat bu çoğalma niçin mehtaplı yaz gecelerinde fazla içilmesinden, içkili kafalarla sabaha kadar dolaşılmasından ileri gelmesin?"

Rayiha'ya –şayet konuşursak– şöyle bir itirazda bulunabilirdim:

"Çinsi sapıklar suç işledikten sonra şuurlarına derhal hâkim olurlar. Rahim daha akıllı hareket edebilirdi. Mesela kullandığı tabancadaki parmak izlerini siler, onu denize fırlatırdı. Arar, yine bulurduk ama izi meydana çıkaramazdık. Hem, bundan evvelki cinayetleri itip düşürme ve suda boğma kabilinden silahsız işlediğine göre, neden o gece acemice davrandı?"

Yemek saati.

Daha ciddi bir elbise giyerek salona girdim. Rıdvan ile Rayiha erken gelmişler. Bugün –barda kararlaştırmıştık– Mürüvvet ve Sungur'la bir masada oturacaktık; işaret edip çağırdılar. Masaları Heykeltıraş'ınkine yakın. Rıdvan başını çevirip baktı. İkisine şamil bir selam verdim! Bu defa ikisi de –evet, Rayiha da– başlarıyla selamımı iade ettiler. Sungur yavaşça sordu:

"Tanışıyorsunuz, demek?"

"Pek uzaktan... Sizi tanıştıracak kadar değil, maalesef!"

"Lüzum da yok, zaten... Demin o şerefe nail oldum. Siz bardan çıktıktan sonra kocasıyla içeriye girdi. Vapur yolculuğu bu! Kendiliğinden oldu, konuştuk. Yakından daha hoştu, hele o yumuk gözleri fevkalade! Dikkatle baktım, eski camilerin hani tepe camları vardır, renk renk, çiçekli... Güneş arkadan vurur da turuncu ve koyu lacivert akisler yapar...

Tıpkısı! Bakışları bu camlardan süzülüyormuş gibi tatlı. Ruhaniyetli diyeceğim geliyor."

Mürüvvet alay ediyor:

"Şair olduğunu bilmiyordum, çocuğum!"

"Değildim, ama oluverdim işte! Aşkın mucizesi!"

Ne güzel dövülür bu şımarık oğlan! Sesi kulaklarımı tırmalıyor, tavırları kanıma dokunuyor; dişlerimi sıkıyorum ve Rayiha tarafına hiç bakmıyorum. Bir daha Sungur'la, hatta Mürüvvet'le bir masada oturmak mı? İmkânsız. Vapur Pire'de iki saat kalacak, karaya çıkmayacağım. O kadar geldiğim, gördüğüm yer ki! Rayiha da çıkmaz zannederim.

"Ha," dedi Sungur. "Acele edelim biraz... Sözleştik Heykeltıraşlarla, Pire'ye ineceğiz, belki Atina'ya da şöyle bir 'cee' deriz, döneriz."

Limanın içi cehennem. Hafif bir esinti var ama insanın yüzüne vurunca okşamıyor, dalıyor. Demir atmış olan vapurumuzun hiçbir yerinde serinlik yok, loş koridorlarında, en alt katta bile. Ayrıca gürültü, bağrışmalar, haykırmalar, vinç ve motor sesleri... Kamarada duramadım, kolsuz, yakası açık beyaz gömlekle küpeşteye dayanıp inenleri seyrediyorum.

İşte Sungur, Mürüvvet ve Rıdvan! Aralarında Rayiha yok. Mürüvvet bana sesleniyor:

"Geliver, hadi! Atla! Olduğun gibi!"

Kabul etmiyorum, artık bunu kabul edemem. Vapurda kalan Rayiha belki yanıma gelecek, yahut beni yanına çağıracak. İki saat baş başa kalacağız. Bütün buzlar eriyecek, seyahatin üst tarafı hep beraber, ayrılmamacasına zevkli geçecek. Cinayetin esrarını birlikte çözeceğiz ve asıl katili birlikte meydana çıkaracağız.

Ara sıra etrafıma göz atıyorum. Kamarot İhsan'a sor-

dum. O da görmemiş, fakat hemen anlar, gelip söylermiş. Nitekim bir müddet sonra haberini getirdi:

"İkincide üç çocuklu bir hanımla konuşuyor; gayet neşeli, ayrılacağa da benzemiyor."

Anlaşıldı. Harekete geçmem, benim zorlamam lazım. İhsan'a dedim ki:

"Git, kendisini burada beklediğimi söyle. Gazetedeki havadis hakkında sizinle konuşacakmış de! Gelip gelmeyeceğini de öğren."

"Büsbütün kızdırmayalım, beyefendi! Yumuşak yüzlü görünüyor ama sertliği tutarsa yaman olur. Kocası da lanetin biri."

"Sen benim dediğimi yap."

Kanaatim şu ki, Rayiha gazeteyi o şekilde göndermekle beraber, kendisi tarafından yollandığını anlayacağıma emindi; görüşmeye vesile arıyordu, fakat asıl teşebbüsün karşıdan gelmesini istiyordu. Belki de Rayiha mahsus inmemiş, kocası değilse de, Sungur ile Mürüvvet'in bulunmadıkları bir zamanda konuşmayı tercih etmişti.

Neden, bir kadının hareketlerinde akıl ve mantıkla cevabı verilemeyen *neden*'lere çok rastlanır, hele Rayiha gibi refah içinde şımarık büyümüş, atıcılık, binicilik, ressamlık ve dedektiflik nevinden acayipliklere düşkün bir kadın bahis konusu olursa!

İhsan göründü; uzaktan yüzünü tetkik ediyorum, mana çıkaramıyorum. Galiba menfi cevapla geliyor. Eğer öyleyse...

"Öyleyse sanki ne yapabilirim? Zorla konuşmaya icbar edemem ya!" diye düşünüyorum.

İhsan anlatıyor:

"Çok hürmetle önünde eğildim. 'Maruzatım var, hanımefendi,' dedim. 'Neyse, söyleyin!' gibi sert sert yüzüme baktı; kaşları çatık dinledikten sonra, düşünmeden hemen cevap verdi: 'Olur… Ama şimdi değil, ben kendisini görürüm bir aralık!'"

"Ya!"

"Fakat beyefendi, fikrimi sorarsanız…"

"Anlat!"

"Memnun oldu gibi geldi bana… Biz yıllardır Vagon-Li'de, vapurda çalışa çalışa insan sarrafı olduk. Kaşlarını çatışı sahteydi, isminizi işitince gözlerinin içi güldü, vallahi! Böyle şeyler kaçmaz benden."

"Gözlerinin içini nasıl gördün? Onunkiler adeta kapalıdır."

"Malum, çok yumuk gözleri var, ama kapaklarının aralığından ışıl ışıl parlıyor bunlar! Deniz mavisi mi desem, gök ela mı? Kestiremedim. Güzel gözler hülasa!"

"Teşekkür ederim, zahmet oldu sana."

Emirlerimi yerine getirmeye daima hazır olduğunu söyleyerek yanımdan ayrıldı, epeyce yürüdü, tekrar döndü, dedi ki:

"Bir şey daha arz edeceğim; halinden anladım. Uzatmayacak, az sonra gelecek. Buradan bir yere kımıldamayınız, zira nerede beklediğinizi de söyledim."

"Dur, bir nokta üzerinde anlaşalım: O hanımla niçin konuşmak istediğimi de biliyorsun tabii?"

"Elbette biliyorum, şu Rahşan Hanım meselesi…"

"Yani iş icabı, vazifeten!"

"Öyle olması lazım."

"Ne o? Yumuşak cevap verdin."

“Vallahi, Haydar Beyefendi, olay üzerinde konuşacağınıza şüphem yok; fakat bu konuşma herhalde serseriler kahvesinde işlenmiş bir cinayet hakkında Ali Zurna veya Dümbelek Veli gibi kopukları sorguya çekmek kadar tatsız olmasa gerektir. Cinayetin böylesi her zaman ele geçmez!”

Güldüm; İhsan bu sefer daha memnun ayrıldı. Marsilya’da vapurdan çıkarken alacağı bahşişin, birkaç kat naylon kadın çamaşırı satın alıp memlekete sokmasına yeteceğini hesaplamıştı. Bakalım tahmini gibi Rayiha gecikmeden gelecek mi? Gelirse bir ellilik kamarot dostumun hakkıdır. Oldukça nazik ve heyecanlı bir vaziyette bulunmama rağmen ufak bir hesap yapıyor, “Sabahleyin verdiğim on liranın üzerine kırk ilave ederim, kâfidir,” diyorum. İnsan böyledir, kafasını küçük hesaplardan kurtaramaz, düşünülmemesi icap eden en meşgul ve alakalı zamanlarında bile.

Hülasa seyahatte bahşiş meselesi kâh israf, kâh cimrilik şekilleri olarak yolcuya, hele alışmayanlara ne kadar zihin yorgunluğu, can sıkıntısı verir. Aile ile yolculuk ediyorsanız ayrıca istişare, ekseriya münakaşa ve bazen de kavga vesilesi olduğunu çok gördüm. Erkeğin caka yapmak hevesi kabarır, tam o sırada eşinin hasislik damarı kabarmıştır veya aksi zuhur eder, en aşağı somurtulur.

İhsan’ın tavsiyesine uyup yerimden ayrılmadım. Epeyce zaman geçti, gelen yok. Yine deminki gibi manasızlığını bildiğim halde söyleniyorum:

“Eğer gelmezse…”

Peki, gelmediği takdirde yapacağım bir şey, onu getirtecek bir kuvvetim mi var? Amiyane düşünüşlerimden dolayı kendimi küçük buluyorum, nefsime itimatsızlık duyuyorum.

Kamarama çekilip yatacağım ve artık suret-i katiyede bu kadınla meşgul olmayacağım.

Merdivenlerden iniyorum; yarıda durakladım. Rayiha aynı merdivenden yukarıya çıkıyor; demek İhsan hak kazandı. İşte geliyor. Ne iyi anlamış! Hakikaten insan sarrafı olmuş bizim kamarot. Kımıldanmadan duruyorum. Bir basamak üzerindeyiz, karşılaştık. Muzaffer edası taşımayan mahviyetli bir tebessümle beklemekteyim. Önüne baktığı için göz göze gelmedik. Konuşmadı, ayağını üst basamağa attı. Geçip gidecek! Merdivende ve ne yukarıda, ne de aşağıda kimse var. Yolcuların bir kısmı karaya çıkmış, ötekiler de kamaralarına çekilmiş... Limanın gürültüsü duyuluyor, ama vapurun içi sessiz ve tenha.

Kolundan tutsam, durdursam, kendime doğru çeksem mi? Kolum şimdi benden yüksekte bulunduğu için şekli iyice beliren incecik beline doğru uzanmak üzere! Güç zapt ettim, gözlerim kararı gibi oldu. Frenklerin *suave* kelimesiyle anlattıkları tatlı, lezzetli, hoş... Hayır, daha enfesi, hazdan damarları eriten bir parfüm cennetindeyim.

Zabıta amiri olduğum halde:

"Katil olur adam... Bu Rayiha katil eder insanı!" diye haykırmak istiyorum; kadın uğrunda işlenen cinayetleri haklı bulacağım neredeyse!

Rayiha, basamak basamak yükseliyor. Hiçbir şey yapamıyorum; sadece arkasından bakıyorum. Fakat iyice görebiliyor muyum? Manzara dumanlı sanki... Bir ara açıldı. Gergin çoraplı iki zarif kadın bacağı ve düz ökçeli beyaz ayakkabılar!

"Bu iş bitti, kapandı!" Başka bir şey söylemedim; ağır ağır basamaklardan inmeye başladım. Fakat kamarama gi-

rince zihnimde bir şimşek çaktı, bütün kederim bir anda dağıldı. Acayip bir sevinç içinde mırıldanıyorum:

"Beni sevmekten korkuyor! Seveceğini bildiği için kaçıyor!"

III

Bir memur, memuriyetinin kendisine verdiği nüfuz ve kuvveti daima her yerde kullanmak ister; kullanma hasretini çeker. Hatta bunu kullanmadığı zaman silahı alınmış bir asker gibi eksiklik, acizlik duyduğu olur.

"Bir Türk vapuru içindeyiz, vapur yine İstanbul'a dönecek, pek istersem Heykeltıraş'la karısını vapurda alıkoyarım, telsizle emrini almak işten bile değil. Niçin, hangi sebeple mi çıkmalarına mani olurum? Gayet basit: Rahşan'ı öldüren Browning'in sahipleri Rıdvan ile Rayiha! Onu bilen yalnız benim. Ayrıca olay sırasında ikisinin de nerede bulundukları meçhul. Raşo, Heykeltıraş'ın metresiydi; durumları şüpheli; hele cinayetin hemen akabinde yurttan uzaklaşmalarına ne buyurulur?"

Tabiidir ki aklımdan geçirdiklerimi tatbikata kalkışacak değilim, ama düşünüyorum ya! Düşündüğüme şaşıyorum, kızıyorum. Kamarama döndüğüm zaman bir müddet tesellimi bulmuştum, Rayiha'nın uzak durmasını bana karşı duyduğu sempati, bu sempatinin ilerlemesi endişesi şeklinde yorumlamış, kendimi avutmuştum, sonradan fikrimi değiştirdim. Değiştirdiğim için de yukarıda söylediğim gibi kafamda yakışık almaz fikirler gevelemeye başladım.

Vapurumuz limandan çıktı, fakat sıcak azalacağına ar-

tıyor, yahut ben öyle sanıyorum, uyuyamıyorum. Uyuyamayınca da büsbütün lüzumsuz şeylerle kafamı yoruyorum.

Kamarot İhsan'a ne diyeceğim? Belki de merdivendeki karşılaşmamızı gözetlemiştir, konuşulmadığını görünce tahmininin doğru çıkmadığını anlamış, kabahati bana, benim beceriksizliğime, daha doğrusu çocukçasına âşıklığıma yüklemiştir. Hepsi yetmiyormuş gibi o adama karşı da mahcup bir duruma düştüm. Bu işi baştan sonuna kadar iyi idare edemedim. Kendimden gayri memnun bir halde yattım, kalktım; okumaya, yazmaya çalıştım. Kamaramdan çıkmak istemiyorum; hiç değilse güneşin batmasını beklemeliyim ki kafam da azıcık serinlesin; mevsim icabı sekizi bulmak lazım; saat daha altı... İştahsızım, olduğum yere sadece çay getirttim.

İnkâr edemeyeceğim: Rayiha'nın gönderdiği gazete haberiyle Mürüvvet'in bu habere kıymet verdiren mehtaplı gecelerle ilgili rivayetleri, Kapri ve Burgaz maceraları ve filmlerin tesiriyle birtakım korkunç sahnelere hayalimde yer veriyorum: Rahim, o gerçekten sakin, terbiyeli ve güvendirici hüviyetini kaybediyor, vuran ay ışığı altında yüzü değişiyor, vahşileşiyor, tanınmaz şekle giriyor. Canavar bakışları ile Yolanda'yı yahut Rahşan'ı seyrediyor. Daha ürpertici olan elleridir: Ancak cinayetle tatmin edilecek müthiş bir şehvetin harekete hazırladığı eller!

Bu ellerdir ki birdenbire uzanıp üniversiteli kızı yakalayacak ve terasadan caddeye fırlatacaktır; mehtap altında! Yine bu eller denizde yüzen bir kadının başına çökecek ve onu boğuluncaya kadar suyun içinde tutacaktır; mehtaplı bir gecedir! Gene mehtaplı gecelerin birinde o eller bir ta-

bancaya sarılacak ve kumsala uzanmış yatan yarı çıplak kadının ense köküne bir kurşun yollayacaktır.

Olur mu bunlar? Cinayet edebiyatında emsali görülmüştür; herkesin gazetelerden ve kitaplardan öğrendiği gibi daha korkunçları ve seri halindekileri de vardır; ancak bizim memleketimizin cinayetleri arasında örneğini bulmak çok zordur. Cinsi sapıklık yüzünden, evlendiği gece şehvet ihtirasıyla gelini öldüren güveylere rastlanır; tecavüz ve tecavüzü örtmek maksadıyla gayet zekâsızca işlenmiş cinayetler ise büyük bir yekûn tutar. Kıskançlığın körüklediği şehvet de cinayetler yekûnunu artırır. Katil deliler az değildir.

Fakat şehvetin kudurtup seri cinayetlere kadar götürdüğü akıllı, uslu görünen cinsi sapıklar bizde nadirdir; hele Rahim seviyesinde bir insandan böyle bir şey memleketimizde hiç beklenmez.

Kaldı ki Fransız polisi şu eski Yolanda olayında Rahim için en küçük bir şüpheye düşmemişti; esasen kız, kendisini terasadan attığı sırada o başka bir yerde, öğrenci arkadaşı Fred'in odasındaydı. Öbür olayda da Rahim'in denize girmediği, Meryem'in iyi yüzme bilmediğinden sulara kapılıp boğulduğu anlaşılmıştı.

"Rayiha," diyorum. "Hayal hanesinde icat ediyor bunları... Adamcağızı canavar yapıp çıktı. Ay masalı üzerinde düşünmek abis! Ama gene de zihnimden büsbütün atamıyorum. Atamadığımın sebebi daha ziyade Mürüvvet'in maktul Rahşan ağzından bana söyledikleri... Rayiha'nın gazetesi ikinci derecede kalıyor.

Bizim tahkikatımıza göre Meryem olayı şudur: Rahim birtakım taahhüt işlerine girdiği Ege havalisinde yoruluyor,

dinlenmek için Ayvalık'ı seçiyor. Bu kasabanın civarında Çamlık denilen, villalarla süslü bir burun vardır, burunun üzerinde ve çamlar arasında bir gazino; az ötesinde bir otel. Müteahhit otelde kalmıyor, sahipleri İstanbul'a yerleşmiş ahbap bir ailenin köşkünde oturuyor, yemeklerini gazinoda yiyor. Mevsim yaz başlangıcıdır, denize girmekte, kayıkla civar adaları gezmekte, hoş vakit geçirmektedir.

Oturduğu köşkü bekleyen, aslen Giritli bir karı koca ve bir de dul kızları var: İşte bir gece mehtapta gizlice denize giren ve boğulan genç kadın Meryem budur.

Meryem'in müteahhitle münasebetini kesinlikle tayin mümkün olmuyor, ama bir tahmin yürütülebiliyor; genç dulun başından İzmir'de bazı maceralar geçtiğine göre Rahim'le de –anasına, babasına ve komşulara sezdirmeden– uyuşması mümkündür. Fakat olay gecesi esasen tenha olan sahilde ne tek başına ne de Meryem'le birlikte müteahhidi kimse görmemiştir. Aleyhinde en ufak bir delil yok, şimdi bu derece çürük temeller üzerine kurulmuş bir canavarlık iddiasını ciddiye alabilir miyiz?

"Alınmaz," diyorum. "Alsak da ispatı imkânsızdır. Kesin olarak bilinen, Rahim'in oturduğu üç evde de birer facia vukuu bulması. Bu, birer kötü rastlantı, bir şanssızlık, başka bir tabirle uğursuzluk olamaz mı?"

Rahim'in aynı zamanda arkadaşı ve tabiatıyla hekimi olan Profesör Veli Hayati ile bizzat ben mahrem şekilde konuşmuştum. Dostunun her bakımdan sıhhatte olduğunu, anormal hiçbir halini görmediğini, eski bir malaryadan başka bir rahatsızlığı olmadığını söylemişti... Bunu da hatırladığım için öfke ile homurdanıyorum.

"Rayiha hayal içinde yüzüyor. Asıl ruh hastası kendisi!"

Kapıya vuruldu, o anda farkına vardım: Kamaraya loşluk çökmüş, bileğimdeki saate bakıyorum: Yemek zamanı geliyor, akşam olmuş. Gelen insan diyor ki:

"Mürüvvet Hanım'la Sungur Bey sizi bekliyorlar; bardalar."

"Gelecek, falan deyip atlat, doğru yemek salonuna geçeceğim."

"Ama yanlarında Heykeltıraş'la hanımı da var; pek neşeli haldeler, gecikmezseniz iyi olur, zann-ı âcizânemce!"

"Belki giderim... Sen cevap götürme, başka işe bak, uğrama yanlarına!"

Henüz karar veremediğim için böyle söyledim. Bara girince karı kocanın uzaklaşmaları ihtimalini hesaba katıyorum. Belki de daveti sezdilerse çoktan çekilmişlerdir. İyisi mi önce kolaçan etmek, kendimi ağır satayım.

Böyle düşünmekle beraber pek çabuk giyindim. Acelemi tevil[1] de ediyorum:

"Yukarısı ne olsa serincedir, boğuldum şu kamarada!"

Görünmeden bar kısmına göz attım: Dördü de hâlâ orada, pürneşe içip konuşuyorlar, gülüşüyorlar. Asık suratlı Heykeltıraş hepsinden keyifli. Bir bakışta anlıyorum: Mürüvvet'le arası pek iyi. Tahminim doğru çıkacak, Rıdvan uyuşukluk devrini atlatmış.

Kapıda görününce, Tütüncüzade ile sabık bayan ajanımız sevinçle ellerini çırptılar. Bana Heykeltıraş da gülümsüyor. Ben Rayiha'ya bakıyorum.

Hayret! Elini sallıyor, çağırıyor.

Bir anda aklımdan şu geçti: Demin iyi keşfetmişim, asıl

1 tevil: söz veya davranışa başka anlam verme

psikopat olan Rayiha'dır; biçare Raşo'yu durup dururken, bir geçici buhran esnasında vuran da Rayiha olmasın?

Kapı önünden masalarına gidinceye kadar birkaç saniyede zihnimden bir filmin uzunca bir cinayet safhası çevrilip geçti: Rayiha üç sahip değiştiren mahut tabancasını tekrar elde etmenin yolunu bulmuştur ve bu silahı evinde herkesten gizli bir yerde saklamaktadır. Denizden çıktıktan sonra kocasıyla köşke dönüyor, onu yatırıyor; kendisi tabancayı alıp tekrar kıyıya dönüyor; Rahşan ile Rahim'i gözetlemeye başlıyor.

Bu gözetleme esnasında müteahhidin, metresini sahilde yapayalnız bırakarak villaya gittiğini de görüyor. Eğer ayın cinayet getirici bir tesiri varsa ondan erkek gibi kadın da niye müteessir olmasın? Rayiha zaten mayoludur, mayosunun üzerine basma bir entari geçirmiştir. Entarisinin eteklerini yukarıya kaldırıp denize giriyor. Yürüyerek duvarı aşıyor, öte tarafına geçiyor. Artık incirin altındadır, Rahşan da iki metre ötede!

Lastik ayakkabıları kum üstünde ses çıkarmamıştır, tabii... Yere yatıyor, nişancı olduğundan tek kurşunla işini bitiriyor; belki de silahı entarisinin eteğiyle, el sürmeden silmeyi de ihmal etmiyor; kasten kumlara atıp, geldiği yoldan geriye dönüyor.

Tabanca sesiyle yatağından fırlayıp pencereye, sonra bahçeye koşan kocası onu nerede buluyor? Kayalıklardan gelirken ıhlamurlar altında değil mi?

Asıl şüphelendirici nokta şu: Rayiha'nın müteahhit aleyhine harekete geçmesi, aleyhinde deliller araması! Ya Browning meselesini örtbas etmeye çalışması? Bu, hepsinden mühim.

"Katil Rayiha'dır!" diye hüküm verecek haldeyim.

Bu halet içinde masaya yanaşıyorum; eller sıkılıyor, gülüşülüyor, Rayiha gözlerini yumup tatlı tatlı beni süzüyor, ben de gülümseyerek onu muhabbetle seyrediyorum, hayranlığımı anlatıyorum; içimden söyleniyorum:

"Ne sevimli, ne cana yakın, canımın içine sokacağım bir katil bu! Şimdiden hepsi çakırkeyif."

Sungur haber veriyor:

"Salon tenhalaşsın, diye bekliyoruz; şu kuru kalabalık gidince keyfimizce yeriz, hep beraber. Tembih ettim, masamızı hazırlayacaklar."

"Siz ne içeceksiniz?"

"Cin ile sek martini!"

"Ne tuhaf! Ben de onu içiyordum; anlaşılan zevklerimiz bir... Fakat görüş noktalarımız ayrı galiba?"

"Zannetmiyorum, bu hususta da birleşmemiz ihtimali çoğaldı."

"Sahi mi? Demek yazıyı okuduktan sonra..."

"Bir düşünce aldı beni... İnkâr etmeyeceğim."

O kadar memnun oldu ki –alkolün de rolü vardı– eli elime uzandı, karşılıklı el sıkıyoruz. Yavaşlattığı sesiyle:

"Konuşacağız," dedi. "Ama yalnız kalınca... Size söyleyeceklerim çok... Uzak duruşumun sebebini de öğreneceksiniz. Gazeteyi benim gönderdiğimi tabii derhal anladınız... Malum!"

"Benim de söyleyeceklerim var, hem pek mühim şeyler, hatta dayanamayacağım, bir tanesini hemen kulağınıza fısıldayacağım: Katili buldum."

"Ne diyorsunuz? Muhakkak mı, kesin olarak mı?"

"Evet, artık şüphe kalmadı... Size de söylemekte hiçbir mahzur yok. Yaklaşınız biraz, başkasının işittiğini istemem."

Yaklaştı, kulağına doğru eğildim, fakat susuyorum:

"Söylesenize!"

"Herkesten iyi tanıdığınız biri."

"Kimdir bu?"

"Siz!"

Gözlerim gözlerinin içindeydi. Gözlerinde değişiklik olmadı, lakin vücudunun irkildiğini iyice sezdim. Ben gülümseyerek o sözü söylemiştim, şaka edercesine. Rayiha gülümsedi, kızmadı da. Ciddi bir tavırla dedi ki:

"Hani pek de tutmuyor değil, yazacağım romanda zaten ben de bunu böyle bitirmek niyetindeyim. Bütün şüpheleri erkek üzerine topladıktan sonra birdenbire kadını ileri sürmek! Hoş olur, değil mi? Neyse onu da konuşuruz. Hele kadehinizi bitiriniz de ikincisi gelsin, beyefendi!"

"Emredersiniz, efendim. Katilin şerefine içiyorum!"

"Hele yakalayınız bir kere de ondan sonra içersiniz, birlikte içeriz."

Bu sefer gözlerinin içi gülüyor, itidalini zaten kaybetmemişti, şimdi kendisine büsbütün hâkim... Hâkim olduktan başka alaycı da... Birbirimizle fazla meşgul görünmüştük; işaret etti, öbürlerinin sohbetine katıldı. Sohbet hiç de enteresan değil. Bir kulübün dedikoduları yapılıyor. Bir yandan da Sungur, çekiştirilen o kulübe Heykeltıraş'ın karısını üye olmaya teşvik ediyor. Konuşa gülüşe yemek salonuna geçtik. Henüz kalkmamış olan yolcular bize yüksekten bakıyorlar, neşemizden memnun görünmüyorlar. Hak veriyorum.

Ancak toplumdaki mevkileri başka olmakla beraber,

yanımızdaki iki kadın, vapurdakilerin en cazibelisi. Hükümet hesabına giden heyet üyelerinin bakışları büsbütün tenkitkâr. Bu yüksek ve gözde amirler, grubumuzun şenliğini kendi haysiyet ve mevkilerine adeta bir tecavüz sayıyorlar. Anlıyorum, diyorlar ki:

"Hepsi neyse ne ama şu küçük zabıta memuruna da ne oluyor? Haddini bilmez herifin biri! Dönüşte emniyet umum müdürüne bir döşenelim!"

Şayet şikâyette bulunmak gafletini gösterirlerse alacakları cevap şudur:

"Vazifesi icabı öyle görünmeye mecbur olmuştur. O, bizim kıymetli bir elemanımızdır, ayrıca babadan zengindir ve çok iyi bir ailedendir."

Bereket izzetinefislerini zedelememek için salondan çıktılar.

Rayiha beni sağına almıştı; ayaklarımın ayaklarına dokunmasından çekiniyorum, onunkilerin kendiliğinden temasını da beklemiyor değilim. İştahlı kadın... Belli ki sıhhatte... Her yemekten alıyor, zevkle yiyor, zevkini çıkararak içiyor, kocasıyla da daima meşgul... "Rıdvan!" diye hitap ederken sesindeki şefkatliliği hepimiz duyuyoruz.

Yemek faslı bitince, salondan çıkarken Rıdvan'a dedi ki:

"Ben beyefendi ile azıcık konuşacağım, şuradaki koltuklarda. Sen ötekileri uzağa götür; istersen oyun masasına... Olur mu, güzelim? Zaten konuşacağımı barda kendilerine söylemiştim. Aklımın o işte olduğunu biliyorlar."

"Olur, avutmaya çalışırım."

"Hem bensiz sen de serbest kalırsın esmer güzeliyle!"

Ahbaplar ayrılınca ikimizin elleri, sözleşmişiz gibi, sigara

aradı; onunki boncuk işlemeli kumaş çantasındaki bağa kutuya gitmişti. Benimki Yenice paketine. Çakmağı yakıp uzattım; bunlar hep konuşmadan oldu. Boş duran koltuklara oturduk. Hava durgun, vapur bir an evvel Mora Yarımadası'nı çevirmek için hızını artırmışa benziyor; türbinlerin uğultusunu ve sarsıntısını gündüzkünden fazla duyuyoruz.

Konuşmaya Rayiha başladı:

"Deminki sözleriniz ispat etti ki, romanıma vermek istediğim neticeyi iyi bulmuşum. Siz de aynı şeyleri düşünmüşsünüz. Katil ben, yani romanda kendi yerime koyduğum kadın olmalıdır. Öyle ya, cinayet işlendiği sıra nerede bulunduğu bilinmiyor, daha doğrusu olay yerine en yakın yerde tek başına dolaştığı anlaşılıyor. Sonra silah, kendisinden çalınmış olduğunu söylediği bir tabancadır. Öldürülen kadın, kocasının eski metresidir. Dahası var. Bu hanım silah meraklısı, nişancı ve avcıdır. Yetmez mi?"

"Gökteki ayı unuttunuz, hem de o gece bu ay tam bedir halindeydi. Baksanıza, mehtaplı gecelerde cinayetler artarmış; gazete yazıyor."

"Ayın cinayetler üzerindeki tesiri muhakkaktır. Alay etmeniz pek yersiz. Bu mesele hakkında uzun ve gayet ilmi etütler yapılmış, eserler yazılmıştır."

"Kurt Adam filmini de bunların arasında mı sayacağız?"

"O film mübalağadır. Anormal bir gerçeğin sinemaya aksettirilmek üzere tertiplenmiş şekli başka türlü olamazdı. Fakat şunu biliniz ki Amerika'da yapılan istatistikler bilhassa cinsi sapıklık yüzünden işlenen cinayetlerin yüzde doksan nispetinde mehtabın yuvarlak bulunduğu zamana rastladı-

ğını meydana çıkarmıştır. Bazı misaller verebilirim, çoğu hatırımdadır."

"Bazı meşhurlarını ben de biliyorum, ama karanlık gecelerde işlenmiş cinsi cinayetler de vardır."

"Olabilir. Siz 14 defa katil olmuş bir İtalyanın nihayet yakalandıktan sonra doktora söylediklerini okudunuz mu? Okumaya vakit bulamıyorsunuz, tabii! Anlatayım. Bu canavar demişti ki: 'Gökte ay yuvarlak şekle girdi mi, kendimde müthiş bir değişiklik duyarım, adeta kanım damarlarımda kaynamaya başlar, yerimde duramam, kuvvetim artmış gibidir. Kan görmek, birini öldürmek ihtiyacıyla kıvrandığım bu sırada nihayet kendimi zapt edemem. Etsem çıldıracağıma şüphe yoktur. Artık önüme geleni öldürmekten başka bir şey düşünemez hale girerim ve öldürürüm; öldürdükten sonra da rahatlarım!' Ne buyuruyorsunuz beyefendi?"

"Mehtapsız bir gecede bulunduğumuzdan dolayı gönlüm müsterih!"

"Ciddi olamıyorsunuz!"

"Bilakis gayet ciddi söyledim. Vapurda... İtalyan cinsinden bir hasta varsa bile korku yok. Marsilya'ya olaysız ulaşırız. Biraz da ben konuşacağım müsaadenizle. Ayın bazı ruhlar üzerindeki tesiri inkâr edilemez. Mesela Robert Irvin adındaki Amerikan katil de mehtapta kendisini tamamıyla kaybettiğini, bambaşka bir dünyada yaşadığını, ilaçlanmış gibi bir hal aldığını ve birtakım acayip hayallere kapıldığını itiraf etmiştir. Belki hatırlarsınız: Irvin güzel bir manken kızı öldürmüştü. Mehtaplı bir gecede..."

"Gördünüz mü? Fikrince benim katil diye iddia ettiğim adam da böyle bir Irvin'dir."

"Dahası var, hanımefendi. Ruhiyatçılar ay ışığının yaşlı

erkekler üzerinde bile müessir olduğunu ve durgun yaradılışta gençleri de…”

“Biliyorum, çok okudum bu bahisleri!”

Sustum; bir müddet konuşmadık. Fakat bu sükût bana sohbetten daha tatlı geldi. Rayiha da memnun görünüyordu. Duyduğum muhabbeti açığa vurmaya yanaşmıyorum, en ufak bir tedbirsizliğimin fena neticelenmesi ihtimalinden korkmaktayım. Sessizliği yine o bozdu:

“Vahşi kabilelerden bazısı da aya tapar; zira ayın nesli yetiştirme hususunda büyük tesiri olduğuna inanırlar.”

“Öyleymiş. Hatta düğünlerini ayın on dördüne rast getirirlermiş.”

“Mamafih medeni kavimlerde de aynı kanaat halk arasında yerleşmiştir. İngiltere’de mehtabı o bakımdan öven halk türküleri hâlâ söylenir. Bunlar böyle… Fakat işin bir ilim tarafı da vardır; bunu tetkik ettiniz mi?”

“Pek az.”

“İddialara göre mehtap, insanlarda şimik bir değişiklik yapabilirmiş, yani ay ışığının tesiri psikolojik olmaktan ziyade biyolojikmiş. Ay nasıl suların alçalıp yükselmesine sebep oluyorsa, insanların vücudundaki tuz miktarını azaltıp çoğaltmak suretiyle de bünyemizde birer med ve cezir yapması ihtimali varmış.”

“Bilmiyordum.”

“Her neyse, asıl meseleye gelelim: Rahim Bey’in bulunduğu yerde şimdiye kadar bir intihar, bir boğulma, bir de katil olayı olmuştur; üçünün de kurbanı kadınlardır. İntihar ve katil olaylarının mehtaplı gecelere rastladığını biliyoruz. Yazık ki boğulma faciasının ne zaman, gece mi, gündüz mü

vuku bulduğunu henüz öğrenemedim. Büyük bir ihtimalle bu da ayın parlak olduğu bir geceye tesadüf etmiştir. Öyle mi acaba?"

"Öyle! Meryem ismindeki genç dul mehtapta denize girmişti, sulara kapılıp boğuldu. Fakat yanında kimse yoktu, daha doğrusu bu cihet aydınlanamadı; ancak o gece Rahim Bey'in olay yerinde bulunmadığı anlaşılmaktadır."

"Son olayda da aynı şey olmadı mı? Katil güya köşke sigara aramaya girmişti. Yalan! Sigara değil, tabanca getirmeye gitti, döndü. Bu cinayeti işledi. Zira Rahim, bahsettiğimiz İtalyan ve Amerikalı katiller gibi mehtabın hem fizik, hem psişik tesiri altında kalan şahsiyeti değişip bambaşka bir yaratık, bir canavar olan hastalardandır. Öldürmekten duyduğu müthiş zevki tatmine mecburdur, mahkûmdur."

"Peki, niçin Dürdane'yi öldürmedi? O da kendi tarzında, hoş bir kadın. Yıllarca mehtaplı gecelerde beraber bulundular. Bunu nasıl tefsir edeceğiz? Sonra bir nokta daha var! İki yıl komşuluk ettiniz, görüşmüyordunuz ama birbirinizi uzaktan daima görüyorsunuz. Belki bir mehtaplı gecede siz de denize girdiniz. Kumsalda yattınız, eşiniz de ihtimal o sırada yanınızdan uzaklaştı, Rahim de duvarın öte yanındaydı. Öldürülmediniz! Bir canavar gibi üzerinize atlayabilirdi, değil mi?"

"Bu pek kolay olamazdı, ama Dürdane meselesine ben de pek akıl erdiremedim. Bulduğum sebep ise..."

"Demek bir sebep buldunuz?"

"Evet. Rahim ancak çok sarışın olan kadınlara karşı o müthiş arzuyu duyuyor; esmerlerden ve kumrallardan öldürecek derecede haz etmiyor; Doktor Münci bana

Yolanda'nın pek sarışın olduğunu söyledi; Rahşan da adeta çiğ sarıydı. İsmini sizden öğrendiğim Meryem de şayet sarışın idiyse bulduğum sebep ikna edici bir mahiyet alır."

"Meryem'e bir müddet yaşadığı İzmir'in ayak takımı çapkınları 'Sarı Pata' lakabını takmışlardı; adi bir barda çalışıyordu. Dosyasında böyle yazılı."

"Öyle ise davamı kazandım, Dürdane'yi kurtaran esmerliği! Şu aramıza katılan Mürüvvet Hanım'a Rahim Bey'den bir fenalık gelmez. Dönüşte köşke o taşınsın, korkmadan oturstun."

Rayiha kımıldandı; hemen ayağa kalkıp yardım için elimi uzattım.

"Çok faydalı oldu bu konuşmamız," dedi. "Ama artık ahbapların yanına gidelim. Size daha birçok şey söyleyecektim, sıra gelmedi."

"Yarın, başka gün devam ederiz; Marsilya'ya kadar epeyce vaktimiz var."

"Bilinmez, Napoli'de inmeyi düşünüyoruz. Rıdvan çocuk gibidir. Bir kararda durmaz, aklına geleni yapar. Ben de kendisine uyarım, bu halini severim de... Öyle insanlar sevimli oluyorlar."

"Siz de aynı karakterdesiniz de ondan..."

"Yani Rahim meselesiyle uğraşmaktan bir gün vazgeçeceğimi mi söylemek istediniz? Belki doğrudur; ara sıra 'Benim neme lazım?' diye düşündüğüm oluyor."

Yürüyoruz, birden durdu, soruyor:

"Mehtap ve sarışınlık hakkındaki sözlerimi pek mi çocukça buldunuz?"

"Katiyen! Tahkikatımı bu esaslar üzerinde yürüteceğim, beni tenvir ettiniz."

Teşekkür etti. Ahbaplarla yine barda birleştik; umumi sohbet ve neşeye karışmış görünmeme rağmen az önceki konuşmamız aklımdan çıkmıyor. Doğrusunu isterseniz konuşma mevzuundan ziyade konuşan Rayiha'dır düşündüğüm!

Şimdi de kendisi yanımda, karşımda, yine konuşuyor, ama deminki baş başa halimiz başkaydı. Sözlerine oldukça aksi cevaplar vermeme bakmayınız, gönlüm sevgisiyle taşıyordu; ağzından çıkan sözler –bütün âşıklara öyle gelir– sanki renkli, kokulu, çam ağaçları fısıltısında ve onlarınki gibi nefes almayı kolaylaştıran hoşlukta dinlendirici, aynı zamanda diriltici oluyordu.

Farkına vardırmadan gözlerim yüzüne, ellerine, ayaklarına konuyor; buralarda çiçek zerrecikleri emiyor, tat ve rayiha topluyordu. Bir ara o hale gelmiştim ki kendimi bir petek bal kadar tat kesilmiş buldum, kendi hazzımla içim bayılıyordu. Ufak tefekliği öylesine zarif, hafif, ferahlatıcı, yük teşkil etmeyen bir maddilikte, güzelliği vücudundan ziyade bu vücudun halesinde ve havasındaydı ki!

Onu hem dinliyor, hem düşünüyordum:

"Rayiha belki her kadın gibi hoşa gitmekten memnun oluyor. Fakat ancak bu kadarına tahammül edebilir. Kocasından başka erkek tarafından sevildiğini, bildiğimiz manada istendiğini, sahip çıkılmak arzusuyla peşinde koşulduğunu anlar anlamaz tiksinti duyacağına eminim. Elinde değil, iffetsizliği kabul edemeyen bir yaradılışta... Refleksleri, tıpkı göz kapaklarının kapanışı gibi yabancı maddeye karşı kendisini koruyor. Bu, bir nevi *spazm*, adalelerin elinde olmadan kasılışı! O gerilmeler yalnız uzuvlarda değil, ruhta da oluyor

ve galiba iffet denilen de böyle bir ruh kasılması. Hafifmeşrep kadınlarda da o refleks işlemiyor."

Asıl konuşmamıza gelince; Rayiha'nın sarışın bahsinde, işe mehtabı da karıştırırsak akla yakın bir esasa dayandığını kabul etmek lazım.

Çekiciliğinin tesiriyle beni kendi görüşüne getirecek mi nedir, diyor, gülümsüyordum. Viski dolu kadehler elimizde, hep beraber üst güverteye çıktık. Mürüvvet yere oturdu, sonra aynı vaziyeti alan Sungur'un dizine başını koydu, uzandı.

"Gökyüzüne bakın," diyor. "Bu kadar yıldızlısını hiç görmedim."

İçimden yine çocuk arzuları geliyor; diyorum ki.

"Sungur'un yerinde ben olsaydım, Mürüvvet'in yerinde de Rayiha!"

Göğe onun yumuk gözleri çevrilseydi, başı dizimde, yıldızları o seyretseydi ve o konuşsaydı.

Halbuki uzun, kâfi derecede dolgun ve dolgunluğunu dokunmadan belli etmeyecek kadar gergin biçimli vücudu ile Mürüvvet boylu boyuna yatarken, bu vaziyette çok hoştu. Fakat neyleyim ki benim için meçhul hiçbir tarafı yoktu; baktığım zaman elbisesini çıkarmışçasına çıplaklığını görüyordum. Hatta az sonra bağıracağını biliyordum:

"A, yıldız uçtu! Bir şey dilemeye yetişemedim."

Belki aynı şeyi Rayiha da söylerdi, adi olmazdı, yahut bana adi gelmezdi. Zihnimden şu geçti:

"Rahim yalnız sarışınlardan değil, galiba hafif, kolay, az çok umumun malı kadınlardan haz ediyor. Meryem bir sürtüktü, Rahşan kibarcasıdır, Yolanda ise Estonyalı aç, sefil bir muhacir kızıydı. Öğrenciliği süstü, öğrenciler arasında ge-

çinip gidiyordu. Zaten cinsi sapıklık yüzünden cinayet işleyenler daha ziyade böylelerine düşkündürler, elde edilmesi de kolay olur. Mehtapta zahmetsizce kırlara, tenha yerlere sürüklenenler yüksek tabakada da vardır, ama iki ruhlulardır bunlar... Az rastlanır."

Rayiha ile konuşurken benim bildiğim birçok cinsi sapıklıkları çirkin, iğrenç oluşlarından dolayı sükûtla geçirmiştim, hele bunlardan bazısının öldürmeye karar verdikten ve öldürürken duydukları şehvet heyecanının kendi tariflerince fevkalade tatlılığından bahsedemezdim.

Biliyordum ki, öldürürken o katiller bizim gibi normal insanların cinsi münasebetlerde kendilerini kaptırdıkları haz fırtınasından çok daha müthişi ve bire yüz nispetindeki kasırgası içinde azami zevk haddine ulaşıyorlardı. Bir kısmı sadece öldürmeyi kâfi görüyor, bir kısmı öldürdüğü halde münasebette bulunmak için katil oluyordu.

Rahim –şayet katilse– kendisine şiddetle arzu veren kadını yalnız öldürme şehvetine müptela! Sonra ona ilişmiyor. Zira öldürürken duyduğu zevk tamamıyla tatmin edilmesine, artık gevşemesine ve eski hüviyetine dönmesine yetişiyor.

Toparlak ayın tesirleri hakkında da benim Rayiha kadar, belki daha etraflı malumatım vardır. Ruhiyatçılar normal halinde hemen hemen erkeklikten mahrum bazı tiplerin mehtabın parlak olduğu gecelerde yatıştırılması güç bir azgınlık buhranına kapıldıklarını tespit etmişlerdir.

Bunu göz önünde tutarak Rahim'e o tipler arasında yer vermek de mümkündür. Yani müteahhit aslında durgun, kudretsiz bir erkektir; fakat mehtapta değişiyor, azıyor; azıyor ama zevki normal münasebette değil, arzu duyduğu

yaratığı öldürmekte buluyor; öldürünce de eski benliğine dönüyor, halim selim bir adam oluyor.

Evet, ay gökte pek masum, şair, yaradılışlı, nazik görünmesine rağmen insanların cinsi zevki, kudreti üzerinde yaman tesirler yapan, çok defa normal münasebetlerle çocuk üremesine yarayan, bazen de anlattığım korkunç, iğrenç cinayetlere zemin hazırlayan, kısacası çok defa mukadderatımıza hâkim olan esrarlı bir peyktir.[1]

Mürüvvet yıldızlı göğe bakarak, pes sesten Fransızca bir şanson okuyor:

Est-ça ma faute a moi?

Rayiha kocasına dayanıp ayakta duruyor. Türküyü hepimiz, hoşlanarak dinliyoruz. Plaklardan ve radyolardan o kadar iyi kapmış, bir Fransız şarkıcı kadın sesiyle öyle aslına uygun söylüyordu ki, bitirince tekrarlattık ve biz de yere oturduk, Mürüvvet'in etrafında halka olduk.

Bir ara Rayiha'nın bana baktığını hissettim, gözlerimi onun tarafına çevirdim. Evet, bakıyordu ve göz göze geldiğimiz halde yine bakmakta, daha doğrusu süzmekte devam ediyordu. Aldanmıyordum, aldanamazdım. Bakışları okşayıcıydı. Kondurmak istemiyorum, ama istekliydi bile diyebilirim. Bunun pek kısa süreni bir kere daha Dolmabahçe buluşmamızda olmamış mıydı? Kocasına sordu:

"Kadehimde bir şey kalmış mı?"

"Hayır, bitirmişsin."

Ben atıldım:

"İsterseniz yenisini getireyim."

"Siz de içecekseniz olur. Yok, durunuz, beraber gidelim. Ayaklarım uyuştu zaten..."

1 peyk: uydu

Öbürleri de bağrıştılar:

"Biz de isteriz! Biz de içeceğiz."

"Öyleyse hepimiz bara inelim."

İniyoruz. Kendi kendime söyleniyorum:

"Haz ederek bana bakıyordu; gördüğümü, anladığımı bildiği halde aldırmadı; adeta anlamamı istiyordu. Sonra da benimle aşağıya inmek arzusu duydu, inemediğine kızdığını da saklamadı; hatta kaşlarını çattı, dudaklarının kenarında birer büklüm hâsıl oldu. Galiba hafifçe omuzlarını da silkmişti. Bunlar neye alamet?'

Sualime yine kendim cevap veriyorum:

"Ukalalık istemez, basbayağı haz ediştir bu! Şöyle geride bıraktığın en azı yirmi yılı düşün; aynı bakışlarına nail olduğun hangi kadın sana uzak durdu? Aranızda ufak da olsa bir macera geçmedi mi? Demin korktuğun refleksler galiba sandığın kadar zalim değil, oğlum!"

* * *

"Size yine mehtabın rol oynadığı bir cinayetten bahsedeceğim. Acaba biliyor musunuz? Olay Newcastle şehrinde olmuştu; savaş esnasında karartma sırasında..."

"Hatırlamıyorum, hanımefendi."

"Yirmi üç yaşında ordu birliklerinde vazife gören güzel ve sarışın bir kız –rütbesi onbaşıydı– bir subayla evlenmişti. Evlendiklerinin ilk aylarında subayın yeri değişti; genç karısı da onu uğurlamak için gara beraber gitti. Kışlaya dönüşte yolu bir ormandan geçiyordu; kocası taksi ile dönmesini istemiş, onbaşı şu cevabı vermişti: 'Erkekler ancak yüz veren kadınlara sarkıntılık ederler.'"

"Bu söz yüzde doksan isabetlidir."

"Orasını siz daha iyi bilirsiniz. Hikâyemi kısa keseyim: Kadıncağız ormanda, başına bir tabanca kabzası vurulmak suretiyle öldürüldü. Asıl acayibi maktulün iç çamaşırları aşırılmıştı."

"Demek katil bir fetişist, bir ruh hastası..."

"Evet, öyle olduğu yakalanınca büsbütün meydana çıktı. Bir bahriye gediklisiydi. Odasında da kullanılmış bir sürü kadın çamaşırı buldular."

"Rahim Bey'de böyle bir merak yoktur."

"Evet, yoktur belki. Fakat cinayet gecesi gökte ay vardı ve bahriye gediklisini katil eden de bu aydı. Genç kadının dönüşü mehtapsız, kapalı ve karanlık bir geceye rastlamış olsaydı, bu ihtiyatsızca yürüyüş arızası geçebilirdi. Nitekim..."

"Ne söyleyeceğinizi biliyorum. 'Nitekim Yolanda, Meryem ve Rahşan da mehtaba kurban gittiler, karanlık bir gecede veya gündüzün böyle bir saldırıya uğrayamazlardı,' diyecektiniz."

"Şunu da ilave edecektim: Rahşan vurulmadan önce ben ve Rıdvan kayalıkta oturuyorduk, o gece mehtabın bambaşka bir rengi, bir hali ve bir tesiri ayrıca dikkatimi çekti. Vahşileştiğimi hissettim. O zamana kadar düşündüklerime benzemeyen birtakım şeyler zihnimden geçiyordu. Adeta başım gitmiş, yerine başkası gelmişti, hain ve ahlaksız bir insanın başı!"

"Biraz daha izah edemez misiniz?"

"Edemem... Zira utanırım, çirkin sahnelerdi düşündüklerim... Sade düşünmekle kalmıyordum, fiiliyata da geçmek arzuları duyuyordum."

"Muayyen bir şahsı mı düşünüyordunuz?"

"Birçoğu zihnimi işgal etti, nihayet –çok acayip değil mi– Durmuş Efendi'de karar kıldım."

"Durmuş Efendi? Hani şu sizin ev sahibi... Eski gümrükçü?"

"Durunuz, biraz alıştım şimdi... Söyleyebileceğim: O altmışlık, sakallı adam hayalimde beni kucaklamış, kayadan kayaya atlaya atlaya ay ışığında kaçıyordu. Önce memnundum; sonra bir öfke başladı, kollarından kurtuldum. Bu bir öfke idi ki ancak kendisini öldürmekle yatışabilirdi. Kısacası, arzularla karışık bir cinayet işleme hırsı kabarmıştı içimde! Bereket uzun sürmedi, bir de..."

"Mademki başladınız, onu da söyleyiniz."

"Bir de şunu gördüm: Rıdvan'ın da gözleri mehtap altında bana pek fena şeyler düşünüyor tesiri yaptı; o kadar ki ürktüm, gözlerinde okuduğum muhabbet birdenbire zalim, gaddar bir mana almıştı; öldürebilirdi beni. Belki sevgisinin fazlalığından... Fakat yatışmasaydı öldürürdü muhakkak!"

Sustu. Konuşmanın zemin ve zamana uymadığını sezdim, ben de susuyorum. Vapur, Napoli'den ayrılmış, Fransa'nın güney sahillerine doğru yol alıyor. İkindiüstü koltuklara yan yana uzanmış, buzlu limonatalarımızı içerek konuşmaktaydık. Heykeltıraş, kamarasında uyuyormuş; öbürleri de meydanda yok. Rayiha ara vermemiş gibi sözüne devam etti:

"Bütün bunlar o geceki mehtabın her mehtaba benzemeyen bambaşka tesirinden dolayı olmuştu. Fikrimce ay daima aynı ışığı vermiyor. Galiba ara sıra atmosferdeki değişiklikler yüzünden ışığı sinir sistemimiz ve dolayısıyla ruhumuz

üzerinde bozukluğa sebep oluyor; en doğrusu aydınlığı zehir haline geliyor; bunu gözlerimiz ve derimizle alıyoruz. Keyif verici, kudurtucu bir zehir bu! Esasta ruh hastası olanları katil ediyor. O katilleri mazur göreceğim neredeyse! Beni de o gece ve bir defa da genç kız iken yarı deliye çevirmişti."

"Peki, kocanızla beraber kayalıkta bahsettiğiniz garip ruh haletini geçirmenize rağmen neden tekrar ve tek başına yine mehtaba çıktınız?"diye sormam lazımdı.

Birkaç defa yutkundum, sormaktan vazgeçtim. Zira içimdeki o müthiş şüphe gene uyanmıştı, hem de daha sağlam şekilde, deminki itirafları yüzünden! Rayiha zaman zaman şuur bozukluklarına uğruyordu; cinayet gecesi o haldeydi, dün bir ara düşündüğüm gibi bu buhran içinde gidip Rahşan'ı öldürmüştü.

"İmkânı yok!" diyemezdim.

Belki âşıktım, ama daha evvel bir emniyet memuruydum. Ancak şüphemi epeyce hafifletecek bir mesele vardı elimde; o kabil hastalar, buhran geçince normal hale dönerler, hatta daha şuurlu, daha idareli, kurnaz ve becerikli olurlar, falso yapmazlar. Bunların içinde yakalandıktan ve en sağlam deliller önlerine sürüldükten sonra bile itirafa yanaşmayan inatçılar çoktur. Polisten ve adliyeden bir nevi intikam alırlar. Onları hata işlemek töhmeti altında bırakırlar; ölüme bir teselli ile giderler.

Halbuki Rayiha şimdi bana, yani polise, adeta ipucu veren bir itirafta bulundu; cinayet gecesi geçirdiği şehvetle karışık bir öldürme arzusu duyduğunu açıkça söyledi.

Tafsilatını vermekten utandığı hayali sahneyi kaçamaklı bir ifade ile anlatırken, ben o sahneyi teferruatıyla zihnimde

canlandırmıştım. Altmışlık sakallı gümrükçüye karşı birdenbire marazi bir isteğe kapılmıştı. Galiba o iri yarı, kıllı daha ziyade bir papaza ve bilhassa Rasputin'e benzettiği Durmuş Efendi, yarı insan, yarı hayvandı, bazı hayali tablolardaki ilk insanları andırıyordu, hele çıplak olarak düşünülünce!

İşte bu yabani adam onun ufacık, nazlı vücudunu pazılı kolları arasına almış, bir titan, bir dev azametiyle götürüyor, korkunç kayalıkların birinden öbürüne adım atarak efsanelerdeki Gulyabaniler gibi kaçırıyordu. Belki Rayiha yalnız Durmuş'u değil, kendisini de çıplak farz etmekteydi.

"Müthiş şey!... Uyanıkken uğranılan bir kâbus... Hasta bir muhayyilenin icadı! Peki, sonra kapıldığı öldürme ihtiyacı? O nedir?"

Düşündüm ki aynı ihtiyacı normal sayılan adam da bazen duyar. Hele uykumuz kaçtığı zaman, birdenbire ehemmiyet alan hiçten birini öldürmek değilse bile ona yakın bir nefretle, garez ve kin ile aklımızdan geçirdiğimiz olmaz mı?

Uyanıp da hatırlayınca ciddi bir sebep yokken cinsdaşımıza karşı vahşileşmemize, o şuursuzluğumuza canımız sıkılır; epeyce zaman tesiri altında kalır, memnuniyetsizliğini duyarız. İnsan budur, böyledir; ara sıra içinden canavarlığı tepen ve en eski dedelerinin Dinornis ve Dionceras devrindeki iptidailiği beliren bir şuuraltı mahkûmu...

Rayiha o mehtaplı gece böyle korkunç bir hülyaya dalmış olabilir; belki bir an uyumuştu bile... Hava çok sıcaktı ve muhakkak içmiş, fazla yemişti; yemekten kalkalı da çok olmamıştı. Rıdvan'ın gözlerindeki vahşi bakışa gelince bu da kâbusun sersemliği içinde hatalı bir görüştü, ona öyle görünmüştü.

Eğer aynı gece bir cinayet işlenmeseydi, kayalıktaki korkunç hülyasını unutacaktı. Unutmaması, şimdi hatırlaması hep cinayetten dolayı! Rahşan'ın mehtap altında, kuma uzanmış cansız vücudu bu hatıranın yaşamasına sebep oluyor, heyecan devam ediyordu.

"Rayiha katil değil, böyle bir şey yapmış olsaydı şüphe uyandıracak bir itirafa yanaşmazdı," hükmüne vardım. Hatta az sonra işi latifeye vurdum, şöyle dedim:

"Gümrükçü sakallı Durmuş Efendi de nereden aklınıza geldi? Daha yakışıklı, dinç bir adam bulamaz mıydınız?"

"O zaman bu hülya daha korkunç gelirdi bana! Bir gerçeğe benzerdi."

Uykusundan kalkan Heykeltıraş bize gülümseyerek yaklaşıyor. Sonra:

"Yine o mesele mi ciddi ciddi konuştuğunuz? Katili buldunuz mu?"

Rayiha kısaltarak olay gecesi hülyasını anlattı. Rıdvan diyor ki:

"Yaman bir adamdır, Durmuş Efendi... Gerçekten tiptir. Çapkındır da ha! Dürdane'ye tutkundur; bakkal Kamil Bey'in üniversiteli kızına da! Belki de zavallı Rahşan'a da göz koymuştu. Esasen Rayiha'yı da pek beğenir. Bir de çamaşırcı Ratibe'yi listeye koymak lazım. Bu kadın bize geldiği gün ne balığa çıkar ne kahveye gider; penceresinin tül perdesi arkasından onun çamaşır asmasını, toplamasını seyreder. Dedim ya, yaman heriftir."

Birdenbire sesini yükseltti:

"Durun," dedi. "Durun hele! Aklıma bir şey geldi: Durmuş Efendi psikopatın biridir. Belki de katil o! Üzerinde hiç işlemediniz."

Rayiha gülüyor, ben de gülümsüyorum. Diyorum ki:

"Olaydan sonra bu adamı evinden siz kaldırdınız, uyuyordu. Eğer bahçede veya kayalarda olsaydı, Rayiha Hanımefendi ile karşılaşması lazım gelirdi."

Rıdvan durakladı, fakat ortaya attığı tezi biraz daha müdafaa için dedi ki:

"Ya Rahim Bey'in bahçesine gizlendi ve cinayeti işledikten sonra bizim tarafa, evine geçtiyse?"

"Nereden? Kapıdan çıkarak mı? Orada Dürdane duruyordu."

"Sahi... Bunu düşünemedim."

"Ara duvardan atlaması imkânsızdır. Merdivensiz bu tarafa geçilmez. Müteahhidin köşkü sizinkine göre çukurdadır, değil mi?"

"Evet, iki metre kadar..."

"Bunu kimse vasıtasız aşamaz. Ancak biri öte yandan yardım etmelidir. Hem de güçlü kuvvetli bir adam..."

"Doğru, kırk yılda bir de dedektiflik taslamaya kalkıştım. Yüzüme, gözüme bulaştırdım. Sungur Bey yok ortalarda?"

Rayiha cevap verdi:

"Sen onu değil, Mürüvvet Hanım'ı sormak istiyorsun. Neredeyse gelirler. Değil mi? Benim asıl aradığım meclisimizin şenlenmesi."

Başımla tasdik ettim. Fakat Heykeltıraş'ın aklı hâlâ meçhul katilde ve nazariyesini müdafaada. Gene oraya geldi:

"Demin söylediğim ihtimali kuvvetlendirecek izahı buldum, bunu da kabul etmeyeceksiniz doğrusu, oldukça hayali!... Kendim icat ettim ama benim de gözüm tutmadı."

"Söylemen faydalı olabilir, Rıdvan! Söz veriyoruz, alay etmeyeceğiz."

"Ben diyorum ki, Durmuş Efendi'ye bu cinayeti yaptıran Dürdane'dir."

"Bu da nesi?"

"Anlatacağım: Durmuş malum ya Dürdane'ye âşık... Ama Dürdane de müteahhide tutkun. Kadın, Rahşan'ı –belli etmemekle beraber– dehşetli kıskanıyor ve köşke yerleşmesinden, hatta köşkün hanımı olmasından korkuyor. Gümrükçüyü elde ediyor, kendisini vaat ederek..."

Rayiha devam etti:

"'Şu Rahşan'ı ortadan kaldırırsan senin olurum,' diyor. O da kabul ediyor. Tabancayı bahçıvan Recep'ten çalan Dürdane, bu silahı Durmuş Efendi'ye veriyor. O da, vaktiyle bizden aşırdığı silaha tekrar kavuşmuş oluyor ve..."

Rıdvan, karısının sözünü kesti, kendisi anlatıyor:

"...Ve o gece bahçıvanın izinli olmasından istifade ederek, Dürdane âşığını köşke sokuyor, kumsalda bulunan müteahhidin metresini beraberce gözetliyorlar; Rahim sigara almak için Rahşan'ın yanından ayrılınca, Durmuş sahile koşuyor; işini gördükten sonra duvar kıyısından yukarıya çıkıyor ve köşkün kapısından çabucak fırlayıp evine dönüyor. Görüyorsunuz ki, Dürdane'nin kapı önünde bulunuşu bu sebeptendir, katili kaçırmamak için!"

"Olamaz! Şaban ile Lütfi Efendi'nin oğlu, çıktığını görürlerdi. Öyle ise Durmuş, evvelceden duvara dayanmış, hazırlanmış olan merdiven vasıtasıyla bizim tarafa geçti... Dürdane bu merdiveni hemen almış, yerine koymuştur; sonra kumsala doğru koşmuştur. Olamaz mı bu?"

Söze ben karıştım:

"Pekâlâ olabilir," diyorum. "Geceki araştırmalarım esna-

sında ben ortada bir merdiven aramadım değil. Hem sizin duvar tarafında, hem de öbür komşu Seyhanlıların duvarı boyunda. Merdiveni buldum ama bahçıvan, odasının yanındaki ambarda. Şimdi müdüriyete telsizle bu merdivende parmak izleri aranılmasını isteyebilirim. Lakin henüz işe kanaat getirmedim. Durmuş ne mukabili olsa katilliği göze alamaz."

Rayiha itiraz edecek gibi bir hareket yapınca, dedim ki:

"Hayır, merdiveni temizletmeye meydan bulamamışlardır; zira olay gecesi Dürdane merkeze götürüldü, Durmuş da artık o merdiveni eline geçiremezdi."

Rıdvan, beni şaşkınlığa uğratan bir zekâ, daha doğrusu çarçabuk bu işlere yatkın hale gelen bir kabiliyetle dedi ki:

"Geçirirdi, hatta izleri silmeye de lüzum görmezdi. Bizim köşkte sağlam bir el merdiveni yok. Vişneleri toplamak bahanesiyle bahçıvan Recep'ten ariyet ister, geri verirdi; her zaman yaptığı şeydi. Parmak izleri meydana çıkınca da cevap kolay, ona çıkıp vişne devşirmişti, elbette elleri sürülmüştür."

"Zaten boşuna yoruyoruz kendimizi," dedim. "Ertesi günkü tetkikatımda duvarlar boyunca merdiven dayandığına dalalet edecek iz görmedim. Sizin kumsaldan da bu kumsala kimse geçmemişti, zira kum üzerinde ayak izi yoktu."

Heykeltıraş diyor ki:

"Öbür taraftaki komşu Seyhanlılar hakkındaki tetkikatınız da menfi mi?"

"Oradan Rahim Bey'in ne bahçesine ne de kumsala geçilebilir. Deniz tarafına dikenli teller gerilmiştir; duvarların üstünü de şişe kırıkları ile el sürülmez hale sokmuşlar."

“Öyledir… Ama ben bir defa gördüm. Rahim’in tarafında ikinci bahçeye de gölge salan kocaman bir incir ağacı var. Süheyla’nın çocukları bu ağaca tırmanıp yemiş çalıyorlardı… O kadar zengin oldukları halde! İncir dalı esnektir, bir ucundan çekince kolayca iner ve sonra insanı kaldırmaya da yarar.”

Bunu da Rıdvan söylemişti. İzahat verdim:

“Seyhanlılar kalabalık bir aile. Gelinler, damatlar, torunlar… Köşk kaynaşıyor; karınca yuvası. Fakat orada herkes kendi âleminde, birer birer gözden geçirdim. Hiçbiri şüphe uyandırmadı. Para bol. Akıl almaz bir kargaşalık içinde –ne yemek vakti belli, ne eğlence saati– harran gürra yaşıyorlar. Aynı para ile bir saray idare edilir, hem de ne intizamla! Windsor Dükünü bile ağırlamak mümkün olur.”

Rayiha diyor ki:

“Netice şu: Katil Rahim’dir. Ben bunu meydana çıkaracağım.”

Rıdvan da artık bir fikir ve kanaat sahibi.

“Bence Durmuş ile Dürdane üzerinde durmalıyız. Peki, sizin nokta-i nazarınız nedir Haydar Bey?”

Cevap vermiyorum. Rayiha:

“Beyefendinin büsbütün başka türlü düşündüğü muhakkak. Kendileri katilin kim olduğunu biliyorlar ve galiba peşine düştüklerini sanıyorlar. Anlamadın mı Rıdvan?”

“Anlamadım vallahi! Katil bir vapurda veya Avrupa’nın bir yerinde mi?”

“Vapurda… Hem de şimdi yanımızda!”

“Ha, anladım. Ya ben, ya sen! Değil mi?”

“Sadece ben!”

Heykeltıraş yüzüme bakıp gülümsüyor. Ciddi durduğuma, bir şey söylemediğime nihayet şaşıyor. Kaşları çatıldı, bakışları öfkeli, sesi haşinleşerek soruyor:

"Bir şey demeyecek misiniz?"

"Diyeceğimi düşünüyorum. Mademki söylememi istiyorsunuz, cevap vereyim. Hanımefendinin sandığı gibi kesin bir fikrim olsaydı, kendileri şu dakikada burada bulunamazlardı. Katil ele geçinceye kadar zabıta herkesten şüphelenebilir, şüphelenmek hakkıdır; ancak şüphe hemen tevkifi icap ettirmez. İsterseniz olaya başından bir göz gezdirelim, tamamıyla objektif bir bakışla. Bunu yaparken benim sizce hayli merakı mucip olan vaziyetim de kendiliğinden meydana çıkacaktır. Öyle sanıyorum ki meselede hiç de fiili, daha doğrusu şöhretime yakışır faal ve semereli bir rol oynamamış olmama şaşıyorsunuz.

Zira romanlarda ve hatırat kitaplarında parlak muvaffakıyetlerine hayran kaldığınız zabıta amirlerine, hele dedektiflere benzeyen tarafım yok, alelade bir adamım."

Dikkatle dinliyorlar, sözüme devam ediyorum:

"Bir bakıma yeni hayali tiplerle kıyas ederseniz bunda haklısınız. Ancak hakikatler âleminde polis o tip bir insan değildir. Mesela bizim kırk yıllık cinayet masası şeflerimiz, katilleri Sherlock Holmes usulü aramadılar. Filvaki onlar için de ayakkabıdaki çamur, yakaya yapışmış kalmış bir saç, sigaranın içiliş tarzı ve saire epeyce manalıdır ama suçluyu daha ziyade kendine has bir altıncı his veya hususi bir seziş, işi kavrayış, insanı anlayış gibi hassalarıyla keşfederler. Ben de böyleyim."

"Şimdi fen sizlere yardım ediyor; elinizdeki vasıtalar mühimdir. Hele laboratuvarlarınız..."

"Öyle olmakla beraber mücrimlerin dörtte üçünü hiçbir aletin yardımına muhtaç olmadan ele geçirmekteyiz. Mesela şu son cinayeti tetkik edelim: Parmak izlerinin Rahim Bey'e ait olduğunu tespit ettik. Katil o mudur?"

"Odur. Bizim memleketteki cinayetlerin çoğu, belki de hepsi ayak takımı tarafından işlendiği için sizler yüksekçe tabakadan katil çıkacağına inanmazsınız. Suçluyu avamdan aramaya alışmışsınız. Hakkınız da var. Benim hatırladığım cinayetlerden hiçbiri sosyete ile ilgili değil. Batı ülkelerinde olduğu gibi bizde üst sınıf cinayetleri yok. Bunlar hırsızlık ve soygunculuk hariç, ne öldürüyorlar, ne de öldürülüyorlar; ancak kazaya kurban gidiyorlar, yahut intihar ediyorlar. Alışmamışsınız, demiştim ya!"

Rayiha'nın isabetli bulduğum bu fikrine karşı:

"Evet," dedim. "Bizim cürümde sosyal bünyemiz bu. Nitekim ilk dakikada Rahşan'ı aşağı tabakadan birinin vurmuş olması ihtimali üzerinde durdum. Acayibi, memleketimizde sadizm veya fetişizm yüzünden işlenen cinayetlerin failleri de hep aşağı tabakadan oluyor. Faraza bizde öte taraflarda olanlar nevinden bir doktor, seri cinayetler işleniyor, on çocuk zehirleniyor... Biz bu hususta bize benzeriz. Bizde cinayetler ekseriya basittir; sarhoş olur veya öfkelenir vururuz. Namusumuza dokundu diye vururuz. Daha çoğu metres veya sevgili vururuz. Hem alenen, sokak ortasında. Tertibat alarak veya izimizi kaybetmeye çalışarak değil!... Yüzde doksan feveran!"

Rıdvan, başıyla tasdik ediyor:

"Şimdi," diyorum. "Rahşan Hanım olayına geleceğim. Açık konuşuyorum. Bende ilk tesir şu oldu: Katil, bir ka-

dındır. Tabii derhal hizmetçiden şüphelendim. Fakat silah patladığı zaman Dürdane'nin kapı önünde bulunduğu anlaşılınca şüphem –açık konuşacağımı söylemiştim– Rayiha Hanım üzerine çevrildi..."

"Şüpheyi çekecek bütün sebepler bende mevcuttu, değil mi beyefendi?"

"Evet, bunları saymaya lüzum yok; esasen tabanca da bir zamanlar sizindi."

"Nasıl oldu da, daha doğrusu ne gibi sebeplerle tevkifime lüzum görmediniz?"

"Aceleye lüzum var mıydı? Nasıl olsa elimizden kaçamazdınız. Bir de şu var: Sizin taraftan geçildiğini anlatan ayak izlerinin bulunmaması... Filvaki, bir ara denizden yüzerek gelmek ihtimalini düşünmedim değil. Ancak mayonuzun ıslak bulunması lazımdı. Dikkat ettim, kuruydu."

"Nihayet tevkiften vazgeçtiniz; fakat takipten değil! İşte peşim sıra geliyorsunuz."

"Hayır hanımefendi, vapurda bulunuşumun sebebi başka, büsbütün başka. Bir sırdır, söyleyemem. Kaldı ki asıl suçlu kısa bir süre içinde kendi ayağıyla gelip teslim olacaktır veya kendi eliyle kendi cezasını verecektir. Belki böyle yapması lazım geldiğini suçluya anlatmak zahmetine katlanacağız."

"Konuşmanızdan öğrendiğime göre siz de bocalıyorsunuz, elinizde hiçbir ipucu yok. Rıdvan zaten ilk günü söylemişti. Bu cinayet sizlere kalırsa dosyasında uyumaya mahkum. Fakat bereket ben varım. Ben bu sırrı muhakkak çözeceğim."

Rıdvan gene değişmiş bir sesle dedi ki:

"Artık vazife bana düşüyor. Şu dakikadan itibaren işi ben üzerime alıyorum. Eğer Haydar Bey'in dediği gibi katile kendi eliyle cezasını vermesi lüzumunu biri söyleyecekse, o adamın yerinde olmayı isterdim."

Etrafına bakındı:

"Ahbaplar göründü; bahsi kapatalım. Hem akşam oluyor, içmeye başlayabiliriz."

Gözlerim çekinerek Rayiha'ya çevrildi? O da bana bakıyordu. Az daha:

"Rayiha!" diye inleyecektim.

Başıma bir lobut yemişçesine sersemledim. Zira sevdiğim kadının gözleri bana, benden yardım... Hayır, imdat bekliyor gibi geldi. Bu, bir anda öyle bir değişme, kendini bırakma, bir çöküştü ki!

Acaba aldanmış mıydım?

Yazık ki az sonra bu teselli de elimden gitti. Rayiha, bize katılan Sungur ve Mürüvvet'le hep beraber bara doğru yürürken birdenbire elimi tuttu; bu el bir avuç kar tutmuşçasına soğuktu galiba!... Yoksa bana mı öyle geldi? Bilemem. Usulcacık diyor ki:

"Sizinle kimsenin gelemeyeceği bir yerde konuşmak isterim. Düşününüz, bulunuz. Bana söyleyiniz. Muhakkak görüşmeliyiz. Artık tahammülüm kalmadı."

Barın kapısında da fırsatını getirdi, deminki sözlerine ilave etti:

"Size güveniyorum; biliyorum ki beni... benden... benim için..."

Üst tarafını getiremedi, aklımdan tamamladım:

"Beni seviyorsunuz, benden haz ediyorsunuz, benim için fedakârlık edebilirsiniz."

Evet, Rayiha bunları söyleyecekti. Söyleyemedi.

Ona istediği yardımda bulunacak mıyım? İşler korkunç derecede karıştı.

* * *

"Ağlamayacağım, bayılacak da değilim; bunlara belki sıra gelecek; fakat yalnız başıma kaldığım zaman kimsenin göremeyeceği bir yerde anlatmaya başlayayım mı?"

"Dinliyorum, hanımefendi."

Gecenin, hayır, sabahın biri; kaptan köprüsündeyiz. Oraya süvarinin müsaadesiyle, başkalarına görünmeden çıktık. Nöbette ikinci süvari var, aldığı emir üzerine bizden uzakta duruyor, vazifesi başında.

Rayiha, "Kimsenin gelemeyeceği bir yerde konuşmak isterim," demişti. Ben de ancak burasını temin edebildim. Kamaramda buluşmak münasebet almazdı; Rayiha'nın kamarasına da –küçük bir salonu olmasına rağmen– gidemezdim; kocası, biraz da bizlerin yardımı ile gece yarısına doğru sızmış, uyuyordu. Pek tenha, kapalı ve gizli bir tarafa gizlenmemiz ise lafa yol açardı. En uygunu kaptan köprüsü üzerindeki küçük yazı odası…

Pencereler açık… Vapurun süratinden ileri gelen hava sıkıntısı aslında serin olmayabilir, ama alnım o kadar sıcak ki bana serin tesiri yapıyor. Rayiha'ya bakıyorum. Bakarsam belki gözlerimdeki endişeyi sezer, itiraftan vazgeçer. Üzerinde, vücuduna dikilmeden, şöyle sarılıvermiş hissini veren açık gri bir gece elbisesi. Omuzlarında da dekoltesini örten daha koyu renkte bir eşarp var.

Odayı sadece masa üstündeki yeşil siperlikli yazıhane lambası aydınlattığı için esasen dizlerimize kadar loşluktayız.

"O geceyi anlatacağım size," dedi. "O müthiş geceyi! Fakat kapıldığım buhranı izah çok güç... Olaya geçeceğim."

Durdu. Bir türlü başlayamıyor.

"Bana yardım ediniz," dedi. "Bazı şeyler sorunuz, söyletmeye çalışınız."

"Mademki böyle istiyorsunuz, sorayım: Köşke uyumak için gidiyordunuz. Rıdvan Beyle beraber... Neden yatmadınız, niçin tek başınıza geri döndünüz? Geri dönerken bir karar almış mıydınız?"

"Evet, karar almıştım. Browning'i de!"

"Demek tabanca sizdeydi; onu tekrar ele geçirmiştiniz. Nasıl?"

"Bunu bırakalım şimdi... Bendeydi dedim ya... Teferruatı sonra, icap ederse anlatırım. Asıl olaya gelelim, teferruat üzerinde çok durursak, belki cesaretim kırılır, söyleyemem."

"Peki, silahı alıp kayalığa döndünüz."

"Hayır. Daha evvel öte tarafı gözetlediğimiz duvar kenarına geldim. Rahim Bey'in kumsalına baktım. İncirin iki metre kadar uzağında yan yana oturuyorlardı. Ay bizim taraftan vurduğu için ağacın gölgesi onlara doğru uzanmıştı, ama çapraz düşüyordu; aydınlıktaydılar. Bir ara kucaklaştılar. Sonra kadın, boylu boyunca yattı. Başını erkeğin dizine koymuştu. Saçları öyle parıldıyordu ki... Mükemmel bir hedefti. Aradaki mesafeyi hesapladım: On metreden fazla, ne kadar nişancı olsam bunu gözüm tutmadı. Browning on metreyi dinlemez ama ay ışığında değil, gündüzün!"

"Pek muvazeneli hesap etmişsiniz, tamamıyla şuurlu bir halde."

"Aklım başımdaydı... Eğer akıl denebilirse buna! Bir müddet onları seyrettim. Belki yatağıma dönecektim. Zayıf bir bezginlik duydum. Aksi gibi tam o sırada Rahim Bey, kadının başını eliyle kaldırıp kuma yavaşça koydu, kalktı. Köşke doğru yürüyordu. Rahşan tek başına kalmıştı. Anladım, Rahim içeriden bir şey getirmeye gidiyor. Gidip gelmesi mesafe itibarıyla beş on dakika sürer. Elbette biraz da oyalanacak, getireceği şeyi arayacaktı. Hele üst kata çıkacaksa..."

Önüme bakmakta devam ediyorum; artık sormaya lüzum yok, hızını aldı.

"Kayalığa koştum; sonra patikadan deniz kıyısına indim. Üzerimde, siz de görmüştünüz, önden aşağıya kadar düğmeli, basma bir elbise vardı; içimde mayo, ayaklarımda lastik terlikler... Size bugün, ikindiüstü azcık anlatmıştım ya... Artık ben bir başkasıydım, tamamen başka bir insan! Birini öldürmek ihtiyacıyla kıvranıyordum; ancak öldürünce asıl benliğime döneceğimi biliyordum. Rahşan'a düşman mıydım? Kocamın eski metresidir diye kızıyor, uykularım mı kaçıyordu? Hayır, öyle bir şey yoktu; ancak bir fahişe olmasından iğreniyordum. O derece güzel bir vücut içinde mundar, sefil, iradesiz bir ruh. Midem bulanıyordu."

Sustu. Ben de susuyorum, bekliyorum. Derin derin nefes aldığı için eşarbın yarı örttüğü, doğurmamış kadın göğsünün kabarıp indiğini bakmadan görüyorum. Rayiha'da göğüs, en biçimli, harikulade sevimli, başıboşluk içinde. Serkeşliği dikkati çeken en hayran bırakıcı bir güzelliğidir. Bunu düşünerek değil de heyecan derecesini anlamak için

yüzüne bir göz attım. Yumuk gözlerini kapamıştı, kendinden geçmiş gibiydi. Dedim ki:

"Bu cihetleri bırakabilirsiniz. Yorulmamanız lazım... Olaya geçiniz."

"Doğru söylediniz. Yine ikindiüstü konuşurken size neler duyduğumu, ne halde bulunduğumu, başka birine mal ederek biraz anlatmıştım; anlatması mümkün değil zaten... Silah patlayıncaya kadar eski benliğime dönemedim ki..."

Elleriyle yüzünü kapadı. İçimden:

"Demek bizde de olurmuş bu olaylar!" diye söyleniyorum, sosyal durumu yüksek bir insan, bahusus bir kadın, izahı mümkün olmayan şartlar altında, durup dururken bir cinayet işleyebilirmiş. Hem bu, doğrudan doğruya cinsi arzunun tesiriyle de olmamış. Onun da rolü var ama esasta bu kadın hasta... Akıl hastası! Önce kocasıyla kayalıkta sevişen Rayiha, tatmin edilmemiş bir halde köşke giriyor. Zaten yine hastalık yüzünden silah meraklısı ve atıcı... Tabancasını alıyor, demin kumsalda birbirlerine sarılmış olan çifte karşı delicesine bir kıskançlık duymuştu. Aynı zamanda öldürme arzusu. Benliği değişiyor ve o cinayeti yapıyor.

"Suya dokunmaması için eteklerimi dizlerime kadar bir tek elimle kaldırdım, sol elimle... Sağdakiyle tabancayı tutuyorum. Denizi kolayca geçtim. Artık Rahim'in kumsalındaydım. Fakat çok dikkatli davranıyordum. İzlerimin silinmesi için suların hışıldayarak vurup çekildiği kenardan yürüyordum; eğilmiş şekilde! Nihayet incirin hizasını buldum. Tabii, tetkiklerinizin arasında görmüşsünüzdür: Rahşan'ın ayakkabıları da benimkiler gibi lastikten ve aynı markadandı ve aynı numara..."

"Evvelce biliyor muydunuz bunları?"

"O yere dışarıdan tekrar geldiğim zaman gördüm. Rahatladım."

"Ölünün üzerinde, değil mi?"

"Söylemeyiniz, fena oluyorum."

Böyle diyen Rayiha yeniden yüzünü elleriyle örttü. Artık ağlıyordu. Gözyaşlarını görmüyorum ama şimdi eşarbın kayıp çıplaklığın meydana koyduğu omuz başlarının sarsılmasından, ağladığına hükmediyorum. Beni asıl meşgul eden nokta, hikâyenin tafsilatından ziyade bu itiraf neticesinde tutacağım hareket hattı!

"Rayiha nihayet katil olduğunu söyledi. Cinayetin bir kadın tarafından işlendiğini ilk önce tahmin etmiştim ve başlangıçta katilin Dürdane olduğu kanaatine varmıştım. Rahşan ve Rayiha'nın da aynı cinsten, aynı numara deniz ayakkabısı giymiş olmaları da gözümden kaçmamıştı. Ancak kumdaki izler yalnız incir ağacının etrafında vardı; heykeltıraşın duvarı ile ağaç arasında yüründüğüne dair bir belirti bulamamıştım. Şimdi anlaşılıyordu ki Rayiha, ayaklarını sudan çıkarmadan ta oraya kadar kumlara basarak gelmiş ve deniz, tabiatıyla o izleri ben olay yerine yetişinceye kadar silmiş."

Bunları zihnimden geçirirken ikide bir kendime soruyordum:

"Ne yapacağım? Rayiha'yı tevkif mi edeceğim? Yoksa ikindi üzeri karı kocaya da söylediğim gibi kendi eliyle cezasını vermesi için katile fırsat mı kazandıracağım? Evet, belki de hüküm idama kadar gitmeyecek; belki de ona deli muamelesi edilecek. Bakırköy'e kapatacaklar. Bu, ölümden daha berbat bir sonuç olmayacak mı?"

Kafamdan bir şey daha geçiyor; itirafını dinlememiş gibi davranmak ve ondan sırrını muhafaza etmesini istemek. Ben koşmazsam Rahşan'ın öldürülmesi olayı nihayet katili bulanamamamış cinayetler dosyasına girer: Tatar güzeli meselesi gibi! Öldürülen, aralarında bu derece seviye farkı olmakla beraber nihayet harc-ı âlem bir kadındır. Umumi efkâr: "Su testisi su yolunda kırılır," der, geçer.

"Esasen," diyorum. "Benden başka kimse Rayiha'dan şüphelenmedi, ben de şüphemi resmiyete dökmedim. Dürdane temize çıktı, gazeteler ise ne Rıdvan'dan bahsettiler ne de Rayiha'dan. Bizim şube müdürünün kanaatince katil Rahim'dir; Müteahhit'i göz hapsinde tutuyor ve bu ciheti aydınlatacak delilleri toplamaya çalışıyor." İstanbul'dan ayrılırken demişti ki:

"Döndüğün zaman Müteahhit'i hapiste bulacaksın, yahut mezarda! Yakalanacağını sezerse –sezdirmeyeceğim ya– intihar edecektir."

Müdüre yanlış düşündüğünü söylemedim. Zaman kazanmaya ihtiyacım vardı; hayır, zaman kazanmaya ihtiyacı olan Rayiha idi. Seyahate çıkmasını da kendisine tavsiye eden ben değil miydim? İlk gününden beri onu kurtarmaya zaten çalışmıştım. Yine de çalışacağımı anlıyorum. Katili kucağıma alıp, oynarken vazoyu düşürüp kırmış bir çocuğu teselli edercesine saçlarını okşaya okşaya şöyle demek istiyorum:

"Ağlama! Üzülme! Kırıldıysa kırıldı. Bir eksik, bir fazla! Ne çıkar! Senin üzülmene değmez."

Bu düşüncelerimden utandım; karşımda ağlamaya devam eden kadına soruyorum:

"Başka bir söyleyeceğiniz var mı?"

"Bitireyim: Aynı yoldan, aynı şekilde döndüm. Kayalara tırmanırken indiğim zamandakinden çok daha rahattım, hiç azap duymuyordum. Browning'i elbisemin eteğine iyice silip kumlara attığıma seviniyordum. Rahim gelince bunu eline alacaktı, silahta onun parmak izleri kalacaktı! Sonrasını biliyorsunuz; Rahim'i suçlu göstermek için ne mümkünse yaptım. Sizi ve kocamı hep bu ihtimal üzerine çekmeye çalıştım."

"Ortaya bir de ay ışığı, ayın on dördü nazariyesi attınız."

"Bu nazariye değildir. Beni katil eden odur."

Ellerini yüzünden çekmişti; yüzüme bakıyordu, hem de dik, hain, fena bir bakışla! Deli bu kadın... Sevdiğim kadın bir deli! Beni de bir gün, belki şimdi, dizlerinin üzerinde duran boncuklu çantasından çıkarıvereceği küçücük bir tabanca ile vurması mümkündür.

"Aksini iddia etmeyeceğim, ay ışığının tesiri hakkında zaten mutabık kalmıştık," dedim ama tetikte duruyorum. Şayet eli çantasına doğru bir harekette bulunursa, yıldırım gibi üstüne atılacağım; artık o zaman yapacak bir şey kalmaz... Kendisini gemi süvarisine teslim etmekten başka mevkuf olarak!

Bereket bakışı yumuşadı, tatlılandı diyebilirim. Hem de bu tatlılıkta hiç kabahat ve suç işlememiş olanların masumluğu var. Neredeyse itirafına inanmamak istiyorum, daha doğrusu sözlerini kendi tarafımdan uydurulmuş farz edecek gibiyim. Hayır, ağzından işittim, ne hayal, ne rüya! Deminki zalim bakışın unutmamalıyım; Rahşan'a nişan alırken gözünde o hainlik, o canavarlık vardı.

Ellerini tekrar yüzüne kapattı, soruyor:

"Ne yapmayı düşünüyorsunuz? Bana teslim olmamı tavsiye edeceksiniz, değil mi? Ortada günahsız yere tevkif edilmiş biri yok. Şayet öyle biri çıkarsa bir dakika durmam. Fakat şimdi..."

"Siz ne yapmak fikrindesiniz?"

"Bir hastaneye yatmak istiyorum. Esasen bu seyahate de o maksatla çıktım. Tedavi edilmeliyim; artık şüphe kalmadı. Ben tehlikeli bir hastayım! Yarın en sevdiklerim için, kocam için, sizin için tehlikeli olacak bir deli!"

Hıçkırarak ağlıyor, bu sefer... Odaya girdiği zaman ağlamayacağını, bayılmayacağını söylemişti hani? Ağladığı gibi bayılacaktı da. İki cihetten memnunluk, daha doğrusu küçük bir rahatlık duymaktayım. Ağlarsa sakinleşir, bayılmasından korkulmaz. Sonra sevdikleri arasında önce Rıdvan'ı, arkasından beni saydı, beni de seviyor. Dolmabahçe gününden beri, zavallı kafasını meşgul ettiğime inandığım dakikalar oluyordu. Doğru anlamışım.

Fakat neye yarar? Rayiha yok artık. Onu ya tımarhane, ya intihar, hülasa birer nevi ölüm bekliyor. Rahşan'ın kumlara uzanmış cesedini unutmamakla beraber karşımdaki akıl hastası güzel kadına acıyarak bakıyorum. O da bunu seziyor. Bir istediği var. Gönlünden gelen bir istek... Ben de onu sezmekteyim: Kollarımın arasına atılıp göğsümde ağlamak!

Sandalyemden kalktım; yanına yaklaşıyorum. Birbirimize bakıyoruz. Ellerimi çıplak omuzlarına koydum. Bir şey söylemek lazım. Bir şey ki ona ümit, teselli, huzur versin. Bir yardımcısı, sır ortağı, hamisi olduğunu anlasın! İşte söylüyorum, pek hafif, yumuşak, ılık bir sesle diyorum ki:

"Bana güveniniz. Sizi üç yıldan beri tanıyorum. Tam üç yıl! O zamandan beri de..."

Yüzlerimiz birbirine çok yakın. Daha da eğildim. Cümlemi tamamlamaya lüzum kalmadı. "Seviyorum," diyecek olan dudaklarım saçlarına süründü. Uzun müddet sürünecekti; belki alnına, dudaklarına kadar inecekti. Başı birdenbire geriye kaydı. Güç yetiştim, kucaklamasaydım kanepesinden yere düşecekti; kaskatı kesilmişti.

Rayiha kucağımda, uzatıp yatıracak bir yer arıyorum. Vapur doktorunu çağırmak lazım. Başımla ikinci süvariye işaret ediyorum, görmüyor. Tam o sırada Rayiha'nın gözleri aralandı; derin derin içini çekiyor, etrafına, "Ne oldu? Neredeyim?" dercesine bakıyor. Benim kollarımın arasında bulunduğunu anlayınca bir çığlık kopardı; kurtulmak için çabalanıyor.

Usulcacık kanepesine bıraktım. Diyorum ki:

"Bir baygınlık geçirdiniz, ancak birkaç dakika sürdü. Sizi kamaranıza götüreceğim. Elbette yanınızda ferahlatıcı, sükûnet verici bir ilaç vardır! Ondan alınız. Artık yalnız değilsiniz, size en iyi yolu gösterecek bir dostunuz var. Durum güç, ama bir kurtulma çaresi bulunacak."

"Teşekkür ederim; gidelim isterseniz..."

"Merdivenleri inecek halde misiniz?"

"Eğer kolunuza tutunursam inebilirim. Bu, o geceden beri ilk zaaf, ilk çökkünlük."

"Olanları hatırlamamaya çalışınız. Olanları değil, olması icap edenleri düşüneceğiz."

Elimi tuttu, bırakmıyor. Belli ki yanımda uyusa, yanı başında beni bekler hissetse daha rahat olacak. Hem sır orta-

ğıyım, hem de koruyacak tek adam. Ayrıca kendisine âşık olduğumu öğrendi... Mahut geceden beri de değil... Üç yıllık aşktı benimki! Bunu öğrenince nasıl şaşırdığını, ondan sonra bayıldığını gördüm.

Merdivenlerden iniyoruz; koluma dayanmıyor. Koluma girmiş, o latif ağırlığıyla iyice yaslanıyor. Yüzümüze yalancı fecrin serin ışığı vurdu.

Kamarasına gireceği sırada –yolda hiç konuşmamıştık– bir şey söylemek lazımdı; bulamıyorum. Hemen hemen deminki sözlerimi tekrarladım:

"Bir dostunuz olduğunu unutmayınız; vaziyet güç, ama elbette bir kurtuluş yolu vardır. Yarın bunu kararlaştıracağız."

Yerime dönerken kendi kendime diyorum ki:

"Laf! Öyle bir yol bulunamaz. Hele benim bu yolu aramaya katiyen hakkım yok, aksine vazifem suçluyu adalete teslimdir. Başıma gelen, adeta bir melodram veya Shakespearevari bir facia... Sevdiğim diyemeyeceğim, fakat üç yıldır rastladıkça veya hayalimden geçirdikçe en fazla haz ettiğim kadını elimle tevkife mecburum. Memuriyetimden istifa bile beni ve onu artık kurtaramaz. Zira bir katilin itirafını dinlemiş oluyorum, bir vatandaş sıfatıyla bildiğimi söylemeliyim; söylemezsem mesul sayılırım, mesul ve mücrim."

Soyunurken yuvarlak pencere camının ışığını gördüm; elektriği söndürdüm. Yatağımın üstüne ilişip düşünüyorum. Ona söylediğim, müjdelediğim yol hangisi olabilir?

Vicdanımın sesini, mesleğimin şerefini hiçe sayıp itirafı dinlememiş gibi hareket etmek mi? İmkânsız. Bu deli yarın bir cinayet daha işleyebilir. Onu bir şifa yurduna kapamak

mı? Önce kocasına gerçeği söylemek icap eder. Zaten hemen yarın, daha doğrusu bugün vazifemi yapmazsam vaktin uzaması yeni çıkmazlarla karşılaşmama sebep olur. Harekete geçmeliyim, fakat ne kadar zor iş bu!

"Hepsi, hangisi olsa zor. En doğrusu şimdi gidip baş süvariye vaziyeti anlatmak. Ah, keşke Rayiha şu anda intihar ediverse! Müthiş bir şey, ama en iyi hal çaresi değil mi?"

Azıcık düşündükten sonra kaptana hemen gitmekten vazgeçtim. Rayiha'nın intihar edeceğine öylesine emindim ki sırrının benden başka biri tarafından bilinmesini istemiyordum; hatırası tertemiz kalmalıydı; herkes ona acımalıydı.

"Kocasının da şüphelenmemesi lazım. Zira muhakkak ki karısını çok seviyor. Bu adamı korumak bir insanlık vazifesi. Ona acıyorum; ben de sevdiğim için acıyı derinden duyuyorum."

Uyumaya imkân yok. Kimbilir Rayiha ne haldedir? Onu itirafa sevk eden, Rıdvan'ın gevezelik kabilinden söylediği bir söz olmadı mı? Akşamüzeri yanımıza gelip dedektiflik marifetini gösterirken aklı benim bir cümleme takılmış:

"Eğer katile kendi eliyle cezasını vermesi lüzumunu biri söyleyecekse, o adamın yerinde olmayı çok isterim. Şu dakikadan itibaren işi ben üzerime alıyorum," demişti.

Rayiha'nın günlerden beri suçu Rahim'e yüklemek, kendisini kurtarmak için çırpınması yüzünden büsbütün yorulan esasta bozuk ve hasta ruhunu bu, hiç de ciddiye alınmaması lazım gelen söz bir darbe tesiri yapmış, iradesini yıkmış, onu itirafa sürüklemişti.

Şayet vapurda ben bulunmasaydım, kocasına açılacaktı, artık sırrını muhafaza edemeyecek hale gelmişti. Suçlular

bazen polisin yapacağı işkenceden daha tesirlisini kendi kendilerine, vicdanlarının tazyikiyle yapmazlar mı?

Rayiha, etrafındakilere belli etmemeye nefsini zorladığından ve bunda dün akşama kadar muvaffak olduğundan dolayı işkencelerin en hırpalayıcısına göğüs germişti. Emsalini çok gördüğümüz gibi birdenbire takati tükendi; itirafın yatıştırıcı, acı dindirici kucağına atıldı.

"Bugün kamarasından çıkmayacaktır," diye tahminler yürütüyorum. "Ancak ve belki geceleyin bir ara görünecek. Peki, yarın ne olacak? Marsilya'ya varacağız. Başını alıp giderse ben arkasından seyirci mi kalacağım? Yapamam; karar almaya mahkûmum."

Anlattıklarını bir daha gözden geçiriyorum. Aksayan tarafı yok. İncirin altına kıyı boyu, suların daima yaladığı ve izleri sildiği kenardan geldi. Ben bunu akıl edememiştim. Şüphelenerek ayaklarına baktığım zaman da hava çok sıcak olduğundan ve epeyce vakit geçtiğinden lastikler kurumuştu.

Rayiha itirafı sırasında yalnız bir noktayı, belki de ehemmiyet vermediğinden ve asıl olaya çabuk gelmek istediğinden izah etmedi: Eski silahını nasıl tekrar ele geçirmiş olmasını!

"Galiba," diyorum. "Bahçıvan Recep bize yalan söylememiş. 'Benden de çaldılar,' demişti. 'Odama girmişler ve sandığımı kırarak aşırmışlardı. Hırsızlığı polisten sakladım. Zaten başka bir şeye dokunmamışlardı.' Odaya giren, sandığı kıran da Rayiha! Günlerce, gecelerce bahçıvanı gözetledi. Odasını soydu, hanım hanımcık, tatlı, uslu, kocasına sadık, ev kadını, tertemiz Rayiha, kapıları ve sandıkları kıran bir hırsız ve katil ha!

Deli olduktan sonra hepsi beklenir!" diye söylendim. Ay hakkında okuduğu münasebetsiz yazıların da tesirine kapıldığı ve kendi kendini telkin ederek mehtaplı gecelerde acayiplikler duyduğu, nihayet ayın on dördüne rastlayan bir gece, gene telkinle o cinayeti işlediği iyice meydana çıktı. Yahut ay hakikaten bazı ruh hastalarının şuuru üzerinde bir rol oynuyor, yazılanlara inanmalı.

Şakaklarım zonkluyor, hayır zonklayan beynim de bunu şakaklarımda duyuyorum.

* * *

Saat on bire doğru yukarı çıktığım zaman Mürüvvet'le karşılaştım. İlk sözü şu oldu:

"Nen var, nonoşum? Rahatsız mısın? Dün gece birdenbire kaybolmuştun. Kamaranda da seni aradım, ses çıkmadı."

"İyi uyuyamadım... Çok sıcaktı dün gece... Bir ara kaptan yerine çıkmıştım. Midem de bozuk."

"Perrier ile bir viski içelim, gel! Ötekiler de barda."

"Ötekiler kim?"

"Her zamankiler: Heykeltıraş, karısı, Sungur, bizimkiler yani... Rıdvan bana abayı yaktı. Söz aramızda, Rayiha Hanımın sana bakışları da gözümden kaçmıyor ha! Yürür mü dersin? Hoş kadın, doğrusu... Ufak tefek... Bu kadar biçimlisini görmemiştim. Pek de tatlı... Şeker şey vallahi! Yoksa sözleştiniz de mi bu vapura bindiniz? Somurtma cicim!... Demek ki ciddi? Dur, dur hele! Küçük hanımefendi de bu sabah nâmizâc[1] görünüyor. O da rahat uyuyamadığını söylüyor. Halbuki biz deliksiz uyku çektik."

1 nâmizâc: keyifsiz

"Bırak gevezeliği! Ona ne olduğunu bilmem; ben bir telsiz aldım, aksi bir iş olmuş. Uykum kaçtı. Galiba Marsilya'dan ters yüz döneceğim. Belki de Nice'e gidip hemen uçağa bineceğim, anladın mı?"

"Vah vah! Seninki de iş mi zaten… Paran var, pulun var. Keyfine baksan daha iyi olur, canımın içi!"

Beraber barın kapısına kadar geldik. İçeriye bir göz attım: Rayiha gülümseyerek Sungur'u dinliyor. Halinde bir fevkaladelik yok. Sarılı siyahlı, ferah desenli elbisesi içinde ter ü taze görünüyor; makyaj sayesinde belki.

Bana ilişen gözlerini hemen başka tarafa çevirdi. Herhalde bir diyeceği olacaktır, yahut soracağı…

"Kendisine tekrar hâkim mi oldu? O bahsi hiç mi kurcalamayacak ve yarın elini, kolunu sallaya sallaya rıhtımdan bir arabaya atlayacak, Avrupa'da kayıplara mı karışacak?" gibi bir fikir de geçti aklımdan. Bu fikri veren Rayiha'nın halidir. Birdenbire ikinci bir fikre saplandım:

"Yoksa Dürdane'den ilham alarak cinayeti hayalinde benimsedi veya –daha fena bir ihtimaldi bu– taklidini yaptı, benimle alay mı etti?"

Bakmak, anlamak için gözlerini arıyorum; daima kaçıyor, hatta öbürlerine yaptığım gibi selamladığım, elini sıktığım zaman bile gözlerini gizledi.

"Utancından olacak," diye düşündüm. "Dün gece şaka yapsaydı şimdi artık şakasını açığa vurur, gülmeye başlardı; katil rolünü daha fazla üzerinde taşımayı isteyemez, buna gönlü razı olamazdı." Beni böyle düşündüren kâbustan kurtulma arzusu, keşke…

"Ne güzel aldattım sizi! Bir polis müfettişini aldatabile-

cek kadar usta oluşumla iftihar ederim," deseydi, feraha kavuşsaydım! Hayır... Yazık ki az sonra gözleri beni buldu. Bu gözler korku ve hüzün içinde ne kadar ürkek, ne perişandı! Ancak –sonra dikkatimi çekti– yalnız bana çevrilince öyle oluyorlardı; öbürlerinin karşısında eskiden tanıdığım cesur, iradeli gözlerdi bunlar!

"Başkalarından korkusu, çekinmesi yok. Onun ne olduğunu bir tek kişi biliyor, yalnız ben!" diye içimden söyleniyorum ve şunu temenni ediyorum: Kimse bilmeden meselenin en gizli şekilde kapanmasını. Yapacağım iyilik bu olmalıdır.

Yemekte yan yanayız. Her günkü gibi ara sıra lakırdıya karışıyor, yemeği aynı iştahla yiyor, hatta etin yanına konmuş bezelye garnitüründen iki defa aldı. Benimle de konuştu mu? Birkaç kere, gözlerini fazla yumarak!

"Belki salondan çıkarken bir şey söyler," diye düşündüm. Söylemesi lazım, fakat nihayet bir hasta olduğuna göre ondan her acayiplik beklenilir de. İster misin bir daha hiç bahsini açmasın, itirafta bulunmamış gibi hareket etsin? Böyle yaptığı takdirde benim durumum ne olacak?

Hatırlatacağım. Nitekim masamızdakilerin hararetli bir bahse dalmış olmalarından faydalanarak Rayiha'ya soruyorum:

"Geceyi nasıl geçirdiniz?"

"Pek iyi değil. Ama biraz uyuyabildim."

"Bir karara vardınız mı?"

"Kararı siz vereceksiniz. Ne derseniz onu yapacağım. Herkes öğle uykusuna yatınca ben salona çıkacağım; o saatte tenha olur. Bir köşeye çekilir, konuşuruz. Ama Rıdvan'a sezdirmeyelim; kendimden fazla kocamı düşünüyorum. Sizi

müşkül mevkiye soktuğuma da çok üzülüyorum. Hiç uyumadınız galiba; yüzünüzden belli... Çıkar yolu bulamadığınız anlaşılıyor. Bulunamaz ki!"

"Bulacağız."

Mana veremediğim bir memnunluk duyuyorum. Neden acaba? Baş başa tekrar konuşacağımızdan dolayı mı? İşlediği cinayete rağmen Rayiha'ya karşı duyduğum muhabbetin nefrete çevrilmemesine, hatta azalmamasına, daha acayibi artmış gibi olmasına şaşmaktayım. Onu itirafından beri daha çekici, daha istetici bulduğumu artık saklamayacağım. Şimdi bana bu suçlu kadın cinsi arzular vermeye başlamıştır. Eskiden sadece beğenirdim. Sevgim cismani değildi; bir hayranlıktan ibaretti.

"Suçlu olması mı hislerimde değişiklik yaptı? Kendimde bir hak görmeye mi başladım? Büyük suçluların, katillerin, maceracıların kadınlardaki cazibe tesiri malum. Katil kadınlara karşı erkeklerin aynı arzuya kapıldıklarını da bunlara delicesine âşık olan erkeklerden dolayı biliyoruz. Fransa'da babasını ve anasını zehirleyen bir kıza, muhakeme edildiği sırada kaç kişi tutulmuştu, onunla evlenmeyi göze alanlar vardı," diye içimden konuşuyorum ve kendimi de bu marazi âşıklar arasına katıyorum. Dün gece tanyeri ağarırken kamarama girdiğim zaman Rayiha'yı öyle şiddetle, doyulması olmayan bir oburlukla arzu etmiştim ki!

Hatta buhran esnasında şunu da aklımdan geçirmiştim: Ona sahip olduktan, bir gece beraber yaşadıktan sonra birlikte intihar etmek. Teferruatını da düşünmüştüm. İlk kurşunu ben sıkacak, evvela Rayiha'yı öldürecektim; arkasından da kendimi!

Niçin böyle yapacaktım? Zira ona güvenemiyordum; benden sonra yaşamak isteyecekti, sırrını bilen bir adamın ortadan kalkmasına sevinecekti. Ayrıca hasta, iğrenç ruhu bu ikinci kanlı olayın hazzı içinde bir saadet daha tadacaktı.

Yanımda oturup uslu uslu kahvesini içen bu sevimli kadın hakkında mı onları düşünmüştüm, diye hayret ediyorum. İnanılır şey değil! Fakat ne yazık ki hepsi gerçek. Rahşan'ı vuran o... Elbette böyle düşünürüm.

Yemekten kalktık. Ahbapların tokluktan, içkiden, güneşten ve sıcaktan gözleri kapanıyor. Herkes yerine çekilmek, soyunmak, uyumak ihtiyacında. Birbirimizden ayrılıyoruz. Ayrı taraflara yürüyoruz. Rayiha da kocasıyla kamarasına gidiyor. Gitmeden önce gözlerini kırpıştırarak randevumuzu hatırlattı.

Bu sefer kendisine muhakkak bir çıkar yol göstermeliyim. Hangisini? Bulamıyorum. Zaten Rayiha ile o olay gecesi konuştuktan sonra kararsızlıklar içinde bocaladığımı, benden bekleneni yapamadığımı, acemileştiğimi şimdi apaçık görmekteyim. Nefsime karşı bir itirafta da bulunuyorum. Diyorum ki:

"Ondan ilk dakikada şüphelenmiştim. Eğer hiç tanımadığım, cazibesi altında kalmadığım bir kadın, bir başkası olsaydı, katil çoktan, ertesi günü elimize geçmiş bulunacaktı. Kendi kendimi aldatmaya çalıştım. Rayiha'ya mesuliyeti yüklememek için, zekâmı, mantığımı teptim. Bunlar yetmiyormuş gibi arkasından vapura koştum; yapmadığım budalalık, münasebetsizlik kalmadı. Netice şu: Mesleğime ihanet!

Şimdilik aldığım bir tek karar var. Eğer yeni konuşmamızda da vazifemi hakkıyla, tamamıyla müspet şekilde yapamayacağımı anlarsam hemen istifa etmek.

Bu kararla azıcık yatıştım. Kamaramda aradan vakit geçmesini bekliyordum. Yukarıya yarım saat sonra çıktım. Salonun güneş tutmayan köşesinde Rayiha, elindeki mecmualara dalmış, oturuyor. Birkaç yolcu daha var ama ekalliyet tüccarları, hepsi de erkek. Rayiha'nın ilk sözü şu oldu:

"Sizinle buluşup konuşacağımı Rıdvan'a söyledim, zavallı, bizim hâlâ o mesele üzerinde münakaşalar yürüttüğümüzü sanıyor. Aklına koymuş: Suçlu, Durmuş Efendi'ymiş."

"Öyle bilsin. Vakit kazanmış oluyoruz."

"Yapılması lazım gelen nedir, sizce?"

"Açık konuşacağım. Sizi üç yıldır tanıdığımı söylemiştim. Farkında olmadınız, ama bir gerçektir bu. İlk defa akademi balosunda, ikincisi..."

Yüzünde bir hoşnutsuzluk belirdi.

"Peki," dedim. "Öbürlerini saymayacağım, bahsin o kısmını kapatıyorum. Ancak..."

"Yapacağınız fedakârlığın hangi sebepten ileri geldiğini biliyorum, beyefendi! Ama düşününüz ki ben de yalnız size açıldım; elbette bunun da bir sebebi olacak. Daha doğrusu ikimiz de aynı sebeplerin tesiri ile hareket etmekteyiz. Yani karşılıklı duyduğumuz sempati bize hâkim. Benimki devam edebilir, yardımınız bunu artırır da. Sizinkine gelince bir nefrete çevrilmesini bekliyordum. Halbuki öyle olmadığını görüyorum."

"İyi görmüşsünüz."

"Ama benim bütün ümidim itirafta bulunduktan sonra sizi kendimden soğutmaktı. Hislerinizin değişmesini, aleyhime çevrilmesini istiyordum. Niçin mi? Zira her şeyden fazla kocamdan başka biri tarafından sevilmek ve başka birini

sevmek beni korkutur. Sevmemeye, sevilmemeye ahdettim. Bir hastayım, bir deliyim ben! Katilim ben! Daha ne istiyorsunuz?"

"Rica ederim, sesinizi yükseltmeyiniz. Hem bırakınız onları... Ben bir karar aldım: İtirafınızı dinlememiş olacağım, bunu yapmak için de vazifemden çekilmek icap ediyor. Marsilya'dan istifa mektubumu yollayacağım. O olayın faili bence meçhuldür. Üst tarafı sizin bileceğiniz şey!"

"Beni bu derece mi?... Bana bu derece mi?..."

Bir türlü lüzumlu sözü söyleyemiyor, bulduğu halde, utancından...

"Ne yapalım," diyorum. "Böyle oldu, kendim de önceleri anlayamadım. Fakat korkmayınız, bir defa karşılaşmamaya çalışacağım. Sırrınız bende kalacak. Size tavsiyem şu: Bir hastaneye yatınız. Yeni tedavi usulleri var. Şifaya kavuşmanız, normale dönmeniz mümkündür. Uzunca müddet memleketten uzak kalınız. Hepsi bu kadar, hanımefendi! İstirahate muhtaçsınız, ben de... Allahaısmarladık!"

Eğildim. Rayiha'nın elini uzatmayacağını tahmin ettiğimden ben de bu eli aramadım. Arkamı dönüp yürüdüm, geri çağırmasını, bir şeyler söylemesini beklemiyor, istemiyor değilim. Aynı zamanda içimden söyleniyorum:

"Bir daha karşılaşmamak şart, elzem... Mecnun kafasından neler çıkacağı belli olmaz. Sırrını bildiğim için beni yok etmeyi bile düşünebilir. Gayet fena hareket ediyorum; bu kadın yalnız benim için değil, toplum için de bir tehlike. Eğer ikinci bir olay yapar, bir facia daha olursa adeta cürüm ortağı sayılırım; vicdan azabından kurtulamam. Yarın sabah süvari ile konuşup limana çıkmasına mani olmalıyım. Bile

bile bir katili, bir deliyi, güzelce bir kadındır diye toplum içine nasıl salıveririm? Daha evvel başka bir cürüm işlemediği de malum değil. Yarın, öbür gün bana yeni bir itirafta bulunursa ne yaparım?"

İsmimin çağrıldığını işittim, Rayiha'nın sesi... Döndüm. Arkamdan o da geliyormuş.

"Emriniz?"

"Bu olanlardan pek çok mu üzüldünüz? Başınıza bir dert mi açtım?"

"Herhalde iyi durumda değilim."

Bir şey söylemek istiyor, karar veremiyor. Gözlerinde bana karşı muhabbetle karışık bir acıma var, galiba. Yoksa haince, delice bir alay, sadık bir zevk alış mı bu? Anlayamıyorum.

"Dün," diyor. "Bir noktayı size izah etmemiştim. Şu silah meselesi. Onu tekrar, nasıl ve kimden elde ettiğimi sormuştunuz ya..."

"Artık bunun önemi yok. Olabilir ki Recep'in odasından, sandığından aşırdınız. Beni ilgilendirmez. Bahçıvan polise sandığın kırıldığını söylemişti."

Dönüp yoluma gidiyor gibi bir hareket yaptım. Belli ki küskün ayrılmamı istemiyor. Belki sadece ayrılmamıza gönlü razı değil. Demin birbirimize karşı sempati duyduğumuzu açıkça anlatmıştı. Bir daha kendisiyle karşılaşmayacağıma dair söylediğim sözden müteessir, muhakkak o hain yürekte böyle bir his bulunması tuhafıma gidiyor.

Çekingen bir tavırla soruyor:

"Akşama gene birlikte yemek yemeyecek misiniz?"

"Etrafta görünmeyeceğim."

"Öbürleri şüphelenir. Hem de büsbütün başka bir mana verirler; başka bir sebeple birbirimize darıldığımıza hükmederler."

"Ha, âşık, maşuk kavgası mı?"

"Öyle bir şey oldu diyebilirler. Yarın sabaha kadar bir değişiklik yapmayalım. Rıdvan'ı da düşünmek lazım. İdare edemez misiniz?"

"Çalışırım."

"Mersi, beyefendi. Çok talihli bir insanmışsınız."

"Ne itibarla?"

"Birbirimizi çok evvel, on yıl önce tanıyabilirdik, yani ben evlenmeden! O zaman sizin için çok fena olurdu. Bugün sadece hoşunuza giden yabancı bir kadından dolayı üzülüyorsunuz... Eşiniz için üzülecektiniz, şimdi!"

İçimden gelen his şu: "Keşke öyle olsaydı!" Fakat bunu gizledim:

"Evet," dedim. "Bir şans..."

"Ama benim için öyle değil. Hasta olduğumu siz herhalde keşfedebilirdiniz, muhakkak ederdiniz. Tedavimle meşgul olurdunuz, olayı önlerdiniz."

"Pek sanmıyorum; erkekler koca olduktan sonra görüş hassalarını az çok kaybederler; bazısı büsbütün körleşir."

"Bir dakika daha meşgul edeceğim sizi... Durunuz. Hakikaten istifaya karar verdiniz mi?"

"Şayet suçluyu tevkif etmezsem, buna elim gidemezse vazifemden muhakkak çekileceğim. Zannedersem bu sonuncusunu yapacağım."

"Öyle ise sizi kurtaracağım. Ne onu yapmaya mecbur olacaksınız, ne bunu. Bana yarın sabaha kadar mühlet veriniz, en son yarın sabah! Belki o kadar bekletmem bile..."

Yüreğim çarptı. Sanki elinde bir silah varmış da göğsüne çevirecek, yahut hemen fırlayıp küpeşteden kendisini açık denize atacakmış gibi kollarından tuttum. Evet, hal çarelerinin en muvafığı buydu; tek çıkar yol! Fakat her şeye rağmen Rayiha yaşamalıdır, kaybına dayanamam. Bana zerre kadar ümit vermediği, daima kocasına sadık kalacağını söylediği halde, mesleğimde de, vicdanımda da zilleti kabul ederek yalvarıyorum:

"Sakın ha! Bunu yapmayacaksınız; aklınızdan bile geçirmeyiniz. İstifa etmeyeceğime söz veriyorum, göreceksiniz akşam yemeğinde gayet neşeli olacağım. Marsilya'ya birlikte çıkacağız; arzu ederseniz Paris'e de beraber gideriz. Anladınız mı? Sizi kaybetmeye tahammülüm yok!"

Gözleri buğulandı, belki benimkiler de... Koşarcasına salondan çıkıyorum ve içimden ismini tekrarlıyorum:

"Rayiha!... Rayiha! Zavallı kadın!"

DÖRDÜNCÜ KISIM

Üçünün Notları

I

Rayiha'nın Anlattıkları:

Çok fena hareket ettiğimi, en sonunda bana, "Sizi kaybetmeye tahammülüm yok!" dediği zaman anladım. İçim sızladı. Fakat öfkesinden korktuğum için hemen orada gerçeği kendisine söyleyemedim.

Adamcağıza yirmi dört saatten beri dayanılmaz bir azap çektiriyorum. Hele bu sabah, gün ağarırken kamarasına döndükten sonraki saatleri, muhakkak çok yıpratıcı olmuştu. Uçuk benzi, belermiş gözleriyle bara girince, perişanlığı yüzünde okudum. Yaptığıma üzüldüm.

Neler düşündüğümü kendisi kadar ben de biliyorum, yani tahmin ediyorum. Hiçbir karar alamamıştı; alamazdı. Artık şüphe yok: Haydar Bey çılgıncasına âşık. Bu âşık, sevdiği kadını tevkif etmek mecburiyetinde, hem de katil suçuyla, en aşağı on beş-yirmi yıl hapse mahkûm olacağını bile bile.

Güç doğrusu, Paris'in ve kasabaların halk tiyatrolarında

oynanıp binlerce seyirciye gözyaşları döktürecek bir melodram konusu; bir İtalyan veya Mısır filmi bu!

Polis müfettişine acıyorum. Lakin biraz da gülüyorum. Onu çok komik bir mevkiye düşürdüm. Asıl söyleyeceğimi kendisine mektupla bildireceğim. Aksi takdirde suratıma hiç değilse bir tokat yemem mukadderdi. İyice pataklamasını da bekleyebilirim. Yanımdakiler zor kurtaracaklardır. Yazacağım mektubu şöyle tasarlıyorum:

"Beni affediniz; çocukça hareketimin ömrümce azabını duyacağım, bir daha yüzünüze bakamayacağım. Fakat vereceğim haber sizi bir taraftan da ferahlatacak. İşte söylüyorum: Rahşan'ı öldüren hâlâ belli değildir. İtiraf diye dinlediğiniz, sadece bir muziplik. Evet, uydurma bir hikâye. Beyefendi, benden şüphelenmenizin bir intikamıdır bu! Tesirinin büyük olduğunu anladıktan sonra çok pişmanlık duydum, ağladım bile...

Ne çare ki iş işten geçmişti. Tekrar affınızı dilerim. İyi hatıranızı ve bana yapmak istediğiniz emsalsiz lütfun minnettarlığını daima muhafaza edeceğime emin olunuz efendim."

Hiç fena değil bu mektup! Gönderdikten sonra, meydanda görünmemek şartıyla...

Olan bitenlerden Rıdvan'ın haberi yok... Bir gün tabii ona hepsini anlatacağım. Kaptan odasında, cinayetini itiraf eden katil kadın rolünü başarı ile nasıl oynadığımı öğrenince –aradan epeyce zaman geçmiş olduğu takdirde– gülecektir. Şimdi söylersem, fena halde öfkelenir.

Bu fikir bana, dün akşam güvertede üçümüz konuşurken geldi. Haydar Bey ukala bir tavırla:

"Kaldı ki asıl suçlu kısa bir müddet içinde kendi ayağıyla gelip teslim olacaktır. Veya kendi eliyle kendi cezasını verecektir. Belki böyle yapması lazım geldiğini suçluya anlatmak zahmetine katlanacağız," dediği zaman, içimden, "Sandığımdan aptal bu adam," diye söylendim. "Boş yere meşhur olmuş, dedektifliği herhangi birinden bile aşağı... Evet, beni pek beğeniyor, âşık adeta... Güzel adam olduğu da muhakkak. Fakat bir ders istiyor. Dersin konusunu da şimdi kendisi verdi. Esasen benden şüphelenmişti, şüphesi büsbütün silinmedi de... Ara sıra tepiyor. Deminki sözünde bile bana bir tariz var. Karşılığını alacak."

Yapacağımı o anda tasarladım. Kısa süren bir tereddüt geçirmedim değil. Tereddüt, pek ala farkına vardığım ve arttığını gördüğüm âşıklığından ileri geliyordu. Seviyordu beni... Hem de itirafına göre üç yıldan beri!... Kendisini üzmeye gönlüm razı olmuyordu. Eğer bende onu sevseydim, tabii bu oyunu oynamaya yanaşmazdım. Sadece hoşlanıyordum. Bir de şu vardı: Katil olduğuma inandıktan sonra aşkının derecesini ölçecektim. Bakalım fedakârlıkta ne kadar ileri gidecekti.

Ayrıca kendini beğenmiş bir dedektifle alay etmek de bir zevk değil miydi? Okuduğum yüzlerce polis romanı içinde böyle bir sahneye rastlamamıştım. O kitapların çoğunda zabıta memurları alay konusu olarak kullanılır, ama yalancıktan katil bir kadının polise itirafı yoktur. Varsa bile okumadım.

"Ruh hastası canavar kadın rolüne çıkacağım. Beni ciddi ciddi dinleyecek, ne yapacağını şaşıracak. Fevkalade vallahi! Bu fırsatı kaçıramam."

İşte ondan sonradır ki gözlerime bir mahzunluk verdim. Şaşkın, bitkin bir hal takındım, derhal farkına vardı; zaten aklı fikri bendeydi. Bara doğru giderken elini tuttum, acayip sözler mırıldandım; artık dayanamadığımı söyledim. Biraz da aşkına, hatta benim de öyle bir his duyduğuma işaret etmiştim.

Yakalandı.

Ama yakalanması için durum, ruhi haller, hepsi müsaitti. İşe bir de sevgi karışıyordu. Haydar Bey'i asıl yakalayan budur; cinayet gecesinden beri bocalaması da bundan. Vapurda bulunmasının sebebini sorduğum zaman öyle bozulmuş, ne söyleyeceğini şaşırmıştı ki! Çocuksu bir cevap vermişti: "Bir sırdır, söyleyemem!"

Ben de içimden şöyle söylenmiştim:

"Ne kadar toymuşsun sen müfettiş bey! Sözüm ona Sharlock Holmes."

Şimdi beni asıl güldüren ve kendisine en çok acındıran sahne; kaptan odasından çıkıp birbirimize abana, yaslana sabahın ilk ışıkları içinde merdivenden inişimizdir. Doğrusunu isterseniz bir ara –hemen hemen kolları arasında oluşumun tesiri bu– oyuna devam edemeyecek kadar içim merhametle doldu. Kamaramın kapısı önünde, "Size şaka yaptım, pişman oldum şimdi!" diyecek ve derhal içeriye kaçacaktım. Yapamadım; zira ben de kendi oyunuma kendimi kaptırmıştım, rol hoşuma gitmişti; ertesi günü de ikinci perdeye çıkmaktan zevk alacaktım. Sonra şu da vardı: Katil kadın rolünde beni daha ciddi sevmeye başladığını anlamıştım; sevgisine bir maceranın tadı da eklenmişti. Fedakârlık yapmak, aşk ile vazife hissi, bir taraftan vicdan azabı arasın-

da bocalamak adeta hoşuna gitmişti. Zira kendi nazarında ehemmiyeti artmıştı; işin aldığı şekil heyecan verici bir değişiklik.

Şayet Haydar Bey'e oracıkta gerçeği söyleyiverseydim, adamcağız belki rahat uyuyacak, azaptan kurtulacaktı ama öbür taraftan hayal kırıklığına benzeyen bir tatsızlık duyacaktı. Kahramanlık yapmak fırsatı elden gitmiş olacaktı.

"Tevkif mi edeyim? Bırakayım mı? 'Kendini öldür. Başka çıkar yolu yok bu işin,' mi diyeyim? Tevkif edersem bizim adliyemiz kibar delilikleri aklına sığdıramaz, mahkûmiyet kararı verir. Bu da olmasa Bakırköy'e kapatırlar. Kadıncağız orada büsbütün çıldırır, sere serbest gezmesi de tehlikeli. Cinayetler tekerrür edebilir. Ne yapacağım? Nedir başıma gelen?" gibi düşünceler ve kararsızlıklar eziyet verici olmakla beraber kendisine çok mesuliyetli bir vazife yüklediğinden dolayı izzetinefsi de okşar. Muhakkak ki planın bir sefa tarafı da vardır; bu, acayip, sol bir sefadır ama bazı insan onu arar. Düşkünü olanlarına bile rastlanır; zelzele, yangın, harp ve salgın hastalıkları korkar ve istemez görünerek bekleyenleri bilirim; zira bunlar heyecan kaynağıdır ve heyecan, insana yaşadığını en kuvvetle hissettiren fizyolojik olaylardan biridir.

Bugün rolüme niçin devam ettim? Şu salon mülakatını neden hazırladım? Asıl niyetim çok iyiydi, ikinci itirafımla yalanımı anlatacak, af dileyecek, barışmamızı temine çalışacaktım. Olamadı; zira baktım ki görünüşüne uymayan derin bir haz içinde yeni hayatından memnun! Artan ve yarı marazi bir mahiyet alan aşkını da benimsemiş.

Kısacası beni katil bir kadın olarak derinine seviyor ve

kadın uğrunda birtakım fedakârlıklara katlanmaya can atıyor. Yukarıda söylediğim gibi acılığı içinde tatlı rüyasından uyanınca bir ifrite dönecek, belki de bana hakaret edecek.

"Neme lazım," dedim kendi kendime. "Marsilya'ya kadar oyun devam etsin. Çıkarken bir mektup yollar, ortadan silinirim: Şayet bir daha karşılaşırsak öfkesi herhalde yatışmış olacaktır, muhabbeti de eksilmemiş!"

Son sahne epeyce hissiydi. Arkasından seslenip durdurduğum vakit kendimi öldürmekten başka çare kalmadığını anlatan birkaç söz çıktı ağzımdan, hiç düşünmeden! Yüzü esasen süzgündü, büsbütün sarardı, soldu. Yüreğinin atışını duyuyordum. Hemencecik orada kalbime bir kurşun sıkmamdan yahut kendimi fırlatıp denize atmamdan korktu muhakkak... Kollarımdan tuttu:

Ne güzel sözlerdi işittiklerim! Benden başka bir kadın olsaydı o anda bu yakışıklı, hisli, coşkun âşığa tutulur, onun açılmış kolları arasına atılırdı. Ben de atılacak gibi olmadım mı sanki? Fakat geriledim, kaldım. Rıdvan'dan başka bir erkeği bünyem, ruhum ve şuurum bir türlü kabul etmiyor, geri tepmeye derhal hazır duruma geçiyor.

Ne yapalım, tek erkeğe nasip olmak için yaratılmış bir kadınım. Halbuki birçoğuna yetecek kadar ateşliyim, aynı zamanda!

O güzel sözlerini dinlerken gözlerimin yaşarmaya başladığını inkâr edemeyeceğim. Haydar Bey'in gözleri de buğulanmıştı. Bana acıyordu ve içinden muhakkak şöyle söyleniyordu:

"Zavallı kadın! Zavallı Rayiha!"

Peki ama bu oyuna bir müddet daha devam edersem

nihayet yumuşayabilirim. Kendime fazla güvenmek hata... Güvenenlerin, sağlam insanlar gibi ilk hastalıkta birdenbire çöküvermeleri, hatta yuvarlanıp gidivermeleri ihtimal dahilindedir.

Bu akşam yemekte neşeli olacakmış. Marsilya'ya beraber çıkacak, istersem Paris'e de beraber gidecekmişiz. Tek kendimi öldürmeyeyim de bütün arzularımı yerine getirmeye hazır!

Salon kapısında ayrıldık. El sıkmadan ama gözlerimiz daha iyisini yaptı. İntihardan şimdilik vazgeçtiğimi de gene gözlerimle anlattım. İçi ferahladı, öyle gitti. Ben de kamarama girdim. Uyanmış, duşun altından yeni çıkmış, henüz giyinmemiş olan Rıdvan nereden geldiğimi sordu:

"Gene Haydar'la münakaşada mıydın?" dedi. "Elverir, katil ne sensin, ne Rahim'dir, ne de meçhul biri. Rahşan'ı birlik olup Durmuş Efendi ile Dürdane öldürdüler. Bunu, dönüşte ben ispat edeceğim. Alaylı alaylı bakadur yüzüme. Göreceksin!"

Boynuna sarıldım, boynunu öpüyorum ve zorla kollarını tutup vücuduma doluyorum; kocam naz ediyor; ekseriya başlangıçta böyle yapar, hevessiz görünür.

"Sıcak fena bastırdı," dedim. "Sanki biraz sonra Ekvator'u geçeceğiz. Polonezya yolundayız, ben de yıkanacağım."

Üzerimdeki elbiseyi çıkardım, iç çamaşırlarımı da birer birer koltuğun üzerine fırlatıyorum. Şimdi yanıma gelen ve kollarını belime dolayan Rıdvan! Aklımdan istemeyerek Haydar Bey geçti; gene istemeyerek içimden:

"Biçare âşık, beni hiçbir zaman bu halde göremeyecek. Kimbilir ne kadar ister ve ne kadar düşünür!" diyorum. Aynaya gözüm ilişti, gülümsüyorum.

'Rahşan'ı bir kurşunla öbür dünyaya gönderen deli katil Rayiha, işte bu kadın! Vücudu hiç de fena değil... Bilakis pek biçimli, üstelik sevimli de. Hele güneşte yanmış teni başkalarınınkine benzemiyor; çok canlı, diri, şanjanlı bir renk almış, plastik bir parlaklığı var, teması da halis naylon. Modern bir vücut bu! Yazık sana, Haydar Bey!... Fedakârlık değil, kahramanlık da yapsan göremeyecek, dokunamayacaksın. Böyle işte! Aşkta şansın yok, lanet bir kadına gönül verdin."

Rıdvan soruyor:

"Kendi kendine neye gülüyorsun? Benim de dedektiflik edip katili bulacağıma mı?"

"Ona gülüyorum; fakat gülmemin sebebini de şimdi sana söyleyemem."

"Yoksa Haydar Bey sana yukarıda ilan-ı aşk mı etti? Bekliyordum bunu."

"Öyle bir münasebetsizlik yapacak adam değil. Aklından geçirse de açığa vurmaktan çekinir. Polisliği hiç ama terbiyesi mükemmel."

"Vapurda ne aradığını öğrenemedin mi?"

"Söylemiştim ya. Beni takip ediyor. Rahşan'ı benim öldürdüğümü kafasına koymuş bir kere... Küçük bir delil bulsa ellerime kelepçeyi geçirecek. Cebinde tevkif müzekkeresi olmadığı ne malum?"

"Budala bu adam!"

"Evet, birazcık budalalığı var. Fakat ona bir oyun oynadım ki sırası gelince anlatacağım, katılacaksın gülmekten!"

Kocamın dizleri üzerindeyim; diyor ki:

"Ben bir erkeğe oynanan oyunlardan pek hoşlanmam.

Oyun, şaka, latife falan derken kadın bir de bakar âşık olmuş, herifin kucağında! Bu şekilde başlayan aşklar vardır. Zira oyun oynamak, flört ve sürpriz gibi hareketler bir ilgiye, sempatiye işarettir; ilginin, daha doğrusu arzunun az çok örtünmüş, kıyafet değiştirmiş şekli de diyebiliriz bunlara. Anladın mı?"

"Anladım sevgilim, haklısın. Bir daha yapmam."

Ben böyle rahat bir vicdanla, keyfim yerinde sevilip okşanırken, biçare Lestrade'nin katil sevgilisini nasıl kurtaracağını düşünerek kafa yorduğunu, azap çektiğini aklıma getiriyor, üzülür gibi oluyorum. Rıdvan doğru söyledi: Oyuna her bakımdan nihayet vermeliyim, belki de kıyafet değiştirmiş bir arzu ile hareket ediyordum; bu şakayı onunla daha fazla buluşmak, konuşmak için haz ettiğimden dolayı uzatıyorum gene belki. Aşkının tezahürlerini yüzünde okumaktan zevk almaktayım; gururum okşanıyordu galiba. Fena belirtiler bunlar!

"En güzel mevsiminde İstanbul'dan kaçtık, sebep o olay! Zannederim seyahatte sıkılacağız."

"Hayır Rıdvan," dedim. "Bilakis çok iyi vakit geçireceğiz; hoş hatıralarla döneceğiz. Hem niçin böyle söylüyorsun? Esmer güzeliyle avunup duruyorsun."

"Sen daha çok eğleniyorsun polisinle! Gönlünü eğlendirdiğin için de yolculuktan memnunsun."

"Biraz öyle. Hele dün akşamdan beri seyahat fevkalade hoşlaştı. Geceleyin sen uyuduktan sonra –buna sızmak desek daha doğru olur– ben ne yaptım, neredeydim, kiminle? Tahmin et bakayım."

"Onunla mı buluştun? Bu kadarı fazla!"

"Evet, onunla. Hem de kaptan güvertesinde... Sabaha kadar!"

Kocam beni dizlerinden itti, ayağa kalktı. Söyleniyor:

"Rezalet bu!"

"Değildi. İkinci süvari de yerinde, biraz uzaktaydı. Haydar Bey katil bir kadının itiraflarını dinlemiş, onu kurtarmanın yolunu arıyordu."

"Anlamadım."

"Öyleyse anlatayım. Ama beni yine dizlerinin üzerine almak şartıyla!"

Oyunumu minelbâb ilelmihrab kocama anlatıyorum; icap eden yerlerini komikleştiriyorum. Belli ki yaptığımdan memnun değil, bir türlü gülümsetemiyorum.

Bir ara sordum:

"Niçin bu kadar suratlısın?"

"Hissetmek lazım Rayiha," dedi. "Nihayet ortada acıklı bir olay var, olaya kurban giden insan da benim bir tanıdığım... Genç bir kadın. Aklım daima oraya takılıyor, ölümüyle alay ediyoruz gibi geliyor bana."

Birdenbire derin bir keder kapladı içimi... Ağlamaya başladım. Vicdan azabı çekiyorum. Başım kocamın omzunda, hıçkırıyorum.

Bu ağlamayı ancak Rıdvan'ın tatlı sözleri ve okşamaları dindirebilmişti.

***

Ahbaplarla ancak ışıklar yandığı sırada buluştuk. Ben, bir ara Haydar Bey'i kenara çekecek, gerçeği kendisine an-

latacaktım. Vakit geçirmeden söylemekte Rıdvan ısrar ediyordu. İzzetinefsini daha fazla yaralamış olmamak için de bu oyunu kocama açmadığım hususunda teminat vermem lazımdı.

Bizi salonun önünde görünce, Haydar Bey vaat ettiği gibi neşeli bir yüzle yanımıza koştu. Az sonra ötekiler de geldiler. Ben durgunum, yeni itirafımın neticesinden ürküyorum. İçimden:

"Hele yemek bitsin," diyorum. "O zaman belki söylerim."

Mürüvvet Hanım halime bakarak rahatsız olup olmadığımı sordu:

"Yok," dedim. "Bir şeyim yok. Sizi dinliyorum."

Haydar Bey yapmacık neşesini kaybetmemeye çalışıyor, ama hava ağır. Esasen Sungur meclisimizden, hele Mürüvvet'ten bezmiş görünüyor. Belki de onun vapurdan sonra da kendisine sırnaşacağından çekindiği için şimdiden tedbirli davranıyor.

Nitekim kahvesini bile içmeden ayrılıp gitti. Güverteye çıkınca, Rıdvan plan gereğince Mürüvvet'i sürükleyip götürdü. Biz yalnız kaldık. Nasıl başlayacağımı bilemiyorum. Yalancı itirafım daha kolay olmuştu.

"Size," dedim. "Üzüleceğinizi tahmin ettiğim bir şey anlatmak istiyorum."

"Ne gibi bir şey bu?"

"Büyük bir münasebetsizlik yaptığımı sonradan anladım. Hem size, hem de ölmüş bir kadının hatırasına karşı... Azap duyuyorum."

"Öyle mi?"

Azıcık geri çekildi; gölgelediği lambanın ışığı şimdi yüzüme iyice vuruyor, gözlerimi kaldırıp ben de onun yüzüne baktım. Merak etmeyen bir yüz... Halbuki başka bir olayı mı anlatmam ihtimalini düşünerek meraklanmalıydı.

Kayıtsızlıkla soruyor:

"Bir ikinci cinayet mi, hanımefendi?"

Ses, alaycı gibi geldi bana. Gözlerimi bir daha kaldırdım. Tuhaf şey! Sesi kadar bakışı da alaycı... Diyor ki:

"Burası itirafa elverişli değilse, kaptan köprüsüne çıkabiliriz. O yeri ihtiyaten peylemiştim. Zira yeni bir itirafınızı bekliyordum; kim bilir öldürdüğünüz ikinci kadını! Onu neresinden, nerede vurdunuz?"

"Alay mı ediyorsunuz benimle?"

Gülüyor:

"Neşeli olacağımı size vaat etmemiş miydim? Sözümü tutuyorum. İkinci itirafınızı kahkahalarla dinleyeceğim."

"Demek anladınız işi?... Yalancıktan katil rolü oynadığımı? Nasıl olur bu? Gayet ciddi dinlemiştiniz, acımıştınız bana!"

"Yine acıyorum, hanımefendi! Ama bu sefer gülerek."

Öfkelendim. Aynı zamanda bir yükten kurtulduğuma memnunum. Öfkeli görünmekte devam etmeliyim. Bu, işime geliyor; yumuşatır onu.

"Pek mi acınacak kadınım?"

Küpeşteye dayadığım elimi çekiyorum, güya gitmeye hazırlanıyorum. Elimi bırakmadı, üzerine elini koydu. Ses çıkarmadım.

"Rolünüzü mükemmel yaptınız, tebrik ederim. Ben de hakikaten ciddiye aldım, aldandım."

“Eee, aldandınız da sonra nasıl anladınız?”

“Son dakikada bir falso yaptınız.”

“Hangisi bu falso?”

“Kamaranızda işi kocanıza anlatmanız! Yerin kulağı vardır, derler.”

“Siz orada, içeride miydiniz?”

“Maalesef hayır... Bu saadetten mahrum kaldım; işittim ama göremedim. Çok yazık! Görmek için ömrümün yarısını verirdim. Bir daha görmek ihtimalim de yok! Mikrofonların göstericisi henüz icat edilmedi. Dünyaya erken gelmişim.”

“Kamaramıza mikrofon mu yerleştirmiştiniz? Ne cesaret bu? Rezalet, hatta! Sizi şikâyet edeceğim!”

Elini ittim, koşarak gidiyorum. Gidip bu mikrofonu bulacağım ve...

Kolumdan tuttu:

“Zahmet etmeyiniz,” dedi. “Muavinim biz yemekte iken onu söküp kaldırdı. En ufak bir iz bulamazsınız. Ben kötü bir dedektifim, ama o kadarcığını düşünebiliyorum. Daha İstanbul’dayken kamaramın sizin kamaranızın tam altına gelmesini de düşünmüştüm, nasılsa!”

“Konuştuklarımızın hepsini işittiniz mi?”

“Hepsini... Hatta konuşma sınıfına girmeyen bazı tatlı sesleri de!”

“İntikamınızı aldınız benden.”

“En azıcığını şimdilik...”

“Dahası da var mı?”

“Evet. Polis ve adliyeyi yanlış yola sevk etmek suçuyla hakkınızda takibata geçilecek. Bu suç, bir insanın derhal tevkifini icap ettirir. Merkeze bildirdim, cevabı telsizle he-

men geldi. Mevkufen geri döneceksiniz. Kocanız isterse yoluna devam edebilir. O, çok iyi bir adam."

"Yani ben kocama layık bir kadın değilim... Öyle mi?"

Haydar Bey buna cevap vermedi, sözüne devam ediyor:

"İyi kalpli, dürüst, ahlaklı bir insan! Ahbaplığıyla şeref duyuyorum. Şimdi elimden gelirse ona bir yardımda bulunmak isterim, yalnız ona!"

Birdenbire ben de gülümsemeye başladım. Zira şaşkınlığım geçmişti. Haydar Bey'in sesindeki manayı seziyordum. Artık bu ses şefkatli, muhabbetliydi; belli ki delişmen Rayiha'sını çoktan affetmişti.

Katil olsam da, olmasam da sevgisi eksilmeyecekti.

Karşılıklı bakışıyoruz. Bakışlarımız tatlı.

"Çocukluk benimki," dedim. "Ama sebep sizsiniz, zorla beni yalancılık etmeye sürüklediniz; hakkımdaki şüphelerinizle! Tabii, o telsizin emir alma sözü asılsız. Bunu yapamazsınız siz."

"Rıdvan Bey'e hürmetimden yapmadım."

"Biraz da bana sempatinizden, değil mi?"

Tasdik etti:

"O da var... Belki daha doğrusu bu! Fakat bir şartla takibattan vazgeçebildim. Söz vereceksiniz, sözünüzde de duracaksınız."

"Ne sözü?"

"Bu dakikadan itibaren amatör polisliğe veda! Bilhassa Rahşan olayında!"

"Söz!"

Ellerimizi birbirine uzattık. Görenler var, ama aldırmıyoruz. El sıkmamız kendiliğinden uzuyor, diyor ki:

"Rıdvan Bey'e de bir ara söyleyiniz: Benim için 'Budala adam,' demişti. 'Tanıdığımız kadar değilmiş,' dersiniz."

"Ben daha münasebetsiz lakırdılar ettim, beyefendi."

"Hayır. Bilakis lehimde konuştunuz. Unutmuşsunuz! Benim aklımda. Mesela, şöyle dediniz: 'Polisliği hiç, ama terbiyesi mükemmel!' "

Mahcup mahcup önüme bakıyorum.

"Bir şey daha işittim."

"Fena ise tekrarlamayınız, allahaşkına!"

"Yoo, o da bir bakıma hoş. İlan-ı aşk edecek kadar münasebetsiz olmadığımı söylemiştiniz. 'Aklımdan bile geçirsem açığa vuramazmışım.' Doğru teşhisiniz! Açığa vurmam, vurmayacağım hanımefendi!"

Elimden gene tuttu:

"Hadi," dedi. "Kocanızı bulalım. Budala polis rolüne devam edeyim."

"Utandırdınız beni... Ama sevinçliyim de. Davamız bakışla bitti. Dostluğumuz baki, değil mi?"

"Ömrüm oldukça!"

Basbayağı ilan-ı aşktı sözleri, ama anlamazlıktan geliyorum. Zeki, tatlı, canlı erkek bu Haydar Bey. İlk hissim yerindeymiş: Hani Dolmabahçe mülakatımızdan bir ara onunla evlenmiş olmamı düşünmüş, o ihtimali fazla yadırgamamıştım. Şimdi de aynı histe, aynı fikirdeyim. Dedim ki:

"Rıdvan'ı üzmemek için mikrofon meselesinden bahsetmeyeceğim. Sadece 'Beyefendi zaten oyunumu anlamış, konuştuk; nazik davrandı, barıştık,' diyeceğim. Olur mu?"

"Fevkalade bir buluş, kocanızı ne kadar seviyorsunuz, Rayiha Hanım!"

"Sevince öyle sevmeli. Sevgi başka türlü olmaz."

"Hoş, bunu mikrofondan da öğrenmiştim ya!"

Kıpkırmızı kesildim. Bereket loşluğa girmiştik! Rıdvan ile Mürüvvet bize doğru geliyorlardı. Neticenin iyi olduğunu kocama anlatmak için:

"Bir şeyler içelim," diyorum. "Güzel şeyler, en muvafığı şampanya."

Haydar Bey cevap veriyor:

"Muvafık! Vapurdaki son gecemizin şerefine! Yarın hepimiz ayrı yola gidiyoruz, yollarımız ayrı."

Sahi... Yakışıklı dedektifi kim bilir bir daha ne zaman göreceğim? Mahzun mu oldum, nedir? Âşık mı oluyorum ne?

Önce kocamla dans ettim, sonra o Mürüvvet'le, ben Haydar Bey'le tangoya kalktık. Birbirimize mümkün mertebe uzak duruyoruz, konuşmuyoruz da. Fakat ikincisinde şampanyanın artırdığı cesaretle kendisine soruyorum:

"Paris'te sizi göremeyecek miyiz?"

"Bilinmez. Esasen hiçbir şehirde çok kalmayacağım."

"O halde İstanbul'da görüşürüz."

"Galiba Ankara'ya yerleşeceğim."

Hafifçe somurttum ve:

"Galiba küskünsünüz bana... Kin tutuyorsunuz. Yaptığımı unutamıyorsunuz," dedim.

Böyle derken, asıl söylemek istediğim başka şeydi: "Galiba benimle karşılaşmaktan kaçınıyorsunuz. Âşıksınız, ümidiniz de yok. Görmeseniz unutacağınızı zannediyorsunuz; acaba unutacak mısınız?"

Hemen cevap vermedi; dansın bitmesini bekliyor, ne

söyleyeceğini bir türlü kararlaştıramıyor gibiydi. Nihayet, dans bitip tekrarlatılınca, dedi ki:

"Muhakkak bir cevap vermemi istiyorsanız söyleyeyim: Ne kadar çalışsanız sizi yalancı çıkarmayacağım. Kocanıza söylemiştiniz ya: Ben hakikaten ilan-ı aşk edecek kadar münasebetsiz değilim, olmayacağım da…"

"Benim öyle bir iddiam yok. Sizden onu beklemiyorum ki… Sözlerimi yanlış tefsir ettiniz."

"Affedersiniz."

Ağlatacak bu adam beni… Ama niçin fazla alıngan, hisli bir haldeyim? Neden, anladığı gibi, onu muhabbetli sözler söylemeye zorluyorum? Adeta kendisine, "Bana aşkından bahset," demiyor muyum, lüzumsuz suallerimle galiba benim Rıdvan'a sadık kalışım evlendikten sonra karşıma beğeneceğim bir erkek çıkmamasından. Azıcık hoşlanınca, Haydar Bey'le nasıl da meşgul olmaya başladım! Eğer vapur yolculuğu bu kadar kısa sürmeseydi kim bilir daha ne yapacaktım, neler olacaktı!

Bunları düşündükçe büsbütün sinirleniyorum. Başıma kan çıktı, durdum.

"Masaya dönmek istiyorum," dedim. "Yavaşça sıyrılalım."

"Fazla ve birbiri üstüne içtiniz. Dikkat ediyorum ben-…"

"O kadar dikkat etmeseniz daha iyi olur. Ara sıra Mürüvvet Hanım'a da bakınız."

Bu söz de yersizdi; öfkem bir hayal kırıklığına delalet ediyordu; belki biraz da tatmin edilememiş arzulara! Ne dersem saçmalık oluyor, hülasa.

Masaya geldik ama etrafında kimse yok. Rıdvan körpe bir kızla dans ediyor, Mürüvvet fırsatını bulmuş, Sungur'u yakalamış. Sandalyelerimize oturduk; neredeyse homurdanacağım; yüzüm çok sevimsiz halde olacak. Aynamı çıkarıp baktım.

"A," dedim. "Ben sarhoşum, sarhoş yüzü bu! Gözlerim görünmeyecek kadar yamulmuş, açamıyorum adeta!"

"Gözleriniz esasta yumuktur, bu hal size fevkalade yakışıyor. Çantanızda mini mini bir rovelver yok mu?"

"Var. Ne yapacaksınız?"

"Benim yapacağım bir şey yok. Kımıldamadan dururum, sabit bir hedef olurdum size. Yaralansam şikâyet etmezdim. Ölsem gam yemezdim."

"Siz de sarhoş olmuşsunuz."

Çok fena bir şey daha yaptım; parmaklarımın uçları Haydar Beyin çenesine dokundu. Bunu tabiidir ki parmaklarım kendiliğinden yapmadı. Ama bana öyle geliyor ki, suçun birazı da kendilerindeydi; hem ben, hem onlar, beraber istedik bu işi. Sanki parmak uçlarım demin küçük bir arzu ile titremişlerdi.

"Kalkıp gideyim," diyorum içimden. "Artıracağım galiba; şampanya, dans, müzik, deniz ve şu mikrofon meselesi, hepsi birleşti, bir tuhaf oldum! Basbayağı aşüfteleştim."

Evet, mikrofon meselesi en fenası! Kendisi için söylediklerimizi işitmesinden mi utanıyordum? Değil. Mikrofon aynı zamanda kocamın dizinde otururken birbirimize söylediklerimizi, öpüşmelerimizi, önce ağlayıp sonra tatlı tatlı fısıltılarımızı, hepsini aşağıya, Haydar Bey'in kulağına götürmüştü. Kendi kendime, sarhoş kafa ile:

"Terbiyesizlik etti," diyorum. "Polisi ilgilendiren kısım bitince mikrofonu elinden bırakmalıydı. Bunu kendisine söyleyeceğim, hayâsızlığını yüzüne vuracağım."

Bereket Rıdvan, arkasından da Mürüvvet ile Sungur geldiler. Gene, evvelki akşam olduğu gibi yukarıya çıkıp yere oturmak ve esmer güzeline şarkı söyletmek istiyorlar. Yalnız onlar mı istiyor? Ben de! Hem ben bunu Haydar Bey'den hemen ayrılamamak için istediğimin farkındayım. Ama tevil ediyorum.

"Bir sırasını getirir, kendisine dersini veririm," diyorum. Diyeceğim filan yok; bunu da biliyorum ya... Salondan en önde çıktım; güya işi idare için Sungur'a yaslanarak! Aklım arkada, öbüründe. Kendimle konuşuyorum:

"Yarın ayrılacağız. Bilakis son sözlerim tatlı bir hatıra bırakacak cinsten olmalı. Lakin çok da tatlısı ümit verir. Orta bir şey bulmalıyım. hayır, içimden geleni söylerim. Kocaya sadık kalmanın da bir derecesi var. Kollarına atılmıyorum ya! Haydar Bey mesela Mürüvvet'e iltifatlar ederek beni kıskandırabilir. Kıskanmak demiyorum; sinirlendirir. Onu da yapmıyor; vakarını bozmuyor. Bozmamakla beraber belli; aşüfte mahluk kim bilir kaç kere onunla yatıp kalkmıştır? Vapurda da kamarasına girmediği ne malum? Acaba Haydar Bey buna tenezzül eder mi?'

"Eder muhakkak," diye düşünüyorum. "Mesleği icabı makule kadınlar pervane gibi etrafında dolaşıyorlardır, çıkarları olduğundan! Ama çıkarları da olmasa yakışıklı adam... İsteyerek de kucağına atılırlar; Rahşan da aynı şeyi yapmıştır! Sorayım mı?"

Merdivende Rıdvan'ı yakaladım, kulağına diyorum ki:

"Haydar Bey, Rahşan'la münasebette bulunmuş mudur acaba? Kendisine sor, yoksa ben soracağım."

"Fazla kaçırmışsın galiba... Haydi, geri dönelim; hem şu kızı niçin diline doluyorsun? Akşamüstü tembih ettim, bir ölüye..."

Sözünü kestim:

"Söyleme! Yine ağlayacağım. Hakkın var. Gidip yatalım. Yok... Yatarsam büsbütün onu düşüneceğim. Biraz daha kalalım Rıdvan, rica ederim."

O da epeyce keyifli. Herkesin gözü önünde –herkesin ehemmiyeti yok– beni kollarının arasına aldı. Dik merdivenden kucağına çıkarıyor... Sanki öbürünü kudurtmak için kocama ben böyle yap demişim gibi! Ya âşık öyle düşünürse? Düşünsün. Kucakta taşınmaktan memnunum. Keşke daha birçok basamak olsa."

"Görecekler, öpme!" diyorum, dinlemiyor. Böyledir o... Bir şeyi bir defa istemesin! Nihayet ayaklarımı yere bastım. Tuhaf bir sarhoşluk benimki: Başım dönmüyor, yalpa da vurmuyorum, ama hep acayip şeyler düşünüyorum; biraz da acayip şeyler yapmak. Bir köşede toplandık!

"Dikkat edin çocuklar," dedim. "Bu vapurun kamaralarında mikrofonlar varmış. Ne konuştuklarımızı biri dinlermiş!"

"Kimmiş bu?" diye haykırıştılar. Elimi uzatıp Haydar Bey'i göstereyim mi? Onun yüzüne bakmıyorum, ne hal aldı acaba, neden mütemadiyen onunla meşgul kafam? Bir okşamak istiyorum, bir iğnelemek. Elim karşıya uzanacağına yukarıyı gösteriyor. Soruyorlar:

"Kaptan mı?"

Kendimi topluyorum:

"Böyle bir şey yok," diye aklımca işi düzeltiyorum. "Hayal benimki... Hakikaten tuhaf olmaz mı bu? Neler işitirdi... Kavgalar, muhabbetler, gizli buluşmalar, neler!"

Gözümün ucuyla Haydar Bey'e bakıyorum. Gözleri bende onun. Hiç de kızmamış, zavallı adam! Tatlı bakışlarıyla kavramış beni. Yok, artık hiç şüphem kalmadı. Birbirimizi seviyoruz. Daha doğrusu şu anda ben de onu seviyorum. Yarın belki daha az seveceğim? Belki de öbür gün yanımdan uzaklaşmış olacağı için sevmemeye başlayacağım; nihayet unutacağım.

"Ama şimdi hemen kucağına atılacak kadar sevdiğim muhakkak!..." diye yüzüne bakmakta devam ediyorum, birbirine zıt iki düşünce arasındayım:

"Keşke öbürleri yanımızda olmasaydı, başımı göğsüne dayasaydım! İyi ki baş başa değiliz. Kendimi tutamazdım, sonradan pişman olacağım bir şeyi yapardım."

Neden bu haldeyim? Onu da muhakeme ediyorum. Eğer Rahşan'ı gerçekten öldürmüş de olsaydım benim için her fedakârlığa katlanacaktı. Yakaladığı katili serbest bırakmaya razı olan bir polis fedakârlığın son haddini yapmış demektir. Ayrıca vazifesinden çekilecekti? O katili himaye bile edecekti.

İçimden söyleniyorum:

"Vah yavrum vah! Bu kadar mı seviyorsun beni, dünyada en kıymetli varlığın ben miyim senin?"

Gözleri cevap veriyor:

"Evet, dünyamda bir sen varsın! Üç yıldır bu, böyle! Üç yıl sezdirmeden seviyordum seni! Ömrümce de seveceğim."

Gözlerim konuşuyor, soruyor:

"Yarın ayrılıyoruz. Ayrılmasak mı acaba? Gizli muaşakamız diyar diyar sürüp gitsin mi?"

"Ah, ne iyi olurdu, ne kadar isterdim bunu!"

Yine gözlerim söylüyor:

"Ben de istiyorum; artık ayrılamayacağımı anladım."

Üst tarafını hatırlamıyorum. Hatırlar gibi olduğum tek nokta şu:

Rıdvan'ın kucağındayım. Demin çıkardığı merdivenden beni şimdi aşağıya indiriyor, galiba!

II

Haydar Bey'in notlarından:

Rayiha ile vapurda birbirimize veda edip ayrıldık. Ben karaya ayak basmakta acele eder göründüm; o da hiç acelesi yokmuş gibi yapıyordu. Karşılıklı nefretimizden mi? Kısa bir müddet daha, yarım saat olsun yan yana, yüz yüze bulunmaya tahammül edemeyecek bir halde miyiz?

Hayır, büsbütün aksi: Artık iyice anladık ki, kalplerimizle, gönüllerimizle, akıllarımızla birbirimize bağlanmışız. Çarçabuk uzaklaşmak isteyişimizin sebebi bu bağlılığın bizi hem can attığımız, hem de korktuğumuz yere götürmesidir. Eğer vapur yolculuğumuz bir gece daha uzasaydı ya o Mürüvvet gibi kamarama gelecekti, yahut benim kendisini alıp bir tarafa götürmeme razı olacaktı, galiba...

Dün gece vapurun üst katında hepimiz bir araya top-

lanıp içkili eğlenirken bana bunu söyledi. Sözle değil tabii. Bir kadın söz söylemeden bakışlarıyla, vücut hareketleriyle ve hepsinden daha belagatli olan havası ve elektriği ile nasıl arzusunu anlatır, şüpheye meydan vermeyecek açıklıkla ifade ederse, Rayiha da öyle yaptı. Vücudu, vücudundan yayılan bir muhaber şuayı mütemadiyen tekrar ediyordu.

"Seni istiyorum, senin olmak arzusu içindeyim. Belki bu, hiçbir zaman olmayacak... Ama bil ki kollarının arasına atılmaya şu anda tamamıyla hazırım. O kadar ki kendimi güç tutuyorum; içimden taşıyorum: Herkesin, kocamın önünde bile bunu yapmaktan çekinmeyeceğimi anlıyorum ve hiç şaşmıyorum."

Hatta bir ara, kümenin ortasında eli, bileğimden yakaladı. Tırnaklarını büyük damarın üstüne bastırdı. Sonra aynı parmaklar avucumun içine sokuldu, derimi okşadı. Daha fazlasını yapamazdı, orada! Nihayet seyahatimiz bir gece daha sürseydi benden evvel Rayiha teşebbüse geçecekti. Onun huyu bu... Aktif rol almasını seven bir kadın... Esasen dedektifliğe özenişi de bundan! Hikâyesini anlatmadı ama eminim Rıdvan ile sevişmesinde ve evlenişinde de teşebbüs Rayiha'dan gelmiştir. Bir defa inanmasın!

Beni sevdiğine inandı. Fakat katil kadın rolünü o derece kusursuz oynamış, aldatmıştı ki, bu sefer âşık kadın rolüne çıkması ihtimali de vardı. Bakışları, havası, esrarlı ışığını damarıma gömülmeye çalışan ihtiraslı tırnakları, her şeyiyle sevdasını meydana koyarken aklımdan o ihtimali geçirmiyor değildim.

Geç vakit kamarama dönünce henüz şüphe ve tereddüt içindeydim.

Bir bakıma aldanmış olmamı bile istiyordum. Diyorum ki:

"Yarın alaycı bakışlarıyla bana, 'Nasıl, dün gece yine rolümü mükemmel yapmadım mı? Âşık olduğuma, hemen kucağına düşeceğime inandırmadım mı?' dese kızmam, on yıldır kocasına sevdalı ve sadık kalmış bir kadını ayartmış, kendime bağlamış olmaktan gururlanacak tıynette, adi bir çapkın değilim ben. Hem onun bana karşı sadece sempati duyması bile kâfi. Bu kadarcıkla avunabilirim. Memnun da olurum. Zira sevgimde şehvetten ziyade şefkat galip."

Gerçekten böyle düşünüyordum. Ona yanımdaymışçasına hitap ediyorum:

"Seni pek çok sevmekle beraber ne kocasına ihanet ederek gizlice benim olmanı istiyorum, ne de ondan ayrılıp benimle evlenmeni. Zira ikisinde de pişman olmak ihtimalini düşünerek seni üzüntü içinde görmeye razı olamıyorum. Seni kendimden çok seviyorum. Velev ki benim olman pahasına böyle bir bahtiyarlığa ereceğime rağmen bir an nedamet duyup ıstırap çekmene tahammül edemem. Düşün artık sevgimin nasıl bir şefkat cevheri taşıdığını!"

Şunu da itiraf etmeliyim. Ara sıra başka türlü de kusurlara kapılıyordum. Aşkım da maddileşiyor, ona cinsi ihtiras da karışıyordu. Rayiha'yı bütün isteğiyle kollarımın arasına atılmış, hırslı buseleri boynumda, ufacık şirin vücudunun beyaz alevi tenime sarılı, sevişme halinde düşünüyorum. İkindi üzeri mikrofonda işittiğim tatlıca peltekleşmiş, kalınlaşıp derinlik almış sesi kulağımda! Kocasına söylediği sözlerin fısıltısıydı bunlar. Onları bana, benim için söyleyecekti.

"Nihayet," diyordum. "Otuzunda bir kadın. Kocasından

başkasına gönül verebilir; çoğunun yaptığı gibi gizlice sevişmek, iyi bir hareket değilse de olağan işlerdendir. Hele ayrılıp evlenmesine kimse bir şey diyemez. Rıdvan on yıl sadık kalmış bir kadınla yaşadığına şükretsin. Henüz çocuk denilecek yaşta bir kızı baştan çıkarıvermişim gibi vicdan azabı çekmemin sebebi ne?"

Bu sebebi buluyorum: Meslekin icabı. Toplumu o kadar yakından, en gizli taraflarına kadar tanıyorum ki kendine söz getirmemiş kadının kıymetini takdir edebiliyorum. Bu toplumdan bir kıymet daha eksilecek diye ürküyorum. Fakat bunu toplum koruyucusu olarak mı yapıyorum? Hayır; sadece Rayiha'nın öbürlerine benzemesine katlanamadığımdan...

"Ne benim olsun, ne başkasının... Kocasında kalsın," diyorum. Böyle düşünebilmek için sevdiğim kadını kusursuz görmekten en büyük hazzı duymaklığım lazımdır. Duyuyorum bunu... Ve işte şefkat bu duygu olacak. Faziletsizliğe yer vermeyen yüksek duygu!

Şu kanaatteyim ki, Rayiha da kamarasında kendisi hakkında benim gibi düşünmeye başlamıştır:

"Onu sevdiğim muhakkak diyordur, fakat bunu yenmeliyim. Deniz yolculuğu ve olaylar bizi birbirimize fazla yaklaştırdı. Yarın yolumuz ayrılacak; ayrılmalıdır. Ayrılınca yavaş yavaş gönlüme sükûn iner. Unutmasam da beni çok fena bir neticeye sürükleyecek olan heyecanım yatışacaktır. Kendimi, tanıdığım birkaç hanım gibi seyahat müptezeli olmaktan kurtardım. Yolculuk uzasaydı kurtarınama imkân yoktu."

Rayiha da galiba benimkine benzeyen bir karar almış

olacaktır; ikimizi birbirine tanıtan, yaklaştıran cinayetle artık meşgul olmamak. Olmamak için de onun seyahatini uzatması, benim de işi üzerimden atmam lazım geliyordu. Zaten ben bunu yapmış gibiydim, şimdi İstanbul'da *Ayın On Dördü Cinayeti*'ni öbür arkadaşlar takip ediyordu. Dört hafta sürecek yolculuğumun dönüşünde mesele aydınlanmış olabilirdi.

Katil kim, diye kendi kendime sormuyor değildim. Rayiha'dan uzaklaşınca bunu daha ciddi düşüneceğimi de biliyorum. Evet, kim? Fahri ve sevgili dedektifimin kanaati hilafına ve bütün o ayın on dördü nazariyelerine rağmen, Rahim'in mesuliyetine inanmıyorum. Asıl acayibi Rayiha'yı da büsbütün temize çıkaramamaktayım.

Daha doğrusunu söyleyeceğim: Şüphem onun üzerinde; nasıl öyle olmasın ki, güya yalancıktan katil rolü yaparken sahneyi hakiki bir itiraf kadar olaya uygun anlatmıştı. Önden düğmeli geniş basma entarisinin eteklerini bir eliyle kaldırıp denizden geçişini, kenardaki ince kumlara basarak sessizce yürüyüşünü adeta görmüş gibi olmuştum. Şimdi diyorum ki:

"Önce kendisinin çaldığı tabancayı bahçıvanın aşırdığını sezen Durmuş Efendi onu buldu, sakladı. Sakladığı yerden de Rayiha farkına varıp aldı, köşkte gizledi. Günün birinde bir cinayet işlemek için değil, tabii! Malına tekrar sahip olmak istemişti. Olay gecesi marazi bir halet-i ruhiye içindeydi. Kocasıyla köşke girince hemen hemen şuursuz bir halde Browning'ini hatırladı, yanına aldı ve bir somnambül[1] gibi deniz kenarına indi; olan oldu."

1 somnambul: uyurgezer (Fr.)

Bu, birinci ihtimaldi. İkincisini düşünüyorum. Yani Rıdvan'ın ileri sürdüğü fikri… Cinayetin Dürdane muhabbetiyle Durmuş Efendi tarafından işlenmiş olması görüşünü kabul edemiyorum. Diyorum ki:

"Eski gümrükçü, yaşlılığına göre dinç, çeviktir, ama bir hizmetçi kadına tutulup sırf onu efendisiyle yalnız kalsın, evlensin diye cinayete kadar gidecek hilkatte bir adam olmadığını evvelce de söylemiştim ya… Fikrim değişmedi. Geriye tam manasıyla bir *meçhul* kalıyor."

Esasen aklım hep Rayiha'yla, gösterdiği aşk tezahüratıyla dolu olduğundan o meseleyi daha fazla düşünemiyordum. Bütün uykum üç saati bulmadı. Hava ışırken dalmıştım, vapurda sabah hareketi başlamadan kalktım.

Onlar doğruca Paris'e gideceklerini söylemişlerdi. Bu şehrin tenhalaşmış yaz mevsimine bayılıyorlardı; niyetleri yarı öğrenci, yarı artist, orta halli yaşamaktı. İstersem kendilerine rastlayabilirdim. Fakat karşılaşmaktan kaçacağım, ben bir müddet Nice civarında kalacağım.

Belki de Paris'e hiç uğramayacağım.

Valizlerimi hazırladıktan sonra yukarıya çıktım. Rayiha'yı o saatte karşımda bulacağımı aklımdan geçirmiyordum. Halbuki benden önce hazırlanmış, adeta bekler vaziyette küpeşteye dayanmış, uzakta beliren Marsilya'yı seyrediyordu.

Geldiğimi görmeden, hissetmişçesine birden başını çevirdi. Koşup elini sıktım ve bir şey söylemek için:

"Erken davranmışsınız," dedim. "Fransa'ya ayak basmak için sabırsızlanıyorsunuz galiba?"

"Hayır, onun için değil; bizimkilere görünmeden sizin-

le konuşmak istedim. Uyuyup kalmayacağınızı biliyordum. Sizin de bana bir söyleyeceğiniz olabilirdi."

"Mühim bir şey yok. Yalnız Nice'e gireceğimi bildirecektim. Yani Paris'e gelmeyeceğimi..."

"Âlâ... O halde konuşacağım kalmadı."

"Bana yollarımızın ayrılmasını söyleyecektiniz, değil mi?"

"Evet."

"Buna neden dolayı lüzum gördünüz?"

Derhal cevabını buldu:

"Zira o olayı zihnimden atmak, unutmak ihtiyacındayım. Siz bana bunu hatırlatıyorsunuz. Başka ne gibi bir sebep olacak ki?..."

Galiba gülümsemişim. Rayiha yüzüme dik dik bakıyor, ancak o yamuk, neşe renkli gözleri ne derece dik olabilirlerse o kadar! Yine tatlı, serin, okşayıcı bu gözler.

"Başka bir sebep mi tasavvur ediyorsunuz? Size âşık olmaktan korktuğum için uzaklaşmak istediğim için mi sandınız? Dün geceki münasebetsiz hareketlerime bakınca haklısınız ama epeyce sarhoştum. Yorgundum da... Taşkınlık yaptım."

Elime bakıyor; ben de bakıyorum: Damar üzerinde değilse de etrafında bir morluk ve şişkinlik var.

"Görüyorsunuz ya," dedi. "Bu ancak sarhoşlukla yapılabilir. Zaten Rıdvan'ın da bileğini tırmalamışım. Tentürdiyot sürdü. İçki tutmazdı beni. Niye bir tuhaf baktınız yüzüme! Âşık olduğum için mi tuttu demek istiyorsunuz?"

"Bunların hiçbirini aklımdan geçirmedim. Sadece seyrediyorum sizi... Hayranlıkla ve ayrılacağımızı düşünerek

üzüntü ile! Esasen yolumu değiştirmek isteyişimin sebebi de tamamıyla sizinkidir; beni gördükçe o korkunç cinayeti hatırlamaktan sizi korumaktır.

Hakikaten unutmaya muhtaçsınız, olaya o kadar yakından, içinden karıştınız ki! Hele bana oynadığınız oyun sırasında en mühim rolü o derece benimsediniz, adeta gerçek mücrim heyecanları geçirdiniz ki!..."

"İlk kanaatinizi büsbütün kuvvetlendirdim, değil mi? Sizce hâlâ katil benim! Peki, öyle biliniz, öyle olsun. Artık korkum yok. Beni ele veremezsiniz; veremedikten başka ele geçmemem için ne mümkünse yaparsınız, yapacaksınız. Zira beni seviyorsunuz. Evet, ben de sizi sevmeye başladım. Aramızda gizlenecek bir şey kalmadı, bundan sonra! En iyisi buydu zaten..."

Susuyorum.

"Öbürlerinin yanında tekrar vedalaşmak üzere, şimdi hususi vedamıza bakalım. Çektirdiklerime özür dileyerek mücrim elimi size uzatıyorum; öpebilirsiniz isterseniz..."

Dediğini tereddütsüz yaptım:

"İyiliğinizi hiç unutmayacağım ve şifa bulursam muhakkak sizi arayacağım, bulacağım."

Eğildim, uzaklaşıyorum. Yaptığıma nedamet duyacağıma, mesleğime uymayan hareketimden dolayı utanacağıma içimden söyleniyorum:

"Ah, ne güzeldi bu sabahki yüzü! Ne zaman göreceğim bir daha? Yavaş yavaş unutabilecek miyim?"

Sonra yine şefkat hissim üstün çıktı:

"İyileşmesi muhakkak olacak mı acaba? Yani tıp buna kadir mi?"

Muhabbetle dolu kalbim beni dindarlığa götürüyor; şifa bulması için dua ediyorum. Rayiha o kadınlardandır ki ne yapsalar, ne çirkin, iğrenç, hatta zalim fiillerde bulunsalar, yüzlerinin kendilerine has bir masumluğu, manevi temizliği, çocuksu vaz'ı[1] vardır; buna ayrıca affettirici, mazur gösterici pek hususi bir cazibelik de katılır... İnsanı daha yumuşatır, mazeretler ve hafifletici sebepler aramaya sevk eder.

Cinayet tarihinde böyle melek çehreli, karıncayı ezmekten çekinir görünen büyük katil kadınlara rastlanmıştır. Mesela Madame La Farge... Hatta hangi maksatla olursa olsun Charlotte Corday...

Salona girdim. Bir koltuğa oturdum. Şimdi, yeni itiraf üzerine vaziyeti bir daha gözden geçirmem lazım geliyor. Rayiha'yı ele vermeyebilirim, ama ikinci bir cinayet işlemesini önleyecek tedbirleri almak şartıyla; yeni bir buhran arasında yeni bir cinayete kalkışmaları beklenebilir.

Hem ikinci cinayetin de birincisine benzemesi mümkündür. Rayiha yine bir güzel kadını öldürecektir; belki de aynı tarzda! Ne kocasından kıskanarak, ne de güzelliğini çekemediği için... Sebep aranamaz, sebebi onun ruhunda, şuuraltında aramak icap eder.

Bana, yapamadıklarımın zararını ve manevi mesuliyetini azıcık olsun karşılayacak bir vazife düşünüyor; Rayiha'yı bugünün keşiflerinden ve usullerinden faydalanarak tedavi ettirmek, daha doğrusu tedaviye zorlamak. Nasıl? Kocasına gerçeği anlatarak. Bunu evvelce de düşünmüştüm. Artık vakit kaybedemem. İki saat sonra katil bir deli göz hapsimizden kurtulup başıboş, bütün Avrupa'yı dolaşacak.

1 vaz': durum

"Heykeltıraş, karısının tamamıyla gerçeğe uygun olan itirafını bana oynanmış bir şaka sanıyor. Cinayet gecesi Rayiha onu köşkte bırakıp gittikten sonra silah patlayıncaya kadar aradan en aşağı on beş ve silah sesinden sonra da buluştukları müddete kadar on dakika geçtiğini hesaplamıyor. Kayalıktan değil, denizden ve Rahim'in kumsalından geliyordu karısı! Browning'i silip yere atmayı önceden düşünmüş, parmak izi bırakmamak için elbisesinin eteğiyle tutmuştu. Rahim'in olay yerine koşup silahı ihtiyatsızlık ederek yerden alacağını da tahmin etmişti. Hasta dimağı dersleri polis romanlarından öğreniyordu."

Omzuma bir el dokundu! Rayiha gelen...

"Affedersiniz," dedi. "Demin asıl söyleyeceğimi telaşla unutmuşum."

Ayaktayım. Dinliyorum manasına yüzüne bakıyorum.

"Rıdvan'a hakikati anlatacağım ve tedavim için bana yardım etmesini, itirafımın şaka olmadığını söyleyeceğim. Muhabbetine güveniyorum; bu muhabbet nefrete çevrilmeyecektir."

"Şu dakikada düşündüğüm aynı şeydi."

"Zaten sizi düşünceli gördüğüm için bu noktayı söylemediğimi hatırladım. Emin olunuz, en yüksek psikiyatrlara başvuracağım. Endişe etmeyiniz, beyefendi! Başıboş dolaşacak değilim."

Gözlerim öylesine merhamet ve rikkat kesilmiş olacak ki, Rayiha:

"Teşekkür ederim," dedi. "Bana candan acıyorsunuz; kurtulmamı can ve gönülden istiyorsunuz. Ben de istiyorum; sizi memnun etmek için iyi olmaya ayrıca çalışacağım; irademi kullanacağım."

"Çok isterim bunu."

"Günün birinde benden bir mektup alacaksınız; size tam sıhhate kavuştuğumu yazacağım, inşallah."

"Koşup yanınıza gelmeme müsaade edecek misiniz?"

"Evet... İyileşince yepyeni bir hayata girmek ihtiyacını duyacağımı sanıyorum."

Etrafına ürkek ürkek bakındı. Bir şey daha söylemek istiyor; kararsızlık içinde başlayamıyor. Yardım ettim:

"Çekinmeyiniz," dedim. "Hepsini dinlemeye hazırım. Söylemeniz sizi rahatlandırır. Salonda da kimse yok."

"Şu idi anlatmak istediğim: Ben kendimi bile gayet iyi aldatıyorum. Nefsime karşı da o işi yapmamışım gibi hareket etmesini biliyorum. Mesela tuttuğum notlar var. Bunları kim okusa yazandan şüphelenemez; o da suçlunun Rahim Bey olduğuna inanır. İnandırmaya çalışıyorum hep, her yerde, herkesi!"

"Doktorunuza anlatmalısınız... Tabii olay hakkında sarahat vermeden."

"Öyle yapacağım."

Salon kapısından giren Rıdvan'ı görünce Rayiha'ya fısıldadım:

"Kocanız geliyor."

"Ona siz bir şey sezdirmeyiniz."

"Açıkçası söylemeyi düşünüyordum; mademki muhakkak tedavi görmeye karar verdiniz, artık lüzum kalmadı."

Heykeltıraş, Fransa'ya ineceğinden dolayı sevinçli. Karısı valizleri kapatmak için yanımızdan ayrılınca nereye gideceğimi sordu, birlikte Paris'e gelmeyeceğime canı sıkıldı. Başına uymayan heyecanlı projeler yapıyor, kafası basit saadetlerle meşgul:

“Ah,” diyor, “briyoş yiyeceğim. İyi süte batırılmış o briyoşlarından! Picon içeceğim, saat beşte, bulvar kahveleri önündeki tretuvarda! Metro hasreti çektiğime inanır mısınız! Gençliğimin Portre-Maillot’sunu özledim, oradaki eski Luna-park’ı! Ha, aklıma geldi. Ben sizlerin bulamadığınız katili artık biliyorum; dönüşte yakalatacağım ve bütün delilleri, ispatlarıyla polise teslim edeceğim, belki diri olarak, belki ölüsünü!”

Rayiha’yı düşündüğüm için gülemiyorum. O devam ediyor:

“Sırdır, söyleyemem; karıma da açmayacağım. Öbür ayın mehtabında, belki de ayın tam on dördüncü gecesi!”

“Fevkalade bir başarı olur bu, beyefendi... Olmasını çok isteriz. Fakat hazır gelmişken seyahatinizi kısaltmaya kalkmasanız. Hanımefendi yoruldu. Yani asap yorgunluğu. Ona olayı unutturmaya çalışmalısınız. Size de oyalanmak lazım.”

“İcap ederse Rayiha’yı bırakırım; Londra’da eski pansiyonuna bırakırım. Missis Patty öldü ama şimdi orasını karımın atölye arkadaşı olan kızı işletiyor; Miss Betty. Çok rahat edeceğine eminim. Pansiyon, Windsor’un içinde, fakat yeşil meralara nazırdır.”

Israr etmedim. Vapur jetelerden birine giriyordu, gelmiştik, vedalaştık. Rayiha’yı bir defa daha, uzaktan olsun görmeliyim. İçim korku dolu. Bir kere daha göremem, başına bir felaket gelir, hastalığı büsbütün artar, ağırlaşır, şuurunu tamamıyla kaybeder korkusu.

Bunu, yeni bir cinayet işlemesin, cinayet meydana çıkıp da ismi gazetelere düşmesin diye isteyeceğim bile geliyor, bir taraftan! Yolunu gözlüyorum, kendimi belli etmeden seyredebileceğim bir yer arıyorum.

Nihayet onu, elinde küçücük valizi ile rıhtıma çıkarken arkadan gördüm. Ne kadar biçimli, biçimliliği ne kadar sevimli!

Rahşan'ı geçen ayın on dördüncü gecesi, hiç sebepsiz bir şuur bozukluğu neticesi öldüren kadındı bu giden! Üç yıldır uzaktan, bu son günlerde yakından, bir fedakârlığa katlanarak, meslek aşkına ihanet ederek, asaleti aldatarak sevdiğim kadındı o!

Nedamet duymuyorum. Cazibesine kapılmış hayranlıkla seyrediyorum.

"O da beni sevdi. İyi olunca yeni bir hayata gireceğini söyledi. Ne demektir bu? Hem aşkından, hem minnettarlığından benim olmak istiyor. O, bir kerecik olsun yumuk gözlerini öpebilseydim... Yüreğim sızlıyor."

Evet, böyle söyleniyordum. Bir defa daha dediğim gibi kendimden utanmam lazımdı. Aksine memnunluk duyuyorum; ona şifa bulma iradesi verdiğime seviniyordum.

"En sonu istifa değil mi? Bunu da yapacağım."

Küpeşteden sarkıyorum; dönüp baksın diye bekliyorum. Eğer bakarsa dünya benim olacak sanki! Adımlarını sayıyorum; güzel ayakkabılarına ve ayaklarının ince, asaletli dirseklerine gözlerimi dikip heyecandan soluyarak...

Yan tarafa sapmak üzere. Bakmayacak demek!

Hayır, işte başını çevirdi, durdu, yumuk gözleri vapurun üst katını tarıyor. Panama şapkamla işaret veriyorum. Farkına vardı, sağ elini sallıyor; dudaklarında ferah bir tebessüm var; üzüntülü görünmemeye çalışıyor. Heykeltıraş da gülümsüyor. Kalabalığa karıştılar.

Rayiha yok artık!

* * *

On gündür Fransa ile İtalya kıyılarında, Nice-Spezia arasında dolaşıyorum; Riviera denilen sahil ve büyük korniş üzerinde avlanmaya çabalıyorum. Birkaç tanıdığa rastlamadım değil; fakat beş on kelime hoş beşten sonra yoluma devam ettim... Yoluma ve şımarıkçasına eğlenen yarı çıplaklar kalabalığı ortasındaki münzevi hayatıma!

Her âşık gibi ben de bu kalabalığın içinde bir gün, birdenbire Rayiha ile karşı karşıya geleceğimi umuyorum. Arkadan onun vücudunu ve baş tutuşunu andırdığını sandığım birkaç kadını da ümitle takip ettiğim oldu.

Her akşam, içimde otokara atlayıp Paris'e gitmek arzusu beliriyor; kendimi zorla vazgeçiriyorum. Eğlenmiyor, Rayiha'yı unutur gibi olmuyor muyum? Oluyorum. Hatta iki kere bir yabancı kadınla yemek yedim, dans ettim; küçük bir yelkenli ile dolaştık bile! Denize de girmiştik.

Benimki bir Werther aşkı değildi tabii... Ama bir halim vardı ki, yanımdaki kadına, "Siz âşıksınız, hem ümitsiz bir aşkın ıstırabı içindesiniz," dedirtmişti. Düşüncemin asıl kemirici tarafı Rayiha'nın şimdi nerede, hastanede mi, yoksa Windsor'daki pansiyonda yapayalnız mı olduğunu bilememek.

Nihayet on birinci gündü. Nice'ten uçak ile Paris'e gitmeyi tasarlarken, otelin holünde akrabamdan, sinemacı Aşir Ünlü'ye rastladım. Yanındaki güzel kadın bir İtalyan yıldızıymış. Mübalağa ettiğine ve bir figürana o payeyi verdiğine şüphe yok. Paris'te bir hafta kalmışlar. Ayrılalı da beş gün oluyormuş. Orada bizlerden kimleri gördüğünü sordum.

"Kimsecikleri," diye cevap verdi. "Bu ölü mevsimde kim gelir ki? Bir gazeteci kafilesi geçmiş... O kadar."

İsim zikrederek soramıyordum. İlave etti:

"Ha! Rıdvanlarla karşılaştım, Heykeltıraş Rıdvan ve karısıyla... Ritz'e inmişlerdi onlar da. Para bol, mükellef yaşıyorlar. Otomobil bile almışlar. Hanımın üzerinde o gece yemekte bir tuvalet vardı, Maria bile hayran kaldı. Kadın fevkalade güzel olmuş. Neşeli, biraz da içkiliydi. Birlikte Egsistanisellerin kahvelerine gittik. İyi tanıyorsun Rıdvanları, değil mi?"

"Şöyle böyle."

"Nasıl şöyle böyle? Vapurda berabermişsiniz. Senden epeyce bahsettiler."

"Ne gibi?"

"Lehinde. Hanım bilhassa!"

Bu konuşmadan anladığım şu oldu: Rayiha tedaviden vazgeçtikten başka sabahlara kadar geziyor, ayrıca içiyordu. Rıdvan da artistçe yaşamak kararından caymıştı, lüks bir ömür sürüyorlardı.

Otel bürosuna ilk uçakta yer tutmalarını tembih ettim. Paris'e gidiyorum. Rayiha'yı orada bulamazsam nereye gitmiş olacağını biliyorum.

***

Paris'te durmadım; Londra'ya geçiyorum. Zira otelden öğrendiğime göre dört gün evvel Heykeltıraş'la karısı İngiltere'ye gitmişler, adres bırakmamışlar. Muhakkak Windsor'daki pansiyonda bulacağım onları!

Hafızamın kuvveti bana yardım ediyor: Pansiyonu tutan

ailenin ismi Patty idi; anası ölen genç sahibesi de resme çalışmıştı.

Bu kadar malumat çok bile! Esasen savaştan önce İngiltere'yi gezerken oraya, sırf şatosunu uzaktan görmek için uğramıştım. Küçük, sessiz bir kasabaydı. Tamise Nehri üzerinde, King's College ile meşhur Eton'un karşısında. Gündüz bile perdeleri kapalı duran ufacık, tertemiz, gürültüsüz bir meyhanede kahvaltı etmiş, iki viski içmiştim ve hemen dönmüştüm.

Fakat şatonun heybetli manzarası hâlâ gözümün önünde. Asıl hoşluk, oraya giderken geçtiğimiz yolun iki tarafındaki köylerde, köy evlerinde ve taravetli, yemyeşil, dümdüz arazideydi. Bu köy evlerinin arka kısımlarında birer yol vardı; hayvanlar oradan doğruca ahırlarına gidiyordu.

Aynı yerleri bir daha göreceğime memnunum. İlk seyahatim sonbahara rastlamıştı. Şimdi yaz, ama hiç şüphesiz gene her taraf ıslak, gene yeşildir; boyuna yağmur yağıyordur.

Son yıllarda Amerikalılarla temaslarım İngilizcemi ilerletmeme yaramıştı. Bu cihetten rahatım. Kendi kendime hesaplar yapıyorum:

"Belki Rıdvan bana söylediği gibi karısını pansiyona bırakıp İstanbul'a dönmüştür? Rayiha'yı tek başına bulacağım, bu daha mı iyi olur, daha mı fena? Şimdiden kestirilemez. Beraber iseler artık ikisini karşıma alıp açıkça konuşurum. Kararı üçümüz birlikte alırız. Önce bir dost gibi nasihat vereceğim; dinlemezlerse vazifemin icap ettirdiği şeyi yapacağım... Daha doğrusu yapacağımı anlatarak onları yola getireceğim."

Londra'ya vardığım zaman gece olmuştu. Waterloo garı civarında, evvelce kaldığım küçük bir otele indim. Garsonlardan biri İstanbullu bir Rum idi. Her odası çifte kapılı ve

kapıları kapitone olan otelde bir defa bile gürültü olmamıştı; hatta lokantasında çatal ve tabak sesi de duymamıştım. Hiçbir müşteri aksırmamış, öksürmemişti.

Tanıdık garson beni sevinçle karşıladı. Fakat sadece gözlerinin sevinciyle... Akdenizli heyecanına yer vermedi, İngiliz adetlerine tamamıyla uymuştu.

Aşk, imkânsız olan ihtimalleri ulaşılacakmışçasına düşündüren bir akıl dengesizliği galiba! Bu yabancı şehirde, geldiğimi kimse bilmediği, bilemeyeceği halde telefona çağrıldığımı bekler gibiyim. Ötesi de var: Telefonda Rayiha'nın sesini işiteceğim sanki... "Hani arkamızdan gelmeyecektiniz? Ben dayanamayıp geleceğinizi biliyordum."

Soracaktım:

"Memnun olmadınız mı?"

Cevap verecekti:

"Hem de çok memnunum. Yarın 8.30 treniyle geliniz... Trenle... Sizi istasyonda bekleyeceğim."

İlave edecekti:

"Rıdvan gitti, yalnızlıktan bunalıyorum."

Ona telefonda niçin tedavisini ihmal ettiğini sormayacaktım. Sevincimden en mühim noktayı unutacaktım. Budala Sharlock Holmes! Ömründe kadın sevmedi; sevseydi kitapları kuruluktan kurtulur, insani bir mahiyet alırdı. Leslie Charteris şöhretli The Saint'ine hiç değilse bir Patricia Holm koymuş.

Uykumda bir kâbus bastırdı. Buna ne tam kâbus denebilirdi, ne de tam rüya. Yarı uyanık halde ıstırap çekiyordum. Güya ertesi günü Windsor'a gitmiştim. Pansiyonun sokağını öğreniyorum. Binanın önündeyim. Orada bir kalabalık var... Polisler ve polis kordonu!

Birine soruyorum:

"Ne olmuş bu evde?"

"Pansiyon sahibesini ölü bulmuşlar... Ense kökünden giren bir kurşunla vurulmuş, zavallı genç kadın!"

"Kim vurmuş?"

"Daha belli değil."

Belli! Katil Rayiha'dır! Ve artık onu kimse kurtaramaz; İngiliz adaleti hasta, filan tanımaz; öldüreni muhakkak asar.

Sabahı güç ettim. Acayip mi? Hülyamdaki gibi Windsor'a tam 8.30 bir tren var. Buna yetiştim. Saat 10'da istasyondayım. Hava bulutlu, ama yağmur yok. İstasyon civarı bana Yeşilköy'ü hatırlattı; orada denize doğru giden ferah yol, burada nehre ulaşıyor.

Yedi yıl evvel uğradığım küçük dükkân yerinde, eski halinde, yine perdeleri örtülü, girdim, adet olduğu gibi sek bir viski içtim; kızıl saçlı sahibine Patty pansiyonunu soruyorum. Karşıda kıra uzanan yolu gösterdi, numarasını bilmiyor ama kapıda ufacık bir tabela varmış.

Çıktım. Keşke birbirimize yolda rastlasak! Bütün sokak boyunca kimsecikler yok. Bir bisikletli, arkadan atlı bir yük arabası geçti. Ürkütücü bir sükûn... İngiliz kasabacılığı ıssızlığı...

Tabelalı evin karşısındayım, iki katlı, uzununa, mavi kepenkli, balkonsuz bir bina; önünde çiçekli bir bahçecik. Öbür evlerde olduğu gibi üst kat pencerelerin hepsi kapalı, aşağıdakiler açık. O tarafa geçtim; elektrik zili yerine hâlâ kulpundan çekince içeride sallanarak ses çıkaran bir asma çıngırak kullanılıyor.

Kapıyı açan yaşlıca hizmetçiye diyorum ki:

"Mr. Mrs. Or'u göreceğim."

“Dün gittiler, giriniz efendim, hanımla konuşunuz.”

Esmer güzeli hanımı azıcık bekledim. Gelince izah etti:

“Evet, dün gittiler. İskoçya’ya... Fakat bir hafta sonra yine buraya dönecekler. Çok evvel Mrs. Or ile bir yıl arkadaşlık etmiştim; birlikte resme çalışmıştık.”

“Biliyorum. Ben onların yakın dostuyum. Acaba pansiyonunuzda kalmam mümkün müdür? Müddet tayin edemem, ama bir haftalık ücretini peşin vermeye hazırım. Buranın methini kendilerinden duydum.”

Uyuştuk. Rayiha’yı bekleyeceğim; hem de sevgilimin genç kız iken bir yıl içinde yaşadığı evde. Burada ona uzak hissetmeyeceğim kendimi.

Bir oda açtılar. Arka tarafından geniş meralara bakan, kapalı durduğu halde havası temiz, güler yüzlü, genç kalmış bir odaydı bu.

Miss Patty diyor ki:

“Mrs. Or’un eski odası. Hiç değişmedi. Zaten pansiyon ancak dört misafire elverişlidir. Şimdi sizden başka yalnız bir centilmen var.”

Neler yapıyorum? Ne arıyorum buralarda, Windsor’un şu garipsi sokağında, bir pansiyon odasında? Hasta olan ben miyim yoksa?

III

Rayiha’nın Notlarından:

Bir hafta Paris’te onun gelmesini bekledim, ama daima aklımdan geçirdim. Gelse, beni esasen lüzumsuz ve mana-

sız olan vaadim hilafına, tedavi yerine tamamen eğlenceye dalmış bulsa, kim bilir ne kadar kızacaktı! Fakat bir kenara çekecek, yatıştırmasını bilecektim; diyecektim ki:

"Affınızı isteyeceğim yine... Söyleyeceklerimden ben de utanıyorum. Yüzünüze nasıl bakıyorum, ne cesaretle? Kendim de şaşıyorum, üzüntüden eriyorum, belki de tahmin ettiniz; ettiğinize hemen hemen eminim! Vapurdan çıkmak üzere iken yine münasebetsizlikler yaptım."

Haydar Bey kaşlarını çatacak, sözümü kesecekti:

"İzaha lüzum yok," diyecekti. "Anladım ve biliyorum. İkinci defa beni aldatmaya kalkıştınız: İkinci defa ve bu sefer iki mesele üzerinde!"

"İki mesele mi?" diye gözlerimi hayretle açacaktım. "Hangileri bunlar? Bir taneydi mesele!"

"Hayır, ikiydi, biri tedavi vaadiniz..."

"Hasta değildim ki doktorlara gideyim. Bana zorla hasta rolünü oynatan sizsiniz. İlki hasta olduğuma ve hastalıkla bir cinayet işlediğine inanıyor, bana da bu fikri telkin ediyordunuz. Öfkeleniyordum o halinize, o sabit fikrinize! Haksız ithamınızdan dolayı sizden intikam almaya mecbur oluyordum. İşte mesele bu... Yani bir tane!"

"İkincisi de var, ikinci intikamınız..."

"Hiç de hatırlamıyorum, bilmiyorum, yok öyle şey!"

"Var: Bana karşı azıcık olsun sempati duyduğunuzu da birkaç kere söylemiştiniz. O da asılsızdır."

"A! Vallahi doğruydu... Hâlâ da doğru."

"Acaba?"

"Acabası var mı? Bir haftadır yolunuzu bekliyordum, asılsız olsaydı hiç bekler miydim? Eğlence âlemine dalmıştık, unutur giderdim."

Bu, hoşlandırıcı cevabım ve izahım üzerine Haydar Bey yumuşayacaktı. Yumuşamasından istifade ederek şunu da söyleyecektim:

"Nihayet geldiniz. İşte! Sizi burada görünce öyle sevindim ki! Hem artık emin olunuz: Bir daha katil kadın rolünü almayacağım. Sizden de rica ediyorum. Almaya beni tekrar zorlamayın; en küçük telmihten bile sakınınız. Hoş vakit geçirmeye bakalım. Cinayet lafı yok, kabul mü?"

"Kabul!" diyecekti. Eller sıkılacaktı. Peki, bundan ötesi?

Hayal tarafını bırakıp ciddi ciddi düşünüyordum: Hoşlandığı erkeğe eziyet çektirmekten zevk alış da sevginin bir nevi tezahürü müdür? Böyle, dış tarafından düşmanlığa benzeyen, çile çektirici sadık aşklar hakkında bilgisiz değilim, ama ben o tip insanlardan olsaydım vaktiyle aynı şeyi Rıdvan'a da yapmaklığım lazım gelmez miydi?

"Gelmezdi. Zira onu tanıdığım zaman genç kızdım, hürdüm. Başka kimseye karşı hesap vermeye mecbur değildim. Şimdi ise birinci sevince suç, ihanet, vicdan azabı var işin içinde! Düşmekten korkuyorum. Korktuğumdan dolayı da Haydar Bey'e eziyet etmek istiyorum. Sadizm değil bu! Bu, refleks... Kendim de farkına varmadan onu çevremden atmaya çalışan bir koruma hissinin harekete geçmesi. Gözler dışarıdan gelecek ecnebi tehlikeye karşı kapanır da iç gözümüz olan gönlümüz neden aynı şeyi yapmasın?" diye uzun uzun mütalaalar yürütmekteyim. Markaları koyu lacivert ipekle işlenmiş, gayet pahalı kumaştan zarif gömleklerini hele bu gömlekler altında kadına sağlam bir sığınak hissi veren adaleli göğsünü ikide bir hatırlıyorum.

"Beni uzaktan yıllardır beğendiği, için için sevdiği muhakkak doğru... Bu sevgisinde hoşa giden bir tevekkül, bir

kadere bırakış var. Sevgilisini görmeyi rastlantılara bırakmış; üç yıl içinde onunla, yani benimle üç defa karşılaşmış, daima düşündüğü halde! Azılı katillerle pervasızca uğraşan bu adam aşkın önünde ne kadar cesaretsiz!"

* * *

Ne Rıdvan, ne ben öğrenci ve artist hayatı sürmek hususundaki kararımızı tatbik edebildik. Doğruca Otel Ritz'e indik. Monsieur Delevoi'nun mektubunu alan esrarengiz bir adam bize istediğimiz kadar kredi açacağını söyleyince kocam büsbütün çocuklaştı, spor bir otomobil satın aldı. Bununla Avrupa turu yapacak, dönüşe yakın satacaktır.

Daha hiçbir müzeye uğramadan geceleri eğlence âlemlerinde gündüzleri uykuda vakit geçiriyoruz. Geçen gün otelde sinemacı Aşir Ünlü karşımıza çıktı; yanında bir İtalyan kadını var, güya tanınmış film yıldızlarındanmış. Vapurda kimlerin bulunduğunu sordu. Biz de Sungur'u, Mürüvvet'i ve Haydar Bey'i söyledik.

Ben söylemedim onu... Rıdvan bahsetti; kızarmaktan korktum. Hepimiz methettik. Cesaret alarak metihte biraz ileriye bile gittim. Aşir galiba şüphelendi, lafı kapatmaya mecbur oldum.

İçimden diyorum ki:

"Bütün bu yaptıklarım iyice gösteriyor: Onu aklımdan kolayca çıkaramayacağım. Pekâlâ hoşlanmıştım, hâlâ hoşlanıyorum."

Rıdvan'a baktım, gene içimden:

"Dikkat et kocacığım, tehlike belirdi. Bu adamla bir

yerde, bir daha uzun boylu kalırsak, sana sadakatim on yılı taşamayacak galiba!"

Şunu da kendime söylüyorum:

"Sen güçlü kuvvetli, sağlam yapılı erkeklerden haz ediyorsun, kızım! Ufacık tefecik olanlar böyle tiplere düşkün oluyor anlaşılan."

Film yıldızı bana beğenen gözlerle bakıyor, gece giydiğim elbiseye de hayran kaldığı halinden belliydi. Haydar Bey'in bu tuvaleti ve tuvalet içinde beni görmesini istedim. Hangi kıyafette olsam gene beğeneceği muhakkak ama gerçekten pek nefistim o gece! Birinden çıkıp öbürüne girdiğimiz kabarelerde hep bir ümitle neşelendim: Kapıda silueti görünüverecek gibi geliyordu bana!

Artık Rahşan meselesini düşünen ben değilim. Şimdi onunla daha ziyade Rıdvan meşgul. Sarhoş kafa ile otele sabaha karşı döndüğümüz zaman kendinden ve buluşlarından memnun bir halde diyor ki:

"Haydar'ın aklı sende! Allak bullak oldu adamcağız. Artık onun elinden bir şey gelmez. Sen de bir çıkmaza saplanmışsın, katilin Rahim olduğuna inanmışsın. İşi inada bindirdin, ben tarafsızım, ne âşığım, ne keçi inatlı. Zavallı kızı öldüreni bir ben biliyorum. Dönüşte elimle yakalayacağım."

Kızmasın, uzatmasın diye gülmüyorum. Bitkin uyuyoruz.

Paris'e gelişimizin haftasındaydı, birdenbire bu şehirden ve eğlencelerimizden bezginlik duydum.

Haydar Bey'in görünmemesi de belki sebeplerden biriydi. Betty'yi özlediğimi sandım, Betty'yi ve Windsor pansiyonunu... Arabamızı da alarak Manş'ı geçtik. Rıdvan otele adres bırakmak istemişti, mani oldum. Şu sebeple: Haydar

Bey'e gene zorluk çıkaracaktım, eziyet etmek lazımdı, eğer beni görmek ihtiyacını duydu ise dedektif kafasını işletmeli, izi bulmalıydı! Hem emindim, bulurdu. İngiltere'ye geçeceğimizi evvelden saklamamıştık. Windsor'da bir müddet kaldığımı da biliyordu.

* * *

Betty gene güzeldi, iyi kalpli ve candan idi ama bana eski tadı vermedi. Eski arkadaşından fazla onun kocasından haz ettiğini sezdim. Hatta –itirafı üzüntü veriyor ama– istedim ki birbirlerine âşık olsunlar. Ben de bir başkasını sevmek hakkını alayım!

Altıncı günü bir İskoçya seyahati tutturdum. Tekrar dönmek üzere Windsor'dan ayrıldık; Paris'in yorgunluğunu iyice çıkarmıştık; sıhhatimiz yoluna girmişti. Rıdvan da polis hafiyeliğinden vazgeçmişe benziyordu.

Bir gece –Katrine Gölü kenarında bir oteldeydik– uykum kaçtı; penceremi açmadan dışarıya, vahşi manzarasının hüznü, rutubeti gibi insanın içine işleyen göle bakıyorum. Ay yoktu, sular sadece yıldızların ışığı altında tüyleri kendiliğinden elektriklenen bir Mamut ölüsü gibi tarihten evvelki devirleri hatırlatan bir korkunçlukla yatıyordu. İçime bir his doğdu. Haydar Bey şu anda Windsor pansiyonunda, benim odamda, beni düşünüyor; hem de meralara bakan penceresi önünde.

"Orada şimdi," diyorum. "Muhakkak geldi, döneceğimi söylediler, bekliyor."

Ertesi gün bir bahane buldum; Rıdvan'ı otelden uzaklaştırdım, telefonda Betty'nin pansiyonunu istiyorum. Karşı-

ma çıkan hizmetçiye sesimi değiştirerek hanımı çağırmasını söylüyorum. Diyorum ki:

"Bizi arayan oldu, değil mi? Tamam! Sizden rica ederim, ona telefon ettiğimi katiyen sezdirmeyiniz, fakat iki gün daha alıkoymaya çalışınız. Galiba ben dönüyorum, hem tek başıma."

"Gitmek isterse ne yapayım?"

"Azıcık uysal davranınız, ümit veriniz, güzelliğiniz bunu başarmaya yeter; fazladır bile!"

"Mümkün olanı yapacağım, my dearling!"

"Memnuniyetle demenizi beklerdim; zira size pek nahoş bir vazife yüklediğimi sanıyorum."

"Orası öyle, memnuniyetle o halde."

Şu dakikada niyetim bozuk. Yanına gideceğim, hem de imkânını bulursam tek başıma. Bu nasıl olabilir? Olacak!"

Kocam dönünce değiştirmeye çalıştığım bir yüzle kendisine artık İskoçya'da duramayacağımı, dün geceyi çok sinirli geçirdiğimi, içime kasvetler bastığını söyledim.

"Ama," dedim, "hemen İstanbul'a dönmeyi de gözüm tutmuyor. Windsor'da rahat etmiştim. Dümdüz, yemyeşil tarlalar. Bu dağ ve göl manzarasından daha ferahtı. Betty ile de oyalanıyordum. Oraya dönelim."

Yüzünü ekşitti.

"Öyleyse sen turunu tamamla. Ben gideyim, dönmeni Windsor'da beklerim."

"Ben Orkad Adalarına kadar uzanmak istiyordum, bir kere gelmişken Kuzey İskoçya'yı görmelisin."

"Hakkın var. Fakat bu işi ben yapamayacağım, Rıdvan! Sana da engel olmak istemem."

"Ne ile döneceksin oraya? Araba bana lazım."

"Herkes gibi trenle."

"Uzun yol bu."

"Edinburgh'dan uçağa binerim."

"Bak, bu olur."

Olmasa mı acaba? Muvafakat cevabını alınca şaşaladım, pişmanlık ve tatlı diyebileceğim bir korku duyuyorum. Yenmeye muvaffak oldum.

"O halde," dedim, "danışma bürosundan soralım, yarın için de bir yer ayırtalım, sen de fazla uzatma, nihayet bir haftalık iznin."

"Yeter. Beraber gitseydik daha iyi olurdu ama..."

"Beraber gezeceğimiz çok memleket var daha!"

Koca böyle aldatılırmış demek? Alışkanı olduğum bir şeymiş gibi pek kolaylıkla yapıveriyorum, işte! Kendimce kuvvetleştirmeye çabaladığım zayıf bir tesellim var, bir uzak ihtimal; Haydar ile aynı pansiyonda birkaç gün kalmak ille onun kucağına atılmak manasına gelmez a! Belki de o denemeden muzaffer çıkacağım, eski Rayiha olarak...

Kendimi tamamıyla serbest bulunca çekingen davranmam ihtimali çoktur. Onu hiç beğenmeyebilirim, bir hayale kapıldığımı iyice anlar, şu kararsızlıktan kurtulurum.

Diyorum da... Rıdvan dönünce artık birbirlerine âşık olma tehlikesini atlatmış iki arkadaş bulur orada. Şu da mümkün: Ben pansiyona tekrar gelince Haydar başka bir yere gider; aynı dam altında kalmayız.

"Evet kalmamalıyız. İstasyondaki otele taşınır; hem dış görünüşü kurtarmış, hem de olayı önlemiş oluruz."

Bütün bu muhakemelerim beni Windsor'a gitmekten alıkoymuyordu, demek ki boşuna kafamı yoruyordum; can

atıyordum bu maceraya! Ümit şu noktada: Tam maceranın eşiğinde birdenbire irkilmemde, irkilip kocama dönmekte...

"Böyle olacak," diyorum. "Bazen, hatta o da beni düşmekten koruyacak; aşkında arzudan fazla şefkat var. Rıdvan'dan tamamıyla soğumadığımı, ayrılıp kendisiyle evlenmeye kadar gidemeyeceğimi anlarsa yüz çevirip tekrar uzaklaşacaktır. Bakalım hele!"

Erkeklerin Fransızlarca *demon dü midi* ismi verilen bir *kırk yaş ve sonrası* çılgınlığı olduğu söylenir. Galiba bu çağ dönümü kadınlarda otuzunda başlıyor. Tabii ve rahat, yerleşmiş hayatını alt üst eden bir cinsiyet ihtirası! Onu atlatmak lazım. Tanıdıklarımdan birkaç hanım atlatamadı; içlerinde üç çocuğunu gözü görmeyen taşkınlara rastladım, hiçbiri eskisi kadar bile mesut olamadı.

"Çok iyi muhakeme ediyorum, mantığım yerinde! Onlar ne yaptıklarını bilemez haldeydiler. İblisin eline düşmüşlerdi; şuurlarının yerini şehvet almıştı. Kıvranıyorlardı. Ben henüz aklıma sahibim," diyordum; fakat bu aklın sonuna kadar dayanacağından şüpheleniyorum. Bozuk bir kalp gibi tam sağlamlıkta işlemediğini, ara sıra durur gibi olduğunu, duyulmayan bir nabız halinde hareketsizliğinden ürktüğünü, sesini işitmediğini anlamaktayım.

Peki, bütün bunlar arasında benim dedektifliğim ne oldu, Rahşan davası ne olacak? Başıma iş açtı... O kadar.

"Yok," diyorum, "aklıma tamamıyla sahip olmadığım meydana çıkıyor. Sinirlerimin mahkûmuyum."

Neden böyle söylüyorum! Zira hareket edeceğimin gecesi yatakta yine uykum kaçınca kalbimi yakan bir şey oldu, bir kıskançlık: Betty'yi kıskandım Haydar'dan! İngiliz kızı

kendisine verdiğim rolün sınırını aşar, taze oğul balı tenli ve yine hareli çok güzel vücuduyla erkeği avlar, elimden alır diye ürküyordum.

Rıdvan'ı uyandırdım; ağlıyorum.

"Fenayım," dedim. "Asabım çok bozulmuş. Buralardan gidelim..."

"Nasıl istersen yavrum. Sana İskoçya hiç de iyi gelmedi. Hemen memleketimize dönebiliriz, yahut yine Paris'e."

"Paris değil mi beni bitiren, bu hale getiren? Orada yoruldum. Başımı dinlemeye muhtacım... Ama bu dağlık, taşlık göllerin durgunluğu da çok fazla. Sanki yavaş yavaş benim kafatasımın içinde taş kesiliyor."

"İyi ya Windsor'a gideceksin. Orada pek rahattın."

"Gideyim mi yani? Gitmeli miyim? 'Git' mi diyorsun bana!"

"Zorlamıyorum tabii. Ama bir mahzur da görmüyorum."

"Öyle ise gideyim yarın..."

Haydar'ın yanına gitmemi kocama tavsiye ettirmekle güya mesuliyetimi azaltıyordum.

Budalaca bir şey bu!

Uçak öğleden evvel kalkıyordu. Saat ona kadar kararsızlık içinde bocaladım; nihayet küçük valizimi hazırladım. Büyükleri Rıdvan arabamızla arkadan, bir hafta sonra getirecek.

Bir hafta!

Doğru mu yaptığım? Betty'ye alıkoyması için yalvardığım halde şimdi kendi kendime: "İnşallah Haydar Bey durmamış, geri dönmüştür," diye söyleniyorum. Yahut gece beni uykumdan kıskançlıkla uyandıran olayın gerçekleşmiş

olmasını, akşamüstü oraya gidince ikisini birbirine tutkun durumda bulmayı istiyorum. Güya bu sahneyi görünce, "Eh, diyeceğim, mademki öyle olmuş, artık ben çekileyim." Mesele kapanacak.

Edinburgh yağmur altında, olasıya hazin. Rıdvan ile vedamız korktuğum gibi anormal bir şekil almadı. Basitçe öpüştük; o dakikada kendime son derece güveniyordum; hiçbir değişiklik olmayacağına emindim. Bulutların üstünde, güneşte uçuyoruz.

"Hiçbir şey," diye söyleniyorum. "Belki meralarda beraber dolaşacağız, nehirde sandal gezintisi yapacağız. Bir flörtten ibaret kalacak hepsi."

Rıdvan gene Rayiha'sına eski Rayiha'sı olarak kavuşacak; vücudunda yabancı erkek izi bulunmayan bir Rayiha! Sadece aklından bir sadakatsizlik geçirmiştir. Bu da fena, ama ne yapalım? O kadar kusur kadı kızında da bulunur. Önleyemedi zavallı!

Hava meydanından taksi ile doğruca Windsor'a gidebilirdim. Bir tereddüt geldi bana. Şu saatlerde Rıdvan Kuzey İskoçya yolunda dağlara tırmanıyor, kanallar geçiyor, keyfince gidiyor. Yüreğinde hiç şüphe yok, tertemiz. Karısı ise kötü niyetler ve kötü arzularla kıvranarak bir erkeğin yanına koşuyor. İşin çirkinliğini hadise yaklaştıkça elle tutulur, gözle görülür halde kavramaktayım.

Şoföre daha bir hata önce kocamla beraber indiğimiz otelin adresini verdim. Sadece hüsn-i niyetimden mi? Hayır, bir de ihtiyatlı plan kuruvermiştim: Yarın –sabredemezsem akşama– Haydar Bey'i telefonla buraya çağıracaktım. Şimdi bana en çirkin görünen onunla Windsor pansiyonunda bu-

luşmaktır. Çok haysiyetsiz bir hareket olacaktı bu; Rıdvan'la orada tanışmış, sevişmiştik!

"Hem," diyorum, "Haydar ile aramda ciddi bir şey olması ihtimali gayet az; boş yere kocamı şüpheye düşürmemek lazım."

Yarı Londralı olduğumdan, şehirde garipsizlik duymayacağımı biliyorum. Küçük bir gezinti yapacak, erkenden odama çekilecektim. Kendimden soruyorum:

"Windsor'a telefon etmeyeyim mi bugün? Yarına mı bırakayım?" Akşam saatinin bilhassa düşünceli, kararsız, gönül ve şuur mücadeleleri içinde bocalayan insanlara tesir eden hali olmasa öyle yapacaktım. Bir an geldi ki, kendimi korkunç derecede yalnız, yabancı, himayeye muhtaç hissettim. Betty'yi telefona çağırdım, diyorum ki:

"Hemen Londra'ya, benim yanıma gelmenizi istiyorum; Mr. Korur'a hiçbir şey sezdirmeden! Otelde tek başınayım."

"Siz bir buhran geçiriyorsunuz. Bunu anlamıştım; hele İskoçya'dan telefon ettiğiniz dakikada şüphem kalmadı."

"Evet, onun için gelmelisiniz. Benim gelmem mahzurlu olacak. Sabırsızlıkla bekliyorum."

Betty, belki işi haddinden fazla büyüterek ricamı derhal kabul etti. Ricadan ziyade imdat istemeye benziyordu bu. Tabii, geçirdiğim buhranın Haydar Bey'le ilgisi bulunduğunu ilk telefonumdan beri anlamıştır kızcağız.

Kapıcılara beni bir hanımın arayacağını, gecikmeden döneceğimi söyledikten sonra bir boy Trafalgar'a kadar uzandım. İçimden:

"Acaba Haydar Bey de şu kalabalığın arasında mı? Karşılaşıverirsem daha mı iyi olacak?" diye düşünüyorum. Onu

Londra'da bulduğuma şaşırmış görünüyorum. Haline bakarım, bir de kendimi tartarım; kararımı sonra veririm. Kendisine koşmuş tesiri yapmak izzetinefsime dokunuyordu; esasen beni otele indiren de bu histi.

Dönüşte Betty'yi salonda buldum. Soruyorum:

"Ona hiçbir şey sezdirmediniz ya!"

Cevabı acayibime gitti:

"Sizi götürmeye geldim," dedi. "Windsor'a gideceğiz."

"Yok, bunu sizinle konuşup hikâyemi anlatmadan yapamam. Vaziyetim çok nazik. Haklısınız, bir buhran geçiriyorum."

"Orada daha rahat konuşuruz. Öğrenciliğimizdeki gibi geceliklerimizi giyerek, karyolalarımız üzerinde... Hani Rıdvan'a âşık olduğunuz zaman böyle yapmaz mıydık?"

"O macera normaldi, ben hür idim, işin içinde vicdan azabı yoktu."

"Gene de olmayacak."

"Fakat bu adam orada şimdi... Kocam ancak bir hafta sonra dönecek..."

"Haydi, hemen gidelim. Mesuliyeti üzerime alıyorum. Beraber bulunmamız otelde yalnız kalmanızdan daha az tehlikelidir, sizi koruyacağım."

Razı oldum.

Otomobilde ikimiz de susuyoruz; sükûnet halindeyim. Nihayet meralar ortasında, Windsor'un ışıkları gözlerime dolunca heyecan başladı.

Evin antresinde mi karşılaşacağız? Betty vaziyeti iyi idare edebilecek mi? Yüzünü görünce utancımdan kızaracak mıyım, yoksa sevinçten sapsarı mı kesileceğim?

"Ya oracıkta birbirimizin kucağına atılıverirsek?"

İstasyonun önünden geçiyoruz. Betty dedi ki:

"Ben büyük bir cüretkârlıkta bulundum. Sırf sizi sevdiğimden..."

"Ne gibi?"

"Bunu pansiyona girince anlayacaksınız."

"Derhal söylemenizi rica ederim."

"Bir dakika sabırlı olmanızı da ben sizden rica edeceğim."

Araba durunca, Katty kapıyı açtı. Antrede kimse yok. Yan odaya göz attım; içerisi boş. Haydar Bey galiba yukarıda, odasında, yahut şehre indi. Tiyatroya gitmiştir. İnşallah öyle yapmıştır. Vakit kazanmış olacağım.

"Doğruca odanıza çıkmak ister misiniz?"

"Evet, Betty," dedim. "Hemen yıkanacağım, yatağıma uzanacağım. Dinlenmeliyim. Katerin Gölü kenarında çok fena iki gece geçirdim. Uçakta da rahat etmiş sayılmam."

"Öyleyse çıkalım."

Merdivenin sahanlığında usulcacık sordum:

"O sokağa mı çıktı? Galiba evde değil. Gece dönecek galiba!"

"Evet, evde değil. Fakat geceleyin de dönmeyecek. Zira bu sabah pansiyondan ayrıldı. Bir daha gelmeyecek."

Arkadaşımın koluna sarıldım:

"Onu siz atlattınız," dedim. "Beni korumak için!"

"Evet. Katerin'den telefonunuzu alınca kendisine dedim ki: 'Şimdi söylediler, İskoçya'dan ayrılıp İskandinavya'ya gidiyorlar. Eşyalarını İstanbul'a yollayacağım.' Sordu: 'Benim burada olduğumu bildirdiniz mi? Telefonda konuştuğunuz kimdi?'

'Mrs. Or idi, tabii sizden bahsettim. Selam söyledi.'

İşte yaptığım bu, cicim! Beni affedecek misiniz?"

Merdivenleri çıkmakta devam ettim. Cevap vermiyorum. Odama beraber girdik. Kapıyı örttüm. Mantomu ve şapkamı ağır ağır çıkarıyorum. Betty yüzüme bakıyor, ne diyeceğimi bekliyor.

Birdenbire kucağına atıldım. Başım omzunda, ağlıyorum.

IV

Heykeltıraş Rıdvan'ın Notlarından:

Windsor'dan çekilen telgraf, beni Durnoch kasabasında buldu: Rayiha mümkünse seyahatimi kısaltmamı istiyor, Fransa'ya geçmek için sabırsızlandığını ilave ediyor. Bu son cümle, muhakkak beni fazla meraka düşürmemek maksadıyla konmuştur. Yani, "Hasta değilim, sadece bezginlik," diyor ama ortada daha ciddi bir sebep olmasa telgraf çekmeye lüzum görmez, birkaç gün daha beklerdi.

Derhal dönüş yolunu tuttum.

Rahşan meselesinden beri karımdaki değişiklik zaten gözümden kaçmıyordu. Bu olay sinirlerini iyice bozmuştu; hele katili meydana çıkarma gayretine kapılması, gece gündüz aklını o işle yorması seyahatten beklediğim faydayı temin edememişti.

"Bir aksilik de," diye söyleniyorum, "vapurda şu Haydar Bey'in karşımıza çıkması! Rayiha'nın hadiseyi unutmasına, başka şeylerle avunmasına engel oldu. Hem bu adamda da

bir fikr-i sabit var; bir türlü kafasından atamıyor; karımdan hâlâ şüpheleniyor."

Benim de bir ara şüphelenir gibi olduğumu saklamayacağım. Nihayet uzun, derin düşünmelerden sonra buna imkân bulunmadığı kanaatine vardım. Lakin ben benim, hem Rayiha'nın büsbütün rahata kavuşmamız için, bir de o gemi aslanı Haydar'ın ahmakça kapıldığı fikrini tashih etsin diye asıl katilin meydana çıkması lazımdı.

İşte bu işi üzerime almak istememin sebebi!

Haftalarca kafamda bununla gezip dolaştım. Artık bir kanaate sahibim: Ne zaman İstanbul'a dönsem, caniyi yakalamak, söyletmek ve cezasını verdirmek elimdedir.

Kimdir katil?

Son dakikaya kadar herkesten saklayacağım, mümkün olsa kendimden bile! Belki de onun ismini kimseye söylemeyeceğim... Şayet cezasını kendi eliyle bulursa!

Dornoch'dan takriben bin iki yüz kilometre güneyde bulunan Windsor'a hemen hemen dinlenmeden, iki günde ve bitkin halde yetiştim. Fakat Rayiha'yı korktuğum kadar hasta bulmadığım için yüzüm güldü, yorgunluğumu unuttum. Telgrafı, bir buhran esnasında, Betty çekmiş, karıma sonra haber vermiş.

Birlikte Londra'ya gidip en tanınmış bir psikiyatra kendisini muayene ettiren Rayiha'ya hekim ruhen iyice sarsılmış olduğunu söylemiş, tavsiyesi şu: Eski bir hatıra uyandırmayan bir yerde, ne kadar tanıdığı insan varsa onlardan uzak, tamamıyla yabancılar arasına katılıp iki, üç hafta istirahate çekilmek!

Pansiyondaki seyahat acenteleri reklamlarına bakıyoruz. Kararsızlık. Avrupa'da bilmediğimiz memleket yok gibi.

Öyle bir şey arıyoruz ki, hem Rayiha'nın şimdiye kadar oraya gitmemiş olması lazım, hem de benim lüzum görünce kolaycacık, süratle kendisine yetişmem...

Nihayet Lübnan yaylalarında karar kıldık. İstanbul oraya uçak ile yarı gecelik yol. Muhit kozmopolit... Hem doğulu, hem batılı. Sonra o yaylalar ferah manzaralıdır.

Rayiha'nın bir vejetatif sistemi rahatsızlığı geçirdiğine eminim. Zira gözlerinde bana karşı on yıldır rastlamadığım bir ürkeklik, aynı zamanda bir uzaklık hissediyorum. Kabahatliymiş gibi bir hali var; sanki sabit bir fikirle mücadeleden harap düşmüş.

Aklıma birçok şeyler gelmedi değil. Önce, tesir altında kaldığım için o cinayetle bir ilgisi olup olmadığını düşünmüştüm. Bir ara hiç ihtimal vermemekle beraber bir gönül macerasına kapıldığı zihnimden geçti; Haydar'ı tahmin ettim. Hiçbiri tutmadı. Asıl sebep bilinen olay idi; sarsıntı o geceden başlıyordu. Aksi gibi karım da dedektiflik rolüne girerek kafasında da cinayeti durmamacasına devam ettirmişti. Hakiki ve mutlak şifa katilin ele geçmesiyle mümkün olacak.

Karımı ben iyi edeceğim.

***

Merhaba Durmuş Efendi!

"Sefa geldiniz beyim! Yeni mi döndünüz seyahatten?"

"Dün gece indim Yeşilköy'e."

"Hanımefendi inşallah afiyettedir?"

"İyidir; o biraz gecikecek. Benim acele bir işim çıktı da... Hemen döndüm. Bu gece köşkte kalacağım. Artık bana biraz yardım edersin, tabii."

"Başımla beraber. Arzu ederseniz yemek de hazırlarım. Zaten akşama güzel bir patlıcan kebabım var. Yanına bir de pilav yaparım, domatesli!..."

"Mükemmel, birlikte oturur yeriz. Sohbet de ederiz. Ne var ne yok etrafta?"

"Hayırlar. Yeni bir şey olmadı. Hepsi bildiğiniz halde."

"Rahim Bey ne âlemde?"

"Uğramadı hiç, köşk boş. Ara sıra o lanet karı geliyor, temizleyip gidiyor."

"Demek katili hâlâ bulamadılar?"

"Ben size söylemiştim. Bulmak istemediler, örtbas ettiler, unutuldu gitti. Ne olduysa ölene oldu."

"Öyle Durmuş Efendi, güzel kadındı Rahşan!"

"Elhak güzeldi, beyim. Siz onun piliçlik zamanını bilirmişsiniz... Konu komşudan duydum."

"Yalan değil. Tanıdığım vakit yirmisinde yoktu, zavallı kız! Kim kıydı dersin bu ceylan gibi kadına?"

"Anlaşılamadı işte! Benim şüphem hep Dürdane üzerinde."

"İmkânsız şey, biliyorsun ki silah patladığı sırada kadını kapı önünde görenler olmuş."

"Görenler sarmaş dolaş, çalıların ardında dünyadan habersiz iki genç. Farkında olmadan karıya sahabetçi çıktılar. Gördükleri belki de komşu Seyhanlıların hizmetçisi Asiye idi. Birbirlerine iyice benzerler. Zaten ay, kapı önüne vurmaz, ağaçlar gölge eder; aldanmışlardır."

Ev sahibimin bu son sözü üzerine biraz duraladım. Asiye gerçekten Dürdane'yi azıcık andırır. Boy bos itibarıyla. Şu var ki polis bu iz üzerinde durmadığına göre Asiye o gece sokağa çıkmamış. Çıkmadığını ispat etmiş olacak.

Durmuş'a:

"Neyse," dedim. "Daha ötesi bizi ilgilendirmez. Sen pilavını yap. Rakı bulunur, bizde... Sofrayı kayaların üstüne kurarsın, denize karşı birkaç kadeh alırız. Malum ya, bu gece mehtap var."

"Evet beyim, hem de on dördü galiba?"

"Ya! Demek olayın üzerinden bir ay geçmiş..."

"Günü gününe bir ay. Siz bu sefer seyahatten çabuk döndünüz."

"Beş gün vapur, on gün Paris, bir hafta kadar İngiltere... Lübnan'da da kaldım biraz. Hepsi ancak yirmi sekiz gün sürdü. Uçaklar sayesinde uzaklık diye bir şey kalmadı, azizim Durmuş Efendi."

Aramızdaki bu konuşma ikindi üzeri, ıhlamurlar arasında, ayakta geçti. Köşke girdim. Her taraf kapalı, ama temiz. Zira bizim Şerife Dadı iki gün evvel gelmiş, silip süpürmüş. Meltem rüzgârı sert esiyor, guruptan sonra, hele ay çıkınca kesilir. Ter içindeyim. Kuyudan motorla depoya gelen suyun güneşte ısınmışını boşalttım, taze ve serini ile yıkandım.

Odama dönünce, çıkardığım elbiselerin yanında, yatağın üzerinde duran bir şeye acayip acayip bakmaktan kendimi alamadım. Bu, toplu bir tabancadır, üzerinde S.W. markası var. Namlusu kısa, kabzası uzun ve kalın. Bana satan, han kapıcısı Adem'in rivayetince, Amerika'da sivil polislerin kullandıkları bir tabancaymış o!

Rayiha'nın çekmecesini karıştırıyorum. Aradığımı buldum: Bir tabanca daha. Olay gecesi karımın Haydar Bey'e gösterdiği Baretta.

Ne oluyorum? Ne yapacağım bu iki silahı?

Kurşunlarını boşalttım; ikisini de boş olarak birkaç defa işlettim; sonra çekmeceye koydum; yatağıma uzandım.

Akşamı bekliyorum, akşamı, geceyi ve mehtabı... Ayın on dördünü!

Bu sabah telefonla öğrendiğim haber, Haydar Bey'in de İstanbul'a dönmüş olmasıdır. Pasaport memuru Raci'den sormuştum, dört günden beri buradaymış.

Uyuyuvermişim. Gözlerimi açtığım zaman havanın kararmaya yüz tuttuğunu anladım. Ağustos ayındayız, günler epeyce kısalmış, rüzgârın hafif esmesine memnun oldum. Tabiat durgun bir mehtaplı geceye hazırlanıyor. Pencereden seslendim:

"Durmuş Efendi!"

Ihlamurlar altından sesi geldi:

"Buyur beyim."

"Ben yatarken buzdolabını işlettim, rakı ile su şişeleri içinde. Soğumuştur hepsi."

"İyi etmişsiniz. Ben siz yokken kuyuya sarkıtıyordum, güç oluyordu."

Bahçede, kocaman bir bostan kuyusu vardır; eskiden buralarının bostan olduğu zamandan kalma... Suyu hiç çekilmez. Etrafını tel örgü ile çevirmiştik. Fakat kâr-ı kadim dolap hâlâ duruyor, hoş bir manzarası var. Vaktiyle bostan kuyulu kara kalem modelleri kopya ettirerek okullarda öğrenciye resim öğretirlerdi. Ev sahibim biz yokken su sarkıtmak için teller arasından bir yol açmıştı.

Önünden geçerken, Durmuş Efendi'ye diyorum ki:

"Maşallah bu yaz dopdolu kuyu. Etrafta herkes su sıkıntısından kırılıyor, biz bolluk içindeyiz."

"O kuyu için Cenevizliler zamanından kalma diyorlar.

Çok derinmiş de... Dibini gören yok, on iki, on üç yıl evvel kiracıların beslemesi bir kız düşmüştü, ertesi günü ölüsünü çıkardılar."

"Düştüğünü gören olmamış demek."

"Geceleyin bahçeye çıkmış. Ne yapmaya? Bilinemedi. Belki kara sevda getirmişti."

"Mevsim yaz mıydı?"

"Galiba."

"Bir herifle buluşmaya çıkmıştır; o kızların çoğu azgın olur, muhakkak dediğim gibidir."

"İhtimal öyledir."

Kayaların üstüne kurulan sofraya batan güneşle yükselmeye başlayan ayın birbirine karışmış gül pembesi ışıkları vurmuş, kadehler pırıl pırıl.

Deniz henüz hırçın, ama üzerine mehtap yayıldıkça köpüklerinin kesilip çırpıntılarının söneceği belli. Gevşemiş bile. İlk kadehi doldurdum. Durmuş Efendi'ninkini de... Birbirimizin afiyetine içiyoruz.

İçerek şundan bundan, köşkü yenilemekten, bahçeye kiralık evler kurmaktan, bir rıhtım yapmaktan bahsediyoruz. Artık tam gece. Rüzgâr çoktan durmuş, ay tepemizde, nur içindeyiz. Zamanı gelmişti. Dedim ki:

"Eee, anlat bakalım Durmuş Efendi."

"Neyi anlatayım beyim? İşte, konuşuyoruz ya..."

"Benim öğrenmek istediğim başka. Olay gecesi tam silah patladığı sırada sen neredeydin?"

"Evimde... Uyumuştum, kulağım da ağır işitir biraz... Hiçbir şey duymadım. Kapı vurulunca uyanmıştım, siz de oradaydınız; hani Rahim Bey gelmişti..."

"Bırak şu masalı! Biz bizeyiz, iki kişi... Dinleyen yok,

benim bildiğim sen silah patladığı zaman evinde, odanda değildin. Uyumuyordun da tabii!"

"Anlayamadım beyefendi, neredeydim sizce?"

"Şimdi anlarsın, anlayacaksın. Sen o gece, o esnada Rahim Bey'in bahçesindeydin. Hem de kumsala çok yakın bir yerde, incir ağacının altında!"

"Rüyada mı gördünüz bunu? Yarenlik ediyorsunuz? Ne arıyormuşum orada?"

"Saatlerden beri gizleniyordun. Biz ıhlamurlar altında yemeğimizi yerken sen komşumuzun bahçesine girdin, hem de güzel güzel sokak kapısından! Rahim Bey'le misafiri de sofradaydılar, Dürdane mutfakta. Bahçıvan Recep'in izinli olduğu malum! Duvar boyu, kendini göstermeden deniz kenarına kadar indin. Kumların berisindeki taflanların ardına saklandın."

"İçki başına vurmuş beyim. Gidip yatsan iyi olur."

"Kesme sözümü! Evet, oraya saklandın. Rahşan Hanım'ın geleceğini, incirin altında soyunacağını, mayosunu giyip denize gireceğini biliyordun. Zira geceleri de bizim duvardan orasını gözetliyordun. Rahim ile metresinin ağaç gölgesine çekilip seviştiklerini de sezmiştin. Sen bir şehvet delisisin, Durmuş Efendi! Hele mehtaplı gecelerde kudurmuşa dönüyorsun. Ay ışığı sana kaybettiğin erkekliği geri verir gibi oluyor, yeniden çılgına dönüyorsun, gençliğinde işlediğin cinayetleri tekrarlayacak hale geliyorsun. Zira bahçıvan Recep'in karısını, dedikleri gibi Recep değil, ay ışığında sen öldürmüştün! Kuyuda boğulan besleme kızı da gene mehtaplı bir gecede oraya sen atmıştın! Bunlar benim bildiklerim. Ötekileri polis meydana çıkaracak."

"Git, yat efendi! Sabrımı tüketme. Sarhoş değil, zincire vurulacak delisin sen!"

"Rahşan gelmeseydi Dürdane'yi öldürecektin, yahut Bakkal Kamil Bey'in kızı Şadan'ı. Rayiha'yı çoktan aklına koymuştun; fakat cesaret edemiyordun; atıcı, silahlı, çevik olduğunu düşünerek bu işin sonunda ele geçmekten korkuyordun. Mehtaplı gecelerde sevdiği delikanlıyı kırda tek başına bekleyen Şadan'ı öldürmen daha kolaydı, değil mi? Kimse senden şüphelenmezdi."

Durmuş Efendi yerinden kalkmak ister gibi bir hareket yaptı.

"Otur, oturduğun yerde!" dedim. "Aklından geçeni de oradan silmene bak! Ben silahlıyım. Doğubeyazıt'ta subaylık ettiğimi, kurt avlarına çıktığımı bilirsin. Nişancılığımla övünebilirim, bahsini sevmem..."

Deminden beri sezdirmeden elimde hazır tuttuğum tabancayı yukarıya doğru kaldırdım; koyu renkli çelik namlu, ay ışığında parıldadı.

"Şimdi iyi dinle," dedim. "Bütün bu söylediklerimi benden başka kimse, tek kişi, karım dahil bilmiyor. Dediğimi yaptığın takdirde, yemin ediyorum, gene kimsenin, karımdan başka hiçbirinin katiyen haberi olmayacak. İkimiz de bu sırrı saklayacağız... Kendi cezanı kendi elinle vermek şartıyla!"

"Yat uyu, yarın konuşuruz bunları... Rakı başına vurdu senin! Haydi, diyelim ki herkes yemekteyken komşuların bahçesine girdim. Peki, nasıl çıktım? Çıkıp da nasıl evime gittim, kapandım?"

"Buna vaktin müsaitti. Rahim ile Dürdane cesedin başında ne yapacaklarını şaşırmış halde epeyce kaldılar. Ben

de Rayiha'yı neden sonra buldum. Sen, Rahşan kumsalda, mehtaba karşı uzanmış, Rahim'in sigara getirmesini tek başına beklerken taflanların arasından çıktın. İncirin gölgesine sığındın ve orada yüzükoyun yattın; bizden çaldığın, sonra bahçıvanın aşırdığı, fakat gene sana çaldırttığı Browning'i biçarenin ense köküne boşalttın."

"Polis silahta neden benim parmak izlerimi bulamadı öyleyse? Zira beni de müdüriyete götürdüler, izimi aldırdılardı."

"Sebebi şu: Elinde kışın kullandığın yün eldiven vardı. Benim hediyem olan halis Belçika malı, incecik yün ipliği ile örülmüş, çok hafif, nazik eldivenlerin teki. Olay sabahı bu eldivenin tekini yıkamış, kuruması için güneşe, pencere teline asmıştın. Gözümle gördüm! O sırada görüp geçmiştim, ama seyahatte hatırladım, seni ele veren de işte bu eldiven teki oldu Durmuş Efendi! Tabanca çoktan kullanılmamıştı, yağlıydı, eldiveni lekelemişti. Onun için yıkamıştın."

"Müsaade buyur da ben gidip yatayım. Yarın sabah şu söylediklerinizden mahcup olacaksınız. 'Sarhoşluk ettim,' diyeceksiniz."

"Hayır, bilakis 'isabet etmişim, Allah günahlarını affetsin,' diyeceğim; ismini karı koca ömrümüz boyunca gizli tutacağız... Şayet demin söylediğimi yaparsan! Yoksa seni adalete teslim edeceğim. Saat tam 12'de, yani gece yarısı, buraya bir ziyafet dönüşü Haydar Bey gelecek, iki memur arkadaşıyla, onları İstanbul'a otomobille götürmeyi vaat etmiştim; hep beraber döneceğiz."

Soruyorum:

"Senin tabancan yok mu? Browning'den başka bir yenisini almadın mı?"

Çenesini, “Almadım, yok,” manasına yukarıya kaldırdı.

“Al öyleyse şunu! Benden fazla sana lazım, son hediyem olsun.”

S.W.’u sofra örtüsünün üzerine, önüne attım.

Hikâyemin o kısmını önceden yazmıştım, tekrar edeyim: Kendisini öldürmesi için eline verdiğim tabancayı göğsüme çevirdi. Horozun kalktığını, topun döndüğünü gördüm, görmedim belki; sesini işittiğim için görmüş gibi oldum ve galiba gülümsedim.

Öyle bir anda gülümsemek mümkün müdür? Ölümü bekliyor, ölüme can mı atıyordum?

Hayır! Ben bu ihtiyatsızlığı yapacak ahmaklardan değilim. Tetik indi, fakat tabanca patlamadı. Bir daha, bir daha indi, gene patlama yok!

Sofra bezinin altına başlangıçta sakladığım Beretta’yı kaptığım gibi bir lahzada onun göğsüne çeviren şimdi benim.

“Tamam,” dedim. “Şu hareketinle katil olduğunu ispat ettin. Zaten boş silahı bu maksatla eline vermiştim. Kıpırdama! Yedi kurşunu da göğsüne yersin! Elimdeki tabanca doludur.”

***

Ertesi günü öğleye doğru, getirdikleri bir haber üzerine Harbiye’deki evden Rayiha’ya şu telgrafı çektim:

“Durmuş Efendi dün gece su çekerken, kaza neticesi, bostan kuyusuna düşüp öldü. Hemen geliyorum.”

Karım dedektiftir, anlar.

Refik Halid Karay'ın Eserleri

Anı

1- Minelbab İlelmihrab

2- Bir Ömür Boyunca

Hikâye

1- Memleket Hikâyeleri

2- Gurbet Hikâyeleri ve Yeraltında Dünya Var

3- Memleket Hikâyeleri – Gençler İçin

4- Gurbet Hikâyeleri – Gençler İçin

Kronik

1- Bir Avuç Saçma

2- Bir İçim Su

3- İlk Adım

4- Makyajlı Kadın

5- Tanrı'ya Şikâyet

6- Üç Nesil Üç Hayat

7- Üç Nesil Üç Hayat – Gençler İçin

Mizah

1- Ago Paşa'nın Hatıratı

2- Ay Peşinde

3- Deli

4- Guguklu Saat

5- Kirpinin Dedikleri

6- Sakın Aldanma, İnanma, Kanma

7- Tanıdıklarım

Roman

1- Anahtar

2- Ayın On Dördü

3- Bu Bizim Hayatımız

4- Bugünün Saraylısı

5- Çete

6- Dişi Örümcek

7- Dört Yapraklı Yonca

8- Ekmek Elden Su Gölden

9- İki Cisimli Kadın

10- 2000 Yılın Sevgilisi

11- İstanbul'un Bir Yüzü

12- Kadınlar Tekkesi

13- Karlı Dağdaki Ateş

14- Nilgün

15- Sonuncu Kadeh

16- Sürgün

17- Yerini Seven Fidan

18- Yezidin Kızı

19- Yüzen Bahçe

Refik Halid Karay'a Dair Bir İnceleme

Refik Halid Karay – Ankara
Hazırlayan: Ali Birinci

Refik Halid Karay

Ayın On Dördü

“Kendisini öldürmesi için eline verdiğim tabancayı göğsüme çevirdi. Horozun kalktığını, topun döndüğünü gördüm, görmedim belki; sesini işittiğim için görmüş gibi oldum ve galiba gülümsedim.
Öyle bir anda gülümsemek mümkün müdür? Ölümü bekliyor, ölüme can mı atıyordum?
Hayır! Ben bu ihtiyatsızlığı yapacak ahmaklardan değilim. Tetik indi, fakat tabanca patlamadı. Bir daha, bir daha indi, gene patlama yok!
Sofra bezinin altına başlangıçta sakladığım Beretta’yı kaptığım gibi bir lahzada onun göğsüne çeviren şimdi benim.”

İstanbul’da, mehtaplı bir yaz akşamı, sahilde bir cinayet işlenir. Cinayet yerinin hemen yakınında evleri bulunan Rıdvan ve Rayiha’nın hayatı o akşamdan sonra eskisi gibi olmayacaktır... Bu cinayet sonrasında yaşanan olayları kaleme alan Refik Halid Karay, insan davranışlarının değişkenliğini ve çeşitliliğini irdelediği sürükleyici bir romanla okuyucusunun karşısına çıkıyor.

